Garson McCullers

Inima-i

A W

un vânător singuratic

Traducere de Dorina Tulpan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MCCULLERS, CARSON
Inima-i un vânător singuratic / Carson McCullers; trad.;
Dorina Tulpan. - Bucureşti: Leda, 2005
ISBN 973-7786-85-8
I. Tulpan, Dorina (trad.) 821,ni(73)-31=135.1

:^

GRUPUL E 1> I r O R 1 A L CORINT

Lui Reeves McCullers şi lui Marguerite şi Lamar Smith

PARTEA INTAi

Erau în oraş doi muţi, şi întotdeauna erau împreună. în fiecare dimineaţă ieşeau devreme din casa în care locuiau şi, braţ la braţ, porneau de-a lungul străzii la lucru. Cei doi prieteni erau foarte deosebiţi unul de altul. Cel care conducea întotdeauna era un grec obez şi somnolent. Vara apărea purtând un tricou galben sau verde vârât neglijent în pantaloni în partea din faţă şi atârnând şleampăt la spate. Avea o faţă rotundă şi unsuroasă, cu pleoape pe jumătate închise şi buze care se arcuiau într-un zâmbet blajin, stupid. Celălalt mut era înalt. Ochii lui aveau o expresie vioaie, inteligentă. Era întotdeauna imaculat şi îmbrăcat foarte sobru.

In fiecare dimineaţă cei doi prieteni mergeau tăcuţi împreună până când intrau pe strada principală a oraşului. Apoi, când ajungeau la o anumită prăvălie de fructe şi dulciuri, se opreau un moment pe trotuar. Grecul, Spiros Antonapoulos, lucra pentru vărul său, proprietarul acestei prăvălii de fructe. Ocupaţia lui era să facă bomboane şi dulciuri, să despacheteze fructele din lăzi şi să întreţină curăţenia. Mutul cel slab, John Singer, aproape întotdeauna îşi punea mâna pe braţul prietenului său şi-l privea o clipă în ochi înainte de a se despărţi de el. Apoi, după acest rămas-bun, Singer traversa strada şi mergea mai departe singur, până la magaziniil de bijuterii unde lucra ca gravor în argintărie de masă.

La sfârşitul după-amiezii prietenii se întâlneau din nou. Singer se întorcea la prăvălia de fructe şi aştepta până când Antona-poulos era gata să plece. Grecul uneori despacheta lenevos o ladă de piersici sau pepeni galbeni, ori se uita la vreo revistă umoristică în bucătăria din spatele prăvăliei unde prepara bomboanele, înainte de plecare, Antonapoulos desfăcea întotdeauna un sac de hârtie pe care în timpul zilei îl ţinea ascuns pe unul dintre rafturile din bucătărie. înăuntru erau adunate diverse resturi de mâncare pe care izbutise să le agonisească — un fruct, mostre de bomboane sau un capăt de lebărvurşt. De obicei, înainte de a pleca, Antonapoulos se apropia cu precauţie de lada frigorifică acoperită cu sticlă, aflată în partea din faţă a prăvăliei, în care erau ţinute cărnurile şi brânzeturile, împingea uşor făcând să lunece uşa din spate a lăzii şi mâna lui grasă bâjbâia cu gingăşie după vreo delicatesă la care râvnise. Uneori, vărul lui, căruia îi aparţinea prăvălia, nu-l vedea. Dar dacă îl observa, se holba la el cu un soi de avertisment întipărit pe chipul lui palid, crispat, /întristat, Antonapoulos muta bucăţica dintr-un colţ al lăzii în altul. în timpul acesta, Singer stătea foarte drept, cu mâinile în buzunare şi se uita în altă parte. Nu-i plăcea să asiste la această mică scenă dintre cei doi greci. Căci, în afară de băutură şi de o anumită plăcere secretă în strictă intimitate, lui Antonapoulos îi plăcea să mănânce mai mult decât orice altceva pe lume.
Pe înserat, cei doi muţi mergeau încetişor împreună spre casă. Acasă, Singer îi vorbea întotdeauna lui Antonapoulos. Mâinile lui conturau cuvintele într-o rapidă suită de semne. Chipul i se înflăcăra, iar ochii cenuşiu-verzui scăpărau iluminaţi. Cu mâinile lui subţiri, puternice, îi povestea lui Antonapoulos tot ceea ce se întâmplase în timpul zilei. Antonapoulos şedea rezemându-se leneş de spătar şi se uita la Singer. Rareori se întâmpla să-şi mişte şi el mâinile ca să vorbească ceva — şi atunci doar ca să spună că vrea să mănânce sau să se culce, sau să bea. Aceste trei lucruri le spunea întotdeauna prin aceleaşi semne vagi, stângace. Când se înnopta, dacă nu era prea beat, îngenunchea dinaintea patului său şi se ruga un
timp. Mâinile lui rotofeie schiţau cuvintele „Sfinte lisuse", sau „Doamne", sau „Preaiubită Mărie". Acestea erau singurele cuvinte pe care le spunea vreodată Antonapoulos. Singer n-a ştiut niciodată exact cât anume înţelegea prietenul lui din toate lucrurile pe care i le spunea. Dar asta nu avea nici o importanţă.
împărţeau nivelul de sus al unei căsuţe aflate în apropierea zonei comerciale a oraşului. Aveau două încăperi. Pe soba cu petrol din bucătărie Antonapoulos gătea toate mesele lor. Erau câteva scaune simple de bucătărie, cu spătarul drept, pentru Singer, şi o canapea cu tapiserie bine îndesată pentru Antonapoulos. Dormitorul era mobilat în principal cu un pat mare, dublu, acoperit cu o pilotă pentru grecul cel masiv şi un prici îngust de fier pentru Singer.
Cina dura întotdeauna mult, deoarece lui Antonapoulos îi plăcea să mănânce şi mânca foarte încet. După ce isprăveau de mâncat, grăsanul grec se rezema de spătarul canapelei şi, încetişor, îşi trecea limba peste fiecare dinte, fie dintr-o anumită delicateţe sau pentru că nu vroia să piardă savoarea mâncării — în timp ce Singer spăla vasele. Uneori, seara, muţii jucau şah. Lui Singer întotdeauna îi plăcuse teribil acest joc, şi cu mulţi ani înainte încercase să-l înveţe şi pe Antonapoulos. La început, pe prietenul său nu părea să-l intereseze raţiunea de a muta diversele piese încolo şi încoace pe tablă. Apoi Singer a început să ţină sub masă o sticlă cu ceva bun, pe care o scotea după fiecare lecţie. Grecul n-a ajuns niciodată să înţeleagă imprevizibilele mişcări ale cailor şi impetuoasa mobilitate a reginelor, dar a învăţat să facă unele mutări de deschidere. Prefera piesele albe şi nu accepta să joace dacă i se dădeau figurile negre. După primele mutări, Singer continua jocul de unul singur, în timp ce prietenul lui privea picotind. Dacă Singer dădea atacuri strălucite asupra propriilor sale figuri astfel încât la sfârşit regele negru era doborât, Antonapoulos era întotdeauna mândru şi încântat.
Cei doi muţi nu aveau alţi prieteni şi, în afara orelor când lucrau, erau întotdeauna singuri. Fiecare zi era absolut la fel cu

oricare altă zi, deoarece erau atât de singuri, încât nimic nu-i făcea vreodată să se abată de la cursul lor firesc. O dată pe săptămână se duceau la bibliotecă pentru ca Singer să împrumute o carte poliţistă, iar vinerea seara se duceau să vadă un film. Apoi în ziua de leafă se duceau întotdeauna la un atelier fotografic de zece centi poza, aflat deasupra magazinului Army and Navy, pentru ca Antonapoulos să-şi facă o fotografie. Acestea erau singurele locuri pe care le frecventau în mod obişnuit. Existau multe părţi ale oraşului pe care ei nici măcar nu le văzuseră vreodată.
Oraşul era situat în Sudul îndepărtat. Verile erau lungi, iar lunile cu iarnă rece erau foarte rare. Aproape întotdeauna cerul era de un albastru strălucitor, sticlos, iar soarele dogorea cu o lumină devastatoare. Veneau apoi ploile uşoare, răcoroase, de noiembrie, şi eventual mai târziu urma îngheţul şi câteva scurte luni de frig. Iernile erau schimbătoare, însă verile erau întotdeauna arzător de fierbinţi. Era un oraş destul de mare. Pe strada principală erau câteva blocuri cu magazine de două sau trei etaje, precum şi nenumărate birouri. Dar cele mai mari clădiri din oraş erau fabricile în care lucra un mare procent din populaţie. Aceste filaturi de bumbac erau uriaşe şi prospere, dar majoritatea muncitorilor din oraş erau foarte săraci. Adesea, pe feţele celor care treceau de-a lungul străzilor era întipărită disperarea foamei şi a singurătăţii.
Cei doi muţi, însă, nu se simţeau deloc însinguraţi. Acasă la ei erau mulţumiţi să mănânce şi să bea, şi Singer îi povestea prietenului său cu mâinile, prin gesturi vivace, despre tot ceea ce-i trecea prin minte. Şi anii trecură în felul acesta tihnit până când Singer ajunse la vârsta de treizeci şi doi de ani şi se afla în oraş, cu Antonapoulos, de mai bine de zece ani.
Apoi, într-o bună zi, grecul se îmbolnăvi. Şedea în pat cu mâinile pe burta lui de obez şi lacrimi mari, uleioase, i se prelingeau pe obraji. Singer se duse să vorbească cu vărul prietenului său, căruia îi aparţinea prăvălia de fructe, şi de asemenea aranja să-şi ia concediul la propriul loc de muncă. Medicul spuse că
nu mai are voie să bea vin. Singer îl sili cu severitate să urmeze prescripţiile medicului. Şedea toată ziua lângă patul prietenului său şi făcea tot ce putea pentru ca timpul să-i treacă repede, dar Antonapoulos îl privea doar mânios din colţul ochilor şi nu se lăsa înveselit.
Grecul era foarte irascibil şi găsea întruna cusururi la sucurile de fructe şi mâncarea pe care i-o prepara Singer. Ii cerea mereu prietenului său să-l ajute să se dea jos din pat ca să se roage. Când îngenunchea, fesele enorme îi atârnau peste labele picioarelor micuţe şi durdulii. îşi mişca neîndemânatic mâinile pentru a spune *Preaiubită Mărie* şi apoi îşi apuca cruciuliţa de alamă legată la gât cu un şnur murdar. Din ochii săi mari îşi înălţa spre tavan o privire plină de teamă, după care rămânea foarte posac şi nu-i mai îngăduia prietenului său să-i vorbească.
Singer era răbdător şi făcea tot ce-i stătea în putinţă. Picta mici tablouri şi odată schiţă portretul prietenului său pentru a-l amuza. Portretul îl jigni pe grecul cel grăsan şi refuză să se împace până când Singer nu îi desenă o faţă foarte tânără şi frumoasă, îi coloră părul cu galben-deschis şi ochii cu albastru de China. Şi chiar şi atunci încercă să nu-şi arate mulţumirea.
Singer îl îngriji pe prietenul său cu atâta atenţie, încât după o săptămână Antonapoulos se întoarse la lucru. Dar din momentul acela, în modul lor de viaţă surveni o modificare. Pentru cei doi prieteni începură să apară necazurile.
Antonapoulos nu mai era bolnav, dar se petrecu cu el o schimbare. Era irascibil şi nu se mai arăta mulţumit să-şi petreacă serile în linişte, acasă la ei. Când dorea cu orice chip să iasă, Singer îl urma mergând în spatele lui. Antonapoulos intra în vreun restaurant şi în timp ce şedeau la masă, acesta strecura pe ascuns în buzunar bucăţi de zahăr sau piperniţa, sau tacâmuri de argint. Singer plătea întotdeauna pentru ce lua, aşa încât nu aveau neplăceri. Acasă îl certa pe Antonapoulos, dar grecul se uita, doar, la el cu un zâmbet blajin.
Lunile treceau şi aceste obiceiuri ale lui Antonapoulos se înrăutăţiră, într-o zi, la amiază, ieşi calm din prăvălia de fructe a

vărului său, traversă strada şi urină în public pe peretele clădirii în care îşi avea sediul First National Bank. Uneori, se întâlnea pe trotuar cu oameni şi, dacă nu îi plăceau feţele lor, se ciocnea de ei şi-i îmbrâncea cu coatele sau cu burta. O dată a intrat într-un magazin şi a tras afară un lampadar, fără să-I plătească, şi altă dată a încercat să ia un tren electric pe care îl văzuse într-o vitrină.
Pentru Singer, aceasta a fost o perioadă de mari nefericiri. Mereu îl însoţea pe Antonapoulos la tribunal, în timpul pauzei de prânz, pentru a reglementa aceste încălcări ale legii. Singer ajunsese să cunoască foarte bine normele de procedură ale tribunalelor şi se afla într-o neîntreruptă stare de agitaţie. Banii pe care şi-i pusese deoparte la bancă au fost cheltuiţi pe cauţiuni şi amenzi. N-a precupeţit nici un efort şi nici bani pentru ca prietenul lui să nu ajungă cumva la puşcărie din cauza învinuirilor de furt, atentat la bunele moravuri şi acte de violenţă.
Grecul, vărul pentru care lucra Antonapoulos, nu interveni în nici un fel în toate aceste necazuri. Charles Parker (căci acesta era numele pe care şi-l luase vărul) îl lăsă pe Antonapoulos să lucreze în continuare la prăvălie, dar îl supraveghea necontenit cu chipul lui palid, crispat, şi nu făcea nici un gest pentru a-l ajuta. Singer avea un presentiment ciudat în legătură cu Charles Parker. Tipul începea să-i displacă.
Singer trăia într-o continuă stare de frământare şi nelinişte. Dar orice s-ar fi întâmplat, chipul lui Antonapoulos păstra întotdeauna acelaşi zâmbet firesc, lipsit de vigoare. în toţi anii dinainte, lui Singer i se păruse că zâmbetul prietenului său avea ceva foarte subtil şi înţelept. Niciodată nu ştiuse exact cât anume înţelegea Antonapoulos şi ce anume gândea. Acum era încredinţat că poate detecta în expresia chipului imensului grec ceva ironic şi zeflemitor. îl scutura de umeri pe prietenul său până căděa de oboseală şi-i explica mereu şi mereu cu mâinile diverse lucruri. Dar nu slujea la nimic.
Toţi banii lui Singer se topiră şi el trebui să se împrumute de la bijutierul pentru care lucra. într-una din împrejurări se
văzu în imposibilitatea de a plăti cauţiunea pentru prietenul său şi Antonapoulos petrecu noaptea în puşcărie. A doua zi, când Singer veni să-l scoată, acesta era foarte îmbufnat. Nu voia să plece. îi plăcuse cina din carne de porc sărată şi pâinea de făină de mălai peste care se turnase sirop. De asemenea îi plăcuse noul loc de dormit, precum şi tovarăşii de celulă.
Trăiseră atâta vreme doar ei singuri, încât Singer nu avea pe nimeni care să-l ajute în tot acest necaz. Nimic nu putea să-l abată pe Antonapoulos sau să-l lecuiască de obiceiurile lui. Acasă gătea uneori noul fel de mâncare pe care îl mâncase la puşcărie, iar pe stradă nu puteai şti niciodată ce era în stare să facă.
Şi, în cele din urmă, asupra lui Singer se abătu nenorocirea cea mare.
Intr-o după-amiază venise la prăvăHa de fructe ca să-l ia pe Antonapoulos, când Charles Parker îi înmâna o scrisoare. Scrisoarea expHca aranjamentele pe care le făcuse Charles Parker pentru ca vărul lui să fie internat într-un ospiciu de nebuni, la două sute de mile distanţă. Charles Parker făcuse uz de toată influenţa pe care o avea în oraş şi amănuntele erau deja stabilite. Antonapoulos urma să plece şi să fie internat în ospiciu săptămâna viitoare.
Singer citi scrisoarea de câteva ori şi un timp nici nu putu să gândească. De cealaltă parte a tejghelei Charles Parker îi vorbea, dar el nici măcar nu încerca să-i urmărească buzele şi să înţeleagă. In cele din urmă, scrise pe un mic blocnotes pe care-l purta întotdeauna în buzunar:
Nu puteţi face asta. Antonapoulos trebuie să rămână cu mine.
Charles Parker clătină agitat din cap. Nu ştia prea bine americana. „Nu-i treaba dumitale", continua el să spună iar şi iar.
Singer înţelese că totul era sfârşit. Grecul se temea că într-o bună zi ar putea fi făcut răspunzător pentru vărul lui. Charles Parker nu ştia mare lucru despre limba americană - dar înţelegea foarte bine dolarul american, şi îşi folosise atât banii, cât şi influenţa pentru ca vărul său să fie admis la ospiciu fără întârziere.

Singer nu mai putea face nimic.
Următoarea săptămână i-a fost plină de activitate febrilă. A vorbit şi iar a vorbit întruna. Şi, cu toate că mâinile lui nu se opreau o clipă să se odihnească, el nu izbuti să spună tot ce avea de spus. Dorea să-i povestească lui Antonapoulos despre toate gândurile care îi trecuseră vreodată prin minte şi inimă, dar nu era timp. Ochii lui cenuşii scânteiau, iar chipu-i inteligent, vioi, exprima o mare încordare. Antonapoulos îl urmărea indolent, iar prietenul lui nu-şi dădea seama cât anume înţelegea cu adevărat.
Sosi apoi ziua în care Antonapoulos trebui să plece. Singer îşi scoase propriul lui geamantan şi cu foarte mare atenţie împacheta ceea ce era mai bun din avutul lor comun. Antonapoulos îşi prepară o gustare pe care s-o mănânce în timpul călătoriei. Spre sfârşitul după-amiezii o porniră la braţ de-a lungul străzii, mergând pentru ultima oară împreună. Era o după-amiază rece de sfârşit de noiembrie şi răsuflarea lor făcea în aer mici rotocoale de abur.
Charles Parker urma să-l însoţească în călătorie pe vărul lui, dar în staţie a stat deoparte. Antonapoulos dădu zor să se înghesuie în autobuz şi se instala, cu minuţioase preparative, pe unul din locurile din faţă. Singer îl urmărea prin fereastră şi mâinile lui începură cu disperare să-i vorbească pentru ultima oară prietenului său. Dar Antonapoulos era atât de ocupat să verifice feluritele lucruri din cutia cu mâncare, încât, pentru un timp, nu-i dădu nici o atenţie. Abia înainte ca autobuzul să se îndepărteze de bordură el se întoarse spre Singer, dar zâmbetul lui fu nespus de vag şi îndepărtat — ca şi cum deja îi despărţeau nenumărate mile.
Săptămânile care au urmat nu păreau în nici un chip a fi reale. Singer lucra ziua întreagă aplecat asupra mesei lui de lucru în partea din spate a magazinului de bijuterii, apoi seara se întorcea acasă singur. Mai mult decât orice vroia să doarmă. De îndată ce ajungea acasă se întindea pe priciul lui şi încerca să aţipească puţin. Visuri îl năpădeau în timp ce zăcea acolo pe jumătate adormit. Şi în toate Antonapoulos era prezent. Mâinile
îi tresăreau nervoase, căci în vis îi vorbea prietenului său, iar Antonapoulos îl urmărea. Singer încerca să se gândească la timpul dinainte de a-l fi cunoscut pe prietenul său. încerca să-şi povestească sie însuşi anumite lucruri care se întâmplaseră când era tânăr. Dar nici unul din lucrurile acelea pe care încerca să şi le aducă aminte nu părea real. Exista un fapt anume pe care şi-l amintea, dar pentru el nu era important câtuşi de puţin. Singer îşi aducea aminte că, deşi fusese surd încă din pruncie, nu fusese întotdeauna cu adevărat mut. Rămăsese orfan de foarte mic şi fusese încredinţat unui institut pentru surzi. Acolo învăţase să vorbească cu mâinile şi să citească. înainte de a împlini nouă ani putea vorbi cu o singură mână, în felul american — şi de asemenea îşi putea folosi amândouă mâinile după metoda europenilor. A învăţat să urmărească mişcările pe buzele oamenilor şi să înţeleagă ce spun. Apoi în cele din urmă a fost învăţat să vorbească.
La şcoală era considerat ca foarte inteligent. învăţa lecţiile înaintea celorlalţi elevi. Dar niciodată nu s-a putut obişnui să vorbească cu buzele. I se părea că nu e ceva natural şi îşi simţea limba în gură ca pe o balenă. Din expresia de stingherealâ de pe feţele oamenilor cărora le vorbea în felul acesta şi-a dat seama că vocea lui suna, probabil, ca aceea a vreunui animal, sau că în felul lui de a vorbi era ceva dezgustător. îi era penibil să încerce a vorbi cu gura, dar mâinUe îi erau întotdeauna agere în a modela cuvintele pe care dorea să le spună. Când a împlinit douăzeci şi doi de ani a venit din Chicago în Sud, în oraşul acesta, şi imediat l-a întâlnit pe Antonapoulos. Din momentul acela n-a mai vorbit cu gura niciodată, deoarece cu prietenul lui nu era nevoie de asta.
Nimic nu i se părea real în afară de cei zece ani petrecuţi cu Antonapoulos. în aceste momente de semivisare îl vedea pe prietenul lui aproape aievea, şi când se trezea îl copleşea un intens şi dureros sentiment de singurătate. Din când în când îi trimitea lui Antonapoulos un pachet, dar nu primea niciodată vreun răspuns. Şi în felul acesta, năpădit de visuri, cu sufletul gol, au trecut câteva luni.
12
1.3

Odată cu venirea primăverii, asupra lui Singer se petrecu o HcJiimbare. Nu putea dormi şi trupul îi fu cuprins de o stare de mare neastâmpăr. Seara se învârtea la nesfârşit prin cameră, incapabil să se debaraseze de această nouă senzaţie de energie. Dacă se odihnea cât de cât, asta era doar câteva ore înainte de zori — când cădea într-un somn greu până ce lumina dimineţii îl izbea ca un iatagan pe sub pleoapele care începeau să i se deschidă.
începu să-şi petreacă serile plimbându-se prin oraş. Nu mai putea suporta odăile în, care locuise Antonapoulos, aşa că a închiriat o cameră într-o pensiune dărăpănată, nu departe de centrul oraşului.
Lua masa la un restaurant doar două blocuri mai încolo. Acest restaurant se afla tocmai la capătul lungii străzi principale, şi purta numele de New York Gafe. In prima zi şi-a aruncat o privire rapidă pe meniu şi a scris o scurtă notiţă pe care a înmânat-o proprietarului:
'x în fiecare dimineaţă pentru micul dejun vreau un ou,
pâine prăjită şi cafea — 0,15$. La prânz vreau o supă (orice fel), un sandviş cu carne şi lapte - 0,25$. Pentru cină vă rog să-mi daţi trei legume (orice în afară de varză), peşte sau carne, şi un pahar de bere ~ 0,35$.
Mulţumesc.
Proprietarul citi nota şi îl învălui într-o privire precaută, plină de tact. Era un bărbat puternic, de statură mijlocie, cu o barbă atât de neagră şi deasă, încât partea de jos a obrazului arăta ca şi cum ar fi fost modelată din fier. De obicei stătea în picioare în colţul de lângă casă, cu braţele încrucişate pe piept, supraveghind discret tot ceea ce se petrecea în jurul lui. Singer ajunse să cunoască foarte bine chipul acestui om, deoarece mânca la una din mesele lui de trei ori pe zi.
în fiecare seară mutul se plimba ore întregi singur pe stradă. Uneori nopţile erau reci, cu vânt tăios şi umed de martie, sau

ploua năprasnic. Dar pentru el asta nu avea însemnătate. Mersul îi era agitat şi întotdeauna îşi ţinea mâinile în buzunarele pantalonilor. Apoi, pe măsură ce săptămânile treceau, zilele deveneau calde, moleşitoare. Agitaţia lui se transforma treptat într-o stare de istoveală şi întreaga-i înfăţişare lăsa impresia de calm desăvârşit. Pe chip i se aşternu o linişte meditativă pe care, cel mai adesea, o întâlneşti pe faţa celor foarte trişti sau foarte înţelepţi. Dar încă rătăcea pe străzile oraşului, întotdeauna singur şi tăcut.
într-o noapte cu beznă zăpuşitoare de la începutul verii, Biff Brannon stătea în picioare îndărătul casei de marcat din New York Gafe. Era ora douăsprezece fix. Afară felinarele fuseseră deja stinse, aşa încât lumina din cafenea forma pe trotuar un dreptunghi galben, perfect conturat. Strada era pustie, dar înăuntrul cafenelei se aflau vreo şase consumatori care beau bere, sau vin de Santa Lucia, sau whisky. Biff aştepta imperturbabil, cu cotul sprijinit pe tejghea, şi frecându-şi cu degetul mare vârful nasului său lung. Privea atent. Urmărea îndeosebi un bărbat scund şi îndesat, îmbrăcat în salopetă, care se îmbătase şi devenise zgomotos. Din când în când îşi îndrepta ochii asupra mutului care şedea singur la una din mesele din mijloc, sau asupra altor clienţi din faţa tejghelei. Dar se întorcea întotdeauna spre beţivul în salopetă. Ora deveni târzie, iar Biff continua tepte tăcut în spatele tejghelei. în cele din urmă îşi roti o ultimă privire prin local, ieşi prin uşa din spate şi urcă la etaj.
încetişor, intră în camera de la capătul scărilor. înăuntru era întuneric, aşa că înainta cu băgare de seamă. După ce făcu câţiva paşi se izbi cu degetul de la picior de ceva tare şi când se aplecă dădu cu mâna de mânerul unui geamantan aflat pe

|i(i(ltiit, I'fllriiiiHeHo în cameră doar de câteva secunde şi tocmai ni(i |i(* puiiclul do a ieşi când se aprinse lumina. Alice ŞCHICU în patul răvăşit şi se uita la el. (*'c* faci cu geamantanul ăla? întrebă ea. Nu te poţi desco-l,<)i-o,si de nebunul ăla fără ca să-i dai înapoi ceea ce a şi băut deja?
— Scoală-te şi du-te şi tu jos. Cheamă poliţaiul şi pune-l să-l lege la grupul de ocnaşi ca să se-mbete cu pâine de mălai şi mazăre. Hai, dă-i drumul, doamnă Brannon.
— O s-o şi fac dacă mai e pe jos mâine-dimineaţă. Dar tu să laşi în pace valiza aia. Nu-i mai aparţine lui linge-blide ăla.
— Mă pricep la linge-blide, şi Blount nu e unul din ăştia, spuse Biff. In ce mă priveşte — nu-mi dau seama chiar aşa de bine. Dar nu sunt eu soiul ăsta de hoţ.
Biff puse calm geamantanul afară pe scări. în cameră aerul nu era atât de greu şi înăbuşitor ca jos. Se hotărî să stea puţin aici şi să-şi stropească faţa cu apă rece înainte de a se întoarce.
— Ţi-am spus deja ce-o să fac dacă nu te descotoroseşti definitiv de individ în seara asta. In timpul zilei moţăie acolo în e'pate, iar seara îl hrăneşti cu mâncare şi bere. De-o săptămână n-a mai plătit un cent. Şi toată vorbăria lui smintită şi purtarea dezmăţată o să ducă la ruină orice negoţ onorabil.
— Nu te pricepi la oameni, nu te pricepi la adevărata afacere, spuse Biff. Tipul în chestiune a venit la noi acum douăsprezece zile şi era străin în oraş. In prima săptămână ne-a dat douăzeci de dolari, contravaloarea la ce-a consumat. Pe puţin douăzeci.
— Şi de atunci pe credit, spuse Alice. Cinci zile pe credit, şi în asemenea hal de beţie, încât e o ruşine pentru firmă. Şi pe deasupra, nu este altceva decât un vagabond şi un anormal.
— îmi plac anormalii, ripostă Biff.
— Cred şi eu că-ţi plac. Cred chiar că negreşit trebuie să-ţi placă, domnule Brannon — dat fiind că tu însuţi eşti unul.
El îşi frecă bărbia albăstruie şi nu-i dădu nici o atenţie. Primii cincisprezece ani ai vieţii lor casnice îşi spuseseră unul altuia pe nume, pur şi simplu Biff şi Alice. Apoi într-una din certurile lor au început să se numească unul pe altul domnule
şi doamnă, şi de atunci nu s-au mai împăcat niciodată îndeajuns pentru a schimba situaţia asta.
— Te previn că ar fi mai bine ca mâine-dimineaţă când cobor să nu fie acolo.
Biff intră în baie şi, după ce-şi clăti faţa, hotărî că avea timp pentru un bărbierit. Barba îi era neagră şi deasă ca şi cum i-ar fi fost nerasă de trei zile. Rămase în picioare în faţa oglinzii şi îşi frecă meditativ obrazul. îi părea rău că vorbise cu Alice. Cu ea era de preferat tăcerea. Faptul de a se afla în preajma acestei femei îl făcea totdeauna să se simtă diferit de eul lui real. Se simţea dur şi mărunt, şi vulgar cum era ea. Privirea lui Biff era rece şi fixă, aproape ascunsă de pleoapele pe jumătate închise în mod cinic. Pe al cincilea deget al mâinii lui bătătorite purta o verighetă de femeie. în spatele lui uşa era deschisă şi prin oglindă o putea vedea pe Alice întinsă pe pat.
— Ascultă, spuse el. Nenorocirea cu tine este că nu ai nici un pic de bunătate adevărată. O singură femeie din câte am cunoscut vreodată a avut acest fel de bunătate adevărată de care îţi vorbesc.
— Ei bine, am ştiut eu că ai făcut lucruri de care nici un bărbat în lumea asta n-ar fi mândru. Am ştiut că ai...
— Sau poate că e dorinţa de cunoaştere, vreau să spun. Niciodată nu vezi sau nu observi nimic important din ceea ce se petrece. Niciodată nu priveşti şi nu gândeşti, şi nu încerci să pricepi nimic. Poate că asta este cea mai mare deosebire dintre tine şi mine, la urma urmei.
Alice era pe punctul de a adormi din nou şi prin oglindă o privea cu detaşare. Nu găsea la ea nimic deosebit care ar fi putut să-i reţină atenţia, şi privirea îi alunecă de la părul ei cas-taniu-deschis la form.a butucănoasă a picioarelor de sub cuvertură. Moliciunea liniilor curbe ale obrazului ei ducea până la rotunjimea şoldurilor şi coapselor. Când era departe de ea, nici una din trăsăturile ei nu i se contura distinct în. minte, ci îşi amintea înfăţişarea întreagă, în totalul ei.

— Plăcerea **unui spectacol** e **ceva ce n-ai cunoscut** niciodată, continuă el.
Vocea ei sună obosită:
— Individul acela de jos este un spectacol, într-adevăr, şi încă utu.ll de circ. Dar o să am eu grijă să ţi-l aranjez.
— Drace, omul nu înseamnă nimic pentru mine. Nu mi-e nici rudă, nici amic. Dar tu nu ştii ce înseamnă să-ţi aduni în minte o sumedenie de amănunte şi apoi, dintr-odată, să te trezeşti în faţă cu ceva real.
Dădu drumul la apa caldă şi începu repede să se bărbierească.
Era dimineaţa de 15 mai, da, când Jake Blount intrase. II observase imediat şi-l urmărise cu atenţie. Bărbatul era scund, cu umeri puternici ca nişte grinzi. Avea o mustaţă mică, miţoasă, şi sub ea buza de jos părea să fi fost înţepată de o viespe. Multe lucruri în legătură cu insul acesta păreau a fi incompatibile. Avea capul foarte mare şi frumos modelat, dar gâtul îi era molatic şi subţire ca al unui băieţel. Mustaţa părea falsă, ca şi cum fusese lipită pentru un bal mascat şi avea să cadă dacă ar fi vorbit prea 'repede. Asta îl făcea să arate cam de vârstă mijlocie, deşi faţa cu fruntea înaltă, netedă, şi ochii mari era tânără. MâinUe îi erau imense, pătate şi bătătorite, şi purta un costum ieftin din in alb. Era ceva foarte caraghios în legătură cu omul acesta, totuşi, în acelaşi timp, un alt sentiment te împiedica să râzi.
A comandat o jumătate de litru de whisky şi l-a băut simplu, într-o jumătate de oră. Apoi s-a aşezat într-unui din separeuri şi a mâncat un pui mare. Mai târziu a citit o carte şi a băut bere. Acesta a fost începutul. Şi cu toate că Biff îl studiase pe Blount cu foarte mare atenţie, n-ar fi ghicit niciodată lucrurile nebuneşti care s-au întâmplat mai târziu. Niciodată nu mai văzuse un om schimbându-se de atâtea ori în douăsprezece zile. Niciodată nu mai văzuse un individ care să bea atât de mult, să rămână beat atâta vreme.
Biff îşi împinse vârful nasului cu degetul mare şi-şi bărbieri buza de sus. Isprăvi şi obrazul i se păru mai răcorit. Alice dormea când traversă dormitorul pentru a coborî scara.
Geamantanul era greu. îl duse în partea din faţă a cafenelei, îndărătul casei de marcat, unde stătea de obicei în fiecare seară. Privi de jur împrejur. Câţiva clienţi plecaseră şi încăperea nu mai era atât de aglomerată, dar scena era aceeaşi. Surdomutul tot mai bea cafea de unul singur la una din mesele din mijloc. Beţivanul nu încetase să vorbească. Nu se adresa nimănui din preajma sa în mod special, şi nici nu-l asculta nimeni. Când intrase în sală, în seara aceasta, purta o salopetă albastră în locul costumului murdar de in pe care îl purtase timp de douăsprezece zile. Nu mai avea ciorapi, iar gleznele îi erau zgâriate şi pline de noroi.
Biff ciuli urechea şi prinse fragmente din monologul lui. Se părea că tipul vorbea din nou despre un anume fel de politică dubioasă. Noaptea trecută vorbise despre locuri prin care fusese — despre Texas şi Oklahoma, şi cele două Caroline. La un moment dat atacase subiectul bordelurilor, iar după aceea glumele lui aii devenit atât de indecente, încât a trebuit să fie temperat cu bere. Dar de cele mai multe ori nimeni nu era lămurit despre ce anume vorbea. Vorbărie-vorbărie-vorbărie. Cuvintele i se revărsau din gâtlej ca o cascadă. Iar partea nostimă era că schimba întruna accentul cu care vorbea, şi cuvintele pe care le folosea. Uneori vorbea ca un descreierat şi alteori ca un profesor. Folosea uneori cuvinte lungi de o juma' de metru şi apoi făcea greşeli de gramatică. Era greu de spus din ce familie se trăgea sau din ce parte a ţării provenea. Se schimba necontenit. Biff îşi mângâie îngândurat vârful nasului. Nu puteai face nici o asociaţie. Totuşi asociaţia merge de obicei mână în mână cu creierul. Omul ăsta are o minte bună, de acord, dar sare de la un lucru la altul fără nici un motiv îndreptăţit. Era un om scos de pe făgaşul lui de ceva anume.
Biff se sprijini cu toată greutatea de tejghea şi începu să citească ziarul de seară. Titlurile anunţau hotărârea luată de Consiliul Municipal, după o deliberare de patru luni, cum că bugetul local nu-şi putea îngădui semafoare electrice în anumite intersecţii periculoase ale oraşului. Coloana din stânga relata despre războiul din Orient. Biff le citi pe amândouă cu egală atenţie. în

timp ce ochii-i urmăreau rândurile tipărite, celelalte simţuri îi erau îndrcjptate asupra fiecărei mişcări care se petrecea în jurul lui. După ce termină articolele, continuă să privească în jos la ziar cu ochii pe jumătate închişi. Era nervos. Individul era o problemă, şi până dimineaţa trebuia să ajungă la vreo soluţie cu el. De asemenea intuia, fără să ştie de ce, că ceva important se va întâmpla în noaptea asta. Tipul n-o putea ţine aşa la infinit.
Biff simţi că cineva stătea în picioare la intrare şi-şi ridică repede ochii. O puştancă deşirată, cu capul ca un fuior de cânepă, stătea în uşă privind înăuntru. Era îmbrăcată într-un şort kaki, o cămaşă albastră şi pantofi de tenis — aşa încât la prima vedere semăna cu un băieţel. Biff împinse ziarul deoparte când o văzu, apoi îi zâmbi când ea se apropie de el.
— Bună, Mick. Ai fost la adunarea cercetaşelor? —-Nu, răspunse ea. Eu nu sunt membră.
Cu coada ochiului observă că beţivul izbi cu pumnul într-o masă şi se întoarse cu spatele la oamenii cu care stătuse de vorbă. Vocea lui Biff se înăspri în timp ce-i vorbea puştancei din faţa lui.
— Ai tăi ştiu că nu eşti acasă după miezul nopţii?
— E-n regulă. E o bandă de puşti la blocul nostru care se joacă afară până târziu în noaptea asta.
Niciodată n-o văzuse intrând aici cu cineva de vârsta ei. Până acum câţiva ani se ţinuse întotdeauna pe urmele fratelui ei mai mare. Familia Kelly era destul de numeroasă. Ceva mai târziu venea împingând într-un cărucior doi bebeluşi plini de muci. Dar când n-o făcea pe dădaca sau nu încerca să se ţină după cei mai mari era singură. Acum fetiţa stătea acolo în picioare şi părea că nu se poate hotărî ce anume doreşte. îşi tot netezea spre spate cu palma părul umed, alburiu spălăcit.
— Aş vrea un pachet de ţigări, vă rog. Cele mai ieftine. Biff dădu să vorbească, ezită, apoi întinse mâna sub tejghea.
Mick scoase o batistă şi începu să dezlege nodul din colţ unde îşi ţinea banii. In timp ce smuci de nod monedele zăngăniră pe podea şi se rostogoliră spre Blount, care stătea în picioare
mormăind de unul singur. O clipă se uită buimac la monede, dar înainte ca fetiţa să se poată duce după ele, el se lăsă pe vine cu vădită concentrare şi ridică banii. Păşi cu greutate până la tejghea şi rămase acolo în picioare scuturând în palmă cele două monede de cinci şi de zece cenţi.
— Şaptesprezece cenţi pentru ţigări acuma?
Biff aştepta, iar Mick se uita de la unul la altul. Beţivul puse banii pe tejghea, unul peste altul, dar ferindu-i cu mâna lui mare, murdară. încetişor ridică un bănuţ, îi dădu un bobârnac şi-l puse jos.
— Cinci zecimi de cent pentru sărmanii care au plantat tutunul şi cinci pentru păguboşii care l-au răsucit. Un cent penti'u tine, Biff.
Apoi încercă să-şi concentreze privirea aşa încât să poată citi inscripţiile de pe monede. Continuă un timp să se joace cu ele, învârtindu-le în cerc. într-un târziu le împinse deoparte.
— Şi acesta este un umil omagiu adus libertăţii. Pentru democraţie şi tiranie. Pentru libertate şi piraterie.
Calm, Biff ridică banii şi-i aruncă cu zgomot în sertar. Mick lăsa impresia că vroia să mai caşte gura un timp. îl măsură pe beţiv cu o privire lungă, apoi îşi întoarse ochii spre mijlocul încăperii unde mutul şedea singur la masa lui. După un moment începu şi Blount să arunce din când în când priviri în aceeaşi direcţie. Mutul şedea liniştit cu paharul lui de bere în faţă, desenând alene pe masă cu capătul ars al unui băţ de chibrit.
Primul care vorbi fu Jack Blount:
— E ciudat, dar l-am văzut mereu pe tipul ăsta în somn, în ultimele trei sau patru nopţi. Nu vrea să mă lase în pace. Dacă ai băgat de seamă, nu pare să spună niciodată nimic.
Rareori Biff discuta despre un client cu altul.
— Nu, nu spune, răspunse el, evaziv.
— E ciudat.
Mick îşi mută greutatea de pe un picior pe altul şi-şi vârî pachetul de ţigări în buzunarul şortului.
20
21

— Nu (! ciudat dacă-l cunoşti cât de cât, spuse ea. Domnul Si ager locuieşte la noi. A închiriat o cameră în casa noastră.
— *VAuar* aşa? întrebă Biff. Mărturisesc — n-am ştiut. Mick o porni spre uşă şi răspunse fără să se uite în jur:
— Bineînţeles. Stă la noi de trei luni deja.
Biff îşi derula mânecile cămăşii, apoi, cu grijă, şi le suflecă din nou. Nu-şi luă ochii de la Mick în timp ce ieşea din restaurant. Şi câteva minute încă după ce plecase, el tot mai moşmondea la mânecile cămăşii, privind fix la uşa goală de la intrare. După care îşi încrucişa braţele pe piept şi se întoarse iarăşi spre beţiv.
Blount se rezemă greoi de tejghea. Ochii lui căprui, larg deschişi, aveau o expresie tâmpă, buimacă. Avea o imperioasă nevoie de a face baie, întrucât duhnea ca o capră. Avea pe gâtul asudat broboane murdare şi un strat unsuros pe faţă. Buzele îi erau groase şi roşii, iar pe frunte părul îi era împâslit. Salopeta era prea scurtă pentru el şi tot timpul trăgea de ea în jos dintre picioare.
— Omule, dumneata vezi ce faci, rosti Biff în cele din urmă. Nu poţi umbla tot aşa, aiurea. Chiar mă surprinde că n-ai fost ridicat pentru vagabondaj. Trebuie să te dezmeticeşti. E nevoie să te speli şi e nevoie să te tunzi. Maica Domnului! Aşa cum arăţi nici nu te poţi învârti printre oameni.
Blount se încruntă şi-şi muşcă buza de jos.
— Ei, nu te ofensa şi nu-ţi ieşi din sărite. Fă ce-ţi spun. Du-te în spate la bucătărie şi spune-i negrului să-ţi dea un lighean mare cu apă fierbinte. Spune-i tot lui Willie să-ţi dea un prosop şi un săpun, şi spală-te bine. Apoi fii atât de drăguţ şi deschi-de-ţi valiza, pune-ţi o cămaşă şi o pereche de nădragi care să ţi se potrivească. După aceea mâine poţi începe să faci ceea ce ai de gând să faci şi să lucrezi unde ai intenţia să lucrezi, şi să-ţi aranjezi treburile.
— Ştii ce poţi face, răspunse Blount împleticindu-şi limba. Te poţi duce în...
— E-n regulă, spuse **Biff foarte calm. Nu, nu pot. Acum** poartă-te cuviincios.
Biff se duse la capătul tejghelei şi se întoarse cu două halbe de bere. Beţivul apucă una dintre ele cu atâta neîndemânare, încât berea i se vărsă pe mâini şi udă tejgheaua. Biff îşi sorbi porţia lui savurând-o pe îndelete. II privea neclintit pe Blount cu ochii pe jumătate închişi. Blount nu era o anomalie a naturii, cu toate că la prima vedere îţi făcea impresia asta. Ca şi cum ceva anume era diform la el — dar când îl priveai de aproape fiecare părticică a lui era normală şi aşa cum trebuia să fie. Prin urmare, dacă această neconcordanţă nu se afla în trup, atunci probabil că se afla în minte. Arăta fie ca unul care îşi ispăşise o pedeapsă în puşcărie sau care urmase Colegiul Harvard, sau care trăise o vreme îndelungată printre străinii din America de Sud. Era ca şi cineva care fusese prin locuri unde alţi oameni nu prea au cum să ajungă sau care făcuse ceva ce alţii nu sunt apţi să facă.
Biff îşi înclină capul într-o parte şi spuse:
— De unde eşti?
— De nicăieri.
— Ei, trebuie să te fi născut undeva. Carolina de Nord -^ Tennessee — Alabama — într-un loc oarecare.
Privirea lui Blount era visătoare, difuză.
— Carolina, rosti el.
— Se vede c-ai fost pe acolo, insinua Biff cu delicateţe.
Dar beţivul nu asculta. Se întoarse de la tejghea şi se uita fix afară la strada întunecoasă, pustie. După o clipă se îndreptă spre uşă cu paşi împleticiţi, nesiguri.
— *Adios,* strigă el.
Biff era din nou singur şi-şi roti prin restaurant privirea lui ageră, minuţioasă. Era trecut de ora unu noaptea şi în încăpere nu se mai aflau decât patru sau cinci clienţi. Mutul mai şedea încă de unul singur la masa din mijloc. Biff se uită la el alene şi-şi scutură cele câteva picături de bere rămase pe fundul halbei. Apoi îşi termină băutura sorbind-o încet şi se întoarse la ziarul desfăcut pe tejghea.
De data aceasta nu-şi putea menţine atenţia asupra cuvintelor din faţa lui. îşi aminti de Mick. Se întreba dacă ar fi trebuit
22
23

să-i vândă pachetul de ţigări şi dacă, într-adevăr, pentru copii ora periculos să fumeze. Se gândi la felul în care Mick îşi îngusta pleoapele şi îşi netezea cu palma bretonul spre spate. Se gândi la vocea ei răguşită, băieţească, şi la obiceiul ei de a-şi trage în sus şortul kaki, fudulindu-se ca un cowboy din filme. îl năpădi un sentiment de duioşie. Se simţi tulburat.
Nelinişti, Biff îşi concentra atenţia asupra lui Singer. Mutul şedea cu mâinile în buzunare şi berea pe jumătate băută din faţa lui devenise caldă, stătută. S-ar fi oferit să-l trateze pe Singer cu o înghiţitură de whisky înainte de plecare. Era adevărat ceea ce-i spusese lui Alice — lui îi plăceau cei care nu erau normali. Avea un anumit sentiment de prietenie pentru oamenii bolnavi şi infirmi. Ori de câte ori intra în restaurant cineva cu buză-de-iepure sau un tuberculos, îl poftea la o bere. Ori dacă clientul era cocoşat sau foarte mutilat, atunci i se oferea whisky din partea casei. Exista un individ căruia în explozia unui boiler i-au zburat penisul şi piciorul stâng, şi ori de câte ori venea în oraş îl aştepta ,0 juma' de whisky pe gratis. Iar dacă Singer ar fi fost unul care să bea, ar fi putut avea băutură la jumătate de preţ oricând ar fi dorit. Biff dădu din cap aprobator pentru sine însuşi. Apoi împături cu grijă ziarul şi-l puse sub tejghea alături de multe altele. La sfârşitul săptămânii le va duce pe toate în magazia din spatele bucătăriei, unde ţinea o colecţie completă a ziarului de seară ce data, fără întrerupere, de douăzeci şi unu de ani.
La ora două, Blount intră din nou în restaurant. Aducea cu el un negru înalt cu o geantă în mână. Beţivul încercă să-l aducă până la tejghea pentru o băutură, dar negrul ieşi imediat ce-şi dădu seama pentru ce fusese condus înăuntru. Biff îl recunoscu pe doctorul negru care practicase medicina în oraş încă de pe când îşi putea el aduce aminte. într-un fel era rudă cu tânănil Willie de la bucătărie. înainte de a ieşi, Biff îl văzu întorcând spre Blount o privire încărcată de ură clocotitoare.
Beţiv'ji rămase acoio în picioare.
--*Nu* ştii că n-ai voie să aduci negri într-un local unde beau albii? îi întrebă cineva.
24
Biff urmărea această întâmplare de la distanţă. Blount era foarte mânios, şi acum se putu vedea cu uşurinţă cât de beat era.
— în parte sunt şi eu negru, strigă el, ca o provocare.
Biff îl urmărea cu atenţie şi în încăpere se făcu linişte. Cu nările lui groase şi cu albul ochilor care se rotea, arăta puţin ca şi cum ar putea spune adevărul.
— în parte sunt negru, şi macaronar, şi ceh, şi chinez. Toate la un loc.
Se auziră râsete.
— Şi sunt şi olandez, şi turc, şi japonez, şi american. Umbla în zigzag în jurul mesei unde mutul îşi bea cafeaua.
Avea o voce spartă, puternică.
— Eu sunt unul din aceia care ştiu. Sunt un străin în ţară străină.
— Linişteşte-te, îi spuse Biff.
Blount nu dădea atenţie nici unuia din local, cu excepţia mutului. Se uitau amândoi unul la altul. Ochii mutului erau reci, calmi, ca aceia ai unei pisici, şi întreg trupul îi părea să asculte. Beţivul era dezlănţuit.
— Dumneata eşti singurul în oraşul ăsta care prinde înţelesul spuselor mele, rosti Blount. De două zile îţi vorbesc în minte deoarece ştiu că dumneata înţelegi lucrurile pe care vreau să le spun.
Unii dintre cei care şedeau în separeu începură să râdă fiindcă, fără să.-şi dea seama, beţivul alesese un surdomut cu care să încerce a sta de vorbă. Biff îi urmărea pe amândoi, aruncându-şi privirile de la unul la altul şi ascultând cu atenţie.
Blount se aşează la masă şi se aplecă apropiindu-se de Singer.
— Sunt aceia care ştiu şi aceia care nu ştiu. Şi pentru fiecare o mie care nu ştiu este doar unul singur care ştie. Ăsta-i miracolul tuturor timpurilor — faptul că aceste milioane ştiu atât de multe, dar nu ştiu lucrul ăsta. E ca în secolul al cincisprezecelea, când fiecare credea că pământul e plat, şi numai Columb şi alţi câţiva indivizi ştiau adevărul. Diferenţa e că era nevoie de talent pentru a-ţi imagina că pământul este rotund. în timp ce
25

acest adevăr este atât de evident, încât e un miracol al întregii islorii faptul că oamenii nu ştiu. înţelegi.
Biff îşi rezemă coatele pe tejghea şi-l privi curios pe Blount.
— Să ştii ce? întrebă el.
— Nu-l asculta, continuă Blount. Nu te sinchisi de prostovanul ăsta palavragiu care-şi bagă nasul în toate. Căci, vezi dumneata, când noi, oamenii care ştim, dăm unul de altul, acesta este un eveniment. Asta nu se întâmplă aproape niciodată. Uneori ne întâlnim unul pe altul, dar nici unul nu bănuieşte că celălalt e unul care ştie. Asta-i partea proastă. Mie mi s-a întâmplat de o mulţime de ori. Dar vezi dumneata, sunt atât de puţini cei ca noi.
— Masoni? întrebă Biff.
— Tu să taci! Că de nu, îţi smulg braţul şi te bat cu el de te învineţesc, zbieră Blount.
Se gheboşă aproape de mut, coborându-şi vocea la o şoaptă de beţiv:
— Şi cum aşa? De ce a dăinuit acest miracol de ignoranţă? ■Din cauza unui singur lucru. O conspiraţie. O vastă şi insidioasă ■ conspiraţie. Obscurantism.
Oamenii din separeu încă mai râdeau de beţivul care încerca să întreţină o conversaţie cu mutul. Numai Biff era serios. Voia să se convingă dacă mutul înţelegea într-adevăr ce i se spunea. Omul dădea întruna din cap cu o expresie gânditoare pe faţă. Numai că se mişca încet — asta era tot. Blount începu să presare glume în vorbăria lui despre faptul de a şti. Mutul nu zâmbea niciodată decât la câteva secunde după ce fusese făcută remarca hazlie; apoi când discuţia devenea din nou serioasă, zâmbetul încă îi persista pe faţă puţin prea mult. Tipul era de-a dreptul straniu. Oamenii se pomeneau urmărindu-l înainte chiar de a şti că într-un fel se deosebea de ceilalţi. Ochii lui te făceau să crezi că auzea lucruri pe care nimeni altul nu le auzise vreodată, că ştia lucruri pe care nu le bănuise nimeni niciodată. Nu părea întru totul uman. Jake Blount se aplecă mai mult de-a curmezişul mesei şi cuvintele-i răbufneau ca şi cum înăuntrul lui s-ar fi rupt un stăvilar. Biff nu-l mai putea înţelege. Limba lui Blount
era atât de îngreunată de băutură şi vorbea într-un ritm atât de violent, încât sunetele se amestecau unele cu altele. Biff se întreba unde se va duce când Alice îl va da afară din local. Şi dimineaţă o va face, cum a spus.
Biff căscă obosit, bătându-se peste gura deschisă cu vârful degetelor până când falca i se relaxa. Era aproape trei, cea mai inertă oră din zi sau din noapte.
Mutul era răbdător. îl ascultase pe Blount aproape o oră. Acum începea să se uite din când în când la ceas. Blount nu observa nimic şi trăncănea înainte fără pauză. în cele din urmă se opri să-şi răsucească o ţigară şi atunci mutul dădu din cap în direcţia ceasului, zâmbi în felul acela tainic al lui şi se ridică de la masă. Mâinile lui rămaseră adânc vârâte în buzunare ca întotdeauna. Ieşi repede din încăpere.
Blount era atât de beat, încât habar n-avea ce se întâmplase. Nici măcar nu prinsese de veste că mutul nu i-a răspuns niciodată, începu să se uite de jur împrejur cu gura căscată, rotin-du-şi ochii năuc. O vână roşie îi apăru proeminent pe frunte şi începu să izbească furios cu pumnii în masă. Accesul lui nu putea să dureze mult de data aceasta.
— Hei, linişteşte-te, spuse Biff cu blândeţe. Prietenul dumi-tale a plecat.
Individul îl mai căuta încă pe Singer. Niciodată înainte nu păruse chiar atât de beat. Avea o înfăţişare respingătoare.
— Am aici ceva pentru dumneata şi vreau să vorbim o clipă, încercă Biff să-l înduplece.
Blount se smuci de la masă şi cu paşi mari, nesiguri, o porni din nou spre stradă.
Biff se rezemă de perete. Ba înăuntru, ba afară - ba înăuntru, ba afară. în definitiv, nu era treaba lui. încăperea era foarte goală şi liniştită. Minutele se scurgeau încet. Obosit, îşi lăsă capul să-i atârne în faţă. Orice mişcare părea să se scurgă încetişor afară din încăpere. Tejgheaua, chipurile, separeurile şi mesele, radioul din colţ, ventilatoarele care se învârteau în tavan -- totul părea să fi devenit foarte stins, tihnit.
26
27

Probabil aţipise. O mână îl scutura de cot. îşi reveni la realitate încet şi ridică privirea să vadă despre ce era vorba. Willie, băiatul de culoare de la bucătărie, stătea în picioare înaintea lui îmbrăcat cu boneta şi cu şorţul lui lung, alb. Se bâlbâia fiindcă ora tulburat de ceea ce încerca să spună:
— Aşa că d-d-dădea cu pumnu' în z-z-zidul de cărămidă.
— Ce spui?
— Acolo, chiar în alee, cu două u-u-uşi mai 'ncolo. Biff îşi îndreptă umerii căzuţi şi-şi aranja cravata. -Ce?
— Şi au de gând să-l aducă aci înăuntru şi pot sosi în orice clipă...
— Willie, spuse cu răbdare Biff. Ia-o de la început şi lasă-mă să înţeleg ceva.
‴■‴
— Albu' cela scund, cu mustaţă.
— Domnul Blount. Da.
— Păi... n-am văzut cum a-nceput. Stăteam la uşa din spate când am auzit larma aia. S-auzea ca o încăierare zdravănă în alee. Aşa c-am d-d-dat fuga să văd şi io. Şi albu' ăla tocmai turbase ca o fiară sălbatică. Se dădea cu capul de marginea zidului de cărămidă şi izbea cu pumnii în el. înjura şi se bătea cum n-am mai văzut niciodată să se bată un alb. Cu zidul ăla d-aci. Pesemne că şi-a spart capul după cum îi trăgea 'nainte. Apoi doi albi care auzise gălăgia a venit şi-a stat deoparte şi s-a uitat.
— Şi ce s-a-ntâmplat?
— Păi — îl ştiţi pe domnu' ăla mut — cu mâinile în buzunare — ăla d-aci.
— Domnul Singer.
— A venit şi-a rămas acolo să vadă despre ce-i vorba. Şi domnu' B-B-Blount l-a văzut şi-a 'nceput să vorbească şi să urle. Apoi deodat' a căzut jos la pământ. A venit un p-p-poliţai şi careva i-a zis că domnu' Blount stă aci.
Cu capul aplecat, Biff îşi sistematiza povestea pe care tocmai o auzise pentru a-i fi clară. îşi frecă nasul şi un minut se gândi.
— Pot sosi în orice clipă.
Willie se duse la uşă şi se uită de-a lungul străzii.
— Iaca vin acum toţi. Trebuie să-l târască.
O duzină de spectatori şi un poliţist încercau să se înghesuie în restaurant. Afară, două prostituate se opriseră să se uite pe fereastra de la faţadă. E întotdeauna ciudat cât de multă lume se poate aduna, venind de nicăieri, când se întâmplă ceva neobişnuit.
-N-are rost să facem mai multă agitaţie decât e nevoie, spuse Biff.
Se uită la poliţistul care-l sprijinea pe beţiv.
— Toţi ceilalţi pot ieşi afară.
Poliţistul îl aşează pe beţiv într-un scaun şi împinse din nou în stradă şleahta de gură-cască. Apoi se întoarse spre Biff:
— Cineva a spus că stă aici la dumneata.
— Nu. Dar ar fi putut la fel de bine să stea, răspunse Biff.
— Vrei să-l iau cu mine? Biff chibzui.
— în noaptea asta nu va mai face necazuri. Bineînţeles, nu pot fi răspunzător - dar cred că asta îl va calma.
— E-n regulă. O să mai dau p-aici înainte de-a termina lucrul. Biff, Singer şi Jake Blount rămaseră singuri. Pentru prima
oară de când fusese adus înăuntru, Biff îşi îndreptă atenţia asupra omului beat. Se părea că Blount se rănise foarte rău la falcă. Stătea prăbuşit deasupra mesei, ţinându-şi mâna lui mare peste gură şi legănându-se înainte şi înapoi. Avea la cap o rană adâncă şi din tâmplă îi curgea sânge. încheieturile degetelor îi erau jupuite, şi era atât de murdar, încât părea să fi fost tras de ceafă dintr-un canal colector. Toată seva se scursese din el, căci era complet sleit. Mutul şedea la masa de vizavi, cântărind totul cu ochii lui cenuşii. Apoi, Biff văzu că Blount nu era rănit la falcă, dar îşi ţinea mâna peste gură deoarece buzele îi tremurau. Lacrimile începură să i se prelingă peste faţa lui mânjită. Din când în când arunca priviri piezişe spre Biff şi Singer, furios că amândoi îl vedeau plângând. Era stânjenitor. Biff dădu din umeri spre mut

şi-şi ridică sprâncenele într-o expresie de „ce-i de făcut?". Singer îşi înclină capul într-o parte.
Biff era în impas. Cufundat în gânduri, se întreba cum va rezolva situaţia. încerca încă să ia o hotărâre când mutul întoarse lista cu meniul pe dos şi începu să scrie.
Bacă nu vă puteţi gândi la vreun loc unde să se ducă, poate merge cu mine acasă. întâi puţină supă şi cafea i-ar face bine.
Uşurat, Biff dădu energic din cap. Puse pe masă trei tăvi separate cu mâncarea din seara trecută, două ceşti cu supă, cafea şi desert. Dar Blount nu voia să mănânce. Nu-şi lua mâna de la gură, ca şi cum buzele lui ar fi fost o anumită parte secretă a propriei făpturi ce nu trebuia dezvăluită privirilor. Respiraţia-i şuiera întreruptă de suspine şi umerii laţi i se zguduiau convulsiv. Singer arăta cu degetul de la un fel de mâncare la altul, dar Blount şedea doar cu mâna la gură şi scutura din cap.
Biff pronunţă rar, aşa încât numai mutul să poată vedea:
— Nervozitate mare, zise el, ca să spună ceva.
Aburul de la supă plutea ridicându-se spre faţa lui Blount şi după scurt timp întinse tremurător mâna după lingură. Bău supa şi mancă o parte din desert. Buzele groase, umflate, încă îi tremurau şi îşi aplecă mult capul deasupra farfuriei.
Biff observă lucrul acesta. Se gândi că aproape fiecare om are în trupul lui o anume parte specială pe care şi-o ocroteşte întotdeauna. La mut, mâinile lui. Fetiţa Mick îşi ridica partea din faţă a bluzei pentru a împiedica pânza să se frece de sfârcurile gingaşe, ivite de curând pe pieptul ei. La Alice era părul, nu-l lăsa să se culce cu ea când el se ungea pe cap cu ulei. Iar la el însuşi?
Biff îşi răsuci nostalgic inelul de pe degetul mic. în orice caz ştia ceea ce nu era. Nu. Nu mai era. Pe frunte i se adânci din-tr-odată o cută. în buzunar, mâna i se strecură nervos înspre organele genitale. începu să fluiere o melodie şi se ridică de la masă. E nostim, totuşi, să identifici lucrul acesta la alte persoane.
îl ajutară pe Blount să se ridice în picioare. Se clătina slăbit. Nu mai plângea, dar părea să se gândească la ceva ruşinos Ş-murdar. Mergea în direcţia în care era condus. Biff scoase geamantanul de după tejghea şi-i explică mutului despre el. Singer îl privea ca şi cum nu mai putea să-l surprindă nimic.
Biff îl însoţi până la ieşire.
— Curaj şi ţine capul sus, îi spuse el lui Blount.
Cerul negru al nopţii începuse să se lumineze, devenind albastru-închis odată cu zorile. Nu mai erau decât câteva stele, stinse, argintii. Strada era pustie, tăcută, aproape răcoroasă. Singer ducea geamantanul în mâna stângă, iar cu mâna liberă îl sprijinea pe Blount. Dădu din cap spre Biff în semn de la revedere, apoi porniră împreună de-a lungul trotuarului. Biff rămase în picioare, urmărindu-i. După ce trecură dincolo de jumătatea blocului, doar conturul lor negru se mai zărea în întunecimea albăstruie — mutul drept şi sigur de sine, iar Blount lat în umeri, ţinându-se de el, împletícindu-se. Când nu-i mai putu vedea deloc, Biff aşteptă o clipă şi examina cerul. Vasta lui profunzime îl fascina şi îl copleşea în acelaşi timp. îşi fricţionă fruntea, apoi se întoarse în restaurantul luminat orbitor.
Stătea în picioare îndărătul casei, şi chipul i se contractă şi se înăspri în timp ce încerca să-şi amintească ceea ce se întâmplase în timpul nopţii. Avea sentimentul că dorea să-şi explice ceva faţă de sine însuşi. îşi amintea incidentele exasperant de amănunţit şi totuşi era nedumerit.
Uşa se deschise şi se închise de mai multe ori pe măsură ce un neaşteptat val de clienţi începu să intre. Noaptea se isprăvise. Willie cocoţase câteva din scaune pe mese şi mătura podeaua. Se pregătea să se ducă acasă şi cânta. Willie era leneş. In bucătărie se oprea mereu să cânte un pic la muzicuţa pe care o purta de colo-colo cu el. Acum mătura podeaua cu mişcări adormite şi fredona întruna un cântec trist al negrilor.
Localul încă nu era aglomerat — era ora când bărbaţii care au stat treji toată noaptea se întâlneau cu cei de curând treziţi şi gata să înceapă o nouă zi. Chelneriţa îi servea somnoroasă şi pe

unii şi pe alţii cu bere şi cafea. Nu erau nici zarvă, nici discuţii, căci fiecare părea să fie singur. Neîncrederea reciprocă dintre cei care abia se treziseră şi cei care sfârşeau o noapte lungă dădea fiecăruia un sentiment de înstrăinare.
Clădirea băncii de vizavi apărea foarte estompată în acest revărsat de ziuă. Apoi, treptat, zidurile albe de cărămidă deve-niră mai desluşite. Când, în cele din urmă, primele raze ale soarelui ce răsărea începură să lumineze strada, Biff îşi mai roti o ultimă privire prin restaurant şi se duse sus.
Izbi zgomotos mânerul uşii în timp ce intră, anume ca s-o deranjeze pe Alice.
— Maica Domnului! exclamă el. Ce noapte!
Alice se deşteptă cu greutate. Stătea întinsă în patul mototolit, ca o pisică morocănoasă, şi se întindea. In soarele proaspăt, fierbinte, al dimineţii camera apărea neîngrijită, şi o pereche de ciorapi de mătase atârna, boţită şi fanată, pe şnurul de la jaluzea.
— Imbecilul ăla beat mai dă târcoale pe jos? îl interpelă ea. Biff îşi scoase cămaşa şi-i examina gulerul ca să vadă dacă
era destul de curată pentru a o mai îmbrăca încă.
— Du-te jos şi uită-te singură. Ţi-am spus că nimeni n-o să te împiedice să-i tragi un picior şi să-l dai afară.
încă somnoroasă, Alice întinse mâna şi ridică de pe duşumea, de lângă pat, o Biblie, un meniu necompletat şi o carte a şcolii duminicale. Răsfoi paginile din hârtie de mătase ale Bibliei până ajunse la un anumit pasaj şi începu să citească cuvintele cu voce tare, cu o încordare aproape dureroasă. Era duminică şi-şi pregătea lecţia săptămânală pentru clasa ei de băieţi din grupa de tineri a bisericii căreia îi aparţinea. „Pe când trecea lisus pe lângă marea Galileii, a văzut pe Simon şi pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând o mreajă în mare, căci erau pescari, lisus loa zis: «Veniţi după Mine, şi vă voi face pescari de oameni.» îndată, ei şi-au lăsat mrejele, şi au mers după El."
Biff intră în baie să se spele. Murmurul mieros continuă în timp ce Alice studia cu voce tare. El ascultă. „A doua zi
dimineaţa, pe când era încă întuneric de tot, lisus S-a sculat, a ieşit, şi S-a dus într-un loc pustiu. Şi se ruga acolo. Simon şi ceilalţi cari erau cu El s-au dus să-L asculte; şi când L-au găsit, I-au zis: «Toţi Te caută»."
Ea isprăvise. Biff lăsă cuvintele să se rostească din nou, uşoare, înăuntrul făpturii lui. încerca să separe cuvintele ca atare de sunetul vocii lui Alice, aşa cum le pronunţase ea. Dorea să-şi reamintească pasajul aşa cum obişnuia să-l citească mama lui pe vremea când era băieţel. Privi cu nostalgie verigheta de pe degetul mic, care cândva fusese a ei. Din nou se întrebă cum ar fi văzut ea faptul că el abandonase biserica şi religia.
-Pentru astăzi avem lecţia despre adunarea apostolilor, vorbi Alice cu ea însăşi, pregătindu-se. Iar textul este *Toţi oamenii Te caută pe Tine.*
Biff se smulse brusc din meditaţie şi deschise robinetul de apă la maxim. Era întotdeauna scrupulos de curat de la brâu în .sus. în fiecare dimineaţă îşi săpunea pieptul şi braţele, şi gâtul, şi picioarele - şi cam de două ori pe sezon intra în cada de baie şi se spăla peste tot.
Biff rămase în picioare lângă pat, aşteptând nerăbdător ca Alice să se scoale. Vedea prin fereastră că ziua va fi fără vânt şi arzător de fierbinte. Alice terminase de citit lecţia. Stătea încă lenevind, întinsă de-a curmezişul patului, cu toate că ştia că el aşteaptă. O furie rece, mocnită, se ridică în el. Rânji ironic. Apoi spuse muşcător:
- Dacă pofteşti, pot să stau jos şi să citesc ziarul un timp. Dar aş dori să mă laşi să dorm acum.
Alice începu să se îmbrace, iar Biff aranja patul. Inversă cu dexteritate cearşafurile în toate felurile cu putinţă, punându-l pe i'el de deasupra dedesubt şi întorcându-le cu susul în jos. Când termină de netezit aşternutul, aşteptă ca Alice să iasă din odaie înainte de a-şi da jos pantalonii şi de a se strecura în pat. Picioarele îi ieşeau afară de sub cuvertură, iar pieptul acoperit cu păr sârmos se proiecta foarte negru pe pernă. îi părea bine că nu~i spusese lui Alice ce i se întâmplase beţivului. Simţise

nevoia să vorbească cu cineva despre asta, căci poate dacă ar fi relatat toate faptele cu voce tare ar fi putut să pună degetul pe kicrul care îl nedumerea. Bietul nenorocit vorbind şi iar vorbind, fără ca nimeni să înţeleagă ce voia să spună. Neştiind el însuşi, mai mult ca sigur. Şi felul în care a gravitat în jurul surdomutului şi l-a ales pe el încercând să-i dăruiască fără rezerve tot ce avea în el.
De ce?
Pentru că la anumiţi oameni există în ei nevoia de a se dezbăra de tot ce-i personal, într-un anumit moment, înainte ca lucrul acesta să fermenteze şi să-i învenineze — de a-l azvârli unei fiinţe omeneşti sau unui cuget omenesc. Nu pot altfel. Unii oameni au asta în ei. - Textul este *Toţi oamenii Te caută pe Tine.* Poate din cauza asta - poate. E chinez, spusese tipul. Şi negru, şi macaronar, şi evreu. Or, dacă el o credea cu atâta convingere, poate chiar era. Era oricine şi orice spunea...
Biff întinse amândouă braţele înainte şi-şi încrucişa picioarele dezvelite. Obrazul îi era mai bătrân în lumina dimineţii, cu pleoapele închise, zbârcite, şi cu barba deasă, ce părea de fier, invadându-i obrajii şi falca. Treptat gura i se îmblânzi şi se relaxa. Razele necruţătoare, galbene, ale soarelui intrau prin fereastră, aşa încât odaia era fierbinte şi luminată. Biff se întoarse obosit şi-şi acoperi ochii cu mâinile. Era doar un oarecare - Bartholomew - bătrânul Biff cel cu doi pumni şi-o limbă ascuţită — domnul Brannon — singur.
Soarele o trezi pe Mick devreme, deşi noaptea trecută nu venise acasă decât tare târziu. Era prea cald chiar şi pentru a bea cafea la micul dejun, aşa încât luă nişte biscuiţi reci şi apă de la gheaţă, în care turnă sirop. Un timp îşi făcu de lucru prin bucătărie, apoi se duse pe veranda din faţă să citească comicsurile. Se gândise că poate domnul Singer citea ziarul pe verandă, aşa cum făcea aproape în fiecare duminică dimineaţă. Dar domnul Singer nu era acolo, şi mai târziu tăticul ei îi spuse că venise foarte târziu noaptea trecută şi că avea pe cineva în cameră. îl aşteptă pe domnul Singer multă vreme. Toţi ceilalţi din pensiune coborâseră în afară de el. în cele din urmă se întoarse în bucătărie, îl luă pe Ralph din scaunul lui înalt, îi puse o îmbrăcăminte curată şi-l şterse pe faţă. Apoi, când Bubber se întoarse de la şcoala duminicală, fu gata săi scoată pe copii afară. îl lăsă pe Bubber să se urce în cărucior alături de Ralph, deoarece era cu picioarele goale şi trotuarul fierbinte îl frigea la tălpi, împinse căruciorul cam opt blocuri mai încolo, până ajunseră la imensa clădire nouă care era în construcţie. Scara mai era încă rezemată de marginea acoperişului, iar ea îşi încorda toate puterile şi începu să urce.
- Ai grijă de Ralph, îi strigă ea lui Bubber. Ai grijă să nu i se aşeze ţânţarii pe pleoape.
Peste cinci minute Mick se ridică în picioare, ţinându-se foarte dreaptă. îşi întinse braţele ca nişte aripi. Acesta era locul unde toţi doreau să stea. Tocmai în vârf. Dar nu mulţi copii erau în stare s-o facă. Celor mai mulţi le era teamă, căci dacă pierdeai controlul şi te rostogoleai din vârf, puteai să mori. De jur împrejur se vedeau acoperişurile celorlalte case şi vârfurile verzi ale copacilor. De cealaltă parte a oraşului erau turlele bisericilor şi coşurile fabricilor. Cerul era de un albastru strălucitor şi fierbinte ca focul. Soarele făcea ca jos, pe pământ, totul să apară fie ameţitor de alb, fie negru.
îi venea să cânte. îi năvăli în gâtlej toate cântecele pe care le ştia, dar nu izbutea să scoată nici un sunet. Săptămâna trecută, un băiat mai mare, care se urcase pe cea mai înaltă parte a acoperişului, scosese un strigăt pătrunzător, apoi începuse să rostească cu voce tare un discurs pe care îl învăţase la liceu -„Prieteni, romani, săteni, daţi-mi ascultare!" Exista ceva în faptul de a te urca tocmai sus pe acoperiş, care-ţi dădea un

sentiment nestăpânit şi te făcea să vrei să ţipi sau să cânţi, sau să-ţi ridici braţele şi să zbori.
Simţi că talpa pantofilor de tenis îi alunecă şi se lăsă uşurel în jos astfel încât încalecă vârful acoperişului. Casa era aproape terminată. Va fi una din cele mai mari clădiri din vecinătate — două etaje cu tavanele foarte înalte şi cel mai abrupt acoperiş din toate casele pe care le văzuse ea vreodată. Dar curând toate lucrările vor fi terminate. Dulgherii vor pleca şi copiii vor trebui să-şi găsească alt loc de joacă.
Era singură. în jur nu era nimeni şi era linişte, şi putea să se gândească un timp. Scoase din buzunarul şorţului pachetul de ţigări pe care-l cumpărase noaptea trecută. Inhala încetişor fumul. Ţigara îi dădea o senzaţie de beţie, aşa încât capul părea că e greu şi că i se clatină pe umeri, dar trebuia s-o isprăvească.
M.K. — Asta va scrie ea pe fiecare lucru când va fi de şaptesprezece ani şi foarte celebră. Se va întoarce acasă într-un automobil Packard roşu şi alb cu iniţialele ei pe uşi. Va avea *M.K.* brodat cu roşu pe batistele ei şi pe lenjerie. Poate va fi o mare inventatoare. Va inventa aparate de radio minuscule de mărimea unui bob de mazăre, pe care oamenii le vor purta de colo-colo vârâte în ureche. De asemenea, maşini zburătoare pe care oamenii ar putea să le lege de spate ca pe rucsacuri şi să străbată rapid pământul de la un capăt la altul. După aceea ea va fi prima care sa facă un tunel uriaş ce va străpunge pământul spre China, şi oamenii se vor putea duce acolo în baloane uriaşe. Acestea vor fi primele lucruri pe care le va inventa. Erau deja plănuite.
Când Mick termină jumătate de ţigară, o strivi pentru a o stinge şi, cu un bobârnac, zvârli chiştocul în jos pe panta acoperişului. Apoi se aplecă înainte, astfel încât capul să i se sprijine pe braţe şi începu să-şi fredoneze ei însăşi.
Era un lucru ciudat — dar aproape tot timpul în subconştientul ei auzea vreo piesă pentru pian sau altă muzică. Indiferent de ceea ce făcea sau gândea, muzica se afla acolo aproape întotdeauna. Domnişoara Brown, care locuia în pensiunea lor, avea în cameră un radio, şi toată iarna trecută se aşeza pe trepte în fiecare duminică după-amiază şi asculta programele. Erau probabil piese clasice, dar pe acestea şi le amintea cel mai bine. Era, mai ales, muzica unui anumit individ, care o făcea să i se strângă inima de fiecare dată când o auzea. Uneori muzica acestui individ era asemenea unor mici bucăţele colorate de bomboane cristaline, iar alteori era cel mai suav, cel mai trist lucru pe care şi-l imaginase vreodată.
Deodată se auziră ţipete. Mick se ridică drept şi ascultă. Vântul îi ciufuli bretonul de pe frunte şi în soarele strălucitor obrazul îi era alb şi ud. Plânsul continua, şi Mick o porni încetişor pe mâini şi pe genunchi de-a lungul acoperişului cu vârful ascuţit. Când ajunse la capăt, se aplecă înainte şi se culcă pe burtă, aşa încât capul să-i treacă peste margine ca să poată vedea jos pe pământ.
Copiii erau acolo unde îi lăsase. Bubber stătea pe vine moşmondind ceva pe jos, iar alături era o mică umbră neagră, liliputană. Ralph era încă legat în cărucior. Era doar atât de mare, încât să şadă în fund şi, cu boneţica răsucită pe cap, se ţinea de marginile căruciorului şi plângea.
— Bubber! strigă Mick. Ia vezi ce anume vrea Ralph ăla şi dă-i-l. Bubber se ridică în picioare şi se uită insistent la faţa bebeluşului.
— Nu vrea nimic.
— Bine, atunci leagănă-l puţin.
Mick se caţără înapoi la locul unde şezuse înainte. Voia să se gândească îndelung la două sau trei persoane anume, să cânte pentru ea însăşi şi să facă planuri. Dar Ralph ăla zbiera întruna, aşa că nu era chip să aibă puţină linişte.
începu, cu curaj, să coboare spre scara rezemată de marginea acoperişului. Panta era foarte abruptă şi nu erau decât câteva stinghii de lemn bătute în cuie, foarte departe una de alta, pe care muncitorii le foloseau pentru a-şi sprijini picioarele. Ameţise, şi inima îi bătea atât de tare, încât o făcea să tremure. Stăpânindu-se, îşi spuse cu voce tare: „Tine-te bine de aici cu

mâinile, apoi lasă-te în jos până când piciorul drept ajunge să se rezema acolo, apoi stai lipită şi întinde-te spre stânga. Calmă, Mick, ţine-ţi firea."
Coborâtul este partea cea mai grea din orice căţărat. îi trebui mult timp până să ajungă la scară şi să se simtă din nou în siguranţă. Când, în cele din urmă, se află pe pământ, păru mult mai scundă şi mai mică, şi timp de un minut simţi că picioarele i se îndoaie sub ea. îşi trase în sus şortul şi-şi smuci cureaua cu o gaură mai strâns. Ralph încă mai plângea, dar nu-i dădu nici o atenţie şi intră în casa nouă şi goală.
Luna trecută puseseră un afiş pe faţadă, care spunea că nici un copil nu are voie să intre pe terenul de construcţie. O şleahtă de copii se încăierase într-o noapte prin camere, şi o fată, ne-văzând prin întuneric, a dat buzna într-o cameră ce nu avea încă podea şi-a căzut până jos şi şi-a rupt piciorul. Mai era încă la spital cu piciorul în ghips. De asemenea, altă dată nişte huligani au făcut pipi pe unul din pereţi şi au scris nişte cuvinte urâte. Eţar indiferent câte panouri cu „Interzis" ar fi puse, nu-i vor putea goni pe copii până când casa nu va fi zugrăvită şi finisată, şi oamenii se vor muta înăuntru.
Camerele miroseau a lemn proaspăt şi, când mergea, tălpile pantofilor de tenis făceau un zgomot plescăit ce răsuna prin toată casa. Aerul era fierbinte, nemişcat. Rămase un timp în picioare în mijlocul odăii din faţă, apoi deodată îi trecu ceva prin minte. Se scotoci în buzunar şi scoase două bucăţele de cretă — una verde şi alta roşie.
Mick desenă foarte încet majusculele de tipar. Sus de tot scrise EDISON, şi sub asta desenă numele lui DICK TRACY şi MUS-SOLINI. Apoi, în fiecare colţ, cu litere şi mai mari, trasate cu verde şi subliniate cu roşu, scrise iniţialele ei — M.K. După ce termină asta, traversă la peretele de vizavi şi scrise un cuvânt foarte urât — PĂSĂRICĂ — şi dedesubt îşi puse de asemenea iniţialele.
Rămase în picioare în mijlocul încăperii goale şi se uită cu ochii mari la ceea ce făcuse. Mai ţinea încă în mâini creta, dar nu se simţea cu adevărat mulţumită. încerca să se gândească la
numele individului care scrisese muzica aceea pe care a auzit-o la radio iarna trecută. O întrebase despre el pe o fată de la şcoa l.ă care avea un pian şi lua lecţii de muzică, iar fata l-a întrebat pe profesorul ei. Se părea că individul era doar un copil care trăise într-o anumită ţară din Europa cu foarte mult timp înainte. Dar, chiar dacă a fost numai un copil, el compusese toate piesele acelea minunate pentru pian şi pentru vioară, şi pentru o formaţie sau orchestră, de asemenea. Putea să-şi amintească în minte vreo şase melodii diferite din piesele lui, pe care le auzise. Câteva din ele erau repezi şi clinchetitoare, iar altele erau ca mirosul acela de primăvară, după ploaie. Dar pe ea toate o făceau oarecum tristă şi emoţionată în acelaşi timp.
Fredona una din melodii şi, după un timp, singură în casa fierbinte şi goală, simţi că ochii i se umplu de lacrimi. Glasul i se strânse şi răguşi, şi nu mai putu cânta. Scrise repede numele individului chiar în vârful listei — MOTSART.
Ralph era legat în cărucior exact aşa cum îl lăsase. Şedea în fund liniştit şi tăcut, şi mânuţele lui grăsuţe se ţineau de margini. Ralph arăta ca un bebeluş chinez cu bretonul lui negru, pătrat, şi ochii negri. Soarele îi bătea în faţă şi din cauza asta zbierase.
Bubber nu era nicăieri. Când Ralph o văzu venind, începu să se pregătească a plânge din nou. Ea împinse căruciorul la umbră lângă casa cea nouă şi scoase din buzunarul bluzei o boabă albastră de jeleu. îndesă bomboana în gura moaie, călduţă, a copilaşului.
— Pune-ţi asta în pipă şi fumeaz-o, îi spuse ea.
într-un fel era o risipă, deoarece Ralph era încă prea mic pentru a simţi cu adevărat gustul plăcut al bomboanei. O pietricică curată ar fi pentru el cam acelaşi lucru, numai că prostul cel mic ar putea s-o înghită. Nu înţelegea mai mult despre gust decât înţelegea despre conversaţie. Când îi spuneai că eşti atât de sătul şi obosit să-l târăşti de colo-colo, încât ai avea poftă să-l arunci în râu, pentru el era acelaşi lucru ca şi când l-ai fi aliniat. Nimic nu făcea vreo diferenţă la el. Din cauza asta era o plictiseală atât de îngrozitoare să-l cari încolo şi-ncoace.

Mick îşi apropie palmele, le încleşta strâns şi suflă prin crăpătura dintre degetele mari. Obrajii i se umflaseră şi la început nu se auzi decât aerul şuierând printre pumni. Apoi răsună un fluierat ascuţit, strident, şi după câteva secunde Bubber apăru de după colţul casei.
Scutură rumeguşul din părul lui Bubber şi-i îndreptă boneta lui Ralph. Boneta asta era lucrul cel mai frumos pe care-l avea Ralph. Era din dantelă şi brodată toată. Panglica de sub bărbie era pe o parte albastră şi pe cealaltă albă, şi la fiecare ureche avea cât o rozetă. Capul îi crescuse prea mare pentru bonetă şi broderia se destrămase, dar ea i-o punea întotdeauna când îl scotea la plimbare. Ralph nu avea un landou adevărat, aşa cum aveau cei mai mulţi bebeluşi, şi nici botoşei de vară. Trebuia să-l târăşti într-un vechi cărucior năclăit, pe care îl primise ea cadou de Crăciun cu trei ani înainte. Dar boneta aceea frumoasă îi dădea şi lui o înfăţişare mai acătării.
Pe stradă nu se afla nimeni, căci era o dimineaţă târzie de duminică şi foarte fierbinte. Căruciorul scârţâia şi huruia. fiubber era desculţ şi trotuarul era atât de fierbinte, că îl frigea la picioare.
Stejarii verzi făceau pe pământ o umbră neagră, ce părea răcoroasă, dar nu era o umbră destul de deasă.
— Urcă-te în cărucior, îi spvise ea lui Bubber, şi ia-l pe Ralph la tine în poală.
— Pot umbla foarte bine.
Anotimpul lung de vară îi dădea întotdeauna colici lui Bubber. Nu avea pe el cămaşă şi coastele i se vedeau ascuţite şi albe. Soarele îl făcea palid în loc să-l bronzeze, şi ţâţişoarele lui mititele apăreau pe piept ca nişte boabe vineţii de strugure.
— Nu mă supără să te-mping, îi spuse Mick. Urcă-te.
— în regulă.
Mick împingea căruciorul încet, căci nu avea nici o grabă să ajungă acasă. începu să vorbească cu copiii. Dar de fapt erau mai curând lucruri pe care şi le spunea ei însăşi decât cuvinte adresate lor.
— E ceva ciudat — ce visez mereu în ultima vreme. Se face că înot. Dar, în loc de apă, îmi împing braţele şi înot într-o mare mulţime de oameni. Mulţimea este de o sută de ori mai mare decât în magazinul Kresses sâmbăta după-amiaza. Cea mai mare mulţime din lume. Şi uneori ţip şi înot printre oameni, trântin-du-i pe toţi la pământ, şi oamenii mă calcă-n picioare şi măruntaiele mele se scurg pe trotuar. Cred că e mai mult un coşmar decât un simplu vis...
Duminica întotdeauna casa era plină de lume, deoarece locatarii primeau oaspeţi. Ziarele foşneau şi mirosea a fum de trabuc, iar pe scări paşii tropăiau întruna.
— Unele lucruri, e natural să vrei să le ţii doar pentru tine. Nu pentru c-ar fi urâte, ci pentru că vrei doar ca ele să fie secrete. Sunt două sau trei lucruri pe care n-aş vrea să le ştiţi nici măcar voi.
Bubber se dădu jos când ajunseră la colţ şi-o ajută să coboare căruciorul la bordură şi să-l urce pe trotuarul următor.
— Dar există un lucru pentru care aş da orice. Şi ăsta e un pian. Dacă aş avea un pian, aş exersa în fiecare noapte şi aş învăţa toate bucăţile din lume. Ăsta e lucru pe care-l doresc mai mult decât orice altceva.
Ajunseră la corpul de clădiri unde-şi aveau locuinţa. Casa lor se afla doar la câteva uşi depărtare. Era una din cele mai mari case de pe toată partea de nord a oraşului — înaltă de trei etaje. Şi erau paisprezece persoane în familie. Nu erau toţi cu adevărat de-un sânge cu familia Kelly -- dar mâncau acolo şi dormeau acolo pentru cinci dolari de căciulă, aşa că puteai foarte bine să-i socoteşti ca fiind din familie. Domnul Singer nu era socotit aşa, deoarece el închiriase doar o cameră şi-şi făcea singur ordine în ea.
Casa era îngustă şi nu mai fusese zugrăvită de mulţi ani. Nu părea să fi fost construită destul de solid pentru înălţimea ei de trei etaje. Era înclinată într-o parte.
Mick îl dezlegă pe Ralph şi-l scoase din cărucior. Trecu repede prin hol şi văzu cu coada ochiului că salonul era phn de

chiriaşi. Tăticul ei era şi el acolo. Mama era probabil la bucătărie. Se învârteau toţi degeaba pe-acolo aşteptând ora la masă.
Ea intră în prima din cele trei camere pe care familia le păstra pentru ei singuri. îl puse pe Ralph pe patul în care dormeau tăticul şi mămica şi-i dădu un şirag de mărgele să se joace. De după uşa închisă a odăii alăturate auzi zgomot de voci, şi hotărî să intre acolo. Când o văzură, Hazel şi Etta încetară de a vorbi. Etta şedea pe scaunul de lângă fereastră, dându-şi cu lac roşu pe unghiile de la picioare. Părul îi era înfăşurat pe bigudiuri de metal, iar într-un loc sub bărbie, unde îi ieşise un coş, avea un cocoloş alb de cremă de faţă. Hazel stătea trântită pe pat, leneşă ca întotdeauna.
— Despre ce pălăvrăgeaţi voi aici?
— Nu-i treaba ta să-ţi bagi nasul, spuse Etta. Taci din gură şi lasă-ne în pace.
— Este şi camera mea, la fel cum este şi a voastră. Am acelaşi , drept ca şi voi.
r Mick păşi semeţ de la un colţ la altul până când acoperi toată suprafaţa podelei.
— Dar nu mă interesează să caut ceartă. Tot ceea ce vreau sunt propriile mele drepturi.
Mick îşi netezi spre spate bretonul stufos. Făcuse lucrul acesta atât de des, încât avea deasupra frunţii un şir de vârtejuri. Făcu să-i tremure nările şi se strâmbă în oglindă. Apoi începu din nou să păşească prin cameră.
Ca surori, Hazel şi Etta erau fete bune. Dar Ettei parcă ceva nu-i dădea pace. Singurul lucru la care se gândea erau actriţele de cinema şi să se ducă la filme. Odată îi scrisese chiar lui Jeanette McDonald, şi-a primit ca răspuns o scrisoare dactilografiată în care i se spunea că dacă va veni vreodată la Hollywood poate să-i facă o vizită şi să înoate în piscina ei. Şi de atunci Ettei nu i-a mai stat mintea decât la piscina aceea. Singurul lucru la care se gândea era să se ducă la Hollywood când va putea strânge bani de autobuz şi să-şi găsească o slujbă
de secretară şi să se împrietenească cu Jeanette McDonald şi să ajungă ea însăşi în filme.
Se împopoţona cât era ziua de lungă. Şi asta era partea proastă. Etta nu era drăguţă de la natură ca Hazel. Lucru cel mai grav era că nu avea deloc bărbie. Se trăgea de maxilar şi făcea o serie întreagă de exerciţii pe care le citise într-o carte despre cinema. Se uita tot timpul în oglindă din profil şi încerca să-şi ţină gura într-un anumit fel. Dar nu ajuta la nimic. Uneori, noaptea, Etta îşi ţinea obrazul în mâini şi plângea.
Hazel era foarte leneşă. Era frumuşică, dar grea de cap. Avea optsprezece ani şi, după Bill, ea era cea mai mare dintre toţi copiii familiei. Poate că aici era buba. Ea căpăta prima şi cea mai mare parte din orice - prima care să aibă baftă la haine noi şi de cea mai mare porţie din orice trataţie mai specială. Hazel n-a trebuit niciodată să se repeadă după ceva şi de-asta era moale.
- Ai de gând să tropăi prin cameră toată ziua? Mi-e lehamite să te văd în hainele astea prosteşti de băiat. Cineva ar trebui să strângă şurubul cu tine, Mick Kelly, şi să te-nveţe să te porţi, îi spuse Etta.
- Taci din gură, îi ripostă Mick. Mă îmbrac în şort pentru că nu vreau să port vechiturile voastre. Nu vreau să fiu ca nici una din voi şi nu vreau să arăt ca nici una din voi. Şi nici n-am să fiu niciodată. De aceea mă îmbrac în şort. Aş prefera să devin băiat în orice clipă, şi aş vrea să mă pot muta cu Bill.
Mick se băgă sub pat şi scoase o cutie mare de pălării. în timp ce-o ducea spre uşă, celelalte două strigară după ea: „Bine c-am scăpat de tine!"
Bill avea cea mai frumoasă cameră dintre toţi ai famihei. Ca o ascunzătoare - şi o avea numai pentru el singur - în afară de Bubber. Bill avea prinse pe pereţi poze tăiate din reviste, majoritatea chipuri de femei frumoase, şi în alt colţ erau câteva tablouri pe care Mick le pictase cu mâna ei anul trecut la cursul gratuit de artă. în cameră nu erau decât un pat şi o masă de scris.
42
43

Bill şedea aplecat deasupra mesei, citind *Popular Mechanics.* Ea se strecură în spatele lui şi-l cuprinse cu braţele de umeri.
— Hei, şmecherilă.
El nu începu să se hârjonească cu ea aşa cum obişnuia să facă.
— Hei, îi răspunse, şi-şi scutură puţin umerii.
— Te supără dacă stau şi eu puţin aici?
— Bineînţeles că nu mă deranjează dacă vrei să stai.
Mick se aşeză în genunchi pe podea şi desfăcu sfoara de la cutia de pălării. îşi plimbă mâinile pe marginea capacului, dar dintr-un anume motiv nu se putea hotărî să-l deschidă.
— M-am gândit dacă-i bine ce-am făcut la ea până acum. Şi s-ar putea să meargă şi s-ar putea să nu.
Bill continua să citească. Ea stătea încă în genunchi deasupra cutiei, dar nu o deschise. Privirea i se îndreptă asupra lui Bill, aşa cum şedea cu spatele la ea. îşi ţinea unul din picioarele lui mari sprijinit cu talpa peste celălalt în timp ce citea. Pantofii îi «rau uzaţi. Odată tăticul spusese că mesele de prânz ale lui Bill îi mergeau la picioare, micul dejun la una din urechi şi cina la a doua ureche. Era un lucru răutăcios să spui aşa ceva, şi Bill fusese indispus timp de o lună, dar era totuşi nostim. Avea urechi clăpăuge şi foarte roşii, şi, cu toate că abia terminase liceul, purta pantofi numărul 46. Când stătea pe loc, încerca să-şi ascundă picioarele strângându-şi-le unul în spatele celuilalt, dar asta nu făcea decât să înrăutăţească lucrurile şi mai mult.
Mick deschise cutia câţiva centimetri şi apoi o închise la loc. Se simţea prea emoţionată ca să se uite înăuntru acum. Se ridică şi începu să se plimbe prin cameră până când avea să se calmeze puţin. După câteva minute se opri în faţa tabloului pictat de ea iarna trecută la cursul gratuit de artă organizat de guvern pentru copiii de şcoală. Tabloul reprezenta o furtună pe ocean şi un pescăruş care era aruncat prin aer de vânt. Se intitula *Pescăruş-de-mare cu spatele frânt de furtună.* Profesorul le descrisese oceanul în primele două sau trei lecţii, şi acesta a fost aproape pentru toţi punctul de plecare. Majoritatea copiilor erau
ca şi ea, şi niciodată nu văzuseră în realitate oceanul cu propriii lor ochi.
Acesta era primul tablou pe care îl pictase, şi Bill îl fixase în pioneze pe peretele lui. Toate celelalte tablouri ale ei erau populate de oameni. La început mai făcuse câteva furtuni pe ocean — cu un avion care se prăbuşeşte şi lume sărind din el ca să se salveze, şi un altul cu un vapor transatlantic ce se scufunda şi în care oamenii încercau să se dea la o parte unii pe alţii şi să se înghesuie într-o singură bărcuţă de salvare.
Mick intră în debaraua camerei lui Bill şi scoase alte câteva tablouri pe care le făcuse în clasă — câteva desene în creion, câteva acuarele şi un ulei pe pânză. Toate mişunau de oameni. Imaginase un mare incendiu pe Broad Street şi îl pictase cum credea ea că ar fi. Flăcările erau de un verde strălucitor şi portocalii, iar restaurantul domnului Brannon şi First National Bank erau cam singurele clădiri neatinse. Oameni zăceau morţi pe străzi, iar alţii alergau să se salveze. Un bărbat era în cămaşă de noapte, iar o doamnă încerca să ia cu ea un mănunchi de banane. Alt tablou era intitulat *Cazan care explodează în fabrică* şi înfăţişa bărbaţi care săreau pe ferestre afară şi fugeau, în timp ce un grup de copii în salopete stăteau îngrămădiţi unii într-alţii strângând în mână sufertaşele cu prânzul pe care îl aduseseră pentru tăticii lor. Pictura în ulei era un tablou în care întreg oraşul se bătea pe Broad Street. Niciodată n-a ştiut pentru ce-l pictase şi nici nu-i trecea prin minte un titlu potrivit pentru el. Nu era în tablou nici un incendiu sau o furtună, sau un motiv din care să înţelegi de ce se iscase toată această încăierare. Dar erau mai mulţi oameni şi mai multă forfotă decât în oricare alt tablou. Acesta era cel mai bun şi era păcat că nu se putea gândi la un nume potrivit. Undeva, în subconştientul ei, ştia ce însemna.
Mick puse tabloul înapoi pe raftul din debara. Nici unul nu era prea bun. Oamenii nu aveau deloc degete şi la unii braţele erau mai lungi decât picioarele. Cursul acela a fost totuşi amuzant. Numai că ea picta doar ce-i trecea prin minte, fără nici

un temei — şi asta nu-i trezea în suflet nici pe departe acelaşi MiuiLimont cum făcea muzica. Nimic, într-adevăr, nu era atât de Cniinos ca muzica.
Mick îngenunche pe podea şi ridică repede capacul cutiei de puliirii. înăuntru se afla o chitară havaiană crăpată, ce avea două corzi de vioară, o coardă de chitară şi o coardă de banjo. Crăpătura de pe spatele chitarei fusese foarte îngrijit lipită cu plasture şi orificiul rotund din mijloc era acoperit cu o bucată de lemn. Un scăunel de vioară susţinea corzile la un capăt şi de fiecare parte fuseseră sfredelite câteva găurele pentru rezonanţă. Mick îşi făcuse singură o vioară. Ţinea vioara în poală. Avea sentimentul că niciodată înainte nu se uitase la ea cu adevărat. Cu câtva timp în urmă îi făcuse lui Bubber o mică mandolină de jucărie dintr-o cutie de trabucuri, cu benzi de cauciuc, şi asta i-a dat ideea. De atunci scotocise pretutindeni în căutarea diferitelor părţi componente şi în fiecare zi adăuga câte puţin la această operă. I se părea că făcuse totul afară doar că nu-şi folo-'sise capul.
~ Bill, asta nu arată ca nici una din viorile adevărate pe care le-am văzut vreodată.
El continua să citească.
-Da?
— Nu arată cum ar trebui. Nu prea...
Plănuise să acordeze vioara sucind de cuie. Dar fiindcă brusc îşi dăduse seama ce ieşise din toată treaba, nu mai dorea să se uite la ea. Atinse încetişor corzile una după alta. Toate scoteau acelaşi sunet slab, înfundat, ca un bâzâit.
— în orice caz, cum aş fi putut vreodată să-mi fac rost de arcuş? Eşti sigur că trebuie făcut numai din păr de cal?
— Da, răspunse Bill, pierzându-şi răbdarea.
— N-ar merge nimic, aşa, ca o sârmuliţă subţire sau păr de om întins pe un băţ flexibil?
Bill îşi frecă picioarele unul de altul şi nu răspunse. De mânie, pe fruntea ei începură să apară broboane de sudoare. Vocea îi era răguşită:

— Nu e nici măcar o vioară proastă. E doar o corcitură între o mandolină şi o chitară havaiaxiă. Iar eu nu pot să le sufăr. Nu pot să le sufăr.
Bill se întoarse.
— Totul a ieşit prost. Nu merge. N-are nici un rost.
— Coboară tonul, spuse Bill. Cât o s-o ţii aşa întruna cu vechitura aia de chitară spartă cu care ţi-ai pierdut vremea? Aş fi putut să-ţi spun de la început că-i o nebunie să crezi că poţi face o vioară. Nu e unul din lucrurile la care stai jos şi le faci — aşa ceva trebuie să-ţi cumperi. Am crezut că oricine ar trebui să ştie un lucru ca ăsta. Dar mi-am imaginat că, dacă ai să-l descoperi singură, nu te vei necăji.
Uneori îl detesta pe Bill mai mult decât pe oricare altul de pe lume. Era cu totul altfel decât obişnuia să fie. Avu impulsul să trântească vioara jos pe duşumea şi s-o calce în picioare, dar în loc de asta o puse precipitat înapoi în cutia de pălării. Lacrimile începură să-i curgă fierbinţi ca focul. Dădu cu piciorul în cutie şi ieşi alergând din cameră fără să se uite la Bill.
In timp ce se strecura prin hol pentru a ajunge în curtea din spate, se ciocni de mama ei.
— Ce s-a-ntâmplat? Ce-ai mai făcut acum?
Mick se smuci să scape, dar mama o ţinea strâns de braţ. îmbufnată, îşi şterse lacrimile de pe obraz cu dosul palmei. Mama ei fusese în bucătărie, căci purta şorţul şi papucii de casă. Ca de obicei, arăta de parc-ar fi avut o mulţime de lucruri pe cap şi n-avea timp să-i pună nici o altă întrebare.
— Domnul Jackson şi-a adus la masă cele două surori şi nu vor fi decât exact atâtea scaune, aşa că astăzi o să mănânci în bucătărie cu Bubber.
— în ce mă priveşte e grozav, spuse Mick.
Mama o lăsă să plece şi se întoarse să-şi scoată şorţul. Din sufragerie se auzi sunetul clopoţelului pentru masă şi zumzetul brusc al unei conversaţii voioase. II putea auzi pe tăticul ei spunând cât de mxilt pierduse pentru că nu şi-a menţinut asigurarea pentru accidente până în ziua în care şi-a fracturat şoldul. Acesta era singurul

lucru pe care tăticul ei nu şi-l putea scoate niciodată din minte -• modalităţi prin care ar fi putut face bani şi n-a făcut. Se auzi un zăngănit de farfurii şi, după un timp, vorbăria încetă.
Mick se rezemă de balustrada scării. O năpădi deodată un plâns cu sughiţuri. Gândindu-se înapoi la luna din urmă i se păru că în mintea ei, de fapt, nu crezuse niciodată cu adevărat că vioara aceea va merge. Dar în inimă continua să se străduiască a crede. Şi chiar şi acum îi venea greu să nu creadă puţin. îi era lehamite. Bill nu-i mai era acum de ajutor cu nimic. Obişnuia să-l considere pe Bill cel mai grozav om din lume. Obişnuia să meargă după el în toate locurile unde se ducea — prin păduri, la pescuit, la clădirile cluburilor pe care le construise împreună cu alţi băieţi, la automatele din spatele restaurantului domnului Brannon — peste tot. Poate că nu avusese intenţia s-o dezamăgească chiar într-atâta. Dar, oricum, niciodată nu vor mai putea fi prieteni buni.
în hol plutea mirosul de ţigări şi al mesei de duminică. Mick respiră adânc şi porni înapoi spre bucătărie. Mâncarea începuse să miroasă bine, iar ei îi era foame. Putea să audă vocea Porţiei în timp ce-i vorbea lui Bubber, ca şi cum ar fi cântat ceva încetişor sau ar fi spus o poveste.
— Astea e motivele de ce eu îs mult mai norocoasă decât cele mai multe fete de culoare, spuse Porţia, în timp ce ea deschidea uşa.
— De ce? întrebă Mick.
Porţia şi Bubber şedeau la masa din bucătărie şi mâncau. Rochia verde, imprimată, a Porţiei părea răcoroasă pe pielea ei de un maroniu-închis. Purta cercei verzi, iar părul îi era pieptănat foarte întins şi îngrijit.
— Totdeauna dai buzna când cineva a terminat ce are de spus şi apoi vrei să ştii totu', zise Porţia.
Se ridică şi rămase în picioare deasupra plitei încinse punând de mâncare în farfuria lui Mick.
— Bubber şi cu mine tocmai vorbeam despre casa Iu' tata-mare, afară, pe Old Sardis Road. îi spuneam Iu' Bubber cum el şi cu

unchii mei are împreună tot terenu'. Cin'şpe acri şi juma'. Patru din ei îi plantează totdeauna cu bumbac, apoi câţiva ani schimbă cu mazăre ca să hrănească pământu', şi un acru, sus pe deal, e numai pentru piersici. Are-un catâr şi-o scroafă de prăsilă, şi tot timpu' de la douăzeci la douăzeci şi cinci de găini ouătoare şi pui. Are-un strat cu legume şi doi nuci, şi multe smochine, şi prune, şi căpşuni. Vezi, ăsta-i adevăru'. Nu multe ferme de albi a lucrat pământu' aşa bine ca tata-mare.
Mick îşi puse coatele pe masă şi se aplecă deasupra farfuriei. Porţiei îi plăcuse întotdeauna să vorbească despre fermă mai mult decât despre orice altceva, afară doar despre bărbatul ei şi fratele ei. Când o auzi povestind, ai putea crede că ferma aceea de negri e nici mai mult, nici mai puţin decât Casa Albă.
— Casa a-nceput doar c-o singură odaie mică. Apoi de-a lungu' anilor au tot construit la ea că acu' au loc în ea tata-mare, toţi patru băieţii cu nevestele şi copiii lor, şi frate-miu Hamilton. în salon au o orgă adevărată şi-un gramofon. Pe perete au o fotografie a lui tata-mare în uniformă de paznic. Pun la păstrare toate fructele şi legumele, şi, oricât de rece şi de ploioasă îi iarna, au de ajuns de mâncare, aproape totdeauna.
— Atunci cum se face că nu te duci să trăieşti cu ei? întrebă Mick.
Porţia încetă să-şi cureţe cartofii şi, cu degetele ei lungi, maronii, bătu în masă în timpul cuvintelor.
— Iată cum. stă treaba. Vezi - fiecare din ei şi-a construit singur odaia pentru familia lui. Cu toţii a muncit din greu toţi anii ăştia. Şi bineînţeles timpurile-i grele pentru toată lumea acu'. Dar vezi — io am trăit cu tata-mare când eram feţişoară mică. Da' n-am muncit acolo nimic de-atunci. Oricând, însă, dacă io şi Willie şi Highboy intrăm în vreun necaz marc, putem întotdeauna să nc-ntoarcem.
— Nu a construit şi tatăl tău o cameră? Porţia se opri din mestecat.
— Tata cui? Vrei să spui tata *meu?*
— Desigur, zise Mick.
.19
iflpi

— Ştii foarte bine că taica-i doctor de culoare chiar aci-n oraş. Mick o mai auzise pe Porţia spunând lucrul ăsta, dar se gândise că-i o poveste. Cum putea un om de culoare să fie doctor?
— Uite care-i treaba. 'Nainte ca mama să-l ia pe taica, ea nu cunoscuse nimic al'ceva decât bunătatea adevărată. Tata-mare îi Domnu' Bunătate în carne şi oase. Dar taica se d'osebeşte de el cum se d'osebeşte ziua de noapte.
— E rău? întrebă Mick.
— Nu, nu-i un om rău, spuse Porţia încetişor. Doar că ceva-i la mijloc. Taica nu-i ca alţi oameni de culoare. Treaba asta-i greu de desluşit. Taica toată vremea studiază de unu' singur. De multă vreme îşi avea el ideile lui de cum trebuie să fie o familie. El dirija şi cele mai mici lucruri din casă, iar noaptea-ncer-ca să ne-nveţe pe noi copiii lecţiile.
— Mie asta nu mi se pare prea rău, zise Mick.
— Ascultă aci. Vezi tu, mai toată vremea era tare tăcut. Ca apoi, uneori noaptea, să-l lovească un soi de criză. Putea să devie mai nebun decât oricare om pe care l-am văzut vreodat'. Oricine-l cunoaşte pe tata zice că era fără-ndoială un om destul de smintit. Făcea lucruri sălbatice, smintite, şi mama noastră l-a lăsat. La vremea ceea io aveam zece ani. Mama ne-a luat pe noi copiii cu ea la ferma Iu' tata-mare şi-am fost crescuţi acolo. Tata-şi dorea tot timpu' să ne-ntoarcem înapoi. Da' chiar după ce mama a murit, noi copiii nu ne-am mai dus niciodat' să trăim acasă. Iar acu' tata trăieşte de unu' singur.
Mick se duse la sobă şi-şi umplu a doua oară farfuria. Vocea Porţiei urca şi cobora ca un cântec, şi nimic n-o mai putea opri acum.
— Nu-l văd pe taica prea mult — poate-o dată pe săptămână, da' am făcut pentru el o droaie de lucruri. îmi pare mai rău pentru el decât pentru oricare altu' pe care-l ştiu. Cred c-a citit mai mult decât oricare alb din oraşu' ăsta. A citit mai multe cărţi şi gânduri de tot soiu' nu-i dau pace. E doldora de cărţi şi de nelinişti. L-a pierdut pe Dumnezeu şi şi-a întors spatele la credinţă. Toate necazurile lui se trag din treaba asta.
Porţia era înflăcărată. Ori de câte ori se apuca să vorbească despre Dumnezeu — sau despre Willie, fratele ei, sau Highboy, Hoţul ei — se înflăcăra.
— Ei, io nu-s una din ăia care să cânte imnuri. Mă duc la biserica prezbiteriană şi nouă nu ne place să ne tăvălim pe duşumea şi să-i dăm întruna cu gura. Nu ne ducem la împărtăşanie în fiece săptămână şi nu ne zvârcolim cu toţii-mpreună. In biserica noastră noi cântăm şi lăsăm predicatorul să predice. Şi, ca să-ţi spui adevărul, nu cred că ţi-ar strica nici ţie nişte cântări şi nişte predici, Mick. Ar trebui să~l iei pe frăţioru' tău la şcoala de duminică, şi-apoi, eşti destul de mare să te duci la biserică. După felu' descreierat în care te porţi în ultima vreme mie îmi pare că eşti deja cu un picior în groapă.
— Aiurea, rosti Mick.
— Vezi, Highboy era un băiat foarte evlavios 'nainte să ne căsătorim. Ii plăcea să se împărtăşească în fiece duminică şi să cânte imnuri şi să primească binecuvântarea. Da' după ce ne-am luat, l-am convins sâ se-alăture la biserica mea, şi, cu toate că-i greu uneori să-l fac să tacă, cred că i-e destul de bine.
— Eu nu cred în Dumnezeu mai mult decât în Moş Crăciun, spune Mick.
— Stai oleacă! De-asta uneori îmi pare că tu aduci cu taica mai mult decât orice altă persoană pe care-am cunoscut-o vreodat'.
— Eu? Zici că eu semăn cu el?
— Nu vreau să zic că la chip sau la vreo altă trăsătură. Ziceam de forma şi culoarea sufletelor voastre.
Bubber şedea uitându-se de la una la alta. Şervetul îi era legat în jurul gâtului şi ţinea încă în mână lingura goală.
— Dumnezeu ce mănâncă? întrebă el.
Mick se ridică de la masă şi se opri în uşă gata să iasă. Câteodată Porţia era al naibii de nostimă. începe aceeaşi melodie şi spune acelaşi lucru mereu şi mereu — ca şi cum n-ar fi ştiut decât asta.
— Oameni ca tine şi ca taica care nu se duc la biserică nu-şi pot găsi liniştea defel. Uită-te la mine — io cred şi-am linişte. Şi

Bubber îşi are şi el liniştea lui. Şi Highboy al meu şi Willie al meu de-asemenea. Şi mie îmi pare, doar uitându-mă la el, că domnu' Singer ăsta de-aci are şi el linişte. Am simţit asta de prima oară când l-am văzut.
— Fă cum ştii, spuse Mick. Eşti mai ţicnită decât ar putea fi vreodată orice tată de-al tău.
— Da' tu nu l-ai iubit niciodat' pe Dumnezeu şi nici pe-altcine-va. Eşti dură şi-aspră ca o piele de vacă. Te ştiu io chiar aşa cum eşti. Chiar în după-masa asta o să te plimbi de colo-colo prin casă fără să te mulţumească nimic. O să te târăşti din loc în loc de parcă trebuie să găseşti ceva pierdut. O să te frământi în sinea ta făr' pic de tihnă. Inima o să-ţi bată destul de tare, cât să te ucidă, fiindcă nu iubeşti şi n-ai linişte. Şi-apoi într-o zi te şubrezeşti şi te duci de râpă. Şi-atunci nimic n-o să te ajute.
— Ce, Porţia? întrebă Bubber. Ce fel de lucruri mănâncă El? Mick râse şi tropăi afară din cameră.
Se plimbă într-adevăr de colo-colo prin casă în timpul du-pă-amiezii, deoarece nu-şi putea găsi locul. I se întâmpla asta în anumite zile. în primul rând o irita gândul la vioară. N-ar fi putut s-o facă niciodată ca pe una adevărată — şi după toate acele săptămâni în care o plănuise, numai când se gândea la asta şi îi făcea rău. Cum putuse să fie atât de sigură că ideea va da rezultat? Atât de tâmpită? Poate că atunci când oamenii doresc atât de tare un lucru dorinţa îi face să se încreadă în tot ceea ce le-ar putea oferi lucrul acela.
Mick nu dorea să se întoarcă în camerele în care se afla familia. Şi nici nu dorea să stea de vorbă cu vreunul din chiriaşi. Nu-i rămânea nici un loc în afară de stradă — iar acolo soarele era prea arzător. Se învârti fără nici un rost încolo şi încoace prin hol netezindu-şi întruna spre spate, cu palma, părul ciufulit.
— Drace, îşi spuse sieşi cu voce tare. în afară de un pian adevărat, desigur că-mi doresc o cameră a mea mai mult decât orice pe lume.
Porţia asta avea o anumită ţicneală ca toţi negrii, dar era o fată bună. Niciodată nu i-ar face ceva rău lui Bubber sau lui
52
Ralph, pe ascuns, ca alte fete de culoare. Mick se opri şi rămase în picioare nemişcată, frecându-se cu mâna în vârful capului. Ce-ar gândi Porţia dacă ar şti cu adevărat? Chiar aşa, ce-ar gândi?
Păstrase întotdeauna în ea anumite lucruri. Ăsta era un adevăr neîndoielnic.
Mick urcă încetişor sus pe scări. Trecu de primul palier şi se îndreptă spre al doilea. Câteva uşi erau deschise pentru a se face curent şi în casă răsunau tot felul de zgomote. Mick se opri pe ultimele trepte şi se aşeză jos. Dacă domnişoara Brown îşi va deschide radioul, va putea să asculte muzică. Poate va nimeri un program bun.
îşi puse capul pe genunchi şi-şi înnodă şireturile de la pantofii de tenis. Ce-ar spune Porţia dacă ar şti că întotdeauna în ea se perindase o personalitate după alta? Şi de fiecare dată era ca şi cum o anumită parte din ea ar fi explodat într-o sută de bucăţele. Dar întotdeauna ţinuse lucrul acesta numai pentru ea şi nimeni n-a ştiut niciodată.
Mick şezu pe scări vreme îndelungată. Domnişoara Brown nu deschise radioul şi nu se auzea nimic decât zgomotele făcute de oameni. Se gândi îndelung şi nu conteni să se bată cu pumnul peste coapse. îşi simţea obrazul ca şi cum ar fi Ibst risipit în bucăţi şi nu şi-l putea aduna la loc. Senzaţia era cu mult mai rea decât să-ţi fie foame la oricare masă, totuşi, cam aşa era. Vreau — vreau — vreau era singurul lucru la care se putea gândi — dar exact ce anume vroia cu adevărat ea nu ştia.
Cam după vreo oră se auzi zgomotul unui mâner de uşă care se întoarce pe palierul de deasupra. Mick se uită repede în sus. Era domnul Singer. El stătu în hol câteva minute şi chipul îi era trist şi calm. Apoi traversă spre camera de baie. Oaspetele lui nu ieşi cu el. De unde şedea ea, putea să vadă o parte din încăpere, şi oaspetele dormea pe pat cu un cearşaf tras deasupra lui. Aşteptă ca domnul Singer să iasă din cameră. Obrajii îi erau foarte fierbinţi şi şi-i pipăi cu mâinile. Poate era adevărat că ea venea uneori aici, pe treptele astea de sus, aşa încât să-l
53
!f'f

poată vedea pe domnul Singer, în timp ce asculta radioul domnişoarei Brown de la etajul de dedesubt. Se întreba ce fel de muzică auzea el în minte, pe care urechile lui nu puteau să o audă. Nimeni nu ştia. Şi ce fel de lucruri ar fi spus dacă ar fi putut vorbi. Nimeni nu ştia nici asta.
Mick aşteptă, şi după un timp el ieşi din nou în hol. Spera că se va uita în jos şi îi va zâmbi. Când ajunse lângă uşa lui, se uită într-adevăr în jos şi dădu din cap. Intră în cameră şi închise uşa. S-ar fi putut ca el să fi vrut s-o invite înăuntru să-i facă o vizită. Mick dori brusc să intre în camera lui. într-o zi, curând, când nu va avea oaspeţi, se va duce într-adevăr înăuntru şi-l va vizita pe domnul Singer. Va face într-adevăr asta.
După-amiaza fierbinte se scurgea încet şi Mick încă mai şedea singură pe scări. Muzica acelui individ, Mozart, îi răsună din nou în minte. Era ciudat, dar domnul Singer îi reamintea de muzica aceasta. Dorea să existe vreun loc unde să se poată duce şi s-o fredoneze cu voce tare. Un anumit fel de muzică era ceva prea intim pentru a o cânta într-o casă ticsită de lume. Era ciudat, de asemenea, cât de singur putea să fie cineva într-o casă înţesată. Mick încercă să se gândească la un loc minunat şi tainic unde s-ar putea duce ca să fie singură şi să studieze muzica aceasta. Dar, cu toate că se gândi la asta o bună bucată de vreme, ştiu dintru început că un asemenea loc minunat nu există.
. ■, ,,,,..„•,,
Târziu după-amiază Jake Blount se trezi cu senzaţia că dormise îndeajuns. Camera în care stătea întins era micuţă şi curată, mobilată cu un birou, o masă, un pat şi câteva scaune. Pe birou un ventilator electric îşi întorcea încetişor faţa de la un perete la altul şi, când adierea lui trecu peste obrazul lui Jake, el se gândi la apă rece. Lângă fereastră un om stătea în faţa

mesei şi se uita fix în jos la un joc de şah aşternut înaintea lui. In lumina zilei camera îi era necunoscută, dar îşi reaminti df. îndată chipul bărbatului ca şi cum îl ştiuse de foarte mult timp.
In mintea lui Jake se învălmăşeau multe amintiri. Zăcea pe spate nemişcat, cu ochii deschişi şi cu palmele întoarse în sus. Mâinile îi erau imense şi foarte arse de soare deasupra cearşafului alb. Când şi le ridică în sus, spre obraz, văzu că erau zgâriate şi pline de vânătăi — iar venele erau umflate ca şi cum multă vreme ţinuse ceva strâns. Faţa îi era obosită şi neîngrijită. Părul castaniu îi cădea peste frunte anapoda şi mustaţa îi era strâmbă. Chiar şi sprâncenele în formă de aripă îi erau zbârlite, răvăşite. în timp ce zăcea acolo, buzele i se mişcară o dată sau de două ori şi mustaţa îi tresări într-un tremur nervos.
După un timp se ridică în şezut şi, cu pumnii lui mari, îşi trase o lovitură în cap pentru a se dezmetici. Când se mişcă, bărbatul care juca şah îşi ridică repede privirea şi îi zâmbi.
— Dumnezeule, mi-e sete, zise Jake. Mă simt de parcă o armată întreagă a mărşăluit încălţată în ciorapi prin gura mea.
Bărbatul se uită la el, zâmbind încă, apoi brusc se aplecă de cealaltă parte a mesei şi ridică o cană brumată, plină cu apă de la gheaţă, şi un pahar. Jake bău cu înghiţituri mari, gâlgâitoare — stând în picioare în mijlocul camerei, pe jumătate dezbrăcat, cu capul răsturnat pe spate şi cu pumnul de la o mână strâns încleştat. Bău patru pahare înainte de a răsufla adânc şi de a se relaxa puţin.
Numaidecât îi reveniră câteva aduceri aminte. Nu-şi putea reaminti să fi venit acasă cu bărbatul acesta, dar lucruri care se întâmplaseră mai târziu îi erau acum clare. Se trezise cufundat într-o cadă cu apă rece, şi după aceea băuseră cafea şi stătuseră de vorbă. Lui îi răbufniseră din suflet o mulţime de lucruri şi omul ascultase. Vorbise până răguşise, dar mai degrabă îşi putea aminti expresia de pe chipul bărbatului decât ceea ce fusese spus. Se culcaseră dimineaţa cu transperantul tras până jos, aşa încât lumina să nu poată intra înăuntru. La început se tot trezea din cauza coşmarurilor şi trebuia să aprindă lumina

pentru a-şi limpezi din nou capul. Lumina îl trezea pe tovarăşul Hău de asemenea, dar el nu se plânse defel.
— Cum se face că nu m-ai aruncat afară astă-noapte? Omul doar zâmbi din nou. Jake se întreba de ce era atât de
tăcut. Se uită de jur împrejur după hainele lui şi-şi văzu geamantanul pe duşumea lângă pat. Nu-şi putea aminti cum de şi-l luase de la restaurant, unde era dator pentru băutură. Cărţile lui, un costum alb şi câteva cămăşi erau toate acolo aşa cum le împachetase el. începu repede să se îmbrace.
Până când îşi puse hainele pe el, o cafetieră electrică începu să filtreze cafeaua. Bărbatul întinse mâna spre buzunarul vestei care atârna pe spătarul unui scaun. Scoase o carte de vizită şi Jake o luă întrebător. Numele bărbatului — John Singer — era tipărit în mijloc, iar dedesubt, scris în cerneală cu aceeaşi precizie minuţioasă ca şi tipăritura, era un scurt mesaj.
Sunt surdomut, dar citesc pe buze şi înţeleg ce mi se spune. Vă rog nu ţipaţi.
Şocul îl lăsă pe Jake înmărmurit. El şi John Singer se uitau doar unul la altul.
— Mă întreb cât timp mi-ar fi trebuit ca să descopăr asta, zise el.
Singer se uită foarte atent la buzele lui când vorbi — observase asta şi înainte. Dar să fie atât de nătâng!
Se aşezară la masă şi băură cafea fierbinte din nişte ceşti albastre. în odaie era răcoare şi transperantele, pe jumătate trase, îndulceau lumina orbitoare care intra prin ferestre. Singer scoase din dulapul încastrat în perete o cutie de tablă în care se aflau o franzelă, câteva portocale şi brânză. Nu mancă mult, dar şezu rezemându-so de spătarul scaunului, cu o mână în tvuzunar. Jake mânca cu mare poftă. Ti'obiiia ,să p.ei'u din ca.sa asta iniochat şi să reflecteze asupra lucrurilor Do vrenu- ce se împotmolise într-atât, trebuia în mare gralrX să cercctf,;-e terenul împrejur pentru vreo slujbă oarecare. Odaia asta tăcută

era prea liniştită şi confortabilă ca să-ţi baţi capul cu ceva — se va duce afară şi se va plimba de unul singur un timp.
— Mai sunt aici şi alţi surdomuţi? întrebă el. Ai mulţi prieteni?
Singer continua să zâmbească. Nu prinse sensul cuvintelor la început, şi Jake trebui să i le repete. Singer îşi ridică sprâncenele lui negre, arcuite, şi clătină din cap.
— Te simţi însingurat?
Omul clătină din cap într-un fel care putea să însemne şi da, şi nu. Rămaseră tăcuţi încă puţin timp, apoi Jake se sculă să plece. îi mulţumi lui Singer de mai multe ori pentru că-l găz-duise peste noapte, mişcându-şi buzele cu atenţie aşa încât să fie sigur că este înţeles. Mutul zâmbi doar din nou şi scutură din umeri. Când Jake întrebă dacă putea să-şi lase geamantanul sub pat pentru câteva zile, mutul dădu din cap că putea.
Apoi Singer îşi scoase mâinUe din buzunare şi scrise migălos pe o foaie de hârtie cu un creion de argint. întinse foaia spre Jako.
Pot pune o saltea pe podea şi poţi sta aici până îţi găseşti o slujbă. Eu sunt plecat aproape toată ziua. Nu va fi nici un inconvenient.
Jake îşi simţi buzele tremurând, copleşit brusc de un sentiment de gratitudine. Dar nu putea accepta.
— Mulţumesc, spuse el. Am găsit deja un loc.
în timp ce pleca, mutul îi puse în mână o pereche de pantaloni albaştri înfăşuraţi strâns, ca un sul, şi şaptezeci şi cinci de centi. Pantalonii erau murdari, şi când Jake îi recunoscu, treziră în el un vârtej de amintiri impetuoase din săptămâna care trecuse. Banii, după cum îl făcu Singer să înţeleagă, se aflaseră în buzunarele lui.
— *Adios,* rosti Jake. Mă întorc curând.
II lăsă pe mut stând în uşă, cu mâinile încă în buzunare şi cu o jumătate de zâmbet întipărit pe faţă. După ce coborî pe scară câteva trepte, se întoarse şi-i făcu cu mâna. Mutul îi făcu tji el semn, apoi închise uşa.

Afară, strălucirea luminii îi izbi ochii brusc şi dureros. Se opri pe trotuarul din faţa casei, prea buimăcit la început din cauza soarelui pentru a vedea foarte clar. O fetiţă stătea pe balustrada casei. O mai văzuse undeva înainte. îşi aminti şortul de băiat pe care-l purta şi felul în care privea cu coada ochiului.
El ridică pantalonii murdari făcuţi sul.
— Vreau să-i arunc. Ştii unde pot găsi o ladă de gunoi? Puştoaica sări jos de pe balustradă.
— E-n curtea din dos. Vă arăt eu.
O urmă pe aleea îngustă, cam umedă, pe lângă casă. Când ajunseră în curtea din spate, Jake văzu doi bărbaţi negri care şedeau pe scara din dos. Amândoi erau îmbrăcaţi în costume albe şi pantofi albi. Unul din negri era foarte înalt, iar cravata şi ciorapii îi erau de un verde strălucitor. Celălalt era un mulatru cu piele mai deschisă, de înălţime mijlocie. Acesta îşi freca pe genunchi o muzicuţă de staniu. In contrast cu tovarăşul său, ciorapii şi cravata lui erau de un roşu-aprins.
Fetiţa îi arătă lada de gunoi lângă gardul din spate, apoi se întoai-se spre fereastra bucătăriei.
— Porţia! strigă ea. Highboy şi Willie sunt aici şi te-aşteaptă. Din bucătărie răspunse o voce blândă:
— Nu-i nevoie să ţipi aşa tare. Ştiu că-i acolo amândoi. Tocmai acu' îmi puneam pălăria.
Jake desfăşură pantalonii înainte de a-i arunca. Erau ţepeni din cauza noroiului. Un crac era sfâşiat şi partea din faţă avea câteva pete de sânge. Ii aruncă în ladă. O negresă tânără ieşi din casă şi se duse la băieţii în costume albe de pe scări. Jake văzu că feţişoara se uita la el cu mare atenţie. îşi schimba greutatea de pe un picior pe altul şi părea agitată.
— Sunteţi rudă cu domnul Singer? întrebă ea.
— Deloc.
— Prieteni buni?
— Destul de buni ca să petrec noaptea cu el.
— Mă întrebam doar.
— în ce direcţie e Main Street?
Ea îi arătă spre dreapta.
— Două blocuri mai departe, într-acolo.
Jake îşi netezi mustaţa cu degetele şi porni. Zăngăni în mână cei şaptezeci şi cinci de centi şi-şi muşcă buza de jos până când deveni roşie, sângerie. Cei trei negri mergeau încet înaintea lui, vorbind între ei. Deoarece se simţea singur în oraşul acesta străin, se ţinu aproape în spatele lor şi ascultă. Fata îi ţinea pe amândoi de braţ. Purta o rochie verde, pălărie şi pantofi roşii. Băieţii mergeau foarte aproape de ea.
— Ce planuri avem pentru seara asta? întrebă ea.
— Cum vrei tu, dragă, răspunse băiatul cel înalt. Willie şi cu mine n-avem nici un plan special.
Ea se uită de la unul la altul.
— Trebuie să hotărâţi şi voi.
— Ei bine, spuse băiatul mai scund cu ciorapii roşii. Highboy şi cu mine ne-am gândit că p-poate să mergem toţi trei la biserică.
Fata îşi cântă răspunsul în trei tonuri diferite:
— Foarte bine... Şi după biserică, mi-a trecut prin cap că trebuie să merg să stau un pic cu taica — numai un pic.
La primul colţ au cotit-o, iar Jake se opri, urmărindu-i o clipă înainte de a-şi continua drumul.
Strada principală era tăcută şi fierbinte, aproape pustie. Nu-şi dăduse seama până acum că era duminică — şi gândul acesta îl deprimă. Tendele de deasupra prăvăliilor închise erau ridicate şi clădirile aveau un aer golaş în soarele strălucitor. Trecu pe lângă New York Cafe. Uşa era deschisă, dar localul părea gol şi întunecat. Nu găsise nici o pereche de ciorapi ca s-o poarte în dimineaţa aceea şi asfaltul fierbinte îl frigea prin tălpile subţiri ale pantofilor. Avea senzaţia că soarele este o bucată de fier încinsă, care-l apăsa pe cap. Oraşul părea mai părăsit decât oricare alt loc pe care-l cunoscuse vreodată. Liniştea străzii îi trezea o senzaţie stranie. Când fusese beat, localitatea i se păruse vie şi tumultuoasă. Iar acum era ca şi cum totul încremenise brusc în nemişcare.
Intră într-o prăvălie de fructe şi bomboane să cumpere un ziar. Rubrica de oferte de serviciu era foarte scurtă. Erau mai

iTuilte cereri pentru bărbaţi tineri între douăzeci şi cinci şi pa-(.ruzeci de ani care să aibă şi automobile, pentru a vinde diverse 1) rod Lise în comision. Sări repede peste astea. Un anunţ pentru un şofer de camion îi reţinu atenţia câteva minute. Dar notiţa (1(! la sfârşit îl interesă mai mult. Ea spunea:
Se caută ~ Mecanic cu experienţă. Sunny Dixie Show. Informaţii la colţul Weavers Lane cu 15^^ Street.
Fără să-şi dea seama, se întoarse spre uşa restaurantului unde îşi petrecuse vremea în ultimele două săptămâni. Era singurul local din blocul de lângă prăvălia de fructe care nu era închis. Jake hotărî dintr-odată să intre şi să-l vadă pe Biff Brannon.
în restaurant era foarte întuneric, după strălucirea de afară. Totul părea mai sumbru şi mai potolit decât îşi reamintea. Brannon stătea îndărătul casei de marcat, ca de obicei, cu braţele încrucişate la piept. Nevasta lui durdulie şi frumuşică şedea la celălalt capăt al tejghelei, pilindu-şi unghiile. Jake observă că se uitară unul la altul când el intră.
— Bună ziua, zise Brannon.
Jake simţi că ceva pluteşte în aer. Poate că individul râdea fiindcă îşi amintea lucruri care se petrecuseră când era beat. Jake se opri în picioare băţos şi plin de resentimente.
— Un pachet de Target, te rog.
în timp ce Brannon se întinse sub tejghea după tutun, Jake conchise că omul nu râdea. La lumina zilei chipul individului nu era atât de sever cum apărea noaptea. Era palid, ca şi cum nu dormise, iar ochii aveau privirea unui uliu obosit.
— Spune-mi, rosti Jake. Cât îţi datorez?
Brannon trase un sertar şi puse pe masă un carnet de şcoală. întoarse tacticos foile şi Jake îl urmări. Semăna mai mult cu un caiet de însemnări personale decât cu unul în care îşi ţinea socotelile curente. Erau şiruri nesfârşite de cifre, adunate, împărţite şi scăzute, şi mici desene. Se opri la o anumită pagină şi Jake îşi văzu numele la urmă de tot, scris într-un colţ. Pe pagină nu

erau nici un fel de cifre-doar pătrăţele micuţe şi cruci. La întâmplare, de-a curmezişul paginii, pisicuţe mici şi rotunde, în poziţie şezândă, cu linii lungi şi curbe drept cozi. Jake holbă ochii. Feţele pisicuţelor erau umane şi feminine. Feţele pisicu-ţelor erau identice cu a doamnei Brannon.
~Am aici pătrăţele pentru bere, spuse Brannon. Şi cruci pentru mese şi linii drepte pentru whisky. Ia să văd. Brannon îşi frecă nasul şi-şi coborî pleoapele.
Apoi închise blocul.
— Aproximativ douăzeci de dolari.
- O să-mi trebuiască mult timp, spuse Jake. Dar poate c-o să ţi-i primeşti.
— Nu e chiar aşa o grabă. Jake se sprijini de tejghea. -Spune, ce fel e oraşul ăsta?
-Obişnuit, răspunse Brannon. Cam la fel ca oricare altul de aceeaşi mărime.
,
— Ce populaţie?
— în jurul a treizeci de mii.
Jake deschise pachetul de tutun şi-şi răsuci o ţigară. Mâinile îi tremurau.
— în special, fabrici?
- Asta aşa-i. Patru fabrici mari de bumbac - astea sunt cele mai importante. O fabrică de tricotaje. Câteva maşini de egrenat şi joagăre.
- Ce fel de lefuri?
-Aş zice cam zece sau unsprezece pe săptămână, în medie - dar bineînţeles că-i concediază din când în când. Ce te face să-ntrebi toate astea? Ai de gând să încerci să găseşti o slujbă într-o fabrică?
Jake îşi apăsă pumnul pe ochi şi şi-l frecă somnoros.
- Nu ştiu. Poate da şi poate nu.
întinse ziarul pe tejghea şi-i arătă anunţul pe care tocmai îl citise.
- Cred c-o să mă duc până acolo să văd despre ce-i vorba.

Brannon îl citi şi reflectă.
— Da, spuse el în cele din urmă. Am văzut bâlciul ăsta. Nu e cine ştie ce — doar vreo două drăcii, ca de pildă căluşei şi scrâncioburi. Aici se adună oamenii de culoare, flăcăii din fabrici şi copiii. Se mută din loc în loc pe diferite terenuri virane din oraş.
— Arată-mi cum să ajung acolo.
Brannon se duse cu el la uşă şi-i arătă direcţia.
— Te-ai dus cu Singer acasă, azi-dimineaţă? Jake făcu din cap semn că dai
— Ce crezi despre el?
Jake îşi muşcă buzele. Avea foarte clar în minte chipul mutului. Parcă ar fi fost chipul unui prieten pe care-l cunoscuse de foarte multă vreme. Se gândise la omul acesta din clipa în care plecase din odaia lui.
— Nici măcar n-am ştiut că e mut, zise el în cele din urmă.
începu să meargă din nou pe strada fierbinte, pustie. Nu umbla ca *an* străin într-un oraş străin. Părea să caute pe cineva. Curând ajunse într-unui din cartierele de fabrici, înşirate pe malul râului. Străzile începură să fie înguste şi neasfaltate, şi nu mai erau pustii. Grupuri de copii murdari, famelici, se strigau unii pe alţii şi jucau diverse jocuri. Cocioabele cu două camere, fiecare la fel cu cealaltă, erau dărăpănate şi nezugrăvite. Duhoarea de mâncare şi ape de canalizare se amestecau cu praful din aer. Oamenii stăteau tăcuţi în cadrul uşilor sau tolăniţi pe trepte. Se uitau la Jake cu feţe galbene, lipsite de expresie. Le întoarse şi el privirea cu ochii lui mari, căprui. Mergea zorit şi, din când în când, îşi ştergea gura cu dosul mâinii lui păroase.
La capătul lui Weavers Lane se afla un teren viran. înainte fusese folosit ca depozit pentru maşini vechi, stricate. Piese ruginite de motor şi pompe de apă rupte mai erau încă împrăştiate pe jos. O rulotă era parcată într-unui din colţurile terenului, şi alături era o instalaţie de căluşei, în parte acoperită cu o prelată.
Jake se apropie încet. Doi puşti în salopete stăteau în picioare în faţa căluşeilor. Aproape de ei, aşezat pe o cutie, un negru moţăia în soarele după-amiezii târzii, cu genunchii rezemaţi
unul de celălalt. într-o mână ţinea un săculeţ cu ciocolată topită. Jake îl urmări cum îşi bagă degetele în ciocolata cleioasă şi cum apoi şi le linge tacticos.
— Cine este şef peste utilajele astea?
Negrul îşi vârî cele două degete între buze şi-şi trecu limba peste ele.
— E un om cu părul roşu, spuse el după ce isprăvi de lins. Asta-i tot ce ştiu, căpitane.
— Unde e acum?
— Acolo, în spatele celui mai mare vagon.
în timp ce mergea prin iarbă de-a curmezişul terenului, Jake îşi scoase cravata şi şi-o îndesă în buzunar. Soarele începea sâ coboare spre asfinţit. Deasupra liniei negre a acoperişurilor cerul era de un purpuriu-aprins. Proprietarul bâlciului stătea în picioare de unul singur şi fuma o ţigară. Părul roşu îi stătea ridicat în vârful capului ca un burete şi se uita fix la Jake cu ochi cenuşii, ofiliţi.
— Dumneata eşti şeful?
— îh-hî. Mă cheamă Patterson.
— Am venit pentru slujba din ziarul de azi-dimineaţă.
— Mda. Nu vreau începători. Am nevoie de un mecanic cu experienţă.
— Am destulă experienţă, spuse Jake.
— Ce-ai făcut până acum?
— Am lucrat ca ţesător şi ca reparator de războaie. Am lucrat în garaje şi într-un atelier de montaj pentru automobile. Şi tot felul de alte lucruri diferite.
Patterson îl conduse spre căluşeii pe jumătate acoperiţi. Nemişcaţi, căluţii de lemn apăreau fantasmagorici în lumina după-amiezii târzii. Se ridicau în două picioare, static, străpunşi de drugii lor aurii, deterioraţi. Calul care era cel mai aproape de Jake avea pe crupa murdară o crăpătură aşchioasă, iar ochii i se holbau, orbi şi deliranţi, din orbitele cu fâşii de vopsea jupuite. Scrânciobul încremenit i se păru lui Jake ceva ca într-un vis de beţie.

— Vreau un mecanic cu experienţă să pornească toate astea şi să întreţină maşinăriile în stare perfectă, spuse Patterson.
— Pot face asta foarte bine.
— E o slujbă de doi oameni, explică Patterson. Răspunzi de toată aparatura de distracţie. Pe lângă că supraveghezi maşinăriile, trebuie să menţii în ordine publicul. Trebuie să te asiguri că toţi cei care se urcă au bilet. Trebuie să te asiguri că biletele sunt bune, nu bilete vechi de la sala de dans. Toţi vor să se dea în căluşei şi-o să rămâi surprins de ce sunt în stare negrii să încerce cu tine când nu au bani. Trebuie să fii cu ochii în patru tot timpul.
Patterson îl conduse la maşinărie în interiorul cercului de căluşei şi-i arată diferitele piese. Potrivi un levier şi se porni un sunet discordant, subţire, de muzică mecanică. Cavalcada de lemn care îi înconjura părea să-i rupă de restul lumii. Când caii se opriră, Jake puse întrebări şi dădu drumul singur mecanismului.
— Individul pe care l-am avut m-a lăsat baltă, spuse Patterson după ce ieşiră din nou afară în teren. întotdeauna mă enervează să angajez un om nou.
— Când încep?
— Mâine după-masă. Ţinem deschis şase zile şi nopţi pe săptămână — începem la patru şi închidem la douăsprezece. Dumneata trebuie să vii cam pe la trei şi să ajuţi să punem totul în mişcare. Iar după reprezentaţie durează cam o oră să strângem totul pentru noapte.
— Cât e leafa?
— Doisprezece dolari.
Jake dădu din cap, iar Patterson întinse o mână albă ca de cadavru, fără oase şi cu unghiile murdare.
Era târziu când plecă de pe terenul viran. Cerul de un albastru intens devenise alburiu şi înspre răsărit apăruse o lună palidă. Amurgul îndulcea conturul caselor de-a lungul străzii. Jake nu se întoarse imediat prin Weavers Lane, ci mai hoinări prin împrejurimi. Anumite mirosuri, anumite voci auzite de la distanţă îi făceau ca din când în când să se oprească la marginea străzii

prăfoase. Se plimbă nehotărât, cotind brusc dintr-o direcţie în alta fără nici un scop. îşi simţea capul foarte uşor, ca şi când ar fi fost făcut din sticlă subţire. în făptura lui se producea o schimbare chimică. Berea şi whisky-ul pe care le turnase în el încontinuu porniseră o reacţie. Beţia îl trăsnise. StrăzUe, care mai înainte păreau atât de neînsufleţite, acum pulsau de viaţă. La marginea străzii era o fâşie de iarbă neîngrijită şi, în timp ce Jake mergea de-a lungul ei, pământul părea să se ridice până aproapn de obrazul lui. Se aşează pe bordura de iarbă şi se rezemă de un stâlp de telefon. Se instala confortabil încrucişându-şi picioarele turceşte şi-şi netezi în jos vârfurile mustăţii. Cuvinte îl năpădiră şi, ca prin somn, le murmură cu voce tare pentru el.
— Indignarea este cea mai preţioasă floare a sărăciei. Da. Era bine să vorbească.
Sunetul vocii lui îi făcea plăcere. Modulaţiile păreau a pluti ca un ecou şi atârnau în aer, aşa încât fiecare cuvânt se auzea de două ori. înghiţi şi-şi umezi gura ca să vorbească din nou. Simţi brusc dorinţa să se întoarcă în camera liniştită a mutului şi să-i povestească despre gândurile care îi treceau prin minte. Era un lucru ciudat să doreşti să vorbeşti cu un surdomut. Dar era atât de singur!
Strada dinaintea lui se întuneca, pe măsură ce se lăsa îns*;-rarea. Din când în când treceau bărbaţi de-a lungul străzii înguste, foarte aproape de el, vorbindu-şi unul altuia monoton şi ridicând un nor de praf în jurul picioarelor la fiecare pas. Sau fete treceau împreună, sau câte o mamă cu un copil pe umeri. Jake şezu acolo toropit de timp, apoi în cele din urmă se ridică în picioare şi merse înainte.
Weavers Lanc era întunecos. Lămpi de petrol făceau pete de hi-mină galbenă, tremurătoare, în cadrul uşilor sau în ferestre. Unele case erau cu totul cufundate în întuneric, şi familii şedeau pe treptele din faţă pe care se reflecta doar lumina de la casele vecine. O femeie se aplecă pe fereastră şi aruncă în stradă o căldare cu apă murdară. Câteva picături îl stropiră pe Jake pe obraz. Voci mânioase, stridente, puteau fi auzite din dosul câtorva case. Din altele răzbea sunetul paşnic al unui balansoar care se legăna încet.

Jake se opri în faţa unei case unde trei bărbaţi şedeau împreună pe treptele din faţă. Ii învăluia o lumină palidă, gălbuie, din interiorul casei. Doi dintre bărbaţi purtau pantaloni de lucru, dar nu şi cămăşi, şi erau desculţi. Unul din ei era înalt şi mlădios. Celălalt era scund şi avea o rană purulentă în colţul gurii. Al treilea era îmbrăcat în cămaşă şi pantaloni. Ţinea pe genunchi o pălărie de paie.
— Hei, rosti Jake.
Cei trei bărbaţi se uitară la el cu feţe gălbejite, inexpresive. Murmurară ceva, dar nu-şi schimbară poziţia. Jake îşi scoase pachetul de Target din buzunar şi-l trecu de jur împrejur. Se aşeză pe ultima treaptă şi-şi scoase pantofii. Pământul rece, umed, îi dădu o senzaţie plăcută la picioare.
— Acum lucraţi?
— Da, spuse bărbatul cu pălăria de paie. Aproape tot timpul. Jake se râcâi între degetele de la picioare.
— Eu port în mine Evanghelia, spuse el. Vreau s-o propovăduiesc cuiva;i'
Bărbaţii zâmbiră. Din cealaltă parte a străzii înguste se auzi o femeie cântând. Fumul de la ţigările lor îl învăluia strâns, plutind în aerul nemişcat. Un puşti care trecea pe stradă se opri şi-şi deschise fermoarul să urineze.
— Este după colţ un şopron, şi e duminică, spuse bărbatul cel scund în cele din urmă. Te poţi duce acolo să propovăduieşti câtă Evanghelie doreşti.
— Nu e ceva de felul ăsta. E ceva mai bun. E adevărul.
— Ce fel de adevăr?
Jake îşi supse mustaţa fără să răspundă. După un timp zise:
— Aveţi vreodată greve pe-aici?
— Odată, spuse bărbatul cel înalt. Au avut una din grevele astea cam, acum. şase ani.
— Ce 8-a-ntâmplat? Bărbatul cu rana la gură îşi fl-ecă de păinânt picioarele şi aruncă pe jos mucul de ţigară.

— Ei bine — au părăsit pur şi simplu lucrul pentru că vroiau douăzeci de centi pe oră. Cam trei sute de inşi au făcut asta. Au umblat doar aşa, fără rost, pe străzi, toată ziua. Aşa că fabrica a anunţat că-i schimbă, şi într-o săptămână tot oraşul mişuna de oamenii care veniseră aici să găsească o slujbă.
Jake se întoarse cu faţa la ei. Bărbaţii şedeau cu două trepte deasupra lui, încât trebui să-şi ridice capul ca să se uite în ochii lor.
— Nu v-a apucat nebunia? întrebă el.
— Cum adică — nebunia?
Vena de pe fruntea lui Jake era umflată şi stacojie.
— Hristoase Atotputernic, omule! Vreau să spun nebunia — ne-bu-nia — nebunia.
Se uită încruntat în sus la feţele lor nedumerite, livide. In spatele lor, prin uşa din faţă deschisă, putea vedea interiorul casei. In prima încăpere erau trei paturi şi un lavabou. în încăperea din spate o femeie desculţă şedea dormind într-un scaun. De pe una din verandele întunecoase din apropiere se auzea sunetul unei chitare.
— Eu am fost unul din ăia care au venit în schimb, spuse bărbatul înalt.
— Asta n-are nici o importanţă. Ceea ce încerc eu să vă spun este clar şi simplu. Ticăloşii care deţin fabricile astea sunt milionari. In timp ce muncitorii de la cilindrul perietor, şi dărăci-torii, şi oamenii din spatele maşinilor de tors şi de ţesut pânza abia dacă pot câştiga destul ca să-şi potolească maţele. Vedeţi? Aşa că atunci când bateţi străzile şi vă gândiţi la asta, şi vedeţi oameni flămânzi, istoviţi, şi copii rahitici, nu vă apucă nebunia? Nu vă apucă?
Faţa lui Jake era congestionată şi încruntată, şi buzele îi tremurau. Cei trei bărbaţi se uitau la el cu neîncredere. Apoi bărbatul cu pălărie de paie începu să râdă.

— Daţi-i înainte şi hohotiţi. Şedeţi aici şi crăpaţi de râs. i Bărbaţii râdeau în felul acela uşor, nestingherit, aşa cum râd ' şi bărbaţi în acelaşi timp. Jake îşi şterse tălpile picioarelor de

praf şi-şi puse pantofii. Pumnii îi erau strâns încleştaţi şi gura crispată într-un rânjet furios.
— Râdeţi, doar de-asta sunteţi buni. Nădăjduiesc să şedeţi aici şi să hohotiţi până putreziţi!
Sunetul râsului lor şi fluierăturile îl urmăreau încă în timp ce se îndepărta bătos de-a lungul străzii.
Strada principală era luminată strălucitor. Jake zăbovi la un colţ, jucându-se cu mărunţişul din buzunar. Capul îi pulsa puternic şi cu toate că noaptea era fierbinte, trupul îi fu străbătut de un fior rece. Se gândi la mut şi simţi dorinţa presantă să se întoarcă şi să stea cu el un timp. în prăvălia de fructe şi dulciuri, unde cumpărase ziarul în după-amiaza aceea, alese un coş cu fructe învăluit în celofan. Grecul din spatele tejghelei spuse că preţul era de şaizeci de cenţi, aşa încât după ce plăti rămase doar cu cinci cenţi. De îndată ce ieşi din prăvălie, i se păru un cadou caraghios pentru a fi cumpărat de un om sănătos la minte. Câteva boabe de struguri atârnau de sub celofan şi el le ciu-„ guli înfometat.
Când ajunse, Singer era acasă. Şedea lângă fereastră cu jocul de şah desfăcut în faţa lui pe masă. Odaia era exact aşa cum o părăsise Jake, cu ventilatorul învârtindu-se şi cana cu apă de la gheaţă alături de masă. Pe pat era o pălărie de panama şi un pachet învelit în hârtie, aşa încât se părea că mutul tocmai sosise. îşi clătină capul spre scaunul din faţa lui, de cealaltă parte a mesei, şi împinse la o parte cutia de şah. Se rezemă de spătar cu mâinile în buzunare, şi chipul lui părea să-l întrebe pe Jake ce se întâmplase de când plecase. Jake puse fructele pe masă.
— Pentru, după-amiază, zise el, deviza a fost: du-te şi găseşte o caracatiţă şi punei şosete.
Mutul zâmbi, dar Jake nu putu să-şi dea seama dacă acesta prinsese sensul celor spuse de el. Mutul se uită la fructe surprins, apoi desfăcu învelişul de celofan. în timp ce luă în mână fructele, pe chipul individului se citea ceva foarte ciudat.
Jake încercă să descifreze această expresie, dar nu izbuti. După care Singer zâmbi înseninat.
— Am găsit o slujbă azi după-amiază la un fel de bâlci. Trebuie să dau drumul la căluşei.
Mutul nu păru câtuşi de puţin surprins. Se duse la dulapul din perete şi scoase o sticlă de vin şi două pahare. Băură în tăcere. Jake avea senzaţia că niciodată nu mai fusese într-o cameră atât de liniştită. Lumina de deasupra capului reflecta straniu propria lui imagine în sticla de vin lucioasă ce-o ţinea dinainte-i — aceeaşi caricatură a lui însuşi, pe care o observase de multe ori înainte pe suprafeţele curbe ale carafelor sau ale paharelor de metal — cu obrazul în formă de ou şi deformat, şi cu mustaţa întinzându-i-se aproape până la urechi. în faţa lui mutul îşi ţinea paharul cu amândouă mâinile. Lui Jake vinul începu să-i vâjâie prin vene şi se simţi intrând din nou în caleidoscopul beţiei. Emoţia făcu să-i tremure mustaţa convulsiv. Se aplecă înainte cu coatele pe genunchi şi aţinti asupra lui Singer o privire intensă, cercetătoare.
— Pun rămăşag că sunt singurul om în oraşul ăsta care să fi fost nebun — vreau să spun nebun de-a binelea — timp de zece ani încheiaţi. Era cât p-aci să mă trezesc într-o afurisită de bătaie acum câteva minute. Uneori mi se pare că poate sunt chiar nebun. Pur şi simplu nu-mi dau seama.
Singer împinse vinul spre musafirul lui. Jake bău din sticlă şi se frecă în vârful capului.
— înţelegi, e ca şi cum aş fi alcătuit din două persoane. Unul din mine este un om educat. Am fost într-una din cele mai mari biblioteci din. ţară. Am citit. Am citit tot timpul. Am citit cărţi care spuneau cel mai pur şi autentic adevăr. Acolo, în geamantanul meu, am cărţi de Karl Marx şi Thorstein Veblen, şi alţi scriitori ca ei. Ii citesc mereu şi mereu, şi cu cât îi studiez mai mult, cu atât devin mai nebun. Ştiu fiecare cuvânt tipărit pe fiecare pagină. îţi spun din capul locului că mie îmi plac cuvintele. Materialism dialectic, echivoc iezuitic — Jake învârtea în gură silabele cu o tandră solemnitate —, propensiune teologică.

|||||(l|i<li||lli*B|PfJllflll

Mutul îşi şterse fruntea cu o batistă îngrijit împăturită.
— Dar unde vreau eu să ajung e asta. Când un om *ştie* şi nu-i poate face pe alţii să înţeleagă, ce face el?
Singer se întinse după un pahar, îl umplu până sus şi-l puse hotărât în mâna plină de vânătăi a lui Jake.
— Mă îmbeţi, hei? spuse Jake cu o smucitură a braţului care-l făcu să verse câteva picături de vin pe pantalonii lui albi. Dar ascultă! Oriunde te uiţi vezi ticăloşie şi corupţie. Odaia asta, sticla asta cu vin din struguri, fructele astea din coş, toate sunt produse ale profitului şi ale pierderii. Un individ nu poate trăi fără să-şi dea încuviinţarea pasivă la ticăloşie. Cineva se speteşte pentru fiecare îmbucătură pe care o mâncăm şi pentru fiecare boarfă pe care o purtăm — şi nimeni nu pare să ştie. Toţi sunt orbi, muţi, tâmpiţi şi nemernici.
Jake îşi apăsă tâmplele cu pumnii. Gândurile lui o porniseră în mai multe direcţii şi nu putea să le ţină sub control. Simţea nevoia să se războiască. Simţea nevoia să iasă afară şi să se bată sălbatic cil, cineva într-o stradă plină de lume.
Uitându-se încă la el cu interes răbdător, mutul îşi scoase creionul de argint. Foarte atent scrise pe o foaie de hârtie: *Eşti democrat sau republican? şi* trecu hârtia de-a curmezişul mesei. Jake o mototoli în mână. Camera începuse din nou să se învârtă în jurul lui şi nu putu nici măcar să citească.
îşi menţinu privirea pe faţa mutului pentru a-i sluji de sprijin. Ochii lui Singer erau singurele lucruri din odaie care nu păreau să se mişte. Aveau felurite culori, smălţuiţi cu chihlim-bariu, cenuşiu şi cafeniu catifelat. Se uită fix la el, atât de îndelung, încă aproape se hipnotiza singur. Pornirile violente îl părăsiră şi se simţi din nou calm. Ochii păreau să înţeleagă tot ceea ce voise el să spună şi să conţină un mesaj adresat lui. După un răstimp odaia deveni din nou neclintită.
— înţelegi tot, spuse el, cu voce stinsă. Ştii ceea ce vreau să spun.
Din depărtare se auzi încetişor sunetul de argint al unui clopot de biserică. Pe acoperişul alăturat lumina lunii era albă,
iar cerul de un suav albastru de vară. Conveniseră fără cuvinte că Jake va sta cu Singer câteva zile până când va găsi o cameră. Când vinul se termină, mutul puse o saltea pe duşumea, lângă pat. Fără să-şi scoată nici una din haine, Jake se întinse pe jos şi adormi numaidecât.

I

Departe de strada principală, într-unui din cartierele de negri ale oraşului, doctorul Benedict Mady Copeland şedea singur în bucătăria lui întunecoasă. Era trecut de ora nouă şi clopotele de duminică tăceau acum. Cu toate că noaptea era foarte fierbinte, în soba rotundă cu lemne ardea un foc mititel. Doctorul Copeland şedea aproape de el, aplecându-se înainte în scaunul de bucătărie cu spătarul drept şi cuprinzându-şi capul în mâinile lui lungi, subţiri. Văpaia roşie a surcelelor din sobă lucea pe faţa lui -în această lumină buzele-i groase erau aproape purpurii pe pielea neagră, iar părul cărunt, tuns scurt, lipit aproape de ţeastă ca o scufie din lână de miel, lua de asemenea o culoare albăstrie. Şezu nemişcat în această poziţie un lung răstimp. Chiar şi ochii, care priveau din spatele ramelor de argint ale ochelarilor, nu-şi schimbară privirea fixă, sumbră. într-un târziu îşi limpezi cu bruscheţe vocea şi ridică o carte de pe podea, de lângă scaun. De jur împrejurul lui odaia era foarte întunecoasă, şi trebui să ţină cartea aproape de sobă ca să descifreze literele. în seara asta citea Spinoza. Nu înţelegea în totul jocul încâlcit de idei şi de fraze complexe, dar percepea îndărătul cuvintelor o finalitate fermă, reală, şi simţea că se apropia de înţeles.
Adesea, în timpul nopţii, sunetul strident al soneriei îl smulgea din liniştea lui, şi în odaia din faţă găsea un pacient cu câte un os rupt sau vreo rană pricinuită de brici. în seara asta, însă, nu fu tulburat. Şi, după orele solitare petrecute şezând în bucătăria întunecoasă, se întâmplă să înceapă a se legăna încetişor

dintr-0 parte în alta şi din gât îi ieşi un fel de sunet ca murmurul unui cântec. încă îşi mai murmura cântecul când intră Porţia.
Doctorul Copeland ştia dinainte că va veni. Prinse de afară, din stradă, sunetul unei muzicuţe cântând un *blues şi* ştiu că fiul său, William, cânta această melodie. Fără să aprindă lumina, străbătu holul şi deschise uşa din faţă. Nu păşi afară pe verandă, ci rămase în întuneric îndărătul uşii. Lumina lunii era strălucitoare şi umbrele lăsate de Porţia, de William şi Highboy se întindeau negre şi clare pe trotuarul prăfos. Casele din vecinătate aveau o înfăţişare mizeră. Casa doctorului Copeland se deosebea de oricare altă clădire din apropiere. Era construită solid, din cărămidă şi stuc. Curticica din faţă era împrejmuită cu un gard din ţăruşi. La poartă Porţia le spuse la revedere soţului şi fratelui ei şi bătu în uşa zăbrelită.
— Cum se face că stai aşa, aci, pe-ntuneric?
Se duseră împreună, prin holul întunecat, înapoi la bucătărie.
— Ai i'umină electrică peste tot. Nu-i firesc că toată vremea să stai pe-ntuneric ca acum.
Doctorul Copeland răsuci becul suspendat deasupra mesei şi odaia deveni dintr-odată foarte luminoasă.
— Mă simt bine pe întuneric, răspunse el.
Odaia era curată şi simplă. La un capăt al mesei de bucătărie erau cărţi şi o călimară — la celălalt capăt, o furculiţă, o lingură şi o farfurie. Doctorul Copeland se ţinea drept ca o săgeată, cu picioarele lui lungi încrucişate, iar la început şi Porţia şezii băţoasă, de asemenea. Tatăl şi fiica semănau foarte mult unul cu altul — amândoi aveau acelaşi nas lat, turtit, aceeaşi formă a gurii şi a frunţii. Doar că pielea Porţiei era foarte deschisă în comparaţie cu aceea a tatălui ei.
— Te coci aici, spuse ea. Am crezut că ţii focul stins când nu gătewLi.
-- Dacă preferi, ne putem duce în biroul meu, spuse doctorul Copeland. '
— Mă simt bine, lasă. Nu prefer nimic.
Doctorul Copeland îşi potrivi ochelarii cu ramă de argint, apoi îşi încrucişa mâinile în poală.
— Ce-aţi mai făcut de când ne-am întâlnit ultima oară? Tu şi soţul tău — şi fratele tău?
Porţia se relaxa şi-şi scoase picioarele din pantofii de lac.
— Highboy şi Willie şi cu mine ne-nţelegem tare bine.
— Willie încă mai locuieşte cu tine?
— Sigur că da, răspunse Porţia. Vezi 'mneata — noi avem felu' nostru de viaţă şi aranjamentu' nostru. Highboy — el plăteşte chiria. Io cumpăr toată mâncarea din banii mei. Şi Willie — el se-ngrijeşte de cotizaţiile noastre pentru biserică, asigurări, cheltuielile cu locuinţa şi distracţia de sâmbătă seara. Noi trei avem aranjamentu' nostru şi fiecare ne dăm partea noastră.
Doctorul Copeland şedea cu capul aplecat, trăgând de degetele lui lungi până când îşi trosni fiecare articulaţie. Manşetele curate ale mânecilor îi atârnau peste încheieturile mâinilor — de sub ele, mâinile subţiri păreau mai deschise la culoare decât restul corpului, iar palmele îi erau de un galben stins. Mâinile lui au avut întotdeauna un aspect imaculat, şi erau zbârcite ca şi cum fuseseră frecate şi înmuiate într-un lighean cu apă vreme îndelungată.
— Iaca, aproape-am uitat ce-am adus, zise Porţia. Ai mâncat deja de cină?
Doctorul Copeland se exprima întotdeauna cu atâta atenţie, încât fiecare silabă părea să fie filtrată prin buzele lui groase, bosumflate.
— Nu, n-am mâncat.
Porţia desfăcu o pungă de hârtie pe care o pusese pe masa de bucătărie.
~ Am adus o porţie bună de conopidă şi m-am gândit că poate mâncăm de cină împreună. Am adus şi-o bucată de carne. Conopida are nevoie să fie dreasă cu asta. Te supără dacă gătesc fonopida-mpreună cu carnea?
— Nu are importanţă.

— Nici acu' nu mănânci deloc carne?
— Nu. Sunt vegetarian din motive pur personale, dar n-are importanţă dacă vrei să găteşti conopida cu o bucată de carne.
Fără să-şi mai pună pantofii, Porţia stătea în picioare la masă şi alegea conopida cu grijă.
— Podeaua asta-i tare plăcută la picioare. Te superi dacă umblu aşa de colo-colo fără să-mi mai pun pantofii ăştia strâmţi?
— Nu, răspunse doctorul Copeland. E-n regulă.
— Deci -- o să mâncăm conopida asta frumoasă şi puţină turtă de mălai şi cafea. Şi io o să-mi tai câteva feliuţe din carnea asta albă şi-o să le frig pentru mine.
Doctorul Copeland o urmărea pe Porţia din ochi. Se mişca alene prin încăpere cu picioarele încălţate în ciorapi, luând de pe perete tigăile bine frecate, încingând focul, spălând nisipul de pe conopidă. Deschise o dată gura să vorbească, dar apoi îşi ' strânse buzele din nou.
-^,Vasăzică tu şi soţul tău, şi fratele tău aveţi angajamentul vostru comun, rosti el în cele din urmă.
— Aşa-i.
Doctorul Copeland îşi muncea degetele şi încerca să-şi trosnească articulaţiile din nou.
— Aveţi de gând să faceţi şi copii?
Porţia nu se uită la tatăl ei. Aruncă mânioasă apa din lighean.
— îs unele lucruri, spuse ea, care-mi par că ţin numai de Dumnezeu.
Nici unul nu mai spuse nimic. Porţia lăsă mâncarea să fiarbă pe sobă şi şezu tăcută cu mâinile ei lungi lăsate în jos, inerte, între genunchi. Doctorul Copeland îşi sprijini capul în piept ca şi cum ar fi dormit. Dar nu dormea; din când în când peste faţă îi trecea un tremur nervos. După care inspira adânc şi faţa-i revenea la înfăţişarea obişnuită. încăperea înăbuşitoare începu să se umple de mirosul mâncării. în liniştea aceea, ceasul de pe dulap se auzea foarte tare şi, din pricina celor ce tocmai şi le spuseseră, ticăitul monoton părea să îngâne cuvântul „co-pii, copii", rostit iar şi iar.
întâlnea mereu pe câte unul din ei — târându-se gol pe câte o podea sau prins într-un joc cu bile, sau chiar în vreo stradă întunecoasă, cu braţele petrecute în jurul vreunei fete. Băieţii se numeau toţi Benedict Copeland. Dar pentru fete alegeau nume cum ar fi Benny Mae sau Madyben, sau Benedine Madine. într-una din zile numărase şi văzu că mai mult de o duzină purtau numele lui.
Deşi toată viaţa lui spusese, explicase, povăţuise. Nu puteţi face asta, obişnuia să spună. Aveţi toate motivele să împiedicaţi venirea pe lume a acestui al şaselea sau al cincilea, sau al nouălea copil, le spunea el. Nu de mulţi copii avem nevoie, ci de mai multe şanse pentru aceia care sunt deja pe pământ. Paternitate eugenezica pentru rasa neagră era ceea ce le propovăduia mereu. Le explica în cuvinte simple, mereu în acelaşi fel, şi odată cu trecerea anilor ajunsese ca un fel de poem al mâniei pe care îl ştiuse întotdeauna pe dinafară.
Studiase şi ştia evoluţia fiecărei noi teorii. Şi din propriul lui buzunar distribuia el însuşi pacienţilor lui noua invenţie. Era singurul medic din oraş care să se fi gândit la aşa ceva. Şi le dădea, şi le explica, şi le dădea, şi le spunea. Apoi le ajuta să nască, poate şi de patruzeci de ori pe săptămână. Madyben şi Benny Mae.
Aceasta era doar una dintre probleme. Doar una.
Toată viaţa a ştiut că munca lui avea o raţiune. întotdeauna a ştiut că era predestinat să-şi înveţe poporul. în fiecare zi mergea cu geanta lui în mână din casă în casă şi le vorbea despre toate lucrurile.
La sfârşitul lungilor zile îl cuprindea o mare oboseală. Dar seara, când deschidea portiţa din faţă, oboseala dispărea. îi găsea pe Hamilton, şi Karl Marx, şi Porţia, şi micuţul William. Şi pe Daisy, de asemenea.
Porţia luă capacul de pe cratiţa de pe sobă şi amestecă conopida cu o furculiţă.

— Tată, spuse ea după un timp.
Doctorul Copeland îşi limpezi gâtul şi scuipă într-o batistă. Vocea îi era aspră şi plină de amărăciune.
— Da?
— Haide să lăsăm cearta asta dintre noi.
— Noi nu ne-am certat, zise doctorul Copeland.
— Io nu mă leg de cuvinte ca să am de ce mă certa, spuse Porţia. Mie-mi pare că întotdeauna ne certăm, chiar când şedem deplini tăcuţi ca acu'. Aşa sunt io. Iţi spun adevăru' — de fiecare dată când vin să te văd, asta mă oboseşte grozav. Aşa că hai să-ncercăm să nu ne mai certăm defel.
— In mod sigur dorinţa mea nu e de a mă certa. îmi pare rău că ai senzaţia asta, fata mea.
Ea turnă cafeaua şi-i întinse o ceaşcă neîndulcită tatălui. în porţia ei puse mai multe linguriţe de zahăr.
— Mi s-a făcut foame şi asta o să fie bine-venită. Bea-ţi cafeaua, jar io o să-ţi povestesc ce ni s-a întâmplat nouă acu' câtă-va vrerfl'e. Acum că totu' s-a terminat, pare oleacă caraghios, da' atunci aveam destul temei să nu râdem prea tare.
— Continuă, spuse doctorul Copeland.
— Ei bine — acu' câtăva vreme a apărut aci-n oraş un bărbat de culoare cu adevărat frumos şi elegant. îşi zicea domnu' B. F. Mason şi spunea că vine de la Washington. în fiecare zi se plim-ba-n sus şi-n jos pe stradă cu un baston şi îmbrăcat într-o cămaşă frumos colorată. Seara se ducea la Society Cafe. Mânca mai elegant decât orice bărbat din oraşu' ăsta. în fiece seară îşi comanda o sticlă de gin şi două cotlete de porc pentru cină. Avea totdeauna un zâmbet pentru oricine şi totdeauna se încli-na-n faţa fetelor şi ţinea uşa deschisă să intri sau să ieşi. Timp de-o săptămână s-a făcut foarte îndrăgit ori pe unde trecea. Oamenii-au început să-şi pună întrebări şi să se minuneze de bogatu' domn B. R Mason. Apoi foarte curând, după ce s-a făcut cunoscut, a-nceput să treacă la afaceri.
Porţia îşi ţuguie buzele şi suflă în ceaşca ei de cafea. ,
76
— Bănui c-ai citit în ziare de afacerea aia guvernamentală Pincher pentru bătrâni?
Doctorul Copeland dădu din cap.
— Pensie, zise el.
— Ei bine, el era-n legătură cu treaba asta. Era din partea guvernului. Venise din partea preşedintelui de la Washington să convingă pe toată lumea să intre-n afacerea guvernamentală Pincher. Se ducea peste tot, de la o uşă la alta, şi spunea cum să plăteşti un dolar pe loc ca să te-nscrii şi după aia douăş'cinci de cenţi pe săptămână — şi cum, când o să ai patruş'cinci de ani, guvernu' o să-ţi plătească cin'zeci de dolari în fiece lună a vieţii tale. Toată lumea pe care o cunosc io era foarte aprinsă de treaba asta. La toţi cei care se înscria le dădea fără bani o fotografie a preşedintelui cu numele lui semnat dedesubt. Spunea cum după ce-o să treacă şase luni o să dea pe degeaba uniforme pentru fiecare membru. Clubului îi zicea Marea Ligă a membrilor Pincher pentru Oamenii de Culoare — şi după două luni fiecare avea să primească o panglică portocalie cu M.L.P.O.C. scris pe ea, care-i arată numele. Ştii 'mneata, ca toate lucrurile astea din litere ce ţin de guvern. Venea din casă-n casă cu cărticica lui şi toată lumea a-nceput să se înscrie. Le scria numele şi le lua banii. Ii aduna în fiecare sâmbătă. în trei săptămâni domnu' ăsta B. F. Mason înscrisese aşa de mulţi oameni, că nu mai putea s-ajungă la toţi sâmbăta. A trebuit să plătească pe cineva ca să strângă banii la fiecare trei sau patru blocuri. Şi eu i-am adunat în fiecare sâmbătă, dimineaţa devreme, pentru cei care stau aproape de unde locuim noi în cartieru' ăla. Sigur că Willie s-a înscris de la-nceput, pentru el, pentru Highboy şi pentru mine.
— Am întâlnit multe fotografii de-ale preşedintelui în diverse case aproape de unde locuieşti tu şi-mi amintesc că am auzit pomenindu-se numele de Mason, zise doctorul Copeland. Era un hoţ?
— Era, zise Porţia. Cineva a-nceput să afle unele lucruri despre domnu' B. F. Mason şi l-a arestat. Au aflat că era nici mai mult, nici mai puţin din Atlanta şi că nu mirosise niciodată
77

nici un Washington şi nici un preşedinte. Toţi banii au fost ascunşi sau cheltuiţi. Willie pur şi simplu a aruncat şapte dolari şi cin'zeci de centi. , :
:,;
Doctorul Copeland era tulburat.
--Asta e ceea ce înţeleg eu prin...
— Pe lumea cealaltă, zise Porţia, omu' ăsta sigur o să se trezească c-o furcă fierbinte în maţe. Dar acu' că totu' s-a terminat, pare puţintel caraghios, dar bine'nţeles c-am avut destule motive să nu râdem prea tare.
~ Rasa neagră se urcă de bunăvoie pe cruce în fiecare vineri, zise doctorul Copeland.
Mâinile Porţiei tresăriră şi din ceaşca pe care o ţinea se prelinseră câteva picături de cafea. Şi le linse de pe braţ.
~ Ce vrei să zici?
— Vreau să spun că eu tot timpul caut cu atenţie. Să văd dacă aş putea doar să găsesc zece negri — zece din poporul meu — cu caracter dârz, cu creier şi curaj, care să vrea să dăruiască tot ce au. ,
Portiă îşi puse cafeaua jos.
— Noi n-am vorbit nimic de aşa ceva.
— Doar patru negri, spuse doctorul Copeland. Patru, cât rezultă dacă-i aduni pe Hamilton, şi pe Karl Marx, şi pe William, şi pe tine. Doar patru negri cu aceste reale calităţi şi tărie de caracter.
— Willie, şi Highboy, şi eu avem tărie de caracter, zise Porţia mânioasă. Asta-i un cuvânt aspru şi mie-mi pare că noi trei ne străduim destul de mult.
Rămaseră tăcuţi un minut. Doctorul Copeland îşi puse ochelarii pe masă şi-şi apăsă ochii cu degetele lui zbârcite.
— Dumneata foloseşti tot timpu' cuvântu' ăsta — negru, continuă Porţia. Şi cuvântul ăsta, într-un fel, răneşte simţămintele oamenilor. Chiar cel vechi şi simplu, negrotei, îi mai bun decât cuvântu' ăsta. Dar oamenii politicoşi — n-are importanţă de ce nuanţă e — spune totdeauna „de culoare".
Doctorul Copeland nu răspunse.
— la-ne, de exemplu, pe Willie şi pe mine. Noi nu suntem mtru totul de culoare. Mama noastră era cu adevărat deschisă şi amândoi avem în mare măsură sânge de oameni albi. Iar Highboy — e indian. în mare parte el îi indian. Nici unu' din noi nu e de-adevăratelea de culoare şi cuvântu' pe care-l foloseşti tot timpu' într-un fel răneşte simţămintele oamenilor.
— Pe mine nu mă interesează subterfugiile, spuse doctorul Copeland. Pe mine mă interesează numai adevărurile reale.
— Ei bine, iată aci un adevăr. Toată lumea e-nfricoşată de dumneata. Cu siguranţă că le-ar trebui o porţie bună de gin ca să-i facă pe Hamilton sau Buddy, sau Willie, sau Highboy al meu să vină-n casa asta şi să stea cu 'mneata aşa cum fac eu. Willie zice că-şi aminteşte de 'mneata de pe când era doar un mic băieţel şi c-atunci îi era frică de propriu' lui tată.
Doctorul Copeland tuşi puternic şi-şi limpezi gâtul.
— Toţi are sentimente — oricine-ar fi ei — şi nimeni n-o să meargă în nici o casă unde e siguri că sentimentele lor au să fie rănite. Cu dumneata-i la fel. Am văzut sentimentele dumitale jignite de prea multe ori de oamenii albi ca să nu ştii asta.
— Nu, protestă doctorul Copeland. Nu, n-ai văzut sentimentele mele jignite.
— Sigur, îmi dau şi io seama că Willie sau Highboy al meu, sau eu — nici unul din noi nu-i învăţaţi. Dar Highboy şi Willie e amândoi buni ca nişte îngeraşi. Asta-i diferenţa dintre ei şi 'mneata.
— Da, rosti doctorul Copeland.
— Hamilton sau Buddy, sau Willie, sau eu — nici unu' din noi nu ne sinchisim vreodat' să vorbim ca dumneata. Noi vorbim ca mama noastră şi ca rudele ei, şi rudele de dinaintea lor. Dumneata chibzuieşti totu' în minte. Pe când noi mai degrab' vorbim din ceva care se află în inimile noastre şi care-i acolo de multă vreme. Asta-i una din diferenţe,
— Da, rosti doctorul Copeland.

— Un om nu poate să-i ia pe copii şi s-obţină de-a sila ce vrea de la ei. Chit că-i doare sau nu. Chit că-i bine sau rău. Dumneata ai încercat asta cât ai putut de tare. Şi acu' io îs singura din noi care să vină în casa asta şi să stea aşa cu 'mneata.
In ochii doctorului Copeland străluci o lumină, dar vocea lui fu puternică şi aspră. Tuşi şi toată faţa îi tremură. încercă să ridice ceaşca cu cafea rece, dar mâna nu putu s-o ţină în echilibru. Ochii i se umplură de lacrimi şi se întinse după ochelari pentru a încerca să le ascundă.
Porţia văzu şi se duse repede la el. Ii cuprinse capul cu braţele şi-şi apăsă bărbia de fruntea lui.
— I-am rănit sentimentele Iu' taica al meu, spuse ea încetişor. Vocea lui fu severă:
— Nu. Este ridicol şi primitiv să repeţi întruna treaba asta despre sentimente rănite.
Lacrimile îi curgeau încetişor pe obraz, iar focul le făcea să prindă culori albastre, verzi şi roşii.
— Zău că-mi pare tare rău, din tot sufletu', zise Porţia. Doctorul Copeland îşi şterse obrazul cu batista lui de bumbac.
— E-n regulă.
— Hai să nu ne mai luăm la ceartă niciodată. Nu mai am inimă pen' toate hărţuielile astea dintre noi. îmi pare că, de câte ori suntem împreună, răbufneşte din noi ceva cu-adevărat rău. Hai să nu ne mai certăm aşa niciodat'.
— Nu, rosti doctorul Copeland. Să nu ne certăm.
Porţia se smiorcăi şi-şi şterse nasul cu dosul mâinii. Rămase încă în picioare câteva minute, cu braţul petrecut pe după gâtul tatălui ei. Apoi, după un timp, îşi şterse faţa pentru ultima oară şi se duse la cratiţa cu verdeţuri de pe sobă.
~ Ar fi timpul c-astea să fie fragede, zise ea înveselită. Cred c-o să m-apuc să fac câteva turtite bune de mălai ca să meargă cu astea.
Porţia se mişca încetişor prin bucătărie cu picioarele încălţate în ciorapi, în timp ce tatăl ei o urmărea din ochi. Rămaseră din nou tăcuţi câtăva vreme.
Aşa cum era cu ochii umezi, încât contururile lucrurilor îi păreau neclare, i se păru că Porţia seamănă într-adevăr cu mama ei. Cu ani în urmă, Daisy umblase şi ea aşa prin bucătărie, tăcută şi preocupată. Daisy nu era neagră cum era el — pielea ei avusese culoarea frumoasă a mierii întunecate. Era întotdeauna foarte tăcută şi blândă. Dar dedesubtul acestei suave blândeţi era în ea ceva îndărătnic şi, oricât de scrupulos ar fi încercat să desluşească treaba asta, nu reuşea să înţeleagă această blândă îndărătnicie a soţiei lui.
El o povăţuia şi îi spunea tot ceea ce sălăşluia în inima lui, şi ea tot blândă era. Şi tot nu-l asculta, ci continua să meargă pe drumul ei.
Apoi, mai târziu veniră Hamilton, şi Karl, şi William, şi Porţia. Şi acest sentiment al adevăratului ţel în ceea ce-i privea pe copii era atât de puternic, încât ştia exact ce-i aştepta în viaţă. Hamilton avea să fie un mare om de ştiinţă, şi Karl Marx un profesor al rasei negre, şi William un avocat care să lupte împotriva nedreptăţilor, iar Porţia medic pentru femei şi copii.
Şi când erau încă abia bebeluşi le povestea despre jugul pe care trebuiau sâ-l arunce de pe umerii lor — jugul supunerii şi al indolenţei. Şi după ce se făcuseră puţin mai mari le întipărea în minte că nu există Dumnezeu, dar că viaţa e sfântă şi că pentru fiecare din ei există ţelul acela măreţ. Le spunea asta mereu şi mereu ei şedeau împreună departe de el şi cu ochii lor mari de copii negri se uitau la mama lor. Iar Daisy şedea fără să audă, blândă şi îndărătnică.
Din cauza acestui ţel măreţ în legătură cu Hamilton, Karl Marx, William şi Porţia, el ştia cum va fi fiecare detaliu. în toamna fiecărui an îi lua în oraş pe toţi şi le cumpăra pantofi buni, negri şi ciorapi negri. Porţiei îi cumpăra stofă neagră de lână pentru rochie şi olandă albă pentru gulere şi manşete. Băieţilor îe lua material negru de lână pentru pantaloni şi olandă fină şi albă pentru cămăşi. Nu vroia ca ei să poarte haine viu colorate, neserioase. Dar când s-au dus la şcoală, astea erau exact cele pe care vroiau să le poarte, iar Daisy i-a spus că se

ı,i
II;;
simţeau stânjeniţi şi că el era un tată sever. Ştia şi cum va fi casa. Nu va fi nimic fantezist — nu calendare ţipătoare sau perne de dantelă, sau fleacuri — ci totul în casă trebuia să fie simplu, sobru, să vădească munca şi ţelul măreţ.
Apoi într-o seară descoperi că Daisy făcuse găuri pentru cercei în urechile micuţei Porţia. Altă dată când veni acasă găsi pe cămin o păpuşă cu fuste din pene, iar Daisy fu blândă şi tenace, şi nu vru s-o dea la o parte. Ştia, de asemenea, că Daisy îi învăţa pe copii cultul supunerii. Le povestea despre iad şi rai. De asemenea, îi convinsese că există stafii şi locuri bântuite. Daisy se ducea la biserică în fiecare duminică şi-i vorbea cu mâhnire preotului despre propriul ei soţ. Şi cu îndărătnicia ei întotdeauna îi ducea şi pe copii la biserică, iar ei ascultau.
întreaga rasă neagră era bolnavă, iar el era ocupat toată ziua şi uneori jumătate din noapte. După o zi atât de lungă îl cuprindea o mare oboseală, dar când deschidea poarta din faţă a căminului lui oboseala dispărea. Totuşi, când intra în casă, William cânta dintr-un pieptene învelit în hârtie igienică, Hamilton şi Karl Marx jucau zaruri pentru banii de gustare. Porţia râdea cu
maică-sa.
O lua de la capăt cu ei, dar într-un mod diferit. Ii punea să-şi arate lecţiile şi stătea de vorbă cu ei. Şedeau unul lângă altul şi se uitau la mama lor. El le vorbea şi le vorbea, dar nici unul din ei nu vroia să înţeleagă.
îl copleşea un sentiment îngrozitor, de deznădejde. încerca să se închidă în biroul lui şi să citească, şi să mediteze până când se putea calma şi începea din nou. Trăgea jaluzelele aşa încât să nu mai existe decât lumina strălucitoare a lămpii, cărţile şi sentimentul de meditaţie. Dar uneori calmul nu vroia să vină. Era tânăr, şi îngrozitorul sentiment nu dispărea prin studiu.
Lui Hamilton, Karl Marx, William şi Porţia le era frică de el şi se uitau la mama lor ~ şi uneori, când îşi dădea seama de asta, sentimentul acela îngrozitor îl cuprindea din nou şi nu mai ştia ce face.
Nu putea stăvili lucrurile acelea îngrozitoare, iar după aceea nu putea niciodată să înţeleagă.
— Mâncarea asta mie-mi miroase tare bine, zise Porţia. Aş zice c-ar fi mai bine să mâncăm acu', căci Highboy şi Willie pot s-apară dintr-o clipă-n alta.
Doctorul Copeland îşi aranja ochelarii şi-şi trase scaunul lângă masă.
— Unde şi-au petrecut seara soţul tău şi cu William?
— Aruncă bile, Raymond Jones ăsta are-un teren pen' jocu' de bile în curtea din dos. Raymond ăsta şi sora lui, Love Jones, joacă-n fiece noapte. Love e o fată atât de urâtă, că nu mă sinchisesc ca Highboy şi Willie să meargă pe la casa lor de câte ori doreşte ei. Da' mi-au zis că vin după mine la zece fără un sfert, aşa că de acu' îi aştept în fiecare clipă.
— înainte să uit, rosti doctorul Copeland, presupun că primeşti des veşti de la Hamilton şi Karl Marx.
— Primesc de la Hamilton. De fapt, el a luat în spinare toată munca la casa bunicului. Dar Buddy nu stă locului — şi dumneata ştii că el n-a avut niciodat' dibăcie la scris scrisori. Totuşi, Buddy a avut totdeauna felu' lui de-a fi aşa drăguţ cu oamenii, că nu-mi fac io griji din pricina lui. E-unul din ăia care se-nţelege foarte bine cu toată lumea.
Şezură tăcuţi la masă dinaintea mâncării. Porţia se uita mereu la ceasul de pe dulap, fiindcă era timpul ca Highboy şi Willie să vină. Doctorul Copeland îşi aplecă capul deasupra farfuriei. Ţinea în mână furculiţa ca şi cum ar fi fost grea, iar degetele îi tremurau. Gusta doar mâncarea şi înghiţea greu fiecare îmbucătură. Plutea un sentiment de încordare, şi se părea că amândoi doreau să întreţină vie o conversaţie. Doctorul Copeland nu ştia cum să înceapă. Uneori se gândea că în anii dinainte le vorbise atât de mult copiilor lui, iar ei înţe-leseseră atât de puţin, încât nu mai avea nimic ce să le spună. După un timp îşi şterse gura cu batista şi vorbi cu voce nesigură:
— De tine abia dacă ai pomenit. Povesteşte-mi despre slujba ta şi ce-ai mai făcut în ultima vreme.

— Bineînţeles, îs tot la familia Kelly, răspunse Porţia. Da' îţi spun drept, tată, nu ştiu cât timp o să mai pot rămâne la ei. Munca-i grea şi totdeauna îmi trebui vreme multă ca s-o duc la bun sfârşit. Totuşi, nu asta mă supără. Leafa îmi dă bătaie de cap. Ar trebui să iau trei dolari pe săptămână — da' câteodată doamna Kelly îmi opreşte un dolar sau cincizeci de cenţi în loc să-mi plătească suma-ntreagă. Făr' de-ndoială că-ntotdeauna îmi dă la loc ce rămâne cât de curând e-n stare. Da' într-un fel parcă mă simt furată.
— Asta nu-i corect, spuse doctorul Copeland. De ce rabzi aşa
ceva?
— Nu-i vina ei. N-are ce face, răspunse Porţia. Juma' din oameni din casa aia nu plăteşte chiria, şi e-o mare cheltuială să ţii totu' la punct. îţi spui adevăru' — familia Kelly e doar la un pas şi intră pe mâna şerifului. Are greutăţi tare mari.
— Trebuie să existe vreo altă slujbă pe care s-o poţi găsi.
— Ştiu. Da' familia Kelly e într-adevăr nişte albi grozavi ca să lucrezi pentru ei. Cu-adevărat ţin la ei atâta cât pot. Cei trei copilaşi îs chiar ca nişte rude pentru mine. Simt de parcă io l-am crescut cu adevărat pe Bubber şi pe bebeluş. Şi cu toate că Mick şi cu mine ne cam ciondănim mereu, am şi pentru ea tot aşa o mare afecţiune.
— Dar trebuie să te gândeşti la tine, zise doctorul Copeland.
— Mick asta — continuă Porţia. E într-adevăr un caz. Nici unu' nu ştie cum să se poarte cu copilu' ăsta. E-ndârjită şi-ncă-păţânată cât cuprinde. în capul ei se petrece ceva tot timpul. Am un simţământ ciudat în legătură cu copilu' ăsta. Mie-mi pare că într-una din zilele astea o să le facă o surpriză cum mă vezi şi cum te văd. Dar dac-o să fie o surpriză bună ori una rea, io nu ştiu. Pe mine Mick uneori mă pune pe gânduri. Da' totuşi ţin cu-adevărat la ea.
— Trebuie să ai în vedere existenţa ta mai întâi.
— După cum zic, nu-i vina Iu' doamna Kelly. Costă aşa de mult să întreţii casa aia mare şi veche, şi când chiria nu-i plătită. Nu-i decât o singură persoană în casă care plăteşte o sumă

bunicică pentru camera lui şi-o plăteşte punctual, fără greş. Şi omu' acela locuieşte acolo doar de puţină vreme. E unul din aceia surdomuţi. E primu' pe care l-am văzut vreodat' să-ncuie uşa — dar e-un alb extraordinar.
— înalt, slab, cu ochi cenuşii-verzi? întrebă doctorul Copeland deodată. Şi întotdeauna politicos cu toată lumea şi foarte bine îmbrăcat? Nu arată ca unul din oraşul acesta — mai curând ca unul din Nord sau poate ca un evreu?
— El îi! exclamă Porţia.
Chipul doctorului Copeland se însufleţi. îşi fărâmiţă turta de mălai în sosul de conopidă din farfurie şi începu să mănânce cu poftă.
— Am un pacient surdomut, zise el.
— Cum ai făcut cunoştinţă cu domnul Singer? întrebă Porţia. Doctorul Copeland tuşi şi-şi acoperi gura cu batista.
— L-am văzut doar de câteva ori.
— Ar fi bine să fac curat acu', rosti Porţia. Cu siguranţă îi timpu' pentru Willie şi Highboy al meu. Da' cu chiuveta asta grozavă şi apa curgătoare o să spăl farfurioarele astea cât ai clipi din ochi.
Insolenţa imperturbabilă a rasei albe era un lucru pe care ani de zile încercase să şi-l scoată din minte. Când resentimentul îl copleşea, se cufunda în meditaţie şi studiu. Pe stradă şi în preajma oamenilor albi rămânea întotdeauna tăcut, păstrâiadu-şi pe chip demnitatea. Când era mai tânăr era „băiete" — dar acum era „unchiule". „Unchiule, dă o fugă până la staţia aceea de benzină din colţ şi trimite-mi un mecanic." Un alb dintr-o maşina îi strigase cuvintele astea nu de multă vreme. „Băiete, dă-mi aici o mână de ajutor" — „Unchiule, fă treaba asta." Iar el nu asculta, ci continua să meargă tăcut şi plin de demnitate.
Acum câteva nopţi un alb beat se apropiase de el şi începuse să-l târască de-a lungul străzii. Avea trusa cu el şi era sigur că cineva fusese rănit. Dar beţivul îl trăsese în restaurantul unui alb, şi albii de la tejghea începuseră să vocifereze cu insolenţa

lor obişnuită. Ştia că beţivul îşi bătea joc de el. Chiar şi atunci îşi păstrase demnitatea. Dar cu albul acesta înalt, slab, cu ochi cenuşiu-verzui, i se întâmplase ceva care nu i se mai întâmplase niciodată înainte cu vreun alt alb.
S-a petrecut cu câteva săptămâni în urmă, într-o noapte întunecoasă, ploioasă. Tocmai ieşise de la o naştere şi stătea în ploaie la un colţ de stradă. încercase saşi aprindă o ţigară, dar chibriturile din cutia lui se stinseseră unul după altul. Rămăsese cu ţigara neaprinsă în gură, când un alb păşi înaintea lui şi-i ţinu un chibrit aprins. în întuneric, cu flacăra între ei, au putut să-şi vadă unul altuia faţa. Albul îi zâmbi şi îi aprinse ţigara. Nu ştiu ce să spună, căci nimic de felul acesta nu i se mai întâmplase vreodată înainte.
Au stat aşa împreună câteva minute la colţul străzii, şi apoi albul îi întinse cartea lui de vizită. Dorea să-i vorbească albului şi să-i pună nişte întrebări, dar nu ştia sigur dacă acesta putea într-adevăr să înţeleagă. Din cauza insolenţei întregii rase albe îi era teamă să-şi piardă demnitatea arătând prietenie.
Dar albul îi aprinsese ţigara şi-i zâmbise, şi părea că doreşte să stea puţin cu el. De atunci se gândise de multe ori la lucrul acesta.
— Am un pacient surdomut, îi spuse doctorul Copeland Porţiei. Pacientul este un băiat de cinci ani. Şi într-un fel nu-mi iese din minte că eu sunt vinovat pentru infirmitatea lui. Eu am. ajutat la naşterea lui şi după alte două vizite bineînţeles că am uitat de el. A contractat o boală de urechi, dar maică-sa n-a dat nici o atenţie şi nu l-a adus la mine. Când în cele din urmă cazul mi-a fost adus la cunoştinţă era prea târziu. Bineînţeles că nu aude nimic şi bineînţeles că din cauza asta nu poate vorbi. Dar l-am urmărit cu grijă şi mi se pare că dacă ar fi normal ar fi un copil foarte inteligent.
— Totdeauna te-au interesat tare mult copiii mici, rosti Porţia. Te-ngrijeşti mai mult de ei decât de oamenii mari, nu-i aşa?

— E mai multă speranţă în copii, răspunse doctorul Copeland. Pentru băiatul ăsta surd — aveam intenţia să mă interesez şi să aflu dacă există vreo instituţie care l-ar putea lua.
— Domnu' Singer ar putea să ştie. E un alb cu adevărat cumsecade şi nu-i deloc îngust în vederi.
— Nu ştiu — rosti doctorul Copeland. Mi-a trecut prin cap o dată sau de două ori să-i scriu un bilet şi să văd dacă mi-ar putea da vreo informaţie.
— Dacă-aş fi în locu' dumitale sigur c-aş face-o. Dumneata eşti foarte priceput la scrisori şi i-aş da-o eu Iu' domnu' Singer din partea dumitale, spuse Porţia. Acu' două sau trei săptămâni a coborât jos la bucătărie cu câteva cămăşi pe care vroia să i le spăl. Cămăşile alea nu erau mai murdare dacă Sfântul loan Botezătorul le-ar fi îmbrăcat chiar el. Tot ce-a trebuit să fac a fost să le înmoi în apă caldă şi să le frec uşor la guler, apoi să le calc. Iar în seara aceea, când i-am dus sus în cameră cele cinci cămăşi curate, ştii cât mi-a dat?
-Nu.
— A zâmbit cum face întotdeauna şi mi-a întins un dolar. Un dolar întreg doar pentru alea câteva cămăşi. E unu' din albii aceia cu adevărat bun şi plăcut, şi nu mi-ar fi teamă să-i pun orice întrebare. Aş putea chiar să-i dau eu o scrisoare albului ăla drăguţ. Dă-i înainte şi fă-o, tată, dac-aşa vrei.
— Poate că o voi face, zise doctorul Copeland.
Porţia se ridică deodată şi începu să-şi aranjeze părul pieptănat strâns şi pomădat. Se auzea vag sunetul unei muzicuţe, apoi treptat melodia deveni mai puternică.
— Iaca vine Willie şi Highboy, spuse Porţia. Acu' trebui să plec să mă-ntâlnesc cu ei. Ai grijă de dumneata şi trimite-mi vorbă dacă ai nevoie de mine pentru ceva. Mi-a făcut mare plăcere masa cu 'mneata şi vorbele ce le-am schimbat.
Cântecul muzicuţei era foarte clar acum şi-şi puteau da seama că Willie cânta în timp ce aştepta la portiţa din faţă.
— Aşteaptă o clipă, rosti doctorul Copeland. L-am văzut pe soţul tău cu tine doar de vreo două ori şi cred că niciodată n-am

făcut cu adevărat cunoştinţă unul cu altul. Şi-au trecut trei ani de când William nu şi-a mai vizitat tatăl. De ce nu le spui să intre şi ei puţin?
Porţia stătea în cadrul uşii potrivindu-şi cu degetele părul şi cerceii.
— Ultima oară când Willie a venit aici i-ai rănit simţămintele. Vezi, 'mneata nu-nţelegi pur şi simplu cum...
— Foarte bine, o întrerupse doctorul Copeland. A fost doar o sugestie.
— Aşteaptă, zise Porţia. O să-i chem. O să-i invit înăuntru
chiar acu'.
Doctorul Copeland îşi aprinse o ţigară şi începu să se plimbe în sus şi-n jos prin încăpere. Nu-şi putea potrivi ochelarii în poziţia bună, căci degetele îi tremurau. Din curtea din faţă se auzeau voci scăzute. Apoi paşi grei trecură prin hol şi Porţia, William şi Highboy intrară în bucătărie.
— lată-ne! exclamă Porţia. Highboy, nu cred că tu şi cu taica al meu'^^ţi făcut vreodat' cu adevărat cunoştinţă unu' cu altu'.
Doctorul Copeland dădu mâna cu amândoi. Willie se trase sfios înapoi lângă perete, dar Highboy păşi înainte şi se înclină ceremonios.
— Mereu am auzit atât de multe despre dumneata, zise el. Sunt foarte încântat să facem cunoştinţă.
Porţia şi doctorul Copeland aduseră scaune din hol şi toţi patru se aşezară în jurul sobei. Erau tăcuţi şi stingheriţi. Willie privea nervos de jur împrejurul camerei — la cărţile de pe masa de bucătărie, la chiuvetă, la pătuţul lipit de perete şi la tatăl său. Highboy zâmbea forţat şi se trăgea de cravată. Doctorul Copeland păru că e pe punctul de a vorbi, dar apoi îşi umezi buzele şi rămase tăcut.
— Willie, ai cântat destul de bine cu muzicuţa ta, spuse Porţia în cele din urmă. Mi se pare că tu şi cu Highboy trebuie să fi nimerit pe la sticla de gin a cuiva.
— Nu, coniţă, răspunse Highboy foarte politicos. Noi n-am băut nimic de sâmbătă. Pur şi simplu ne-a făcut plăcere jocul de bile.
88
Doctorul Copeland încă nu vorbea, şi toţi continuau să se uite la el şi să aştepte. Odaia era înăbuşitoare şi liniştea îi făcea nervoşi. — Am cea mai mare bătaie de cap cu hainele băieţilor, spuse Porţia. Le spăl la amândoi costumele albe în fiece sâmbătă şi le calc de două ori pe săptămână. Şi uită-te acu' la ele. Făr' îndoială că nu le-mbracă decât când vine acasă de la lucru. Da' după două zile parcă e aproape murdare. Am călcat pantalonii abia aseară şi-acum nu mai are pic de dungă.
Doctorul Copeland tot mai tăcea. îşi ţinea ochii aţintiţi pe obrazul fiului său, dar când WiUie băgă de seamă, începu să-şi mişte degetele aspre şi boante, şi să se uite fix la picioarele lui. Doctorul Copeland îşi simţi pulsul zvâcnind la încheieturile mâinilor şi la tâmple. Tuşi şi-şi duse pumnul la piept. Dorea să-i vorbească fiului său, dar nu-i trecea prin minte ce-ar putea spune. Vechea amărăciune se ridica în el, dar nu avea timp să cugete asupra ei şi s-o dea Ia o parte. Sângele îi zvâcnea în cap şi era buimac. Dar toţi se uitau la el, iar tăcerea era atât de apăsătoare, încât trebuia să vorbească.
Vocea i se auzi stridentă, ca şi cum n-ar fi ieşit din el:
— William, mă întreb cât de mult din toate lucrurile pe care ţi îe-am spus când erai copil a rămas în mintea ta.
— Nu ştiu ce vrei să s-s-spui, îngăimă Willie.
Cuvintele veniră înainte ca doctorul Copeland să ştie ce-o să spună:
— Vreau să spun că ţie şi lui Hamilton, şi lui Karl Marx v-am dat tot ce era în mine. Şi mi-am pus în voi toată încrederea şi speranţa. Şi tot ce am primit a fost neînţelegerea oarbă, şi indolenţă, şi indiferenţă. Din tot ceea ce am sădit eu n-a rămas nimic. Totul mi-a fost luat. Tot ceea ce am încercat să fac...
— Taci! exclamă Porţia. Tată, mi-ai făgăduit că nu ne mai certăm. Asta-i nebunie.

Noi nu ne putem îngădui să ne certăm.
Porţia se ridică şi porni spre uşa din faţă. Doctorul Copeland încercă să vorbească, dar vocea îi păru pierdută undeva adânc în fiinţa lui. Willie şi Porţia şi Highboy stăteau în grup unul lângă altul.

Cu o mână Porţia se ţinea de soţul şi de fratele ei, iar cealaltă şi-o întinse spre doctorul Copeland.
— Haideţi cu toţii să ne-mpăcăm 'nainte ca noi să plecăm. Nu-mi e deloc pe plac bătălia asta dintre noi. Haideţi să nu ne mai certăm niciodat'.
In tăcere, doctorul Copeland dădu mâna din nou cu fiecare.
— îmi pare rău, spuse el.
— In ce mă priveşte e absolut în regulă, spuse Highboy politicos.
— Şi în ce mă priveşte pe mine e absolut în regulă, bâigui Willie.
Porţia ţinu mâinile tuturor împreună.
— Noi nu ne putem îngădui să ne certăm.
Spuseră la revedere, şi doctorul Copeland îi urmări din veranda întunecată, în timp ce, împreună, mergeau de-a lungul străzii. Paşii lor, pe măsură ce se îndepărtau, sunau a pustiu, şi el se simţi slăbit şi obosit. După ce se îndepărtară cu câteva case, Willie începu din nou să cânte la muzicuţă. Cântecul era trist, iibstalgic. Rămase pe verandă până când nu mai putu nici să-i vadă, nici să-i audă.
Doctorul Copeland stinse luminile din casă şi se aşează în întuneric, înaintea sobei. Dar pacea nu se aşternu asupră-i. Dorea să şi-i scoată din minte pe Hamilton şi pe Karl Marx, şi pe William. Fiecare cuvânt pe care Porţia i-l spusese se reîn-torcea în amintirea lui sonor, aspru. Se ridică brusc şi aprinse lumina. Se instala la masă cu cărţile lui, Spinoza şi William Shakespeare şi Karl Marx. Când citea din Spinoza pentru el însuşi cu voce tare, cuvintele aveau o rezonanţă profundă, tenebroasă.
Se gândi la albul despre care vorbiseră. Ar fi bine dacă albul l-ar putea ajuta în legătură cu Augustus Benedict Maddy Lewis, pacientul surd. Ar fi bine să-i scrie albului, chiar dacă n-ar fi avut acest motiv şi aceste întrebări pe care să i le pună. Doctorul Copeland îşi cuprinse capul în mâini şi din gâtlej îi ieşi un sunet ciudat, ca şi cum ar fi mormăit un cântec. îşi aminti
chipul albului când îi zâmbise dindărătul flăcării galbene a chibritului în noaptea aceea ploioasă — şi în făptura lui se strecură pacea.
Pe la mijlocul verii Singer primea mai mulţi musafiri decât oricare altă persoană din casă. Seara, din camera lui, aproape întotdeauna se auzea o voce. După ce lua cina la New York Cafe, făcea baie şi se îmbrăca într-unui din costumele lui lavabile, răcoroase, şi de regulă nu mai ieşea din casă. în odaie era răcoare şi plăcut. Avea în debara un răcitor în care ţinea la rece sticle de bere şi sucuri de fructe. Niciodată nu era ocupat sau grăbit. Şi întotdeauna îşi întâmpina oaspeţii la uşă cu un zâmbet de bun venit.
Lui Mick îi plăcea să urce în camera domnului Singer. Cu toate că era surdomut, înţelegea fiecare cuvânt pe care i-l spunea. A vorbi cu el era ca un joc. Numai că era cu mult mai interesant decât oricare alt joc. Era ca şi cum ai descoperi lucruri noi despre muzică. îi povestea unele din planurile ei pe care nu le-ar fi povestit nici unui alt om. O lăsa să-şi vâre nasul printre piesele lui micuţe şi drăguţe de şah. Odată când, fiind mai agitată, îşi prinsese poala cămăşii în ventilatorul electric, el s-a comportat într-un fel atât de blând, încât ea nu s-a simţit câtuşi de puţin jenată. Cu excepţia tăticului ei, domnul Singer era cel mai drăguţ om din câţi cunoştea.
Când doctorul Copeland îi scrise lui John Singer un bilet în legătură cu Augustus Benedict Mady Lewis, acesta i-a trimis un răspuns politicos, precum şi invitaţia de a-i face o vizită când va găsi de cuviinţă. Doctorul Copeland s-a dus în spatele casei şi a stat un timp în bucătărie cu Porţia. Apoi a urcat scara până la camera albului. într-adevăr, la omul acesta nu exista nici urmă din insolenţa aceea imperturbabilă. Au băut împreună câte o

limonada şi mutul a scris răspunsurile la problemele pe care dorea să le cunoască. Omul acesta se deosebea de oricare altă persoană de rasă albă pe care doctorul Copeland o întâlnise vreodată. După aceea a chibzuit îndelung asupra acestui alb. Apoi mai târziu, întrucât fusese invitat în mod foarte cordial să revină, el i-a făcut o altă vizită.
Jake Blount venea în fiecare săptămână. Când urca la camera lui Singer se zguduia întreaga scară. De obicei aducea o pungă de hârtie plină cu sticle de bere. Adesea vocea lui răzbea până afară, puternică şi mânioasă. Dar înainte de a pleca, trep-tat-treptat, vocea i se potolea. Când cobora scara, nu mai ducea cu el punga cu sticle şi mergea gânditor, fără să pară a băga măcar de seamă pe unde călca.
Chiar şi Biff Brannon veni într-o seară în camera mutului. Dar cum nu putea niciodată să lipsească din restaurant multă vreme, plecă după o jumătate de oră.
Singer era întotdeauna acelaşi cu toată lumea. Şedea lângă fereastră pe un scaun cu spătarul drept, cu mâinile adânc vârâte în buzunare, şi dădea din cap sau zâmbea pentru a le arăta musafirilor lui că înţelege.
în serile când nu avea vizitatori, Singer se ducea la cinema, la ultimul spectacol. îi plăcea să şadă în fundul sălii şi să urmărească actorii vorbind sau mişcându-se de colo-colo pe ecran. Nu se uita niciodată la titlul filmului înainte de a intra şi, indiferent despre ce anume era vorba, urmărea fiecare scenă cu interes egal.
Apoi, într-o zi, în luna iulie, Singer plecă pe neaşteptate fără să anunţe pe nimeni. Lăsă deschisă uşa camerei şi pe masă, într-un plic adresat doamnei Kelly, erau patru dolari pentru chiria săptămânii trecute. Puţinele lui lucruri simple dispăruseră, iar camera era foarte curată şi complet goală. Când oaspeţii au intrat şi au văzut odaia pustie, au plecat dureros de surprinşi. Nimeni nu-şi putea închipui de ce dispăruse în felul acesta.
Singer îşi petrecu tot concediul de vară în oraşul în care Antonapoulos era internat în ospiciu. Luni de zile plănuise

această călătorie şi imaginase fiecare moment pe care-l vor petrece împreună. Făcuse rezervarea la hotel cu două săptămâni înainte şi multă vreme purtase în buzunar, într-un plic, biletul de tren.
Antonapoulos nu era deloc schimbat. Când Singer intră în .salonul lui, acesta făcu senin câţiva paşi pentru a-şi întâmpina prietenul. Era chiar mai gras decât înainte, dar zâmbetul somnolent de pe chipul lui era exact acelaşi. Singer avea în braţe câteva pachete şi mătăhălosul grec îşi îndreptă prima atenţie către ele. Cadourile primite erau un halat roşu-aprins, o pereche de papuci moi şi două cămăşi de noapte cu monogramă. Antonapoulos se uită cu mare atenţie sub toate foiţele din cutii. Când văzu că nimic bun de mâncare nu fusese ascuns acolo, aruncă cu desconsiderare cadourile grămadă pe pat şi nu se mai sinchisi de ele câtuşi de puţin.
Salonul era mare şi însorit. Mai multe paturi erau aliniate la distanţă unele de altele. Intr-un colţ trei bătrâni se jucau de-a leapşa. Nu-i dădeau nici o atenţie lui Singer sau lui Antonapoulos, aşa că cei doi prieteni au stat singuri în celălalt capăt al salonului.
Lui Singer i se părea că trecuseră ani de când n-au mai stat împreună. Erau atâtea de spus, încât mâinile lui nu puteau contura semnele cu suficientă viteză. Ochii lui verzi ardeau şi sudoarea îi strălucea pe frunte. Vechiul sentiment de voioşie şi beatitudine îl năpădea din nou atât de năvalnic, încât nu se putea controla.
Antonapoulos îşi aţintea ochii lui negri, uleioşi, asupra prietenului său şi nu se mişca. Mâinile îi moşmoneau apatic în faţă la bifurcaţia pantalonilor. Singer îi povestea, printre altele, despre musafirii care veneau să-l viziteze. Ii spuse prietenului său cum aceştia l-au ajutat să-şi abată gândurile de la singurătatea lui. Ii mai spuse lui Antonapoulos că erau oameni ciudaţi, care vorbeau întruna — dar că lui îi plăcea ca ei să vină. li desenă cu agilitate pe Jake Blount, şi pe Mick, şi pe doctorul Copeland. Dar îndată ce văzu că pe Antonapoulos nu-l interesau,
''lill

Singer mototoli schiţele şi le dădu uitării. Când veni îngrijitoarea să spună că ora de vizită s-a terminat, Singer nu isprăvise nici jumătate din lucrurile pe care dorea să i le spună. Plecă însă din salon foarte obosit, dar fericit.
Pacienţii îşi puteau primi prietenii doar joia şi duminica. în zilele când nu putea sta cu Antonapoulos, Singer se plimba în sus şi-n jos prin camera lui de la hotel.
A doua vizită la prietenul său fu la fel ca prima, cu excepţia faptului că bătrânii îi urnaâreau cu indolenţă şi nu se mai jucau de-a leapşa.
După multe strădanii Singer obţinu permisiunea de a-l scoate pe Antonapoulos cu el în oraş pentru câteva ore. Plănui dinainte fiecare amănunt al micii lor excursii. Ieşiră la picnic într-un taxi, apoi la patru şi jumătate se duseră în sufrageria hotelului. Antonapoulos se bucură grozav de această masă suplimentară. Comandă jumătate din mâncărurile de pe meniu şi mancă cti mare lăcomie. Dar, când isprăvi, nu vru să mai plece. Se ţinea de masa. Singer încercă să-l înduplece, iar şoferul de taxi vru să folosească forţa. Antonapoulos şedea nesimţitor la orice tentativă şi făcea gesturi obscene când se apropiau de el. In cele din urmă Singer cumpără o sticlă de whisky de la directorul hotelului şi-l ademeni din nou în taxi. Când Singer aruncă pe geam sticla nedesfăcută, Antonapoulos, dezamăgit, ultragiat, izbucni în plâns. Sfârşitul micii lor excursii îl întrista pe Singer teribil.
Următoarea vizită fu şi ultima, căci concediul lui de două săptămâni era aproape terminat. Antonapoulos uitase ce se întâmplase înainte. Stăteau în acelaşi colţ al salonului. Minutele se scurgeau repede. Mâinile lui Singer vorbeau cu disperare, iar faţa lui îngustă era foarte palidă. In cele din urmă sosi timpul să plece. îşi ţinea prietenul de braţ şi se uita în ochii lui în acelaşi fel în care obişnuia s-o facă atunci când se despărţeau în fiecare zi înainte de lucru. Antonapoulos se holba la el toropit şi nu se mişca. Singer părăsi salonul cu mâinile adânc înfundate în buzunare.
Curând, după ce Singer se întoarse în camera lui de la pensiune, Mick, şi Jake Blount, şi doctorul Copeland nicepio'ă sa vină din nou. Fiecare din ei dorea să ştie unde fusese şi de ce nu-i lăsase să afle despre planurile lui. Dar Singer se prefăcea că nu înţelege întrebările lor, iar zâmbetul îi era de nepătruns.
Unul câte unul veneau în camera lui să-şi petreacă seara cu el. Mutul era întotdeauna gânditor şi reţinut. Ochii lui blânzi, în care se amestecau mai multe culori, erau gravi ca ai unui vrăjitor. Mick Kelly, Jake Blount şi doctorul Copeland veneau şi povesteau în camera tăcută — deoarece simţeau că mutul înţelegea întotdeauna orice ar dori ei să-i spună. Şi poate chiar mai mult decât atât.
ţ:'4

i'*llli.....

PARTEA A DOUA

Vara aceasta se deosebea de oricare alta pe care Mick şi-o putea aminti. Nu se întâmplă nici un lucru deosebit pe care ea să şi-l fi putut descrie în gând sau în cuvinte — dar plana presentimentul unei schimbări. Era surescitată toată vremea. Dimineaţa abia aştepta să se dea jos din pat şi să înceapă o nouă zi;' Şi o scotea al naibii din sărite că noaptea trebuia să se
culce din nou.

Imediat după micul dejun scotea copiii afară şi, cu excepţia orelor de masă, erau plecaţi aproape toată ziua. O mare parte din timp hoinăreau doar pe străzi — ea împingând căruciorul lui Ralph, iar Bubber mergând în urma ei. Era întotdeauna copleşită de gânduri şi planuri. Uneori ridica brusc privirea şi se trezea departe, în vreo parte a oraşului pe care nici măcar n-o recunoştea. Iar o dată sau de două ori, pe nişte străzi, au dat nas în nas cu Bill, şi ea era atât de cufundată în gânduri, încât el a trebuit s-o înşface de braţ ca să-l vadă.

Dimineaţa devreme era puţin mai răcoare şi umbrele lor se întindeau dinainte, lungi, pe trotuar. Dar în mijlocul zilei cerul era întotdeauna dogoritor. Lumina era atât de strălucitoare, încât te durea să-ţi ţii ochii deschişi. De multe ori proiectele despre lucrurile care aveau să i se întâmple se asociau în mintea ei cu gheaţa şi zăpada. Uneori era ca şi cum s-ar fi aflat în

Elveţia şi toţi munţii erau acoperiţi cu zăpadă şi ea patina pe o gheaţă rece, verzulie. Domnul Singer patina cu ea. Şi poate Carole Lombard sau Arturo Toscanini, care cânta la radio. Patinau împreună şi-apoi domnul Singer cădea prin gheaţă şi ea plonja fără să ţină seama de pericol şi înota pe sub gheaţă şi-i salva viaţa. Aceasta era una din plăsmuirile care i se învârteau în minte toată vremea.

De obicei, după ce se plimbau un timp, îi lăsa pe Bubber şi pe Ralph în vreun loc la umbră. Bubber era un copil nemaipomenit şi ea îl dresase foarte bine. Dacă-i spunea să nu se îndepărteze mai mult decât atât cât să poată auzi ţipetele lui Ralph, nu-l găsea niciodată nici măcar la două sau trei blocuri mai încolo, jucând bile cu copiii. Se juca singur lângă cărucior, aşa încât atunci când îi lăsa singuri nu trebuia să se preocupe prea mult. Ea se ducea fie la bibliotecă şi se uita la vreun *National Geogra-phic* sau, dacă nu, hoinărea doar prin împrejurimi şi se gândea la diverse lucruri. Dacă avea bani, îşi cumpăra câte ceva de la domnul Braniion. El făcea reducere la copii. Lucrurile de cinci cenţi le vindea cu trei.

Dar tot timpul — indiferent de ceea ce făcea — exista muzica. Uneori îşi fredona sieşi în timp ce mergea, alteori asculta tăcută cântecele dinlăuntrul ei. Purta în gând tot felul de melodii. Unele le auzise la radio, iar altele erau de mult în mintea ei fără să le fi auzit vreodată undeva.

Seara, de îndată ce copiii se aflau în pat, ea era liberă. Acesta era momentul cel mai preţios din toate. O mulţime de lucruri se întâmplau când era singură şi era întuneric. Imediat după cină fugea din nou afară din casă. Nu putea spune nimănui despre lucrurile pe care le făcea noaptea, iar când mama îi punea întrebări, ea răspundea cu. orice povestioară care suna veridic. Dar de cele mai multe ori dacă cineva o chema, pur şi simplu fugea ca şi cum n-ar fi auzit. Asta mergea la oricine în afară de tăticul ei. Era ceva în vocea tatălui ei de care nu putea fugi. Era unul din cei mai solizi, mai înalţi bărbaţi din întreg oraşul. Dar vocea lui era atât de calmă şi blândă, încât atunci

linPffISŞI|Ş|||H||qi

când vorbea oamenii rămâneau surprinşi. Oricât de grăbită ar fi fost, se oprea întotdeauna când tăticul ei o chema.
In vara asta îşi dădu seama de un lucru în legătură cu tăticul ei pe care nu-l ştiuse înainte. Până atunci nu se gândise niciodată la el ca fiind un ins cu adevărat izolat de ceilalţi. O chema de multe ori. Se ducea în camera din faţă unde lucra şi stătea lângă el câteva minute — dar în timp ce-l asculta, nu era niciodată cu mintea la ceea ce-i spunea el. Apoi, într-una din seri înţelese brusc totul despre tăticul ei. Nimic neobişnuit nu se întâmplase în seara aceea şi de fapt nu ştia ce o făcuse să-şi dea seama. După această seară ea se simţi mai matură, ca şi cum l-ar fi cunoscut mult mai bine decât pe oricare altă persoană.
Era o seară de la sfârşitul lui august şi ea era în mare grabă. Trebuia să ajungă la casa aceea la ora nouă fix, fără doar şi poate. Tăticul ei o strigase şi ea se duse în camera din faţă. Şedea cocârjat deasupra mesei lui de lucru. Dintr-un motiv neînţeles, niciodată nu i se păruse ceva firesc să-l vadă acolo. Până în momentul accidentului de anul trecut, el fusese zugrav şi dulgher. Iii fiecare dimineaţă, îmbrăcat în salopetă, pleca de acasă înainte de a se lumina de ziuă, pentru a lipsi toată ziua. Apoi seara meşterea uneori la nişte ceasornice, ca muncă suplimentară. De nenumărate ori încercase să obţină o slujbă într-o giu-vaiergerie, unde putea să şadă singur toată ziua la o masă de lucru, purtând o cămaşă albă, curată şi cravată. Acum că nu mai putea lucra ca dulgher, pusese un anunţ pe faţada casei, care spunea „Se repară ieftin pendule şi ceasuri". Dar el nu arăta ca giuvaiergiii obişnuiţi — cei din oraş erau nişte evrei micuţi de statură, oacheşi şi agili. Tăticul ei era prea înalt pentru masa aceea de lucru, iar oasele lui mari păreau a fi îmbinate oarecum dezlânat.
Tăticul ei se uită doar la ea. îşi putea da seama sigur că nu avusese nici un motiv s-o cheme. încerca să se gândească în ce fel să înceapă. Ochii căprui erau prea mari pentru faţa lui prelungă, îngustă, şi de când îşi pierduse ultimul fir de păr, creştetul lui palid, pleşuv, îi dădea o înfăţişare galeşă. Se mai uita
încă la ea fără să vorbească, iar ea era grăbită. Trebuia să ajungă la casa aceea la nouă fix şi nu mai era timp de pierdut. Tăticul ei văzu că era grăbită şi-şi drese glasul.
— Am ceva pentru tine, zise el. Nu-i prea mult, dar poate că-ţi iei totuşi ceva cu ei.
Nu era nevoie sâ-i dea cinci cenţi sau vreo zece numai pentru că era singur şi simţea nevoia să vorbească. Din ceea ce câştiga putea să-şi păstreze doar cât să-şi cumpere bere de două ori pe săptămână. Acum erau pe podea lângă scaunul lui două sticle, una goală şi una abia deschisă. Şi ori de câte ori bea bere îi plăcea să stea de vorbă cu cineva. Tăticul ei se scotoci sub centură, iar ea îşi întoarse privirea. In vara asta devenise ca un copil când era vorba să ascundă monedele de cinci şi de zece cenţi pe care le ţinea pentru el. Uneori le ascundea în pantofi, şi alteori într-o mică crestătură pe care o tăiase în centură. îşi dorea să ia zece cenţi doar cu jumătate de inimă, dar când el îi întinse, mâna ei se deschise prompt, cât se putea de firesc.
— Am aşa de mult de lucru, că nu ştiu de unde să-ncep, spuse ei.
Asta era exact opusul adevărului, iar el o ştia la fel de bine ca şi ea. N-avea niciodată prea multe ceasuri de reparat, iar când le termina, umbla de colo până colo făcând orice treabă măruntă de care era nevoie. Apoi seara se aşeza la masa lui, curăţând arcuri vechi şi rotiţe, şi încercând să prelungească lucrul până la ora culcării. De când îşi fracturase coapsa şi nu mai putea avea o slujbă stabilă, trebuia să facă ceva în fiecare minut.
— M-am gândit mult în seara asta, spuse tăticul ei.
îşi turnă bere şi presără câteva granule de sare pe dosul mâinii. Apoi linse sarea şi sorbi o înghiţitură din pahar.
Era atât de grăbită, încât îi venea greu să stea liniştită. Tăticul observă asta. încercă să spună ceva — dar el n-o chemase pentru a-i spune ceva special. Dorise doar să vorbească puţin cu ea. Porni să vorbească, dar se opri. Se uitau doar unul la altul. Tăcerea se prelungea şi nici unul din ei nu spunea o vorbă.

Aceea a fost clipa în care şi-a dat ea seama despre tăticul ei. Nu i se părea că descoperă un fapt nou — îl înţelesese tot timpul, în toate felurile, dar nu şi cu creierul. Acum pur şi simplu, dintr-odată, îşi dădu seama că ştiuse totul despre tăticul ei. Se simţea singur şi era un om bătrân. Deoarece nici unul din copiii lui nu se ducea la el să-i ceară ceva şi deoarece nu câştiga destui bani, se simţea exclus din familie. Şi în singurătatea lui dorea să fie aproape de unul din copii — dar ei erau toţi atât de ocupaţi, încât nu înţelegeau asta. Simţea că nu mai era cu adevărat de mare folos nimănui.
Ea a înţeles asta în timp ce se uitau unul la altul. Şi lucrul acesta îi dădu un sentiment ciudat. Tăticul luă un arc de ceas şi-l curăţă cu o perie înmuiată în benzină.
— Ştiu că te grăbeşti. Te-am strigat doar ca să-ţi spun bună
seara.
— Nu, n-am nici o grabă, zise ea. Sincer.
în seara aceea se aşează pe un scaun lângă masa lui şi statură un. timp de vorbă. El îi vorbi despre calcule şi cheltuieli, şi cum ar fi fost lucrurile dacă ar fi reuşit să se descurce în alt fel. Bău bere şi la un moment dat ochii i se umplură de lacrimi şi-şi şterse nasul de mâneca de la cămaşă. Rămase cu el în seara aceea destul de mult. Deşi era îngrozitor de grăbită. Cu toate acestea, dintr-un motiv oarecare, nu-i putu spune despre lucrurile petrecute în mintea ei — despre nopţile fierbinţi, întunecoase.
Nopţile astea erau secretul ei, şi din toată vara ele însemnau momentele cele mai preţioase. Umbla în întuneric singură şi i se părea că e unica persoană din oraş. Fiecare stradă ajunsese să-i fie, pe timp de noapte, tot atât de familiară ca propria ei casă. Unii copii se temeau să umble prin locuri necunoscute, pe întuneric, dar ea nu. Fetelor le era teamă că un bărbat ar putea să apară de undeva şi să-şi vâre în ele cişmeaua ca şi cum ar fi fost măritate. Majoritatea fetelor erau prostănace. Dacă ar sări la ea un individ de talia lui Joe Louis sau Mountain Man Dean şi-ar vrea să se bată, atunci ar fugi. Dar dacă ar fi cineva doar

cu zece kilograme mai voinic decât ea, i-ar trage o mamă de bătaie şi-ar merge mai departe.
Nopţile erau minunate, şi ea nu avea timp să se gândească la asemenea lucruri cum ar fi teama. Ori de câte ori se afla în întuneric se gândea la muzică. In timp ce mergea de-a lungul străzilor îşi cânta sie însăşi. Şi avea senzaţia că întregul oraş asculta fără să ştie că Mick Kelly e aceea care cântă.
învăţă multe despre muzică în timpul acestor momente libere din nopţile de vară. Când mergea la plimbare prin cartierele bogate ale oraşului, fiecare casă avea un aparat de radio. Toate ferestrele erau deschise şi putea nestingherită să asculte muzică. După un timp ştiu care din case prindea programele pe care dorea să le asculte. Exista o anume casă care urmărea toate orchestrele bune. Noaptea se ducea la casa aceea şi se furişa în curtea întunecoasă ca să asculte. în jurul casei erau nişte arbuşti minunaţi, şi ea se aşeza sub un boschet aproape de fereastră. Iar după ce se termina, se ridica în picioare în întunericul din curte cu mâinile în buzunare şi se gândea îndelung. Din toată vara, acestea erau momentele cele mai pline de acea realitate vie — să asculte muzică la radio şi să înveţe cu luare-aminte despre ea.
— *Cierra la puerta, sehor^,* rosti Mick. Bubber era ascuţit ca un ghimpe de măceş.
— *Hagame usted el favor, senorita^,* i-o întoarse el în chip de replică.
Era splendid să iei lecţii de spaniolă la şcoala profesională.
Exista în felul de a vorbi o limbă străină ceva care o făcea să simtă ca şi cum ar fi călătorit mult în diferite locuri. în fiecare după-amiază, de când începuse şcoala, se amuza rostind noi cuvinte şi fraze în spaniolă. La început Bubber era descumpănit, şi era nostim să-i priveşti faţa în timp ce ea vorbea în această limbă. Apoi o prinse foarte repede şi în scurt timp fu în stare să
^ închide uşa, domnule (Ib. sp.) (n. tr.).
^ Faceţi-mi favoarea, domnişoară (Ib, sp.) (n. tr.). '

■pifPlUSţlPnmiţpiW--

reproducă tot ce spunea ea. De asemenea, ţinea minte cuvintele pe care le învăţa. Desigur că el nu ştia ce însemnau toate propoziţiile acelea, dar, oricum, ea nu i le spunea pentru sensul pe care îl reprezentau. După un timp copilul învăţă atât de repede, încât ea lăsă la o parte spaniola şi bolborosea doar nişte sunete inventate. Dar nu trecu mult şi el prinse de veste — nimeni nu-l putea păcăli cu ceva pe bătrânul Bubber Kelly.
— O să mă fac că intru în casă pentru prima oară, spuse Mick. Aşa o să pot spune mai bine dacă toată ornamentaţia arată frumos sau nu.
Ieşi pe veranda din faţă, apoi se întoarse şi rămase în picioare în hol. O zi întreagă ea, şi Bubber, şi Porţia, şi tăticul aranjaseră holul şi sufrageria pentru petrecere. Ornamentaţia era făcută din frunze de toamnă şi viţă, şi hârtie creponată roşie. Pe căminul din sufragerie, şi lipite în spatele poliţei pentru pălării, erau frunze de un galben strălucitor. întinseseră viţă de-a lungul pereţilor şi pe masa pe care avea să stea bolul cu punci. Hârtia creponată ro|ie atârna în franjuri lungi de pe poliţa de deasupra căminului şi, de asemenea, era înfăşurată pe spătarele scaunelor. Ornamentaţia era suficientă. Totul era foarte bine.
Ea îşi frecă fruntea cu mâna şi clipi repede. Bubber şedea în picioare lângă ea şi-i copia fiecare gest.
~ Evident că vreau ca petrecerea asta să iasă bine. Evident. Era prima petrecere pe care o dădea. Nici ea nu fusese până acum la mai mult de patru sau cinci. Vara trecută se dusese la o agapă a elevilor. Dar nici unul din băieţi n-o invitase să se plimbe sau să danseze, aşa încât a stat doar în picioare lângă bolul cu punci până când a dispărut toată trataţia şi apoi a plecat acasă. Petrecerea ei nu va fi nicidecum ca aceea. Peste câteva ore va începe să sosească lumea pe care o invitase şi va porni tărăboiul.
Nu-şi putea aminti exact cum îi venise ideea acestei petreceri. Gândul i-a trecut prin cap curând după ce începuse orele de aplicaţie. Şcoala medie era ceva nemaipomenit. Totul acolo era deosebit faţă de şcoala elementară. Nu i-ar fi plăcut atât de mult
dacă ar fi trebuit să urmeze cursul de stenografie, cum făcuseră Hazel şi Etta — dar ei i s-a dat permisiune specială şi a ales ate Herul mecanic ca un băiat. Atelierul şi algebra, şi spaniola erau grozave. Engleza era teribil de grea. Profesoara ei de engleză era domnişoara Minner. Toată lumea spunea că domnişoara Minner îşi vânduse creierul unui doctor celebru pentru zece mii de dolari, aşa încât, după ce va muri, el îl va putea tăia să vadă de ce era atât de deşteaptă. La lucrările scrise te plesnea cu întrebări cum ar fi: „Numeşte opt contemporani celebri ai doctorului Johnson" sau „Citează zece rânduri din *Vicarul din Wakefield".* Te asculta după alfabet şi ţinea catalogul deschis în timpul lecţiilor. Şi cu toate că era inteligentă, era o persoană morocănoasă. Profesoara de spaniolă călătorise odată în Europa. Spunea că în Franţa, oamenii îşi duceau acasă franzelele fără să fie împachetate. Stăteau în picioare de vorbă pe stradă şi loveau cu pâinea în stâlpul felinarului. Şi că în Franţa nu exista nici un fel de apă, numai vin.
Şcoala profesională era minunată aproape în toate privinţele. Intre ore se plimbau încolo şi încoace prin hol, iar în pauza pentru gustare elevii dădeau târcoale sălii de gimnastică. Acesta a fost lucrul care a început curând s-o pună pe gânduri. Se plimbau de colo-colo prin holuri împreună şi fiecare părea să aparţină unui anumit grup. După o săptămână sau două îşi cunoştea colegii din holuri şi din clase atât cât să vorbească cu ei — dar asta era tot. Ea nu făcea parte din nici un grup. La şcoala elementară putea oricând să se ducă în orice gaşcă din care vroia să facă parte şi cu asta toată problema era rezolvată. Aici lucrurile stăteau altfel.
în prima săptămână se plimbă în sus şi în jos pe holuri gândindu-se la toate astea. Era preocupată să facă şi ea parte dintr-un grup, aproape tot atât de mult cât se gândea la muzică. Aceste două lucruri i se învârteau în cap tot timpul. Şi în cele din urmă îi veni ideea cu petrecerea.
A fost exigentă cu invitaţiile. Nici un puşti din şcoala elementară şi nimeni sub vârsta de doisprezece ani. A invitat doar

colegi între treisprezece şi cincisprezece ani. Pe fiecare din invitaţi îl cunoştea destul de bine pentru a vorbi cu el prin holuri — şi când nu ştia cum îl cheamă, întreba ca să afle. Le telefona celor care aveau telefon, iar pe ceilalţi îi invită la şcoală.
La telefon spunea întotdeauna acelaşi lucru. îl lăsa pe Bubber să-şi lipească urechea ca să asculte.
— Sunt Mick Kelly, spunea ea.
Dacă nu-i înţelegeau numele, insista până când pricepeau.
— Dau o petrecere sâmbătă seara la ora opt şi te invit de acum. Locuiesc pe Fourth Street la numărul 103, apartamentul A.
Treaba asta cu apartamentul A suna grozav la telefon. Aproape toţi au răspuns că sunt încântaţi. Doi băieţi mai neciopliţi au încercat să facă glume şi continuau s-o întrebe cum o cheamă mereu şi mereu. Unul din ei a încercat să fie şmecher şi-a spus:
— Nu te cunosc.
Ea îi dădu pe loc un răspuns nimicitor:
— Du-te să paşti iarbă!
în afară de tipul ăsta tâmpit, erau zece băieţi şi zece fete, şi era sigiiră că vor veni toţi. Avea să fie o adevărată petrecere, şi va fi mai reuşită şi cu totul diferită de oricare altă petrecere la care se dusese vreodată sau despre care auzise.
Mick aruncă o ultimă privire prin hol şi sufragerie. Se opri lângă cuier în faţa portretului „Bătrânului Chip-Murdar". Era o fotografie a bunicului mamei ei. Fusese maior demult în Războiul Civil şi căzuse ucis într-o bătălie. Pe vremuri, un copil îi desenase pe fotografie ochelari şi barbă, şi când urmele de creion au fost şterse, toată faţa i-a rămas mânjită. Din cauza asta îl numise ea „Bătrânul Chip-Murdar". Fotografia era aşezată în mijlocul ramei, din care ocupa trei părţi. Pe amândouă laturile se aflau fotografii ale fiilor lui. Toţi păreau cam de vârsta lui Bubber. Purtau uniformă şi aveau nişte feţe mirate. Şi ei, de asemenea, fuseseră ucişi în bătălii. Foarte demult.
— O să-l dau jos pe ăsta cât durează petrecerea. Cred că arată vulgar. Tu nu crezi?
— Nu ştiu, răspunse Bubber. Noi suntem vulgari, Mick?
— *Eu,* nu.
Puse fotografia dedesubtul poliţei pentru pălării. Ornamentaţia era foarte reuşită. Domnul Singer va fi încântat când va veni acasă. încăperile păreau foarte tăcute şi pustii. Masa era pregătită pentru cină. Şi apoi, după cină, va începe petrecerea. Se duse în bucătărie să vadă ce-i cu trataţia.
— Crezi că totul va fi în regulă? o întrebă ea pe Porţia. Porţia făcea prăjituri. Toată trataţia era aşezată deasupra pe
sobă. Erau tartine cu unt de arahide, şi jeleu, şi prăjiturele cu ciocolată, şi punci. Tartinele erau acoperite cu un şervet de vase umed. Ridică un colţ şi se uită la ele, dar nu luă nici una.
— Ţi-am spus de patruzeci de ori că totul o să meargă foarte bine, zise Porţia. După ce pregătesc cina acasă mă-ntorc imediat, îmi pun şorţul acela alb şi servesc eu totul cât se poate de frumos. După care o-ntind de-aici pe la nouă jumătate. Azi e sâmbătă seara şi Highboy, şi Willie, şi cu mine avem şi noi programul nostru.
— Bineînţeles, spuse Mick. Vreau doar să mă ajuţi până când se pornesc lucrurile — ştii tu.
Nu se putu stăpâni şi luă una din tartine. Apoi îl lăsa pe Bubber să stea cu Porţia şi se duse în camera din mijloc. Rochia pe care avea s-o poarte era întinsă pe pat. Hazel şi Etta fuseseră amândouă drăguţe şi-i împrumutaseră cele mai bune haine ale lor — dat fiind că ele nu vor lua parte la petrecere. Rochia lungă de seară de *crSpe de Chine* albastru a lui Etta şi nişte escarpeni albi, precum şi o

tiară din strasuri pentru păr. Hainele astea erau într-adevăr splendide, îi era greu să-şi imagineze cum va arăta în ele.
După-amiaza se apropia de sfârşit şi soarele arunca pieziş prin fereastră raze lungi, galbene. Dacă îmbrăcatul pentru petrecere îi lua două ore, atunci era timpul să înceapă acum. Când se gândea c-o să-şi pună lucrurile acelea frumoase, nu mai putea sta locului s-aştepte. Foarte încet intră în baie şi-şi scoase de pe ea şortul vechi şi cămaşa, apoi dădu drumul la apă. îşi frecă părţile aspre de la călcâie şi genunchi, şi în special de la coate. Prelungi baia o mulţime de vreme.

p

Fugi apoi, goală, în camera din mijloc şi începu să se îmbrace. îşi puse chiloţi de mătase şi ciorapi de mătase. îşi puse chiar şi-un sutien de-al Ettei, doar aşa, de-a naibii. Apoi cu foarte mare atenţie îşi puse rochia şi păşi în escarpeni. Era întâia oară că purta o rochie de seară. Rămase multă vreme în picioare în faţa oglinzii. Era atât de înaltă, încât rochia îi ajungea cu vreo cinci-şase centimetri deasupra gleznelor — iar pantofii îi erau atât de mici, încât o dureau degetele. Se uită multă vreme în oglindă şi, în cele din urmă, decretă că arăta fie ca o prostănacă, fie că arăta foarte frumos. Sau una, sau alta.

încercă să-şi aranjeze părul în şase feluri diferite. Să-şi facă colţi era cam greu, aşa că-şi umezi bretonul şi-şi făcu trei spirale. La urmă de tot îşi puse strasurile în păr şi se dădu cu mult ruj şi fard. După ce termină, îşi ridică bărbia şi-şi închise ochii pe jumătate ca un star de cinema. îşi întoarse încetişor obrazul dintr-o parte în alta. Da, arăta frumos — pur şi simplu frumos. Nu se simţea câtuşi de puţin ea însăşi. Era cineva cu totul deosebit de Mick Kelly. Trebuiau să mai treacă două ore până să înceapă petrecerea, şi-i era ruşine ca toţi cei din familie s-o vadă îmbrăcată cu atâta timp înainte. Intră din nou în baie şi închise uşa. Nu putea să-şi şifoneze rochia stând pe un scaun, aşa încât rămase în picioare în mijlocul duşumelei. Pereţii care o înconjurau strâns păreau să-i înăbuşe freamătul din ea. Se simţi atât de diferită de vechea Mick Kelly, încât intui că acest lucru va fi mai important decât oricare altul care avea să i se întâmple în întreaga ei viaţă — această petrecere.

— Aiii! Punciul.

— Cea mai drăguţă rochie...

— Ia zi! O poţi rezolva pe aia cu triunghiul patruzeci şi şase
pe douăzeci...

— Lasă-mă să trec! Mişcă din calea mea! Uşa se trântea la fiecare secundă, în timp ce invitaţii dădeau
buzna în casă. Voci piţigăiate şi voci suave răsunau amestecate până când totul deveni un singur zgomot tumultuos. Fetele

stăteau în picioare în grupuri, îmbrăcate în rochiile lor lungi, frumoase, de seară, iar băieţii se foiau de colo-colo în pantaloni curaţi de pânză, sau în uniforme de şcoală, sau în costume noi de toamnă, de culoare închisă. Era atâta mişcare, încât Mick nu putu să observe detaşat chipul nici unuia. Stătea în picioare lângă cuier şi privea de jur împrejur cum se desfăşoară petrecerea în general.

— Fiecare să-şi ia cartonaşul pentru dans şi să înceapă să se iscălească.

La început, în încăpere zgomotul era prea mare pentru ca să audă cineva şi să dea vreo atenţie. Băieţii se înghesuiau în jurul bolului cu punci, încât masa şi viţa cu care era ornamentată nu se mai vedeau deloc. Doar faţa tăticului ei se ridica deasupra capetelor băieţilor, în timp ce zâmbea şi turna punciul în ceşti micuţe de hârtie. Pe bancheta cuierului, alături de ea, erau o cutie de bomboane şi două batiste. Două fete au crezut că era ziua ei, iar ea le-a mulţumit şi a despachetat cadourile fără să le spună că va împlini paisprezece ani abia peste opt luni. Fiecare invitat era tot atât de curat şi proaspăt, şi frumos îmbrăcat ca şi ea. Toţi miroseau bine. Băieţii îşi udaseră părul pentru a le sta lins şi bine netezit. Fetele, cu rochiile lor lungi de felurite culori, stăteau laolaltă şi arătau ca un minunat mănunchi de flori. Totul pornise splendid. începutul acestei petreceri era pe drumul cel bun.

— Eu sunt în parte scoţiano-irlandez şi francez, şi...

— Eu am sânge german.

Ea mai strigă încă o dată despre cartonaşe înainte de a intra în sufragerie.

Imediat toată grămada începu să iasă din hol. îşi luă fiecare câte un cartonaş, apoi se aliniară cu toţii în grupuri de-a lungul pereţilor încăperii. Acum se părea că lucrurile porneau cu adevărat.
Se aşternu, aşa, dintr-odată, în mod foarte straniu ~ o linişte totală. Băieţii stăteau laolaltă într-o parte a încăperii, iar fetele vizavi de ei. Dintr-un motiv anume, fiecare încetă brusc de a mai face gălăgie. Băieţii îşi ţineau cartonaşele şi se uitau la fete

Într-O tăcere absolută. Nici unul nu începu să invite la dans aşa cum era de presupus să facă. Liniştea aceea îngrozitoare deveni mai apăsătoare, iar ea nu fusese la destule petreceri pentru a şti ce avea de făcut. Apoi băieţii începură să se înghesuie unul pe altul şi să vorbească. Fetele chicotiră — dar cu toate că nu se uitau la băieţi îţi puteai da seama că nu se gândeau decât dacă vor avea sau nu succes. Groaznica linişte dispăruse acum, dar în încăpere plutea ceva ca o nervozitate.
După un timp, unul din băieţi se îndreptă spre o fată care se numea Delores Brown. De îndată ce aceasta se notă pe cartonaş, ceilalţi băieţi începură să dea năvală, toţi deodată, spre Delores. Când cartonaşul ei se umplu porniră spre altă fată pe care o chema Mary. După care din nou totul încetă brusc. Una sau două din celelalte fete primiră şi ele vreo două invitaţii — şi deoarece ea dădea petrecerea, trei băieţi veniră şi la ea. Asta a , fost tot.
Invitaţii se foiau prin sufragerie şi prin hol. Băieţii se îngrămăţieau mai ales în jurul bolului cu punci şi încercau să-şi dea aere unul faţă de altul. Fetele se strânseră laolaltă şi râdeau întruna pentru a se preface că se distrau foarte bine. Băieţii se gândeau la fete, şi fetele se gândeau la băieţi. Dar cu toate acestea în cameră mocnea un straniu neastâmpăr.
Acela a fost momentul în care ea începu să-l observe pe Harry Minowitz. Locuia în casa de alături şi-l cunoscuse dintot-deauna. Deşi Harry era cu doi ani mai mare, ea crescuse mai repede decât el, iar vara se luau la trântă şi la întrecere, la lupte greco-romane, pe peticul de iarbă de lângă trotuar. Harry era evreu, dar nu părea să fie. Avea părul castaniu-deschis şi lins. în seara aceasta era îmbrăcat foarte îngrijit şi, când apăru la uşă, atârnă în cuier o pălărie de panama cu pană, pentru oameni mari.
Nu hainele lui o făcuseră să-l observe. Faţa lui avea ceva schimbat din cauză că era fără ochelarii de baga pe care obişnuia să-i poarte. Ii ieşise la unul din ochi un urcior roşu, proeminent, şi trebuia să-şi ţină capul într-o parte, ca o pasăre.

pentru a putea vedea. Cu mâna lui lungă, subţire, se pipăia întruna pe lângă urcior ca şi cum l-ar fi durut. Când ceru punci ridică ceşcuţa de hârtie drept în nasul tatălui ei. Ea îşi dădu seama că avea o teribilă nevoie de ochelarii lui. Era nervos şi se ciocnea întruna de invitaţi. Nu invită nici o fată la dans în afară de ea — şi asta doar din cauză că era petrecerea ei.
Se băuse tot punciul. Tatălui ei îi era teamă că ea se va simţi jenată, aşa încât el şi cu mama se duseseră înapoi în bucătărie să facă limonada. Câţiva din musafiri ieşiseră pe veranda din faţă şi pe trotuar. Ea se bucură să iasă afară în aerul răcoros al nopţii. După lumina şi fierbinţeala din casă se putea simţi în întuneric toamna venită de curând.
Atunci văzu ceva la care nu se aşteptase. La marginea trotuarului şi mai departe, în strada întunecoasă, se afla un grup de copii de prin vecini. Pete, şi Sucker Wells, şi Baby, şi Spareribs — toată banda, de la cei mai mici decât Bubber şi până la cei care trecuseră de doisprezece ani. Erau chiar şi copii pe care ea nu-i cunoştea deloc şi care, nu se ştie cum, adulmecaseră că e vorba de o petrecere şi veniseră să dea târcoale. Mai erau şi copii de vârsta ei, şi unii mai mari, pe care nu-i invitase fie din cauză că-i făcuseră vreo măgărie, fie din cauză că ea le făcuse vreo măgărie lor. Toţi erau murdari şi îmbrăcaţi în şorturi modeste, sau în pantaloni golf jerpeliţi, sau în haine vechi de toate zilele. Se învârteau doar prin preajmă, în întuneric, să urmărească petrecerea. Două sentimente o fulgerară văzându-i pe copiii aceia — unul de tristeţe şi celălalt ca un fel de avertisment.
— Am dansul acesta cu tine.
Harry Minowitz părea că citeşte de pe cartonaş, dar ea văzu prea bine că nu era nimic

scris pe el. Tăticul ei ieşise pe verandă şi suflase în fluier, ceea ce însemna începutul primului dans.
— Da, răspunse ea. Hai mai bine să ne plimbăm.
Porniră să se plimbe în jurul blocului. Se simţea foarte elegantă în rochia ei lungă.
— Ia uitaţi-vâ colo la Mick Kelly! strigă în întuneric unul din puşti. Uitaţi-vă la ea!

a
Ea continuă să meargă ca şi cum nu auzise, dar Spareribs fusese acela şi într-una din zilele următoare o să pună ea mâna pe el. Ea şi Harry mergeau repede, şi când ajunseră la capătul străzii o cotiră după blocul următor.
— Câţi ani ai acum, Mick — treisprezece?
— Merg pe paisprezece.
Ştia la ce se gândea el. Lucrul ăsta o punea tot timpul pe gânduri. Avea un metru şaptezeci şi trei şi patruzeci şi şapte de kilograme, şi era doar de treisprezece ani. Toţi copiii de la petrecere erau piperniciţi pe lângă ea, în afară de Harry, care era doar cu cinci centimetri mai scund. Nici un băiat nu dorea să danseze cu o fată care era cu atât de mult mai înaltă decât el. Poate că ţigările vor putea să oprească restul pe care-l mai avea de crescut.
~ Am crescut opt centimetri şi jumătate doar în ultimul an,
spuse ea.
— Odată am văzut la bâlci o doamnă înaltă de doi metri jumătate. Dar probabil că tu nu vei creşte chiar atât de mult.
Ha*ry se opri lângă un boschet întunecos de mirt. In jur nu se vedea nimeni. Scoase ceva din buzunar şi începu să moşmondească la ■ lucrul acela. Ea se aplecă înainte să vadă — era perechea lui de ochelari, pe care şi-i ştergea cu batista.
— Scuză-mă, rosti el.
Apoi îşi puse ochelarii şi ea îl auzi cum răsuflă adânc.
— Ar trebui să-i porţi tot timpul. -Da.
— De ce umbli fără ei?
— Oh, nu ştiu...
Noaptea era foarte liniştită şi întunecoasă, Harry o ţinu de cot când traversară strada.
— E acolo la petrecere o anumită domnişoară care consideră că numai un fătălău poartă ochelari, continuă el. Această persoană anumită — oh, ei bine, poate că eu sunt un...
Nu isprăvi fraza. Brusc se încorda, fugi câţiva paşi şi sări după o frunză cam la un metru şi jumătate deasupra capului. Mick abia putu zări frunza aceea acolo sus în întuneric. Avea o

li
detentă bună la sărituri şi o apucă de prima dată. Apoi îşi puse frunza în gură şi dădu câteva lovituri de box unui adversai imaginar din întuneric. II ajunse din urmă.
Ca de obicei, în mintea ei era o melodie. Şi şi-o fredona.
— Ce cânţi?
— E o piesă de un individ numit Mozart.
Harry se simţea foarte bine. Păşea săltând mereu într-o parte ca un boxer agil.
— Sună ca un fel de nume nemţesc. ,
— Aşa cred şi eu.
— Fascist? întrebă el. -Ce?
— Te-ntreb, Mozart ăsta e fascist sau nazist? Mick se gândi un minut.
— Nu. Ăştia sunt ceva nou, iar individul ăsta e mort de mult timp.
— Asta-i foarte bine.
începu din nou să boxeze în întuneric. Dorea ca ea să întrebe de ce.
— Zic că asta-i foarte bine, repetă el.
— De ce?
— Deoarece urăsc fasciştii. Dacă întâlnesc unul pe stradă îl omor. Ea se uită la Harry. Frunzele de sub lumina felinarului aruncau pe obrazul lui umbre ca nişte pete mişcătoare. Era tulburat.
— Cum aşa? întrebă ea.
— Ei, drăcia dracului! Tu nu citeşti ziarele? Vezi tu, uite cum e... Ajunseră înapoi după colţul străzii. In faţa casei ei era mare
agitaţie. Pe trotuar ţipau şi alergau copii. O năpădi o senzaţie de greaţă violentă.
— N-am timp să-ţi explic decât dacă ne mai plimbăm o dată în jurul blocului. N-am nimic

împotrivă să-ţi spun de ce urăsc fasciştii. Mi-ar plăcea să-ţi spun despre asta.
Probabil că era prima şansă pe care o avea de a perora pe această temă în faţa cuiva.
Dar ea nu avea timp să asculte. *Er.x* preocupată să se uite atent la ceea ce vedea în faţa casei ei.
11]

— Foarte bine. Ne vedem mai târziu.
îndatorirea ei de invitată la dans luase sfârşit acum, aşa încât putea să se uite şi să încerce să înţeleagă ce era cu scan-daM pe care-l vedea.
Ce se întâmplase în timpul cât a lipsit? Când a plecat, invitaţii stăteau acolo în hainele lor frumoase şi petrecerea era foarte reuşită. Acum — după numai cinci minute — totul părea ca o casă de nebuni. în timp ce-a lipsit, puştii aceia au ieşit din întuneric şi-au dat buzna înăuntru, în mijlocul petrecerii. Ce neruşinare! îl văzu pe Pete Wells trântind uşa din faţă pe când ieşea cu un pahar de punci în mână. Zbierau şi alergau amestecându-se printre invitaţi ~ în pantalonii lor vechi de golf, care le atârnau pe picioare, şi în hainele de toată ziua.
Baby Wilson se învârtea de colo-colo pe veranda din faţă — şi Baby nu avea mai mult de patru ani. Oricine îşi putea da seama că la ora asta trebuia să fie acasă şi în pat, la fel ca Bubber. Cobora câte o treaptă, ţinându-şi paharul cu punci sus deasupra capului. I^,u avea nici un motiv să se afle aici. Domnul Brannon era unchiul ei şi putea lua bomboane şi băuturi pe gratis din restaurantul lui ori de câte ori dorea. De îndată ce ajunse pe trotuar, Mick o apucă de braţ.
— Pleacă acasă, Baby Wilson. Pleacă imediat.
Mick se uită în jur să vadă pe care din lucruri le mai putea îndrepta din nou aşa cum fuseseră înainte. Se duse la Sucker Wells. El stătea mai departe, pe trotuar, unde era întuneric, ţinându-şi paharul de hârtie şi uitându-se la fiecare în felul lui visător. Sucker avea şapte ani şi era îmbrăcat în şort. Avea pieptul şi picioarele goale. Nu făcea nici un fel de zarvă, dar ea era teribil de furioasă de ceea ce se întâmplase.
îl înşfacă pe Sucker de umeri şi începu să-l scuture. La început, el îşi ţinu fălcile strâns, dar după un minut dinţii începură să-i clănţăne.
— Ia cară-te acasă, Sucker Wells. încetează să mai dai târcoale unde nu eşti invitat. , ,! , -■

După ce-i dădu drumul, Sucker îşi băgă coada între picioare şi-o porni încetişor de-a lungul străzii. Dar nu se duse până acasă. Când ajunse la colţ, îl văzu că se aşază pe bordură să urmărească petrecerea din locul în care credea că ea nu-l poate zări.
Timp de un minut, faptul că-l zgâlţâise zdravăn pe Sucker o făcu să se simtă mai bine. Dar apoi o năpădi imediat un sentiment de remuşcare şi îl lăsă să vină înapoi. Copiii mai mari erau cei care stricaseră totul. Cât de neobrăzaţi au fost, şi plini de cea mai mare neruşinare pe care o văzuse vreodată. Să bea toată băutura răcoritoare şi să ruineze o petrecere reuşită, făcând toată harababura aceea. Intrau şi ieşeau trântind uşa din faţă şi zbierau şi se ciocneau unii de alţii. Se duse la Pete Wells deoarece el era cel mai rău dintre toţi. Purta casca lui de fotbal şi lovea cu capul împungând într-unui şi-n altul. Pete trecuse pe paisprezece ani, cu toate acestea rămăsese tot în clasa a şaptea. Se duse la el, dar era prea mare pentru a-l scutura ca pe Sucker. Când îi spuse să plece acasă. Pete începu să se bâţâie prefăcân-du-se că se aruncă în picaj asupra ei.
— Am fost în şase state diferite. Florida, Alabama...
— Era făcută din ţesătură de argint cu o eşarfă lată... întreaga petrecere era dată peste cap. Toată lumea vorbea
deodată. Invitaţii de Ia şcoala profesională erau amestecaţi cu şleahta din vecini. Băieţii şi fetele încă mai stăteau în grupuri separate, totuşi —dar nimeni nu dansa. în casă limonada dispăruse. Pe fundul boiului mai rămăsese doar puţină tulbureală de apă în care pluteau nişte coji de lămâie. Tăticul ei întotdeauna se purtase prea drăguţ cu copiii. Servise punci la oricine îi întindea un pahar. Porţia servea tartine când ea intră în sufragerie. Au dispărut în cinci minute. Ea nu mai căpătă decât una — din alea cu jeleu, cu o zeamă rozalie ce trecuse prin pâine. Porţia rămase în sufragerie să urmărească petrecerea. — M-am

distrat prea bine ca să plec, spuse ea. Le-am trimis vorbă Iu' Highboy şi Iu' Willie să-şi facă programu' de sâmbătă seara fără mine. Toată lumea de-aici e-atât de agitată, că rămân să văd sfârşitu' petrecerii. , ,

Agitaţie — ăsta era cuvântul. O simţea şi ea pretutindeni, prin încăpere, pe verandă, pe trotuar. Avea şi ea o stare de agitaţie, de asemenea. Nu era vorba doar de rochia ei şi de faptul că obrazul îi arătase atât de frumos când trecuse pe lângă oglinda din cuier şi-şi văzuse fardul roşu din obraji şi tiara de strasuri în păr. Poate cauza era ornamentaţia şi toţi elevii ăştia de la şcoala profesională şi puştii din cartier care se îmbulzeau laolaltă.
— Uite-o cum aleargă!
— A! Opreşte-o...
— Poartă-te ca unul de vârsta ta!
Un grup de fete alerga de-a lungul străzii, ţinându-şi rochiile sus şi cu părul fâlfâind pe spate. Câţiva băieţi îşi ciopliseră săbii lungi, ascuţite, dintr-un arbust de yucca şi goneau cu ele fetele. Elevi la şcoala profesională, toţi gătiţi pentru o petrecere adevărată şi purtându-se întocmai ca nişte copii. Pe jumătate părea o joacă, dar pe jumătate nu părea câtuşi de puţin o joacă. Un băiat se apropia de ea cu un harpon şi începu să alerge şi ea.
Toate planurile ei pentru petrecere se duseseră de râpă. Asta nu era decât o joacă obişnuită. Dar era cea mai dezlănţuită seară pe care o văzuse vreodată. Puştii pricinuiseră totul. Erau ca o boală molipsitoare, şi venind la petrecere i-au făcut pe toţi ceilalţi să uite de liceu şi de faptul că sunt aproape adulţi. Era exact ca înainte de baia de după-amiază, când puteai să te tăvăleşti în curtea din spate şi să te murdăreşti cât voiai, doar aşa, de plăcere, înainte de a intra în cadă. Toţi erau ca nişte copii smintiţi care se joacă într-o sâmbătă seara — iar ea era mai smintită decât oricare.
Zbiera şi îmbrâncea, şi era prima care încerca orice nouă ispravă. Făcea atâta zgomot şi alerga atât de repede încolo şi-ncoace, încât nici nu mai vedea ce făceau ceilalţi. Nu-şi putea trage răsuflarea destul de repede pentru a-şi îngădui să facă toate lucrurile nebuneşti pe care dorea să le facă. — Şanţul de la capătul străzii! Şanţul! Şanţul! Ea porni prima într-acolo. La unul din blocuri se puseseră conducte noi sub stradă şi fusese săpat un şanţ grozav de adânc.

Lămpile de-a lungul marginilor străluceau roşu în întuneric. Nu se opri ca să coboare încet. Alergă până când ajunse la micile lumini pâlpâitoare şi apoi sări. Cu pantofii de tenis ar fi aterizat ca o pisică ~ dar pantofii cu toc înalt o făcură să alunece şi se izbi cu burta de conductă. I se curmă respiraţia. Rămase acolo nemişcată, cu ochii închişi.
Petrecerea... Un lung răstimp îşi aminti cum se gândise ea că va fi, cum şi-i imaginase ea pe noii colegi de la şcoala profesională. Şi pe aceia cu care dorise să fie împreună în fiecare zi. Acum se va simţi cu totul altfel plimbându-se prin holuri, ştiind că nici ei nu aveau nimic special, ci erau ca oricare alţi copii. Nu era nimic rău în faptul că petrecerea eşuase. Dar totul se terminase. Acesta era sfârşitul.
Mick se căţăra afară din şanţ. Câţiva copii se jucau în jurul lămpiţelor. Lumina arunca reflexe roşiatice, iar umbrele erau lungi, mişcătoare. Un băiat se duse acasă şi-şi pusese o mască de prostănac cumpărată cu anticipaţie pentru sărbătoarea de Halloween. Nimic nu se schimbase din petrecere în afară de ea. Porni spre casă încetişor. Nu se uită la copii şi nu le vorbi când trecu pe lângă ei. Ornamentaţia era călcată în picioare şi casa părea cu desăvârşire pustie fiindcă toată lumea ieşise afară. Se duse în baie şi-şi scoase rochia albastră de seară. Tivul era rupt şi ea o împături în aşa fel, încât să nu se vadă partea zdrenţuită. Tiara de strasuri fusese pierdută pe undeva. Şortul ei vechi şi cămaşa zăceau pe podea exact acolo unde le lăsase. Se îmbrăcă cu ele. Era prea mare pentru a mai purta şort după tot ceea ce se întâmplase. Nu-l va mai purta niciodată după seara asta. Niciodată.
Mick rămase în picioare pe veranda din faţă. Obrazul îi era foarte alb, acum că

era fără fard. îşi duse mâinile pâlnie la gură şi răsuflă adânc.
~ Toată lumea să plece acasă! Uşa s-a-nchis! Petrecerea s-a terminat!
In noaptea liniştită, tainică, se regăsi din nou singură cu ea însăşi. De-a lungul străzilor apăreau la ferestrele caselor pătrate galbene de lumină. Mergea încet, cu mâinile în buzunare şi eu

capul înclinat într-o parte. Un lung răstimp umblă fără să-şi dea seama în ce direcţie. Apoi casele deveniră mai distanţate unele de altele, având între ele curţi cu copaci uriaşi şi tufişuri întunecoase. Se uită împrejur şi văzu că era aproape de casa aceea la care venise de atâtea ori în timpul verii. Picioarele o aduseseră aici fără ca ea să-şi dea seama. Când ajunse lângă casă, aşteptă până când fu sigură că nimeni nu o putea vedea. Apoi se strecură prin curtea laterală.
Radioul era deschis ca de obicei. Pentru o secundă rămase în picioare lângă fereastră şi se uită la oamenii dinăuntru. Bărbatul chel şi doamna cu părul cărunt jucau cărţi la o masă. Mick se aşeză pe pământ. Era un loc foarte plăcut şi tainic. Aproape, în jur, erau nişte cedri stufoşi care o ascundeau cu desăvârşire, în seara asta la radio mi era nimic deosebit — cineva cânta şlagăre şi toate se terminau în acelaşi fel. Se simţea parcă goală pe dinăuntru. îşi vârî mâinile în buzunare şi pipăi cu degetele. Găsi stafide 'şi o castană, şi un şirag de mărgele — o ţigară şi chibrituri. îşi aprinse ţigara şi-şi cuprinse genunchii cu braţele. Era parcă atât de pustiită, încât nici urmă de vreo senzaţie sau vreun gând în făptura ei.
Programele se succedau unul după altul, şi toate erau prostii. Nu-i păsa în mod deosebit. Fuma şi culese un bucheţel de fire de iarbă. După un timp un alt crainic începu să vorbească. Rosti numele de Beethoven. Citise la bibliotecă despre muzicianul acesta — numele lui se pronunţa cu un e şi se scria cu doi e. Era un neamţ ca şi Mozart. Cât trăise, vorbise o limbă străină şi locuise într-o ţară străină — exact cum dorea să facă şi ea. Crainicul spunea că urma să se cânte *Simfonia a treia.* Ea ascultă doar pe jumătate, deoarece dorea să se mai plimbe puţin şi nu se prea sinchisea de ce aveau să cânte. Apoi începu muzica. Mick îşi înălţă capul şi mâna i se duse la gâtlej.
Cum este cu putinţă? Timp de un minut preludiul oscilă dintr-o parte în alta. Ca un umblet sau ca un pas de marş. Ca şi cum Dumnezeu ar fi umblat semeţ prin noapte. Parcă o
pojghiţă de gheaţă o acoperi deodată toată şi doar această primă parte a muzicii era fierbinte înlăuntrul inimii ei. Nu putu nici măcar să audă sunetele care au urmat după aceea, ci şedea doar acolo, aşteptând îngheţată, cu pumnii încleştaţi. După un timp muzica se auzi din nou, mai puternică, mai tare. Nu avea nimic de-a face cu Dumnezeu. Se regăsi pe ea însăşi, Mick Kelly, aşa cum umbla în timpul zilei sau de una singură în timpul nopţii. Prin soarele fierbinte şi în întuneric, cu toate plăsmuirile şi sentimentele ei. Muzica aceasta era ea — ea cu adevărat.
Nu putea asculta cu destulă concentrare pentru a auzi tot. Muzica clocotea în făptura ei. Ce să facă? Să se agate de anumite pasaje minunate şi să se gândească la ele astfel încât mai târziu să nu le mai uite — sau să se abandoneze şi să asculte fiecare parte care urmează fără să se mai gândească sau să încerce să ţină minte? La naiba! Lumea întreagă era în această muzică şi ea nu putea să asculte îndeajuns de atentă. Apoi, într-un târziu, tema din preludiu reveni, cu toate acele felurite instrumente înmănuncheate pentru fiecare notă ca un pumn puternic, încleştat, care o lovea în inimă. Şi partea întâi se isprăvi.
Muzica aceasta nu dură un timp lung sau un timp scurt. Nu avea nimic de-a face cu timpul care se scurgea pe lângă ea. Şedea cu braţele strâns înlănţuite în jurul picioarelor, muş-cându-şi cu putere genunchiul puţin sărat. Poate că ascultase doar cinci minute, sau poate jumătate din noapte. Partea a doua era sumbră — un marş lent. Nu tristă, dar ca şi cum întreaga lume ar fi fost moartă şi întunecată, şi nu avea un rost să te mai gândeşti la cum fusese înainte. Unul din instrumentele acelea ca un corn cânta o melodie tristă şi argintie. Apoi muzica prinse a se înălţa mânioasă şi fremătătoare. Şi în cele din urmă din nou marşul acela sumbru.
Dar poate că muzica din ultima parte a simfoniei îi plăcea cel mai mult — veselă, de parcă cei mai grozavi oameni din lume ar fi alergat şi-ar fi sărit în sus, neîngrădiţi şi liberi. O muzică minunată ca aceasta era cea mai cumplită durere care putea

■■P '''''1

exista. Simfonia asta era întreaga lume, şi făptura ei nu putea cuprinde atât de mult în ea pentru a o asculta.
Se isprăvi, şi ea continuă să şadă foarte ţeapănă, cu braţele înlănţuite în jurul genunchilor. La radio începu un alt program şi ea îşi vârî degetele în urechi. Muzica lăsase în ea doar aceasta durere teribilă şi un gol. Nu-şi putea aminti nimic dm simfonie, nici măcar ultimele note. încercă să-şi amintească, dar nu-i reveni în minte nici un sunet. Acum, că se terminase, simţea doar această cruntă durere şi inima care îi zvâcnea.
în casă radioul şi luminile se stinseră. Noaptea era foarte întunecoasă. Deodată Mick începu să se lovească cu pumnii în coapsă. Se izbi în acelaşi muşchi până când lacrimile începură să-i curgă pe obraji. Totuşi, nu simţea durerea destul de tare. Pietrele de sub boschet erau ascuţite. înşfacă o mână plina şi începu să se frece cu ele în sus şi-n jos pe acelaşi loc până când mâna i se umplu de sânge. Apoi se întinse pe spate jos pe pământ şi zăcu acolo uitandu-se în sus, în noapte. Se simţi mai bine cu ducerea aceea usturătoare în picior. Rămase acolo istovită în iarba umedă, şi după un timp respiraţia îi devem dm nou domoală, uşoară.
De ce exploratorii, privind cerul, nu şi-au dat seama ca pământul e rotund? Cerul era boltit ca interiorul unui imens glob de sticlă, de un albastru foarte întunecat, stropit cu stele sclipitoare. Noaptea era liniştită. Plutea miros de cedri încmşi. Nici măcar nu încercase să se gândească la muzică în clipa m care aceasta îi reveni în minte. Prima parte i se înfiripă în memorie exact aşa cum fusese cântată. Ascultă în tăcere, pe îndelete, şi se gândea la note ca la o problemă de geometrie, aşa încât sa şi le reamintească. Putea vedea foarte clar forma sunetelor şi nu
le va mai uita.
Se simţea bine acum. Murmură cu voce tare câteva cuvinte:
Doamne,'iartă-mă, că nu ştiu ce fac." De ce se gândea oare la asta? în ultimii ani, oricine ştia că nu exista nici un Dumnezeu adevărat. Când se gândea la ceea ce obişnuia să-şi imagineze ca e Dumnezeu, nu-l putea vedea decât pe domnul Singer înfăşurat

într-un cearşaf lung şi alb. Dumnezeu tăcea - poate de-asta îşi adusese aminte de el. Rosti din nou cuvintele exact aşa cum i le-ar spune domnului Singer: „Doamne, iartă-mă, că nu ştiu ce fac."
Această parte a muzicii era frumoasă şi clară. O va putea cânta acum ori de câte ori va dori. Poate mai târziu, când se va trezi într-o dimineaţă, îi va reveni în minte mai mult din muzica asta. Dacă vreodată va mai auzi din nou simfonia, alte părţi se vor adăuga la ceea ce avea deja în memorie. Şi poate dacă îi va fi cu putinţă s-o mai audă încă de patru ori, doar de patru ori încă, atunci o va şti toată. Poate.
Mai ascultă încă o dată această parte din preludiu. Apoi notele se încetiniră şi se estompară, şi i se păru că ea se afundă încetişor în pământul întunecos.
Mick se deşteptă cu o tresărire. Aerul devenise rece, şi chiar în clipa în care se trezea din somn visa că Etta Kelly trage de pe ea toată cuvertura. „Lasă-mi şi mie puţină pătură" - încerca ea să spună. Apoi îşi deschise ochii. Cerul era foarte negru şi toate stelele dispăruseră. Iarba era umedă. Se ridică grăbită, căci tăticul ei va fi îngrijorat. Apoi îşi aminti de muzică. Nu-şi dădea seama dacă e miezul nopţii sau trei dimineaţa, aşa că porni spre casă în goană. Aerul purta în el un iz de toamnă. în mintea ei muzica răsună puternic, în ritm rapid, iar ea alerga mai repede, tot mai repede pe trotuarele ce duceau spre casă.
In octombrie zilele deveniră mohorâte şi reci. Biff Brannon îşi schimbă pantalonii subţiri de bumbac cu altă pereche de lână. In spatele tejghelei din restaurant instalase o maşină care făcea ciocolată fierbinte. Mick era mare amatoare de ciocolată fierbinte şi venea să bea o ceaşcă de trei sau patru ori pe săptămână. I-o oferea cu cinci centi în loc de zece, şi-ar fi dorit să

io dea chiar gratuit. O urmărea în timp ce ea stătea în picioare în spatele tejghelei şi era tulburat şi trist. Simţea nevoia să întindă mâna şi să-i atingă părul ars de soare, ciufulit — dar nu aşa cum atinsese vreodată o femeie. Se zbătea în el ceva ca o nelinişte şi, când îi vorbea, vocea lui suna ciudat, răguşit.
Avea în cuget multe frământări. In primul rând, Alice nu se simţea bine. Lucra jos ca de obicei de la şapte dimineaţa până la zece seara, dar se mişca foarte încet şi sub ochi avea cearcăne maronii. în timpul lucrului se vedea mai clar că era bolnavă. într-o duminică, scriind la maşină meniul zilei, notă mâncarea specială cu pui *ă la king* cu douăzeci de cenţi în loc de cincizeci, şi n-a descoperit greşeala decât după ce mai mulţi clienţi comandaseră deja şi erau gata să plătească. Altă dată dădu înapoi două monede de cinci şi trei de câte unu ca rest la zece dolari. Biff stătea şi se uita la ea îndelung, cu ochii pe jumătate închişi şi frecându-şi gânditor nasul.
Nu vorbeau niciodată despre asta. Noaptea el lucra jos, în timp ce ea dormşa, iar dimineaţa conducea ea restaurantul, singură. Când lucrau: împreună, el stătea la casă şi supraveghea bucătăria şi mesele, după cum le era obiceiul. Nu vorbeau nimic în afară de chestiunile de afaceri, dar Biff, nedumerit, o privea cu atenţie.
Apoi, în după-amiaza de 8 octombrie, din camera în care dormeau să auzi deodată un ţipăt de durere. Biff se repezi sus pe scări. După o oră Alice fu dusă la spital şi doctorul scoase din ea o tumoare aproape de mărimea unui copil nou-născut. Apoi, după încă o oră. Alice era moartă.
Biff şedea lângă patul de spital meditând uluit. Fusese de faţă când a murit. Ochii ei, tulburi şi înceţoşaţi din cauza eterului, acum deveniseră rigizi, ca de sticlă. Sora şi doctorul se retraseră din încăpere. El continuă să se uite la chipul ei. în afară de paloarea aceea albăstruie, nu era nici o diferenţă. Observă cu atenţie fiecare detaliu ca şi cum n-ar fi privit-o în fiecare zi timp de douăzeci şi unu de ani. Apoi treptat, pe măsură ce şedea acolo, gândurile i se întoarseră spre o imagine pe care o păstrase în suflet foarte multă vreme.
120
Apa rece, verzuie, a oceanului şi o fâşie aurie, fierbinte, de nisip. Copilaşii jucându-se la marginea liniei mătăsoase de spumă. Fetiţa aceea mică, durdulie şi bronzată, băieţii slăbuţi, goi puşcă, copiii mai măricei alergând şi strigându-se unul pe altul cu voci dulci, piţigăiate. Se gândi şi la copiii pe care-i cunoştea, Mick şi nepoata lui, Baby, şi de asemenea la chipurile tinere ale unor străini pe care de fapt nu le văzuse niciodată. Biff îşi lăsă capul în jos.
După un lung răstimp se ridică de pe scaun şi rămase în picioare în mijlocul încăperii. O putea auzi pe cumnata lui, Lucile, păşind în sus şi în jos, afară pe coridor. O albină grasă se ţâra de-a curmezişul mesei de toaletă, şi Biff o prinse cu îndemânare în mână şi-i dădu drumul pe fereastra deschisă. îşi îndreptă încă o dată privirea spre obrazul mort şi apoi, cu calmul unuia rămas văduv, deschise uşa care ducea afară în coridorul spitalului.
Târziu, în dimineaţa următoare, şedea cosând în camera de la etaj. De ce? De ce oare se întâmplă aşa că, în cazurile de dragoste adevărată, cel care rămâne nu-l urmează prea adesea pe cel iubit, prin sinucidere? Doar fiindcă cel care trăieşte trebuie să-l înmormânteze pe cel mort? Din cauza ritualurilor instituite care trebuie îndeplinite după o moarte? Deoarece acela părăsit parcă s-ar urca o vreme pe un fel de scenă unde fiecare secundă se amplifică până la o infinită semnificaţie a timpului, iar el e privit de nenumăraţi ochi? Fiindcă există nişte îndatoriri pe care el trebuie să le ducă la bun sfârşit? Sau poate, când există dragoste, cel văduv trebuie să rămână pentru a-l resuscita pe cel iubit — în acest fel cel care a plecat nu e cu adevărat mort, ci e zămislit şi se naşte pentru a doua oară în sufletul celui care trăieşte? De ce?
Biff se aplecă mai mult peste ceea ce cosea şi se gândi la multe lucruri. Cosea cu îndemânare, şi pielea de la vârful degetelor era atât de îngroşată, încât împingea acul prin stofă fără degetar. Cususe deja benzile de doliu în jurul mânecilor de la două costume gri, şi acum era la ultimul.
121

Ziua era strălucitoare şi fierbinte, şi primele frunze moarte de toamnă se îngrămădeau pe trotuare. Plecase de de-
vreme. Minutele erau foarte lungi. Se aşternea înaintea lui un infinit răgaz. încuiase uşa restaurantului şi atârnase pe dinafară o coroană albă de crini. Se duse întâi la pompele funebre şi se uită cu atenţie la sortimentul de sicrie. Pipăi materialele de căptuşeală şi încercă rezistenţa scândurilor.
— Cum se numeşte acest fel de crep — *Georgettel* Antreprenorul de pompe funebre răspundea întrebărilor lui
cu o voce onctuoasă, mieroasă.
— Şi care este procentul pentru incinerare la firma dumneavoastră?
Când fu din nou afară pe stradă, Biff păşi cu o solemnitate bine dozată. Un vânt călduţ bătea dinspre apus şi soarele era foarte strălucitor. Ceasul i se oprise, aşa că se îndreptă spre strada unde Wilbur Kelly îşi pusese de curând firma de ceasornicar. Kelly şedea la masa lui de lucru într-un halat de baie peticit. Atelierul era de asemenea şi dormitor, şi bebeluşul pe care Mick îl căra de colo-colo cu ea şedea cuminte pe o saltea jos pe podea. Fiecare minut era atât de lung, încât cuprindea în el îndeajuns timp pentru contemplare şi întrebări. îi ceru lui Kelly să-i explice utilitatea exactă a pietrelor preţioase dintr-un ceas. Observă privirea deformată a ochiului drept al lui Kelly, aşa cum apărea prin lupa lui de ceasornicar. Vorbiră un timp despre Chamberlain şi Miinchen. Apoi, cum era încă devreme, hotărî să urce până în camera mutului.
Singer se îmbrăca pentru a pleca la lucru. Seara trecută primise din partea lui o scrisoare de condoleanţe. Avea să fie unul din purtătorii sicriului la înmormântare. Biff se aşează pe pat şi fumară împreună o ţigară. Singer îl privea din când în când cu ochii lui verzi, scrutători. Ii oferi o cafea. Biff nu vorbea, şi mutul se apropie o dată de el să-l bată pe umăr şi să-l privească o clipă în ochi. Când Singer fu gata îmbrăcat, ieşiră împreună.
Biff cumpără de la magazin panglica neagră, apoi îi făcu o vizită preotului de la biserica lui Alice. După ce totul fu aranjat, se întoarse acasă. Pentru a pune lucrurile în ordine — ăsta era
gândul care îl preocupa. împacheta hainele lui Alice şi obiectele ei personale pentru a i le da lui Lucile. Curăţă meticulos şi făcu rânduială în sertarele biroului. Rearanjă chiar şi rafturile din bucătăria de jos şi scoase panglicile din crep, în culori vesele, de la ventilatoarele electrice. După ce termină toate astea, se aşează în cadă şi făcu o baie bună. Dimineaţa luă sfârşit.
Biff rupse aţa cu dinţii şi netezi banda neagră de pe mâneca hainei. Lucile îl aştepta de-acum. El cu ea şi cu Baby urmau să meargă împreună la înmormântare în maşina funerară. Dădu la o parte coşuleţul pentru lucru de mână şi-şi potrivi cu mare grijă pe umeri haina cu banda de doliu. Aruncă o privire rapidă de jur împrejurul odăii pentru a vedea dacă totul era la locul hii înainte de a ieşi din nou.
După o oră se afla în chicineta lui Lucile. Şedea cu picioarele încrucişate, cu un şervet peste coapse şi bea o ceaşcă de ceai. Lucile şi Alice fuseseră atât de deosebite în toate privinţele, încât era uşor să-ţi dai seama că erau surori. Lucile era slabă şi brună, şi astăzi se îmbrăcase toată în negru. îi aranja părul lui Baby. Fetiţa aştepta cu răbdare pe masa din bucătărie, cu mâinile încrucişate în poală, în timp ce maică-sa se străduia de zor. în încăpere lumina soarelui era domoală, plăcută.
— Bartholomew — spuse Lucile. -Ce?
— Te gândeşti vreodată în urmă?
— Nu, răspunse Biff.
— Ştii, pentru mine e ca şi când sunt nevoită să port tot tim pul ochelari de cal, aşa încât să nu mă gândesc nici pe alături, nici înapoi la trecut. Nu-mi pot permite să mă gândesc decât că trebuie să mă duc la lucru în fiecare zi şi să pregătesc mesele şi viitorul lui Baby.
— E o atitudine corectă.
~ Am ondulat-o pe Baby la coafor. Dar ţine aşa de puţin, că m-am gândit să-i facă un permanent. Nu vreau să i-l fac eu -- mă gândesc s-o iau la Atlanta când merg eu la cosmetică şi să i-l facă acolo.

I'
— Maica Domnului! N-are decât patru ani. Asta poate s-o sperie. Şi în plus, permanentele de obicei aspresc părul.
Lucile înmuie pieptenele într-un pahar cu apă şi răsuci buclele de pe urechile fetiţei.
— Nu, nu-l aspresc. Şi ea vrea să-i fac. Aşa micuţă cum e, are deja tot atâta ambiţie câtă am şi eu. Or asta spune destul de mult.
Biff îşi lustrui unghiile frecându-le de palmă şi clătină din
cap.
— De câte ori Baby şi cu mine ne ducem la cinema şi-i vede pe copiii aceia în toate rolurile alea minunate, simte exact ceea ce simt şi eu. Jur că e aşa, Bartholomew. După aceea nici n-o mai pot convinge să-şi mănânce cina.
— Pentru numele lui Dumnezeu, spuse Biff.
— Merge aşa de bine cu lecţiile de dans şi expresivitate. Anul viitor vreau să înceapă şi pianul, deoarece cred că-i va fi de ajutor să cânte puţin. Profesoara ei de dans o s-o pună să danseze solo la urpiătoarea serată. Cred că trebuie să mă ocup cu stăru-mţă de Baby cât pot mai bine. Deoarece cu cât îşi începe cariera mai devreme, cu atât va fi mai bine pentru amândouă.
— Maica Domnului!
— Tu nu înţelegi. Cu un copil de talent te porţi altfel decât 'U un copil obişnuit. Ăsta e unul din motivele pentru care vreau s-o scot pe Baby din vecinătatea asta de rând. N-o pot lăsa să înceapă să vorbească Amlgar ca puradeii ăştia de pe aici sau să se sălbăticească aşa ca ei.
— Cunosc copiii din cartierul ăsta, răspunse Biff. Sunt toţi foarte de treabă. Copiii Kelly de vizavi — băiatul lui Crane...
— Ştii cât se poate de bine că nici unul din ei nu se ridică la nivelul lui Baby.
Lucile aranja ultima buclă din părul lui Baby. Ciupi fetiţa de obraji CB. S3. le dea mai multă culoare. Apoi o ridică de pe masă si-o puse jos. Baby era îmbrăcată pentru înmormântare cu o rochiţă albă, cu pantofi albi şi ciorapi albi, şi chiar nişte mănuşi micuţe, albe. Baby avea întotdeauna un anumit fel de a-şi ţine
capul când cineva se uita la ea, iar acum şi-l întoarse în acelaşi fel.
Şezură un timp în chicineta micuţă, încinsă, fără să mai spună nimic. Apoi Lucile începu să plângă.
— Noi n-am fost, ca surori, foarte apropiate. Ne deosebeam şi nu ne vedeam prea mult una pe alta. Poate din cauză că eu eram cu mult mai tânără. Dar există totuşi o legătură între rudele de sânge, şi când se întâmplă ceva ca acum...
Biff scoase un mormăit liniştitor.
— Ştiu cum vă mergea şi vouă, continuă ea. Nu stăteaţi numai pe roze, tu şi cu ea. Dar poate că tocmai asta face ca pentru tine să fie mai rău acum.
Biff o prinse pe Baby de subsuori şi-o ridică sus pe umerii lui. Fetiţa devenise mai grea. O ţinu cu grijă în timp ce păşi în salon. O simţea pe umeri călduţă şi apropiată, iar fustiţa ei de mătase strălucea albă în contrast cu stofa întunecată a hainei lui. Cu mânuţa ei mică îl înşfacă de una din urechi.
— Uncu' Biff! Uită-te cum fac şpagatul.
Uşurel, o puse pe Baby din nou în picioare. Ea îşi arcui amândouă braţele deasupra capului şi picioarele îi alunecară încetişor în direcţii opuse pe podeaua galbenă, cernită. într-o clipă şezu cu un picior întins drept în faţa ei şi cu celălalt în spate. Rămase pozând cu braţele ţinute într-un unghi complicat, privind într-o parte, în perete, cu o expresie tristă.
Se ridică din nou în picioare.
— Uită-te cum mă dau peste cap. Uită-te cum mă dau..;
— Scumpo, stai puţin mai liniştită, spuse Lucile. Se aşează alături de Biff pe canapeaua de pluş.
— Nu-ţi aminteşte puţin de el? — ceva la ochii ei şi la obraz?
— Drace, nu. Nu văd nici cea mai mică asemănare între Baby (ji Leroy Wilson.
Lucile arăta prea slabă şi prea istovită pentru vârsta ei. I'oate din cauza rochiei negre sau fiindcă plânsese.
— La urma urmei, trebuie să admitem că el este tatăl lui Baby, zise ea.

IF.^^Hpilll|||^Hpp

-Nu-l poţi uita deloc pe bărbatul ăsta?
— Nu ştiu. Cred că întotdeauna am fost nebună în legătură cu două lucruri. Şi astea sunt Leroy şi Baby.
Barba proaspăt crescută a lui Biff părea albăstrie pe pielea palidă a chipului său, iar vocea îi suna obosită:
— Nu judeci niciodată un lucru de la un capăt la altul, ca să înţelegi ce s-a-ntâmplat şi ce trebuie să decurgă din asta? N\i-ţi foloseşti niciodată logica — dacă acestea sunt faptele, ăsta trebuie să fie rezultatul?
— Nu în legătură cu el, cred.
Biff vorbea cu o voce plictisită şi ochii îi erau aproape închişi;
— Te-ai măritat cu băiatul ăsta când aveai şaptesprezece ani, şi după aceea a urmat între voi scandal după scandal. Ai divor ţat de el. Apoi după doi ani te-ai măritat cu el a doua oară. Şi-acum a plecat din nou şi habar n-ai unde este. După cum se pare, aceste fapte îţi dovedesc un lucru — voi doi nu sunteţi potţiviţi unul pentru altul. Şi asta în afară de aspectul mai personal al problemei — genul de om care se întâmplă a fi acest individ.
— Duinnezeu e martor că mi-am dat seama tot timpul că-i un ticălos. Sper doar atât, că niciodată nu va mai bate din nou ia
uşa mea.
— Uită-te, Baby, spuse Biff repede.
îşi împreună degetele şi ridică mâinile în sus.
— Asta-i biserica şi asta-i clopotniţa. Deschide uşa şi iată-i pe oamenii lui Dumnezeu.
Lucile clătină din cap.
— Nu trebuie să-ţi faci griji pentru Baby. Eu îi spun totul. Cunoaşte toată porcăria de la A la Z.
— Deci, dacă vine înapoi, o să-l laşi să stea aici şi să te stoar că atâta timp cât pofteşte — cum făcea înainte?
— Da. Cred că da. De fiecare dată când sună soneria de la uşă sau telefonul, de fiecare dată când cineva păşeşte pe ve randă, ceva în străfundul minţii mele se gândeşte la omul acela.
Biff îşi desfăcu palmele.
— Deci asta e.
Ceasul bătu ora două. încăperea era foarte înăbuşitoare şi fierbinte. Baby se mai dădu o dată peste cap şi făcu din nou un şpagat pe podeaua cernită. Apoi Biff o ridică sus pe genunchi. Picioruşele ei micuţe atârnau lipite de piciorul lui. Ea îi descheie vesta şi-şi ascunse obrazul la pieptul lui.
— Ascultă, zise Lucile. Dacă te întreb ceva, promiţi să-mi spui adevărul?
— Desigur.
— Indiferent care e?
Biff atinse părul moale şi auriu al lui Baby şi-şi lăsă uşurel mâna pe căpşorul ei.
— Bineînţeles.
— S-a-ntâmplat cam acum şapte ani. Curând după ce ne-am căsătorit prima oară. Şi într-o noapte el a venit de la restaurantul tău cu nişte cucuie mari în cap şi mi-a spus că l-ai luat de gât şi l-ai dat cu capul de perete. A inventat el o poveste pentru ce anume ai făcut-o, dar vreau să ştiu motivul adevărat.
Biff îşi învârtea verigheta pe deget.
— Eu n-aş fi putut face niciodată ceea ce făcea Leroy, şi ne-am certat. în zilele acelea eram altfel decât acum.
— Nu. A existat un lucru precis pentru care ai făcut-o. Noi doi ne cunoaştem unul pe altul de multă vreme, şi acum înţeleg că pentru fiecare lucru pe care-l faci vreodată ai un motiv întemeiat. Mintea ta e călăuzită de motive, nu doar de simple dorinţe. Ai promis să-mi spui ce-a fost, şi vreau să ştiu.
— Acum nu mai are nici o însemnătate.
— Ţi-am spus că trebuie să ştiu.
— E-n regulă, spuse Biff. A venit în seara aceea şi-a început să bea, şi când era beat trăncănea pe socoteala ta. A spus că vine acasă o dată pe lună şi te burduşeşte în bătaie şi că tu accepţi. Dar că după aceea tu ieşi afară pe coridor şi râzi cu voce tare de câteva ori, aşa încât vecinii din celelalte camere să creadă că doar v-aţi jucat şi că totul a fost o glumă. Asta s-a-ntâmplat, aşa că uită ce-a fost.

Lucile şedea foarte dreaptă şi avea câte o pată roşie pe fiecare obraz.
— Vezi tu, Bartholomew, de-asta trebuie să mă port ca şi cum aş avea tot timpul ochelari de cal, aşa încât să nu mă gândesc nici în urmă, nici pe alături. Tot ce-mi pot permite să port în gând e să mă duc la lucru în fiecare zi, şi aici acasă să pregătesc trei mese şi cariera lui Baby.
-Da.
— Sper c-o să faci şi tu asta, şi n-o să-ncepi să te gândeşti în
urma.
Biff îşi lăsă capul în jos pe piept şi-şi închise ochii. In tot cursul acestei zile lungi nu fusese în stare să se gândească la Alice. Când încercă să-şi amintească faţa ei, descoperi în el un gol ciudat. Unicul lucru legat de ea care îi era clar în minte erau picioarele ei — mititele şi durdulii, foarte moi şi albe, cu degete mici şi grăsuţe. Tălpile erau roz şi aproape de călcâiul stâng avea o mică aluniţă maronie. în noaptea nunţii el îi scosese pantofii, şi ciorapii şi-i sărutase picioarele. Şi, dacă stai să te gândeştiy merita să ţii seamă, dat fiind că japonezii consideră că acesta e lucrul cel mai preţios la o femeie.
Biff se trezi din reverie şi se uită la ceas. Curând vor porni spre biserica unde va avea loc înmormântarea. Parcurse în minte toate etapele ceremoniei. Biserica — mersul în maşină în litmul cântecului funebru înapoia dricului, împreună cu Lucile şi Baby — grupul de oameni stând în picioare, cu capul plecat, în lumina soarelui de octombrie. Soare pe albele pietre funebre, pe florile ofilite şi pe prelatele care acoperă gropile proaspăt săpate. Apoi din nou acasă — şi după aceea?
— Indiferent cât de mult te certi, tot te simţi legată de sora ta de sânge, spuse Lucile.
Biff îşi ridică capul.
— De ce nu te măriţi din nou? Cu vreun băiat drăguţ şi tânăr, care să nu mai fi avut niciodată altă nevastă şi care să aibă grijă de tine şi de Baby? Dacă l-ai uita pe Leroy, ai fi o nevastă excelentă pentru un bărbat bun.
Lucile întârzie să răspundă. Apoi în cele din urmă spuse:
— Tu ştii cum am fost noi întotdeauna — ne-am înţeles unul pe altul foarte bine aproape tot timpul şi fără să facem caz de asta nici unul. Ei bine, e singurul fel de apropiere pe care doresc s-o am cu oricare alt bărbat de aici înainte.
— Şi eu simt la fel, spuse Biff.
Peste o jumătate de oră se auzi o bătaie în uşă. Maşina pentru înmormântare era parcată în faţa casei. Biff şi Lucile se ridicară încet. Toţi trei, cu Baby în rochia ei albă de mătase mergând puţin mai înainte, ieşiră afară într-o tăcere solemnă.
Ziua următoare Biff ţinu restaurantul închis. Apoi, la începutul serii, scoase coroana ofilită de crini de la uşa din faţă şi deschise localul din nou. Clienţii vechi intrară cu feţe triste şi vorbiră cu el câteva minute, lângă casă, înainte de a face comanda. Toţi cei obişnuiţi erau prezenţi — Singer, Blount, câţiva bărbaţi care lucrau în prăvăliile din cartier şi în fabricile din josul râului. După cină îşi făcu apariţia Mick Kelly, împreună cu frăţiorul ei, şi vârî o monedă de cinci centi în automat. Când pierdu moneda izbi cu pumnii în aparat şi deschise de câteva ori orificiul receptor pentru a fi sigură că nu ieşise nimic. Apoi vârî o altă monedă de cinci centi şi luă aproape tot câştigul mare. Monedele curgeau afară zornăind şi se rostogoleau pe duşumea. Fetiţa şi frăţiorul ei aruncau amândoi priviri rapide în jur în timp ce le culegeau, ca nu cumva vreun client să-şi pună piciorul pe una din ele înainte ca ei s-o poată lua. Mutul şedea la masa din mijlocul încăperii cu cina dinaintea lui. Vizavi de el şedea Jake Blount, îmbrăcat în hainele de duminică, şi bea bere trăncănind. Totul era la fel cum fusese întotdeauna. După un timp aerul deveni cenuşiu din cauza fumului de ţigară şi zgomotul se intensifică. Biff era vioi, şi nu-i scăpau nici o mişcare, nici un sunet.
— Mă duc pe la casele lor, zicea Blount. Se aplecă cu seriozitate de-a curmezişul ihesei şi-şi aţinti ochii pe faţa mutului.

]tli"ii7nnṣ[nnp'iniFiP"Wfppmri'
T'^Ti|ir|:HI[[Tniitrrp I- r- i]TirFir^imfpB|t|'"*

- Mă duc peste tot şi încerc să le spun. Iar ei **râd.** Nu-i pot face să înţeleagă nimic, indiferent de ce le spun, **se pare** că nu-i pot face să înţeleagă adevărul.
Singer încuviinţă din cap şi-şi şterse gura cu şervetul. Cina i se răcise deoarece nu se putea uita în jos ca să mănânce, dar era atât de politicos, încât îl lăsa pe Blount să continue.
Cuvintele rostite de cei doi copii lângă automat erau clare şi sonore pe fundalul vocilor aspre ale bărbaţilor. Mick îşi vâra înapoi monedele în aparat. îşi rotea des privirea spre masa din mijloc, dar mutul era întors cu spatele la ea şi nu vedea.
— Domnul Singer are la cină pui fript, dar n-a mâncat încă nici o bucăţică, spuse băieţelul.
Mick trase foarte încet de maneta maşinii.
— Vezi-ţi de treaba ta.
— întotdeauna te duci sus în camera lui sau în locurile unde
ştii că va fi şi el.
— Ti-am spus să taci, Bubber Kelly.
— Tu să taci.
Mick îl zgâlţâi până când începură să-i clănţăne dinţii şi îl
întoarse spre uşă.
— Pleacă acasă la culcare. Ţi-am mai spus deja că sunt sătulă până-n gât de tine şi de Ralph în timpul zilei, şi nu doresc să te ţii după mine şi seara când ar trebui să fiu liberă.
Bubber întinse mânuţa lui murdară.
— Bine, atunci dă-mi şi mie cinci cenţi.
După ce-şi puse moneda în buzunarul cămăşii, o porni spre
casă.
Biff îşi aranja haina şi-şi netezi părul spre spate. Avea o cravată neagră uni, iar pe mâneca de la haina gri purta panglica de doliu pe care o cususe acolo. Ar fi vrut să meargă lângă automat şi să stea de vorbă cu Mick, dar ceva anume îl oprea. Pe neaşteptate, inspiră foarte adânc şi bău un pahar cu apă. La radio se auzi o orchestră de dans, dar nu dorea să asculte. Toat(! melodiile din ultimii zece ani erau atât de asemănătoare, încât mi puteai s-o deosebeşti pe una de cealaltă. Nu mai gustase muzica de prin 1928. Totuşi, când era tânăr cânta şi el la mandolină şi ştia cuvintele şi melodiile fiecărui cântec de pe vremea aceea.
îşi puse degetul pe aripa nasului şi-şi înclină capul într-o parte. Mick crescuse atât de mult în ultimul an, încât curând va fi mai înaltă decât el. Era îmbrăcată într-un pulover roşu şi o fustă albastră plisată, pe care le purtase în fiecare zi de când începuse şcoala. Acum pliseurile erau descălcate, iar tivul îi atârna descusut în jurul genunchilor ei ascuţiţi, proeminenţi. Era la vârsta când arăta în egală măsură fie ca un băiat, fie ca o fată care crescuse prea mult. Şi, că veni vorba, de ce oare chiar şi celor mai deştepţi le scapă lucrul acesta? De la natură toţi oamenii sunt de ambele sexe. Aşa încât căsătoria şi patul nu înseamnă neapărat totul. Dovada? Adevărata adolescenţă şi bătrâneţea. Căci adesea vocea bărbaţilor bătrâni devine piţigăiată şi ascuţită, iar ei, încep să aibă un mers afectat. Iar femeile bătrâne adesea devin grase, iar vocea li se face aspră şi groasă, şi le creşte mustăcioară neagră. Şi chiar şi el dovedeşte lucrul acesta — cu o anumită parte din fiinţa lui uneori aproape că doreşte să devină mamă, şi Mick şi Baby să fie copiii lui. Biff plecă brusc de lângă de marcat.
Ziarele erau în neorânduială. De două săptămâni nu mai pusese nici unul la colecţia lui. Scoase de sub o tejghea un maldăr. Parcurse cu un ochi exersat paginile de sus şi până jos. Mâine se va uita peste mormanele din camera din spate să vadă dacă poate schimba sistemul de a le clasa. Să facă rafturi şi să folosească cutii din acelea solide, în care sunt ţinute în sertare conservele. Să le aranjeze cronologic de la 27 octombrie 1918 până la data prezentă. Cu dosare pe coperta cărora să schiţeze în rezumat evenimentele istorice. Trei categorii de evenimente — una internaţională, începând cu armistiţiul şi trecând prin consecinţele de la Miinchen, a doua naţională, a treia cu toate informaţiile locale, din timpul când primarul Lester şi-a împuşcat nevasta la Country Club şi până la incendiul de la fabrica Hudson. Totul pe ultimii douăzeci de ani adnotat şi rezumat, şi fără să lipsească nimic. Biff zâmbi discret pe sub mâna cu care

l'l
îşi freca maxilarul. Şi Alice care dorise ca el să scoată ziarele de acolo aşa încât ea să transforme încăperea în toaletă pentru doamne. Tocmai cu problema asta îl cicălise, dar măcar o dată ieşise şi el învingător... Măcar de data asta.
Absorbit, Biff se cufundă în amănuntele ziarului din faţa lui. Citea neîntrerupt şi cu concentrare, dar din obişnuinţă o anume parte din el era atentă la tot ce se petrecea în jurul lui. Jake Blount mai vorbea încă şi adesea izbea cu pumnul în masă. Mutul sorbea bere. Mick se învârtea cu neastâmpăr în jurul radioului şi se uita la clienţi. Biff citi fiecare cuvânt din primul ziar şi făcu câteva însemnări pe margini.
Apoi ridică deodată privirea cu o expresie surprinsă. Era cu gura deschisă pentru a cânta, dar şi-o închise cu un ţăcănit. La radio începu un cântec vechi de pe vremea îndepărtată când el şi cu Alice se logodiseră. *Rugăciunea unui prunc în amurg.* într-o duminică luaseră tramvaiul până la lacul Old Sardis şi el închi-riase o barcă. Când soarele coborâse la asfinţit, ea începuse să cânte şii-el o acompania la mandolină. Purta o beretă de marinar, şi când el îi cuprinse mijlocul cu mâna, ea —Alice...
O plasă de prins sentimente pierdute. Biff împături ziarele şi le puse la loc sub tejghea. Rămase în picioare, sprijinindu-se într-un picior şi apoi în celălalt. în cele din urmă îi strigă lui Mick de-a curmezişul încăperii.
— Nu asculţi, nu-i aşa? Mick închise radioul.
— Nu. Nu-i nimic în seara asta.
Trebuie să-şi scoată din minte toate astea şi să se concentreze asupra altor lucruri. Se aplecă peste tejghea şi urmări clienţii unul după altul. Apoi, într-un târziu, atenţia i se opri asupra mutului, la masa lui din mijloc. O văzu pe Mick cum se strecoară puţin câte puţin până la el şi cum, la invitaţia lui, se aşază pe scaun. Singer arătă cu degetul ceva pe meniu şi chel-neriţa aduse pentru ea o Coca-Cola. Nimeni altul decât un handicapat cum e un surdomut, rupt de ceilalţi oameni, nu ar invita o fetiţă cuminte să şadă la masa unde el bea împreună cu alt
bărbat. Amândoi, şi Blount şi Mick, îşi ţineau ochii aţintiţi asupra lui Singer. Ei vorbeau şi expresia mutului se schimba în timp ce-i urmărea. Era un lucru straniu. Cauza -- era în ei sau în el? El stătea foarte liniştit, cu mâinile în buzunare şi, pentru că nu vorbea, asta îl făcea să pară superior. Ce anume gândea omul ăsta şi ce înţelegea? Ce ştie?
De două ori în cursul serii Biff porni să se îndrepte spre masa din mijloc, dar de fiecare dată se opri. După ce toţi plecaseră, el încă se mai întreba ce anume era cu mutul acesta — şi înainte de răsăritul zorilor, când se întinse în pat, răsuci în minte pe toate părţile întrebările şi răspunsurile fără să se simtă mulţumit. Nedumerirea prinsese în el rădăcini. In străfundul minţii lui asta îl neliniştea şi-l făcea să se simtă tulburat. Ceva era în neregulă.
Doctorul Copeland vorbea de multe ori cu domnul Singer. Cu adevărat, el nu era ca ceilalţi albi. Era un om înţelept, şi înţelegea acel scop măreţ, adevărat, într-un fel în care alţi albi nu-l puteau înţelege. Asculta, şi chipul lui exprima ceva blajin şi tipic evreiesc, acea cunoaştere a omului care aparţine unei rase oprimate. într-una din zUe îl luă şi pe domnul Singer cu el să-şi viziteze bolnavii. II conduse prin ganguri reci, înguste, mirosind a murdărie şi boală şi a chefal prăjit. îi arătă o reuşită grefă de piele făcută pe faţa unei paciente care suferise o arsură gravă. Ii arătă un copil sifilitic, îi atrase atenţia domnului Singer asupra erupţiei solzoase care desprinde pielea de pe palme, asupra suprafeţei mate, opace, a ochiului, asupra incisivilor frontali de sus, aproape putrezi. Vizitară cocioabe cu două încăperi care adăposteau câte douăsprezece sau paisprezece persoane. într-o odaie, în care în vatră focul ardea cu o flacără mică şi portocalie, au stat neputincioşi în timp ce un bătrân se sufoca de pneumonie.

Domnul Singer mergea în urma lui, privea şi înţelegea. Dădea copiilor bănuţi de cinci centi şi prin tăcerea şi decenţa lui nu tulbura bolnavii cum ar fi făcut oricare alt vizitator.
Zilele erau reci şi înşelătoare. în oraş izbucni o epidemie de gripă şi doctorul Copeland era ocupat aproape toate orele din zi şi din noapte. Străbătea cartierele de negri ale oraşului în înaltul său automobil Dodge, pe care-l folosise în ultimii nouă ani. Ţinea geamurile închise pentru a se feri de curent, iar în jurul gâtului purta strâns înfăşurat fularul lui gri de lână. In timpul acesta nu-i văzu pe Porţia, pe Willie sau pe Highboy, dar se gândea adesea la ei. Odată, pe când lipsea, Porţia veni să-l vadă şi-i lăsă un bilet şi luă cu împrumut o jumătate de sac de făină.
Dar într-o noapte se simţi atât de extenuat, încât, deşi mai avea de făcut câteva vizite, bău un pahar de lapte fierbinte şi se vârî în pat. Ii era frig şi avea febră, aşa că la început nu se putu odihni. Apoi i se păru că abia aţipise când îl strigă o voce. Se sculă ,obosit şi aşa, în lunga cămaşă de noapte din flanelă, des chise itişa din faţă. Era Porţia.
— Doamne lisuse, ajută-ne, tată! exclamă ea.
Doctorul Copeland stătea în picioare tremurând şi-şi strângea în jurul trupului cămaşa de noapte. îşi duse o mână la gât şi se uită la ea aşteptând.
— îi vorba de WiUie al nostru. A fost băiat rău şi s-a băgat de-unu' singur într-un bucluc groaznic. Şi noi trebuie să facem ceva.
Doctorul Copeland plecă din hol păşind ţeapăn. Se opri în dormitor să-şi ia halatul, şalul şi papucii, şi se întoarse în bucătărie. Porţia îl aştepta acolo. Bucătăria era rece, pustie.
— Aşa. Ce-a făcut, ce este?
~ Aşteaptă oleacă. Lasă-mă să-mi vin în fire ca să-mi pot da seama de tot şi să-ţi povestesc limpede.
El mototoli nişte foi de ziar aşezate pe vatră şi luă câteva surcele de aprins focul.
— Las' că fac io focul, zise Porţia. 'Mneata stai jos la masă, şi de-ndată ce se-ncinge plita o să bem o ceaşcă de cafea. Poate c-atunci n-o să ni se mai para totu' atât de-ngrozitor.
— Nu mai e nici un pic de cafea. Ce mai rămăsese am folosit-o ieri.
Când spuse asta. Porţia începu să plângă. Cuprinsă de furie, îndesă în sobă hârtie şi lemne şi le aprinse cu o mână tremu-rândă.
— Iată care-i treaba, rosti ea. Asear' Willie şi Highboy şi-a găsit amândoi de lucru într-un loc unde nu avea ce căuta. Ştii cum sunt io că-mi place să-i ţin mai tot timpu' lângă mine pe Willie al meu şi pe Highboy al meu! Ei bine, dac-aş fi fost io acolo necazu' ăsta n-ar fi venit. Da' io am fost la întrunirea femeilor la biserică şi băieţii nu s-a astâmpărat. S-au dus la Palatul Plăcerilor Dulci *a* lui Madame Reba. Şi, tată, zău că ăla-i un loc nenorocit, păcătos. Era un bărbat de făcea reclamă pentru bilete la microfon — da' mai îs acolo şi fete din alea negrese, cu sânge stricat, care umblă ţanţoş scuturând din fund şi perdelele alea roşii de satin şi...
— Fetiţo, spuse doctorul Copeland cu iritare. Se apăsă cu mâinile pe tâmple. Cunosc locul. Trei la subiect.
— Era acolo Love Jones — şi ea-i o negresă din alea păcătoase. Willie a băut şi-a dansat întruna cu ea până când, ştii diimnea-ta, s-a pomenit într-o bătaie. S-a bătut cu băiatu' ăla pe care-l cheamă Junebug — pentru Love. O vreme s-au bătut cu mâinile, apoi Junebug ăla a scos cuţitu'. Willie al nostru nu avea cuţit, aşa că a-nceput să răcnească şi s-alerge prin salon. Atunci, pân' la urmă, Highboy i-a găsit Iu' Willie un brici şi el a prins curaj şi aproape că i-a luat gâtu' lui Junebug ăla.
Doctorul Copeland îşi înfăşură mai strâns şalul în jurul lui.

— L-a omorât?
— Băiatul ăla-i prea ticălos ca să moară. E la spital, dar o să iasă şi-o să ne facă iarăşi necazuri curând.
-Şi William?
— A venit poliţia şi l-a dus la-nchisoarea Black Măria. E încă închis.
— Şi n-a fost rănit?

— E lovit la un ochi şi are-o tăietură la fund. Dar asta n-o să-l supere cu nimic. Ce nu pot io înţelege e cum de-a ajuns să se-ncurce cu Love aia. E pe puţin de zece ori mai neagră decât mine şi-i cea mai urâtă negresă pe care-am văzut-o vreodat'. Umblă de parc-ar avea un ou între picioare şi nu vrea să-l spargă. Nu-i nici măcar curată. Şi iacătă că Willie a făcut o năzbâtie ca asta pentru ea.
Doctorul Copeland se aplecă mai aproape de sobă şi gemu. Tuşi şi chipul i se încorda. îşi ţinu batista de hârtie la gură şi aceasta se pată de sânge. Pielea neagră a feţei căpătă o paloare verzuie.
— Sigur că Highboy a venit să-mi zică pe dată ce s-a-ntâmplat. înţelegi, Highboy al meu nu are nimic de-a face cu fetele alea mizerabile. I-a ţinut doar de urât Iu' Willie. E-atât de necăjit pentru Willie că de-atunci sade pe marginea trotuarului în faţa puşcăriei.
Lacrimi de culoarea focului se rostogoleau pe obrajii Porţiei.
— Ştii cum eram totdeauna noi trei. Aveam aranjamentu' nostru şi niciodată nu s-a petrecut nimic rău până acu'. Nici pentru bani nu ne-am supărat niciodat'. Highboy plăteşte chiria şi io cumpăr mâncarea — şi Willie se-ocupă de distracţiile de sâmbătă seara. Noi totdeauna am fost ca trei gemeni.
în cele din urmă se lumină de ziuă. Sirenele fabricilor sunau pentru primul schimb. Răsări soarele şi razele lui făceau să strălucească tigăile lustruite care atârnau pe perete deasupra sobei. Şezură un lung răstimp. Porţia se trăgea de cercei, până când lobii i se iritară devenind de un roşu încins. Doctorul Copeland continua să-şi ţină capul în mâini.
~ Io cred, spuse Porţia în cele din urmă, că de-am putea noi convinge mai mulţi albi să scrie scrisori despre Willie, ast-ar fi de ceva folos, io am fost deja la domnu' Brannon. A scris întocmai ce i-am zis io. După tot ce s-a-ntâmplat, era la restaurant, ca-n fiece seară. Aşa c-am intrat şi i-am desluşit cum a fost totu'. Am luat scrisoarea cu mine acas'. Am pus-o în Biblie ca să n-o pierd sau s-o murdăresc.

F

— Ce spunea scrisoarea?
-- Domnu' Brannon a scris întocmai cum i-am cerut io. Scrisoarea spune de cum a lucrat Willie la domnu' Brannon vreme de trei ani. Spune cum Willie e-un băiat de culoare cinstit şi cum pân' acu' n-a intrat în nici un fel de bucluc. Spune cum totdeauna ar fi avut prileju' făr' de număr să ia tot soiu' de lucruri din restaurant dac-ar fi fost ca unii din ăilalţi băieţi de culoare şi cum...
— Pfui! exclamă doctorul Copeland. Toate astea nu sunt bune Ia nimic.
— Nu putem sta şteptăm. Cu Willie închis la puşcărie. Willie al meu, care e-un băiat atât de dulce, chiar dac-a făcut ceva rău aseară. Nu putem sta aşa s-aşteptăm.
— O să trebuiască. Asta-i singurul lucru pe care-l putem face.
— Ei bine, io ştiu că n-o să stau. Porţia se ridică de pe scaun. îşi învârti ca o nebună ochii prin cameră de parcă ar fi căutat ceva. Apoi brusc se duse spre uşa din faţă.
— Aşteaptă o clipă, zise doctorul Copeland. Unde ai de gând să te duci?
— Trebui' să muncesc. Făr' de-ndoială că trebui' să-mi păstrez slujba. Trebui' să rămân mai departe la doamna Kelly şi să-mi primesc leafa săptămână de săptămână.
— Vreau să merg la închisoare, spuse doctorul Copeland. Poate am să-l pot vizita pe William.
— Trec şi io pe la puşcărie în drum spre lucru. Trebui' sâ-l l-rimit şi pe Highboy la lucru' lui — altfel e-n stare să stea acolo .şi să-] plângă pe Willie toată dimineaţa.
Doctorul Copeland se îmbrăcă repede şi-o ajunse pe Porţia în hol. Ieşiră afară în dimineaţa rece, mohorâtă, de toamnă. La închisoare oamenii au fost grosolani cu ei, aşa că n-au fost în Btare să afle decât foarte puţin. Doctorul Copeland se duse să ^onsulte un avocat cu care mai avusese de-a face înainte. Zilele ^Hare urmară au fost lungi şi năpădite de gânduri îngrijorătoare.
i^Hupă trei săptămâni se judecă procesul lui William şi el fu

ri

mţ"

declarat vinovat de atac cu o armă ucigaşă. A fost condamnat la nouă luni de muncă grea şi trimis imediat la o mchisoare dm partea de nord a statului.
Chiar şi acum doctorul Copeland purta mereu în el ţelul acela măreţ, adevărat, dar nu avea timp să se gândească la asta Se ducea de la o casă la alta şi lucrul nu mai contenea mciodata. Pleca foarte devreme dimineaţa cu automobilul, şi apoi ia ora unsprezece pacienţii veneau la cabinet. După aerul aspru de toamnă de afară, găsea în casă un miros încins, «tatut -refăcea să tuşească. Banchetele din hol erau întotdeauna plme de negri bolnavi care-l aşteptau cu răbdare, şi uneori chiar veranda din fată şi dormitorul erau ticsite. Avea de lucru toata ziua şi de foarte' multe ori jumătate din noapte. Din cauza oboseln care-l copleşea îi venea uneori să se-ntindă pe duşumea, sa -^f-^^J pumnii şi să plângă. Dacă s-ar fi putut odihm, ar mai i fost pos -bil să se vindece. Avea tuberculoză pulmonară, işi lua temperatura de.patru ori pe zi şi o dată pe lună îşi făcea o radiografie^ Dar nu se putea odihni. Căci exista un alt lucru mai important decât oboseala lui - şi asta era acel ţel măreţ, adevărat.
Se gândea la telul acela până când, uneori, după o nesfârşite zi şi noapte de lucru, mintea i se golea, încât pentru o clipa uita tocmai care era ţelul acela. Apoi îşi amintea din nou şi devenea agitat şi nerăbdător să ia asupra sa o sarcină noua. Dar adesea cuvintele i se învălmăşeau în gură, iar acum vocea u era răguşită nu mai era puternică cum fusese înainte. Sforţandu-se, işi rostea cuvintele în obrazul bolnav şi răbdător al negrilor care constituiau poporul lui.
Stătea adesea de vorbă cu domnul Singer. Vorbea cu el despre chimie şi enigma universului. Despre sperma infinitezimala ş. . cum crapă oul ajuns la termen. Despre complicata diviziune do un milion de ori a celulelor. Despre misterul materiei vn şi simplitatea morţii. Şi, de asemenea, vorbea cu el despre rase.
- Poporul meu a fost adus din savanele imense şi dm junglele verzi, întunecoase, îi spuse el odată domnului Singer. In lanţuri.
în lunga călătorie până la coastă, au murit cu miile. Au supravieţuit doar cei puternici. Şi tot legaţi în lanţuri în vapoarele împuţite care i-au adus aici au murit alţii. Doar negrii cu dârzenie şi voinţă au putut trăi. Bătuţi, ţinuţi în lanţuri şi vânduţi la grămadă, puţinii rămaşi din cei puternici au pierit şi ei. Şi în cele din urmă, de-a lungul anilor de cruzime, puternicii poporului meu sunt încă aici. Fiii lor şi fiicele, nepoţii lor şi strănepoţii.
-Am venit să-mprumut ceva şi să-ţi cer un favor, spuse Porţia.
Doctorul Copeland era singur în bucătărie când ea străbătu holul şi se opri în uşă pentru a-i spune asta. Se împliniseră două săptămâni de când William fusese trimis departe. Porţia era foarte schimbată. Părul nu-i mai era uns şi pieptănat ca de obicei, iar ochii îi erau injectaţi ca şi cum ar fi băut ceva tare. Obrajii îi erau supţi, şi cu faţa asta tristă, de culoarea mierii, semăna într-adevăr cu mama ei.
- Ştii 'mneata farfuriile şi ceştile alea albe drăguţe pe care le ai?
- Poţi să le iei şi să le păstrezi.
~Nu, voi doar să le-mprumut. Şi-apoi am mai venit să-ţi cer un favor.
- Tot ce doreşti, răspunse doctorul Copeland. Porţia se aşează la masă vizavi de tatăl ei.
- Cred că-ntâi ar fi mai bine să-ţi explic. Am primit ieri vorbă de la tata-mare în care zice că vine cu toţii mâine, şi-o să stea 8ă petreacă cu noi noaptea şi o juma' din duminică. Făr' de-ndo-ială că îs tare-ngrijoraţi pentru Willie, şi tata-mare crede că noi trebuie să ne-adunăm cu toţii din nou. Şi-are dreptate. Făr' de-ndoială că şi eu voi să-mi văz din nou neamurile. Mi-a fost tare dor de-acas' de când a plecat Willie.
-Poţi lua farfuriile şi tot ce găseşti pe-aici, zise doctorul Copeland. Dar îndreaptă-ţi umerii, fetiţo. Ai o ţinută îngrozitoare.
-O să fie o adevărată adunare. Mai ştii atunci, întâia oară Când tata-mare a petrecut noaptea-n oraş, acu' douăj' de ani.

Jii NI

N-a dormit afar' din casa lui decât de două ori în viaţă. Şi oricum el îi mai făr' de tihnă noaptea. Cât ţine întunericu' trebui să se scoale şi să bea apă, şi să vază dacă copiii îs acoperiţi şi totu' e-n regulă. Sunt niţel cu grijă, fiin'că vreau ca Iu' tata-mare să-i fie tare bine azi.
-- Orice-mi aparţine mie şi crezi că ai nevoie...
— Făr' de-ndoială c-o să-i aducă Lee Jackson, continuă Porţia. Şi cu Lee Jackson o să le trebuiască o zi-ntreagă s-ajungă aci. Nu m-aştept să sosească 'nainte de cină. Făr' îndoială că tata-mare are mereu atâta răbdare cu Lee Jackson că n-o să-l facă să se zorească.
— Doamne! Catârul acela bătrân mai trăieşte încă? Trebuie
să aibă pe puţin optsprezece ani.
— E chiar şi mai bătrân. Tata-mare munceşte cu el de douăzeci de ani. Are catârul ăsta de-atâta vreme, că spune mereu că Lee Jackson parcă-i una din rudele lui de sânge. II înţelege şi-l îndrăgeşte pe Lee Jackson ca pe strănepoţii lui. Niciodat' n-am văzut o fiinţă omenească să ştie aşa de bine ce gândeşte un animal cum ştie tata-mare. E foarte simţitor cu tot ceea ce are suflet.
— E mult să lucrezi douăzeci de ani cu un catâr.
— Aşa-i. Acum Lee Jackson îi destul de slăbit. Da' tata-mare are multă grijă de el. Când îs împreună la arat în soarele fierbinte, Lee Jackson are pe cap o pălărie mare de paie la fei ca tata-mare — cu găuri tăiate-n ea pentru urechi. Pălăria aia de paie a catârului e-o adevărată glumă, şi Lee Jackson nu mişcă un pas când se duce la arat fără pălăria aia pe cap.
Doctorul Copeland dădu jos de pe raft farfuriile albe de porţelan şi începu să le împacheteze în ziar.
-- Ai destule oale şi tigăi ca să găteşti toată mâncarea de car(>
o să fie nevoie?
— Destule, răspunse Porţia. N-o să trebuiască să am preîi mare grijă. Tata-mare îi „domnu' Atenţie" în carne şi oase ~ şi aduce totdeauna ceva care să fie de-ajutor când vine familia l:i cină. Io o să trebuiască doar să am destulă făină şi varză şi-un kil de chef al frumos.
— Sună bine.
Porţia îşi împreună degetele ei nervoase galbene. -- Mai e-un lucru de care nu ţi-am zis încă. O surpriză. O să
fie aici şi Buddy şi, tot aşa, şi Hamilton. Buddy abia s-a-ntors de la Mobile. Acum ajută la fermă.
— S-au împlinit cinci ani de când l-am văzut ultima oară pe |Karl Marx.
~ Păi tocmai de-asta am venit să te-ntreb, zise Porţia. Iţi I aminteşti, când am ajuns la uşă ţi-am zis c-am venit să-mprumut Iceva şi să-ţi cer un favor.
Doctorul Copeland îşi trosni încheieturile degetelor. -Da.
— Ei bine, am venit să văd de nu te pot îndupleca să vii şi l'mneata acolo mâine la adunare. Toţi copiii dumitale în afar' de I^Villie o să fie acolo. Io cred că trebui să fii alături de noi. Io ■una o să fiu tare bucuroasă de vii.
Hamilton, Karl Marx şi Porţia — şi WiUiam. Doctorul Copeland Eşi scoase ochelarii şi-şi apăsă degetele pe pleoape. Timp de o clipă îi revăzu pe toţi patru, foarte clar, aşa cum fuseseră cu
Jnultă vreme înainte. Apoi ridică privirea şi-şi potrivi ochelarii
pe nas.
— Mulţumesc, rosti el. Voi veni.
In noaptea aceea, stătu de unul singur în întuneric lângă sobă şi-şi reaminti. îşi întoarse gândurile înapoi, la vremea copilăriei. Mama lui se născuse sclavă, iar după eliberare a fost spălătoreasă. Tatăl lui a fost predicator şi pe vremuri îl cunoscuse pe John Brown^ L-au învăţat carte, şi din cei doi sau trei dolari pe săptămână puneau ceva deoparte. Când a împlinit şaptesprezece ani, l-au trimis în Nord cu optzeci de dolari ascunşi în pantof. A lucrat într-un atelier de fierărie, apoi ca ospătar şi ca băiat de serviciu într-un hotel. Şi în tot timpul acesta a studiat şi a citit, (;ii s-a dus la şcoală. Tatăl lui a murit, iar mama lui n-a mai trăit multă vreme fără el. Şi după zece ani de luptă a devenit medic, (i înţeles care-i menirea lui şi a venit din nou în Sud.
^ John Brown (1800-l859), celebru aboliţionist american (n. tr.).

■HHnirwi<inW>''|||||^B| *j*

S-a însurat şi şi-a făcut un cămin. Mergea necontenit din casă în casă, le vorbea despre misiunea lui şi despre adevăr. Suferinţa fără speranţă a poporului său l-a adus într-o stare de nebunie, trezindu-i un sentiment nestăpânit, primejdios, de distrugere. Bea uneori băuturi tari şi se izbea cu capul de duşumea. In străfundul sufletului i se cuibărise o violenţă sălbatică, şi odată apucase vătraiul din faţa căminului şi-o lovise pe nevasta lui până o trântise jos. Ea plecă acasă la tatăl ei luându-i cu ea pe Hamilton, Karl Marx, William şi Porţia. In cugetul lui se dădu o luptă şi învinse nefasta josnicie din el. Dar Daisy nu se mai întoarse. Iar peste opt ani, când ea a murit, fiii lui nu mai erau copii şi nu s-au înapoiat la el. Era un bătrân părăsit într-o casă goală.
Punctual, a doua zi după-amiază la ora cinci fix a sosit la casa unde locuiau Porţia şi Highboy. Stăteau în acea parte a oraşului numită Sugar Hill, într-o căsuţă îngustă, cu verandă şi două încăperi. Dinăuntru se auzea o sporovăială de voci ameste cate.':|,Doctorul Copeland se apropie ţeapăn şi rămase în uşă, ţinâridu-şi în mână pălăria de fetru ponosită.
Camera era ticsită şi la început nu fu observat. Căuta chipu rile lui Karl Marx şi Hamilton. In afară de ei, mai era tata-marc şi doi copii care stăteau alături, jos pe podea. Se uita încă la feţele fiilor lui, când Porţia băgă de seamă că stă în uşă.
— Iată-l pe tata! exclamă ea.
Vocile tăcură. Tata-mare se întoarse în scaun. Era slab şi adus de spate şi foarte zbârcit. Purta acelaşi costum negru-verzuliu pe care-l purtase cu treizeci de ani înainte, la căsătoria fiicei lui. De-a curmezişul vestei avea un lanţ de ceas din alamă, oxidat, Karl Marx şi Hamilton se uitară unul la altul, apoi jos la podea, şi în cele din urmă la tatăl lor.
— Benedict Mady — rosti bătrânul. A trecut multă vreme. într-adevăr multă vreme.
— Nu-i aşa? interveni Porţia. Asta-i prima adunare cu noi toţi dup-un car de ani. Highboy, adu un scaun din bucătărie. Tată, iată-i pe Buddy şi Hamilton.
Doctorul Copeland dădu mâna cu fiii lui. Erau amândoi înalţi şi puternici, şi păreau fâstâciţi. Sub cămăşile albastre şi salopete, pielea lor avea aceeaşi culoare, de un cafeniu cald, ca a Porţiei. Nu-l priveau în ochi, iar pe chip nu li se citea nici dragoste, nici ură.
— E păcat că n-a putut veni cu toţii — mătuşa Sara şi Jim şi toţi ceilalţi, spuse Highboy. Da' asta-i o adevărată bucurie pentru noi.
— Căruţa prea plină, spuse unul din copii. Noi a trebuit să mergem pe jos o bucată bună, că totdeauna căruţa-i prea plină.
Tata-mare se scarpină în ureche cu un chibrit.
— Cineva trebuie să stea acasă.
Porţia îşi umezi nervoasă buzele ei negricioase, subţiri.
— La Willie al nostru mă gândesc. El era mai totdeauna primu' la orice fel de petreceri şi tam-tam. Nu pot să-mi iau gându' de la Willie al nostru.
Prin încăpere trecu un murmur slab de aprobare. Bătrânul se rezemă de spătar şi-şi clătină capul în sus şi în jos.
— Porţia, dragă, ce-ar fi să ne citeşti puţin? Cuvântul lui Dumnezeu sigur că înseamnă mult la timp de necaz.
Porţia luă Biblia de pe masa din mijlocul camerei.
— Ce parte vrei s-auzi acum, tată-mare?
— Toată Cartea e a Domnului Sfânt. Oriunde îţi cad ochii va fi foarte bine.
Porţia citi din Evanghelia lui Luca. Citea fără grabă, urmărind cuvintele cu degetul ei lung, suplu. In cameră se făcu tăcere. Doctorul Copeland şedea la marginea grupului, trosnindu-şi încheieturile şi-şi plimba ochii dintr-un loc într-altul. încăperea era foarte mică, aerul închis şi înăbuşitor. Toţi cei patru pereţi erau acoperiţi cu calendare şi cu reclame pictate strident, de prin reviste. Pe poliţa de deasupra căminului era o vază cu trandafiri roşii de hârtie. în cămin focul ardea încetişor şi lumina tremurătoare a lămpii cu petrol arunca umbre pe pereţi. Porţia citea într-un ritm atât de lent, încât cuvintele dormitau în urechile doctorului Copeland şi-l apucă somnul. Karl Marx se

întinse pe podea alături de copii. Hamilton şi Highboy moţăiau. Doar bătrânul părea să medite/e asupra înţelesului cuvintelor. Porţia isprăvi capitolul şi închise cartea.
— Eu am cugetat asupra acestui lucru de multe ori, spuse
tata-mare.
Toţi cei din cameră se treziră din somnolenţă.
— Ce? întrebă Porţia.
— Iată cum. Vă amintiţi părţile acelea despre lisus, când îi învie pe morţi şi-i vindecă pe bolnavi?
— Bineînţeles că da, domnule, spuse Highboy respectuos.
— De multe ori ziua, când eram la arat sau la lucru, spuse tata-mare încetişor, m-am gândit şi-am chibzuit la vremea când lisus o să coboare din nou pe pământ. Fiindcă întotdeauna am dorit asta atât de mult, mie mi se pare că asta se va întâmpla până mai sunt eu în viaţă. Am cugetat la asta de multe ori. Şi iată felul în care am plănuit eu. M-am gândit că o să stau înain tea lui lisus cu toţi copiii mei şi nepoţii, şi strănepoţii, şi rudele, şi prietenii, şi eu o să-i spun: „lisuse Hristoase, noi suntem toţi nişte ainărâţi oameni de culoare." Şi atunci el o să-şi pună pe capetele noastre mâna lui sfântă şi pe loc o să devenim albi ca bumbacul. Ăsta-i planul şi judecata pe care le-am avut în inimă de multe, foarte multe ori.
în încăpere se aşternu tăcerea. Doctorul Copeland îşi smuci manşetele de la mânecă şi-şi drese vocea. Pulsul îi bătea prea repede şi i se puse o gheară în gât. Stând aşa în colţul încăperii se simţi izolat, îmbufnat şi singur.
— A avut vreunul din voi vreun semn din ceruri? întrebă
tata-mare.
— Eu am avut, domnule, răspunse Highboy. Odată, când eram bolnav de pneumonie, am văzut chipul lui Dumnezeu uitându-se la mine din cămin. Era un obraz mare de alb, cu barbă şi cu
ochi albaştri.
— Eu am văzut o stafie, spuse unul din copii -- fetiţa.
, —Odată eu am văzut... începu băieţelul. , , '
Tata-mare ridică o mână. ' : \ >;
~ Voi, copii, să tăceţi. Tu, Celia — şi, tu, Whitman — pentru voi e timpul să ascultaţi, nu să vorbiţi, spuse el. Doar o singură dată am avut un semn adevărat. Şi iată în ce fel s-a-ntâmplat. A fost vara din ultimul an şi era fierbinte. Eu încercam să dezgrop rădăcinile de la cioata stejarului mare de lângă cocină şi când m-am aplecat în jos mi s-a pus deodată în spate un fel de cârcel, ca o durere. M-am ridicat în sus şi atunci totul în jurul meu s-a făcut negru. îmi ţineam mâna la spate şi mă uitam în sus la cer când deodată am văzut îngerul acela mic. îngerul era o fetiţă mică albă — mi s-a părut că e cam de mărimea unei boabe do mazăre de câmp — cu păr galben şi rochie albă. Zbura aşa de colo-colo aproape de soare. După asta am intrat în casă şi m-am rugat. Am citit Biblia timp de trei zile înainte de a mă duce di n nou afară pe câmp.
Doctorul Copeland simţi că-l cuprinde vechea lui furie violentă. Cuvintele i se ridicaseră în gâtlej, dar nu le putu rosti. Toţi vor asculta ce spune bătrânul. Totuşi, glasului raţiunii nu-i vor da atenţie. Aceştia sunt oamenii mei, încercă să-şi spună lui însuşi — dar, din cauză că era redus la tăcere, acest gând nu-i era acum de nici un ajutor. Şedea încordat şi ursuz.
— E un lucru ciudat, spuse tata-mare deodată. Benedict Mady, tu eşti un doctor bun. Cum se face că am durerile alea jos în spate după ce am săpat şi am plantat un timp mai îndelungat? Cum se face că mă necăjeşte durerea aia?
— Câţi ani ai acum?
— Am cam între şaptezeci şi optzeci de ani.
Bătrânului îi plăceau doctoriile şi tratamentele. întotdeauna când venea s-o vadă pe Daisy împreună cu familia, cerea să fio consultat şi lua acasă medicamente şi alifii pentru toată trupa. Dar după ce Daisy l-a părăsit, bătrânul n-a mai venit niciodată şi-a trebuit să se mulţumească cu purgative şi pilule pentru rinichi la care se făcea reclamă prin ziare. Acum bătrânul se uita ia el cu o aviditate sfioasă.
-- Bea multă apă, răspunse doctorul Copeland. Şi odihneşte-te cât poţi mai mult.
r.
144
145

Porţia se duse în bucătărie să prepare cina. Odaia începu să se umple de mirosuri ademenitoare. Se porni o trăncăneală domoală, lipsită de sens, dar doctorul Copeland nici nu asculta, nici nu vorbea. Se uita din când î# când la Karl Marx sau la Hamilton. Karl Marx vorbea despre Joe Louis. Hamilton povestea mai ales despre grindina care a distrus o parte din recoltă. Când întâlneau privirea tatălui lor zâmbeau şi-şi frecau tălpile pe duşumea. El continua să se uite fix la ei cu mâhnire şi în acelaşi timp supărat.
Doctorul Copeland îşi încleşta strâns dinţii. Se gândise atât de mult la Hamilton şi Karl Marx, la William şi Porţia în legătură cu intenţiile adevărate, sincere, pe care le avusese pentru ei, încât văzându-le chipul îl năpădi un sentiment de intensă deznădejde. Dacă o singură dată doar le-ar putea spune totul, de la începutul îndepărtat şi până în seara de faţă, asta i-ar uşura durerea ascuţită din inimă. Dar ei nu vor asculta şi nu vor înţelege.
Se îndârji într-atât, încât fiecare muşchi din trup îi deveni rigidy încordat. Nu asculta şi nu se uita la nimic din jurul lui. Şedea într-un colţ ca un om orb sau mut. Curând se aşezară în jurul meşei pentru cină şi bătrânul rosti rugăciunea. Dar doctorul Copeland nu mancă. Când Highboy scoase o sticlă de gin şi ei, râzând, o trecură de la gură la gură, el refuză şi asta, de asemenea. Rămase într-o tăcere neînduplecată, şi în cele din urmă îşi luă pălăria şi ieşi din casă fără rămas-bun. Dacă nu putea spune adevărul întreg şi atât de îndelung încercat, atunci ; nici un alt cuvânt nu-i va veni pe buze.
Zăcu toată noaptea treaz şi încordat. Ziua următoare era duminică. Făcu vreo şase vizite la bolnavi, şi pe la mijlocul dimineţii urcă în camera domnului Singer. întâlnirea îi atenua sentimentul de singurătate ce-l copleşea, încât atunci când spuse la revedere se simţi încă o dată împăcat cu sine însuşi.
Totuşi, înainte de a ieşi din casă pierdu această pace. Surveni un incident. Când porni să coboare scările, văzu un alb car(! ducea o pungă mare de hârtie şi se trase aproape de balustradă,
încât să poată trece unul pe lângă celălalt. Dar albul alerga în sus pe scări sărind câte două trepte deodată, fără să se uite şi se ciocniră cu atâta forţă, încât doctorului Copeland i se tăie răsuflarea şi ameţi.
— Hristoase! Nu v-am văzut.
Doctorul Copeland îl privi cu atenţie, dar nu răspunse. II mai văzuse o dată pe albul acesta mai înainte. îşi amintea trupul pipernicit, dezgustător, şi mâinile imense, greoaie. Apoi brusc, cercetă cu interes clinic faţa albului, căci surprinse în ochii lui expresia aceea stranie, fixă, retractilă, a nebuniei.
— Scuzaţi, spuse albul.
Doctorul Copeland îşi puse mâna pe balustradă şi trecu înainte.
— Cine era ăla? întrebă Jake Blount. Cine era omul acela de culoare înalt şi slab care a ieşit acum de-aici?
Odăiţa era foarte îngrijită. Soarele lumina o farfurie cu struguri purpurii ce se afla pe masă. Singer şedea cu scaunul înclinat pe spate şi cu mâinile în buzunare, privind pe fereastră.
— Pe scări m-am izbit de el şi mi-a aruncat o asemenea privire — niciodată nu mi s-a-ntâmplat să se uite cineva la mine atât de urât.
Jake puse punga cu sticlele de bere pe masă. Avu un şoc, dându-şi seama că Singer nu ştia că-i în cameră. Se duse până la fereastră şi-l atinse pe umăr.
— N-am vrut să-l izbesc. N-avea nici un motiv să se poarte uşa.
Jake tremura. Deşi soarele strălucea puternic, în odaie era răcoare. Singer ridică degetul arătător şi ieşi în coridor. Când se întoarse, aducea cu el un coş cu cărbuni şi nişte surcele. Jake îl

urmări cum îngenunchează înaintea căminului. Rupse grijuliu surcelele pe genunchi şi le aranja pe un eşafodaj de hârtii. Puse deasupra cărbunii conform unui anumit sistem. La început focul nu voia să ardă. Flăcările pâlpâiră fără putere, apoi fură înăbuşite de un rotocol negru de fum. Singer acoperi grătarul cu o foaie dublă de ziar. Tirajul învioră focul. încăperea se umplu de trosnituri zgomotoase. Hârtia se aprinse şi fu suptă înăuntru. Un mănunchi de flăcări portocalii, pârâitoare umplu grătarul.
Prima bere de dimineaţă avea un gust bun. Jake înghiţi repede şi cu lăcomie porţia lui şi se şterse la gură cu dosul palmei.
— Era doamna aceea pe care-o cunoşteam de multă vreme, spuse el. Dumneata îmi aminteşti oarecum de ea. Domnişoara Clara. Avea o fermă mică în Texas. Şi făcea praline pe care le vindea în diverse oraşe. Era o doamnă înaltă, voinică şi frumoasă. Purta nişte pulovere lungi, lăbărţate, şi bocanci ţărăneşti, şi o pălărie de bărbat. Când am cunoscut-o, soţul ei deja murise. Dar iată unde vreau eu s-ajung cu asta: dacă n-ar fi fost ea, poate că liraş fi ştiut niciodată. Aş fi putut trece prin viaţă la fel ca şi celelalte milioane de oameni care nu ştiu. Aş fi putut fi un simplu predicator sau şef de echipă, sau un vânzător. întreaga mea viaţă ar fi putut fi irosită.
Jake clătină din cap întrebător.
— Ca să înţelegi, trebuie să ştii ce s-a-ntâmplat înainte. Vezi dumneata, când eram tânăr am trăit în Gastonia. Eram un ţângău jigărit, prea mic pentru a fi primit la o fabrică. Am lucrat la ridicatul popicelor într-o popicărie unde mi se dădea mâncare în loc de leafă. Apoi am auzit că un băiat isteţ şi iute de mână poate câştiga treizeci de cenţi pe zi înşirând pe sfoară frunze de tutun, nu departe de locul unde eram eu. Aşa că m-am dus şi-am câştigat cei treizeci de cenţi pe zi. Asta s-a-ntâmplat când aveam zece ani. Tocmai îi părăsisem pe ai mei. Nu le-am scris. Au fost bucuroşi că am. plecat. înţelegi cum sunt lucrurile astea. De altfel, nimeni nu ştia să citească o scrisoare în afară de sora mea.

îşi mişcă agitat mâna prin aer ca şi cum ar fi vrut să-şi şteargă ceva de pe obraz.
-• Iată ce vreau să zic. Primul meu crez a fost lisus. Era un individ care lucra în acelaşi şopron cu mine. Avea un cort în care predica în fiecare seară. Eu mă duceam s-ascult şi aşa am dobândit credinţa. Cât era ziua de lungă nu mă gândeam decât Ia lisiis. în timpul liber studiam Biblia şi mă rugam. Apoi într-o seară am luat un ciocan şi mi-am întins mâna pe masă. Eram furios, şi am bătut cuiul de-a ieşit pe partea cealaltă. Mâna mi-era ţintuită de masă şi mă uitam la ea, şi degetele îmi zvâcneau şi se făceau vinete.
Jake întinse palma şi-i arătă în mijlocul ei o cicatrice rugoasă, de un alb cadaveric.
— Am vrut să devin evanghelist. Adică să călătoresc prin ţară predicând şi susţinând reînvierea. în timpul ăsta m-am mutat dintr-un loc în altul, şi înainte de a împlini douăzeci de ani am ajuns în Texas. Am lucrat într-o pădurice de nuci aproape de locuinţa domnişoarei Clara. Am ajuns s-o cunosc şi uneori seara mă duceam acasă la ea. îmi vorbea. înţelegi, n-am început prin a şti totul dintr-odată. Nu se întâmplă în felul acesta cu nici unul din noi. S-a întâmplat treptat. Am început să citesc. Lucram doar atât cât să pot pune deoparte destui bani pentru a face un timp pauză ca să studiez. Era ca şi cum m-aş fi născut a doua oară. Doar noi care ştim putem înţelege ce înseamnă asta. Noi am deschis ochii şi am văzut. Noi suntem ca nişte oameni care vin de undeva de acolo, de departe.
Singer era de acord cu el. în cameră era plăcut, cum e de obicei în propria-ţi casă. Singer scoase din debara cutia de tablă în care ţinea biscuiţi, fructe şi brânză. Alese o portocală şi-o curăţă încetişor. Desprinse toate pieliţele albe până când fructul rămase transparent în lumina soarelui. Desfăcu portocala şi

împărţi feliile pe din două. Jake mancă câte două deodată şi scuipa cu zgomot sâmburii în foc. Singer îşi mânca porţia lui încet şi aduna cu gxijă sâmburii în palmă. Deschiseră alte două sticle de bere.

ffipwplfffflt'i'-'

1 I

— Şi câţi de-ai noştri există în ţara asta? Poate zece mii. Poate douăzeci de mii. Poate şi mai mulţi. Am fost într-o mulţime de locuri, dar n-am întâlnit niciodată decât puţini de-ai noştri. Dar să zicem că un om ştie într-adevăr. Vede lumea aşa cum este şi priveşte înapoi cu câteva mii de ani să vadă cum s-a petrecut totul. Urmăreşte lenta aglutinare a capitalului şi a puterii, şi vede apogeul de azi. Vede America ca pe o casă de nebuni. Vede cum oamenii sunt nevoiţi să-i fure pe fraţii lor pentru a putea trăi. Vede copii murind de foame şi femei care lucrează şaizeci de ore pe săptămână pentru a avea ce mânca. Vede o întreagă armată nenorocită de şomeri şi miliarde de dolari şi mii de kilometri de pământ irosit. Vede apropiindu-se războiul. Vede că atunci când oamenii suferă atât de mult, ei devin nemernici şi urâţi, şi ceva în fiinţa lor moare. Dar lucrul cel mai important pe care îl vede e că întregul sistem al omenirii e clădit pe o minciună. Şi cu toate că e limpede ca lumina zilei, cei care nu ştiu au trăit în această minciună atât de îndelung, încât pur şi simplu n-o mai pot vedea.

Ca o coardă roşie, vena de pe fruntea lui Jake se umflă ameninţătoare, înhaţă coşul de pe cămin şi cu zgomot dădu drumul în foc unei avalanşe de cărbuni. Piciorul îi amorţise şi bătu din el atât de tare, încât podeaua se cutremură.

— Am fost peste tot în oraşul acesta. Umblu de jur împrejur. Vorbesc. încerc să le explic. Dar la ce foloseşte? Sfinte Dumnezeule!

Privea fix în foc şi din cauza berii şi a căldurii un val de roşeaţă îi accentua culoarea din obraji. Amorţeala care îl furnica în laba piciorului se întinse până sus. începu să picotească tot privind culorile focului, nuanţele de verde şi albastru şi galben incandescent.

— Dumneata eşti singurul, spuse el ca în vis. Singurul.

Nu mai era un străin. Cunoştea de-acum fiecare stradă, fiecare alee, fiecare gard din toate mahalalele care se răsfirau în oraş. Mai lucra încă la Sunny Dixie. Cât a ţinut toamna, bâl ciul s-a mutat de pe un teren viran pe altul, dar întotdeauna la

j5'i

limita incintei oraşului, până când, în cele din urmă, i-a făcut înconjurul. Locul era mereu altul, dar decorul era acelaşi — o fâşie de pământ sterp, mărginită de un şir de cocioabe dărăpănate, pe undeva pe lângă o filatură, sau un atelier de egrenat bumbac sau o fabrică de îmbuteliat. Publicul era acelaşi, în cea mai mare parte muncitori din fabrici şi negri. Instalaţiile erau de prost gust, cu lumini colorate în timpul serii. Caii de lemn ai caruselului se învârteau în cerc după o muzică mecanică. Scrânciobur ile se roteau, iar bara din faţa jocului de aruncat la ţintă era întotdeauna ticsită. La două chioşcuri se vindeau băuturi, nişte cârnaţi maronii în sânge şi vată de zahăr.

Fusese angajat ca maşinist, dar, treptat, gama îndatoririlor lui se lărgi. Vocea lui groasă, bubuitoare, se auzea străbătând vacarmul, şi era într-un neîntrerupt du-te-vino dintr-un loc în altul al bâlciului. Fruntea îi era brobonită de sudoare şi adesea mustaţa îmbibată de bere. în zilele de sâmbătă, obligaţia lui era să menţină disciplina printre oameni. Trupul lui bondoc, vânjos, înghiontea mulţimea cu o energie feroce. Dar ochii nu-i participau la această violenţă ce sălăşluia în el. Larg deschişi, privind fix de sub fruntea enormă, încruntată, aveau un aer retractil, rătăcit.

Ajungea acasă între orele douăsprezece şi unu dimineaţa. Casa în care locuia era împărţită în patru odăi, iar chiria era de un dolar şi jumătate de persoană. Exista o privată în spatele casei şi un robinet de apă pe verandă. Pereţii şi duşumeaua din camera lui aveau un miros jilav, acru. La fereastră atârnau perdele murdare, ieftine, din dantelă. îşi ţinea costumul bun în valiză, iar salopeta stătea atârnată de un cui. Camera nu avea nici încălzire, nici

electricitate. Totuşi, din stradă, felinarul aprins în dreptul ferestrei reflecta înăuntru o lumină palidă, verzuie. Nu aprindea niciodată lampa cu petrol de lângă pat decât atunci când dorea să citească. Mirosul înţepător, de petrol ars, în camera rece îi dădea o senzaţie de greaţă.
Când stătea acasă, măsura agitat podeaua în sus şi în jos. Se aşeza pe marginea patului nefăcut şi-şi rodea, cuprins de furie, vârful unghiilor murdare, rupte. Gustul înţepător al negrelii îi

persista îndelung în gură. Singurătatea care îl copleşea era atât de intensă, încât îl umplea de groază. De obicei aştepta lumina zilei cu o sticlă de rachiu. Bea băutura asta tare, şi pe când se iveau zorile începea să se simtă împăcat şi relaxat. La cinci fix sunau sirenele fabricilor pentru primul schimb. Şuierele trimi teau ecouri prelungi, lugubre, şi el nu putea niciodată să adoarmă decât după ce acestea terminau de sunat.
Dar de obicei nu stătea acasă. O pornea pe străzile înguste, pustii. In primele ore întunecoase ale dimineţii cerul era negru, iar stelele neclintite şi strălucitoare. Câteodată anumite fabrici funcţionau. Din clădirile inundate de o lumină galbenă se auzea zgomot de maşini. El aştepta pe la porţi schimbul care pleca. Fete tinere în pulovere şi rochii imprimate ieşeau în strada întunecată. Ieşeau şi bărbaţi, ducându-şi sufertaşele. Unii din ei se duceau întotdeauna la o cafenea amenajată într-un vagon do tramvai să bea Coca-Cola şi cafea înainte de a o porni spre casă, iar Jake mergea împreună cu ei. înăuntrul fabricilor zgomotoase oamŞinii puteau auzi limpede fiecare cuvânt rostit, dar în prima oră după ce ieşeau din fabrică erau surzi.
în vagon, Jake bea Coca-Cola, la care adăuga whisky. Se apuca să vorbească. în timpul iernii revărsatul zorilor eru alburiu, posomorât şi rece. Se uita la chipurile galbene, supte, ale oamenilor cu o perseverenţă de beţiv. Râdeau adesea de el, şi când se întâmpla asta, îşi ţinea trupul pipernicit foarte drepl. şi vorbea dispreţuitor, rostind cuvinte cu multe silabe. îşi ridicii degetul mic ţinându-l departe de pahar şi-şi răsucea cu aroganţii mustaţa. Şi dacă în continuare se râdea de el, atunci uneori se bătea. îşi rotea pumnii lui mari, arşi de soare, cu violenţă, c;i ieşit din minţi, şi hohotea cu voce tare. După astfel de dimineţi se întorcea la bâlci despovărat. îl li nıştea să îmbrâncească mulţimile de oameni. Zgomotul, duhoa rea respingătoare, să atingă cu umărul trupuri de oameni, toate astea îi calmau nervii încordaţi ia limită.
Din cauza legilor puritane din oraş, bâlciul se închidea de sabat. Duminica se scula dimineaţa devrercie şi-şi scotea din
geamantan costumul de serj. Se ducea pe strada principală. Intra întâi la New York Cafe şi cumpăra o pungă cu sticle de bere. Apoi se ducea în camera lui Singer. Deşi cunoştea în oraş multă lume după nume sau din vedere, mutul era singurul lui prieten. Leneveau în camera tihnită şi beau bere. Vorbea, şi cuvintele se înfiripau din acumulările dimineţilor întunecoase petrecute pe străzi sau singur în odaia lui. Cuvintele prindeau consistenţă şi, rostindu-le, se simţea uşurat.
Focul se stinsese. Singer şedea la masă şi făcea singur mutări cu nebunii pe tabla de şah. Jake adormise. Se trezi cu un tremur nervos. îşi ridică capul şi se întoarse spre Singer.
— Da, zise el, ca şi cum ar fi răspuns unei întrebări neaşteptate. Unii dintre noi sunt comunişti. Dar nu toţi — eu, eu nu sunt membru al partidului comunist. în primul rând, pentru că niciodată n-am cunoscut decât unul singur. Poţi umbla de colo-colo mult şi bine şi să nu întâlneşti comunişti. Pe aici nu există nici un birou unde să te poţi duce şi să spui că vrei să te înscrii — sau, dacă există, eu unul n-am auzit niciodată despre aşa ceva. Şi n-o porneşti pur şi simplu până la New York doar ca să te înscrii. După cum ţi-am spus, n-am cunoscut niciodată decât unul — era un antialcoolic mic şi pricăjit căruia îi putea gura. Ne-am luat la ceartă. Nu că aş avea ceva împotriva comuniştilor. Treaba interesantă e că n-am o părere foarte bună. Dar chiar şi aşa, poate că ar trebui să mă înscriu la comunişti înainte de toate. Nu sunt hotărât nici într-un fel, nici în altul. Dumneata ce crezi?
Singer îşi încreţi fruntea şi reflectă. Se întinse după creionul (ie argint şi scrise pe blocul lui de hârtie că nu ştia.
— Dar iată care-i treaba. Vezi dumneata, noi care am ajuns să ştim nu ne putem culca pe-o ureche, ci trebuie să acţionăm. Iar unii din noi o iau razna. Te face să-nnebuneşti. Chiar şi eu — am lăcut unele lucruri care, dacă privesc înapoi, nu mi se par raţionale. Odată ni-am apucat eu însumi să înfiinţez o organiza-|.ie. Am. găsit douăzeci de nătăfleţi şi le-am tot vorbit până când

am crezut că au *priceput.* Aveam ca motto un cuvânt: Acţiune. Hah! Intenţia noastră era să provocăm răzmeriţe — să stârnim tulburări mari, cât de multe ne stăteau în putinţă. Obiectivul nostru final era libertatea — dar o libertate reală, o libertate totală, pe care o face posibilă doar simţul echităţii din sufletul omenesc. Acel motto „Acţiune" însemna eradicarea capitalismului. în regulamentul de constituire (redactat de mine), anumite paragrafe prevedeau schimbarea mottoului nostru din „Acţiune" în „Libertate" de îndată ce munca noastră va fi dusă la bun sfârşit.
Jake ascuţi un băţ de chibrit şi-şi scobi o carie supărătoare de la un dinte. După un minut continuă:
— Apoi, când regulamentul de constituire a fost scris în întregime şi adepţii au fost instruiţi cum se cuvine — apoi, zic, eu am plecat într-un turneu cu autostopul ca să organizez unităţi componente ale asociaţiei noastre. După trei luni m-am întors şi ce presupui dumneata că am găsit? Care a fost prima acţiune eroică? Crezi că furia lor justificată i-a făcut să treacă peste apţiunea planificată, aşa încât au mers înainte fără mine? Au aţâţat la distrugere, asasinat, revoluţie?
Jake se aplecă înainte în scaun. După o pauză rosti stimbru: — Prietene, au furat cei cincizeci şi şapte de dolari şi treizeci de centi din vistierie ca să-şi cumpere chipie de uniformă şi mese de seară în sâmbetele libere. I-am găsit în jurul mesei de conferinţe, cu chipiele pe cap, cu o şuncă întreagă şi cu un galon^ de gin dinainte.
Zâmbetul timid al lui Singer fu urmat de hohotul de râs al lui Jake. După un timp, pe chipul lui Singer zâmbetul deveni forţat, apoi se stinse. Jake continua să râdă. Vena de pe frunte i se umflase şi faţa îi deveni de un roşu intens. Răsese cam prea
multă vreme.
Singer ridică ochii spre pendulă şi arătă cât e ora — douăsprezece şi jumătate. îşi luă ceasul, creionul de argint şi blocul, ţigările şi chibriturile de pe placa căminului şi le repartiza prin diverse buzunare. Era ora de masă.
1 Un galon = 3,78 1 (n. tr.).
Dar Jake mai râdea încă. Era în sunetul râsului său ceva nebunesc. Se plimba prin cameră zornăindu-şi mărunţişul din buzunare. Braţele lui lungi, puternice, se agitau încordate, neîndemânatice, începu să înşire felurile de la viitoarea lui masă. Când vorbea despre mâncare, pe chip i se răspândea o aprigă delectare. La fiecare cuvânt îşi ridica buza de sus ca aceea a unui animal prădalnic.
— Friptura de vacă cu sos. Orez. Şi varză şi pâine albă. Şi o bucată mare de plăcintă cu mere. Sunt lihnit. Şi, fiindcă veni vorba despre mâncare, prietene, ţi-am povestit vreodată despre domnul Clark Patterson, gentlemanul căruia îi aparţine bâlciul Sunny Dixie? E atât de gras, încât nu şi-a mai văzut organele genitale de douăzeci de ani, şi toată ziua stă în ruleta lui dând pasienţe şi fumând ţigări cu marijuana. îşi comandă mesele la o cârciumă din vecinătate şi în fiecare zi îşi îndulceşte postul cu...
Jake păşi înapoi, aşa încât Singer să poată ieşi din odaie, întotdeauna când era cu mutul rămânea în urmă la uşă. întotdeauna îl urma şi aştepta ca Singer să iasă primul. în timp ce coborau scara, continua să vorbească cu volubilitate agitată. îşi ţinea ochii mari, căprui, aţintiţi pe chipul lui Singer.
După-amiaza a fost calmă şi agreabilă. Au stat acasă. Jake adusese la întoarcere o sticlă de whisky. Şedea la picioarele patului îngândurat şi tăcut, aplecându-se din când în când să-şi umple paharul din sticla care se afla pe podea. Singer era la masă, lângă fereastră, şi juca şah. Jake se mai relaxase oarecum. Privea jocul prietenului său şi urmărea cum după-amiaza blândă, liniştită, se topea treptat în întunericul serii. Lumina focului arunca pe pereţii încăperii umbre mişcătoare, întunecate.

Dar la căderea nopţii agitaţia îl cuprinse din nou. Singer pusese deoparte piesele de şah şi şedeau uitându-se unul la altul. Din cauza nervozităţii, buzele lui Jake aveau un tremur convulsiv şi porni să bea ca să se calmeze. îl copleşea o senzaţie de nelinişte şi nostalgie. Isprăvi de băut sticla de whisky şi începu să-i vorbească din nou lui Singer. Cuvintele se dilatau în el şi se

revărsau de pe buze în torent. Păşea de la fereastră la pat şi înapoi — mereu şi mereu. Şi, în sfârşit, potopul de vorbe umflate căpătă formă şi el le descarcă în faţa mutului cu elocinţă de
beţiv:
— Lucrurile pe care ni le-au făcut ei nouă! Adevărurile pe care le-au prefăcut în minciuni. Idealurile pe care le-au pângărit şi le-au transformat în mârşăvii. Ia-l, de pildă, pe Iisus. El a fost unul dintre noi. El a ştiut. Când a spus că e mai greu pentru o cămilă să intre prin urechile acului decât pentru un om bogat să intre în împărăţia lui Dumnezeu — a ştiut al naibii de bine ce vroia să zică. Dar priveşte ce i-a făcut biserica lui Iisus în ultimele două mii de ani. Ce-au făcut din el. Cum au denaturat fiecare cuvânt rostit de el pentru a servi scopurile lor netrebnice. Dacă Iisus ar trăi în ziua de azi, i s-ar înscena o acuzaţie falsă şi-ar fi băgat la închisoare. Iisus ar fi unul din aceia care ştiu... cu adevărat. Eu şi Iisus am sta faţă în faţă la masă şi eu m-aş uita la el şi el s-ar uita la mine şi amândoi am şti că celălalt ştie. Eu şi Iisus |i Karl Marx am putea sta la masă şi...
Şi priveşte ce s-a-ntâmplat cu libertatea noastră. Bărbaţii care au luptat în revoluţia americană nu erau ca ăştia din ziua de azi, care parc-ar fi dame. Când vorbeau despre libertate, credeau în ce spuneau. Au luptat într-o revoluţie adevărată. Au luptat pentru ca aceasta să poată fi o ţară în care fiecare om să fie liber şi egal. Hah! Şi asta înseamnă că fiecare om este egal în faţa Naturii — cu şanse egale. Asta nu înseamnă că douăzeci la sută din oaţaeni sunt liberi să-i jefuiască pe ceilalţi optzeci la sută de mijloacele de trai. Asta nu înseamnă că un bogătaş să stoarcă sudoarea a zeci de mii de săraci aşa încât el să poată deveni şi mai bogat. Asta nu înseamnă că tiranii să fie liberi să aducă ţara asta într-o asemenea situaţie nenorocită, încât milioane de oameni să fie gata de a face orice — să înşele, să mintă sau să-şi taie braţul drept — numai ca să poată lucra pentru o nimica toată. Au transformat cuvântul libertate în blasfemie. Mă auzi? Au făcut astfel încât pentru toţi cei care ştiu, cuvântul libertate să duhnească precum un dihor.
Vena de pe fruntea lui Jake pulsa frenetic. Gura i se crispa convulsiv. Singer se ridică alarmat. Jake încercă să vorbească din nou, dar cuvintele i se învălmăşeau în gură. Trupul îi fu străbătut de fiori. Se aşează pe scaun şi-şi apăsă buzele tremurânde cu degetele. Apoi rosti hârâit:
— Aşa *e,* Singer. Să fii nebun nu foloseşte la nimic. Nimic din ceea ce putem face nu foloseşte la nimic. Aşa mi se pare mie. Tot ce putem noi face e să umblăm de colo-colo spunând adevărul. Şi în momentul în care destui din aceia care nu ştiu vor afla adevărul, atunci lupta nu va mai avea nici un rost. Singurul lucru pe care-l avem de făcut e să-i lăsăm să afle. Tot ceea ce trebuie. Dar cum? Eh?
Umbrele aruncate de foc dansau pe pereţi. Valuri întunecate, confuze, se ridicau tot mai sus şi odaia prinse a se clătina. Podeaua se ridica şi se lăsa, şi tot echilibrul dispăruse. Jake simţi că se scufundă singur în adâncuri, încetişor, în mişcări unduite, tot mai în adâncuri, într-un ocean de întuneric. Cu disperare şi groază îşi încorda privirea, dar nu putu să vadă nimic în afară de valurile negre şi stacojii care vuiau avide deasupra lui. Apoi, în cele din urmă, întrezări lucrul pe care-l căuta. Chipul mutului era nedesluşit şi foarte îndepărtat. Jake îşi închise ochii.
Dimineaţa următoare se trezi foarte târziu. Singer plecase de câteva ore. Pe masă găsi pâine, brânză, o portocală şi o cană de cafea. Când termină micul dejun era tocmai timpul de a pleca la lucru. Străbătu oraşul spre camera lui mergând posomorât, cu capul aplecat. Când ajunse în vecinătatea casei unde locuia, trecu printr-o anumită stradă îngustă, mărginită pe o parte de un depozit de mărfuri din cărămizi înnegrite de fum. Pe peretele acestei clădiri se afla ceva care îl sustrase vag din apatie. Dădu să meargă înainte, dar apoi, brusc, atenţia îi fu reţinută. Pe perete era scris un mesaj cu cretă de un roşu-aprins, literele

fiind îngroşate şi modelate într-un mod curios:
TU vei mânca carnea celui puternic şi vei bea sângele prinţilor de pe pământ.
156
157

r«i
r''

Citi mesajul de două ori şi se uită neliniştit în susul şi în josul străzii. Nu se zărea nimeni. După câteva minute, în care chibzui plin de nedumerire, scoase din buzunar un creion roşu, gros, şi scrise cu grijă dedesubtul inscripţiei:
Acela care ai scris cele de mai sus vino să te întâlneşti cu mine mâine la amiază, miercuri, 29 noiembrie. Sau în ziua care urmează.
A doua zi la ora douăsprezece aşteptă în faţa zidului. Din când în când se ducea nerăbdător până la colţ să se uite pe străzi în sus şi în jos. Nu veni nimeni. După o oră trebui să plece la bâlci.
Ziua următoare aşteptă din nou.
Apoi vineri începu o ploaie lentă, de iarnă, care se prelungi. Peretele se udă, iar mesajul se şterse încât nu se mai putea citi nici un cuvânt. Ploaia continuă, cenuşie, biciuitoare şi rece.
— Mick, spuse Bubber. încep să cred că o să ne înecăm cu
toţii.
Părea cu adevărat că ploaia nu se va mai opri niciodată. Doamna Wells îi ducea şi-i aducea de la şcoală în maşina ei şi, în fiecare după-amiază, trebuiau să stea pe veranda din faţă sau în casă. Ea şi cu Bubber jucau ţintar sau aruncau cu bile pe co-vortil din salon. Se apropia Crăciunul, şi Bubber începu să vorbească despre Pruncul lisus şi despre bicicleta roşie pe care dorea să i-o aducă Moş Crăciun. Pe geamuri ploaia se scurgea argintie, iar cerul era apăsător, rece şi cenuşiu. Apele râului se ridicară atât de sus, încât câţiva muncitori din fabrici trebuiră să se mute din casele lor. Apoi, când se părea că ploaia va continua mereu şi mereu, pe vecie, deodată se opri. Când se treziră într-o dimineaţă, soarele strălucea scânteietor. Spre după-amiază vremea deveni aproape tot atât de caldă ca vara. Mick veni acasă de la şcoală târziu şi-i găsi pe Bubber, pe Ralph şi pe Spareribs pe trotuarul din faţă. Copiii păreau înfierbântaţi şi plini de transpiraţie lipicioasă, iar hainele lor de iarnă aveau un miros acru. Bubber avea o praştie şi buzunarul plin de pietre. Ralph şedea în căruciorul lui, cu căciulită pusă strâmb pe cap şi era plângăreţ. Spareribs avea cu el o puşcă nouă. Cerul era de un albastru minunat.
— Te-aştept de multă vreme, Mick, zise Bubber. Unde-ai fost? Ea urcă scările din faţă câte trei deodată şi-şi aruncă puloverul
[spre cuier.
— Am exersat la pian în sala de gimnastică. In fiecare după-amiază rămânea după şcoală încă o oră ca să
j cânte. Sala de gimnastică era ticsită şi gălăgioasă deoarece echipa de fete juca baschet. De două ori pe ziua de azi fusese lovită cu mingea în cap. Dar şansa de a sta la pian merita oricâte lovituri şi belele. Lega împreună grupuri de note până când reuşea să scoată sunetul pe care-l dorea. Era mai uşor decât se aşteptase. După primele două sau trei ore îmbina câte-Iva serii de acorduri în bas, ce se potriveau cu melodia princi-Ipală pe care o cânta mâna ei dreaptă. Putea să descifreze acum «aproape orice bucată. Inventa, de asemenea, muzică nouă. Asta lera şi mai grozav decât să reproducă doar nişte melodii. Când "mâinile ei căutau cu înfrigurare aceste sunete noi şi frumoase, pentru ea era lucrul cel mai minunat pe care-l cunoscuse vreodată. Dorea să înveţe să citească notele deja scrise. Delores Brown luase lecţii de muzică timp de cinci ani. îi plătea lui Delores cei cincizeci de cenţi pe care-i primea săptămânal ca bani pentru gustare ca să-i dea ei lecţii. Din cauza asta era foarte flămândă toată ziua. Delores cânta o mulţime de bucăţi, repede şi curgător — dar Delores nu ştia să răspundă la toate întrebările al căror răspuns dorea ea să-l afle. Delores o învăţă doar despre diferitele game, acordurile majore şi minore, valorile notelor şi alte astfel de reguli pentru începători.

Mick trânti uşa sobei din bucătărie.
— Asta e tot ce-avem de mâncare?
— Scumpo, e tot ce pot face pentru tine, răspunse Porţia. Doar turtă de mălai cu margarina. In timp ce mânca, bău un
pahar cu apă ca s-o ajute să i se ducă la vale înghiţiturile.
— încetează cu lăcomia asta. Nu ţi-o ia nimeni de la gură. Copiii se mai foiau încă prin faţa casei. Bubber îşi pusese
praştia în buzunar şi acum se juca cu puşca. Spareribs avea zece ani şi tatăl său murise cu o lună înainte, iar asta fusese puşca tatălui său. Toţi copiii mai mici erau încântaţi să-şi facă de lucru cu puşca. La fiecare câteva minute Bubber îşi ridica puşca pe umăr. Ochea şi striga puternic *pau.*
~ Nu umbla la trăgaci, îi spuse Spareribs. Am încărcat arma.
Mick termină turta de mălai şi se uită în jur să vadă ce-ar
putea face. Harry Minowitz şedea pe balustrada de la veranda
casei lui citind ziarul. Ca să facă o glumă, ea îşi aruncă în sus
braţul şi îi strigă „Heil!".
Dar Hţi,rry nu o luă drept glumă. Intră în casă şi închise uşa. Era uşor sâ-i jigneşti sentimentele. Ii păru rău, fiindcă în ultima vreme fuseseră prieteni foarte buni. Când erau copii se jucau întotdeauna în acelaşi grup, dar în ultimii trei ani el mergea la şcoala profesională, în timp ce ea mai era încă în şcoala primară. De asemenea, avea diverse slujbe unde lucra câteva ore pe săptămână. Crescuse dintr-odată mult şi încetase de a mai da târcoale prin curţile din faţă şi din spate împreună cu ceilalţi copii. Uneori îl vedea în dormitorul lui citind ziarul sau dezbrăcându-se noaptea târziu. La matematici şi istorie era cel mai deştept băiat din toată şcoala profesională. Acum că era şi ea la liceu, se întâlneau adesea în drumul spre casă şi mergeau împreună. Erau în aceeaşi clasă la orele de atelier şi odată profesorul ia pus alături ca parteneri la asamblarea unui motor. Citea cărţi şi se ţinea la curent cu ziarele, în fiecare zi. Tot timpul nu se gândea decât la politica internaţională. Vorbea încet şi fruntea îi era brobonită de sudoare când ceva anume îl preocupa foarte serios. Iar acum ea îl făcuse să se înfurie pe ea.
— Mă-ntreb dacă Harry mai are încă moneda de aur, spuse Spareribs.
— Ce monedă de aur?
— Când se naşte un băiat evreu, se pune în bancă pentru el o monedă de aur. Aşa fac evreii.
— Aiurea. încurci lucrurile! exclamă ea. Te referi la catolici. Catolicii cumpără un pistol pentru fiecare bebeluş imediat ce se naşte. într-o bună zi catolicii au de gând să-nceapă un război şi să-i omoare pe toţi ceilalţi.
— Mie călugăriţele îmi dau o senzaţie neplăcută. Când văd una pe stradă mă sperii.
Mick se aşeză pe trepte şi-şi puse capul pe genunchi. Se retrase în încăperea lăuntrică. I se părea că în fiinţa ei existau două încăperi — încăperea lăuntrică şi încăperea exterioară. Şcoala şi familia, şi lucrurile care se întâmplau în fiecare zi se aflau în încăperea exterioară. Domnul Singer era în amândouă încăperile. Ţările străine şi proiectele, şi muzica erau în încăperea lăuntrică. Cântecele pe care le purta în gând se aflau, de asemenea, acolo. Şi simfonia. Când era singură în acea încăpere lăuntrică, muzica pe care o ascultase în noaptea aceea după petrecere îi revenea în memorie. Simfonia creştea în mintea ei încetişor ca o floare mare. Uneori, în timpul zilei sau dimineaţa când abia se trezea, o nouă parte din simfonie i se dezvăluia pe neaşteptate. Atunci trebuia să se retragă în încăperea lăuntrică şi să o asculte de mai multe ori şi să încerce să o adauge la părţile simfoniei pe care şi le reamintea. încăperea lăuntrică era un loc foarte tainic. Putea să se afle în mijlocul unei case pline cu oameni şi totuşi să se simtă ca şi cum ar fi fost închisă undeva singură.

Spareribs îi puse mâna lui murdară pe ochi, deoarece privea fix în gol. Ea îl plesni.
— Ce-i o călugăriţă? întrebă Bubber.
— O doamnă catolică, răspunse Spareribs. O doamnă catolică cu rochie lungă, neagră, care îi vine până peste cap.
Era plictisită să piardă vremea cu ţâncii. Se va duce la bibliotecă să se uite la ilustraţiile din *National Geographic.* Fotografii
160
161

ale tuturor locurilor străine din lume. Paris, Franţa. Şi gheţarii giganţi. Şi junglele sălbatice din Africa.
— Voi, copii, fiţi atenţi ca Ralph să nu se ducă în stradă, zise ea. Bubber îşi propti puşca aceea mare pe umăr.
— Adu-mi şi mie o poveste când te-ntorci.
Se părea că acest copU se născuse ştiind să citească. Era doar în clasa a doua, dar îi plăcea să-şi citească singur poveşti — şi nu ceruse niciodată altcuiva să i le citească.
— De care vrei de data asta?
— Alege nişte poveşti care să aibă ceva de mâncare în ele. îmi place tare mult aia despre copiii ăia nemţi care se duc în pădure şi ajung la casa aceea făcută din tot felul de dulciuri şi la vrăjitoare, îmi plac poveştile care au în ele ceva de mâncare.
— O să caut una, spuse Mick.
— Dar m-am cana săturat de dulciuri, spuse Bubber. Vezi dacă nu poţi să-mi aduci o poveste cu ceva cum ar fi un sandviş cu carne friptă. Dar dacă nu găseşti nici una din astea, atunci aş vrea o poveste cu cowboy.
Era pe punctul de a porni, când se opri brusc şi privi cu atenţie. Copiii priveau şi ei. Stăteau toţi nemişcaţi şi se uitau la Baby Wilson cum coboară scările casei ei şi traversează strada. — Ce drăguţă e Baby! şopti Bubber.
Poate că era din cauză că hainele lor întunecate de iarnă li se • păreau urâte într-o după-amiază ca aceasta. în orice caz Baby arăta ca o zână sau ca cineva dintr-un film. Purta costumul de la serata de anul trecut — cu fustiţa de voal roz evazată, scurtă şi scrobită, o bluză roz lipită de corp, pantofi de dans roz, şi chiar şi un mic portofel roz. Cu părul ei blond, era toată numai roz şi alb, şi auriu —şi atât de delicată şi transparentă, încât aproape că te dureau ochii să te uiţi la ea. Traversă strada cu un aer afectat şi foarte drăgălaşă, dar nu-şi întoarse faţa spre ei. — Vino până aici, zise Bubber. Lasă-mă să mă uit la portofelul
tău roz...
Baby trecu pe lângă ei pe la marginea trotuarului, cu capul
înclinat într-o parte. Hotărâse să nu vorbească cu ei.
între trotuar şi stradă era o fâşie de iarbă, şi când Baby ajunse pe ea se opri o secundă nemişcată, apoi făcu o tumbă.
— N-o băga în seamă, spuse Spareribs. întotdeauna încearcă 8-0 facă pe grozava. Se duce la restaurantul domnului Brannon să capete bomboane. E unchiul ei şi le capătă pe gratis.
Bubber rezemă capătul puştii pe pământ. Arma aceea mare era prea grea pentru el. în timp ce o urmărea pe Baby mergând de-a lungul străzii, se trăgea întruna de şuviţele de păr.
— Portofelul ăla roz e foarte drăguţ, zise el.
— Maică-sa spune întruna cât e ea de talentată, zise Spareribs. Crede c-o s-o bage pe Baby în filme.
Era prea târziu să mai meargă să se uite la *National Geographic.* Cina era aproape gata. Ralph se ridică şi începu să plângă, iar ea îl scoase din cărucior şi-l puse jos. Acum era decembrie, şi unui copil de vârsta lui Bubber i se părea că trecuse mult timp de astă-vară. Toată vara trecută Baby venise în costumaşul acela roz şi dansase în mijlocul străzii. La început copiii se îngrămădeau în jurul ei şi o priveau, dar apoi s-au plictisit curând de treaba asta. Bubber era singurul care se mai uita la ea când venea afară să danseze. O privea pe Baby executân-du-şi programul ei de la serata dansantă de o sută de ori — dar vara trecuse de trei luni şi acum i se părea iarăşi ceva nou.
— Şi eu aş vrea să am un costum! exclamă Bubber.
— De care ai vrea?

— Un costum cu-adevărat grozav. Unul cu-adevărat drăguţ, făcut din tot felul de culori. Ca un fluture. Asta vreau de Crăciun. Asta şi o bicicletă!
— Asta e ceva pentru fete, zise Spareribs.
Bubber îşi ridică din nou puşca cea mare pe umăr şi ochii spre o casă de cealaltă parte a străzii.
— Aş dansa şi eu p-aici în costumul meu, dacă aş avea unul. L-aş îmbrăca în fiecare zi la şcoală.
Mick se aşeză pe treptele din faţă şi-şi ţinea ochii pe Ralph. liubber nu avea apucături de fetiţă, aşa cum spunea Spareribs.

|t , :!
Pur şi simplu îi plăceau lucrurile drăguţe. Ar fi mai bine să nu-l lase pe Spareribs să răspândească zvonul ăsta.
— Un om trebuie să lupte pentru fiecare lucru pe care îl obţine, spuse ea încetişor. Am observat de multe ori că într-o familie cu cât copilul este din cei mai mici, cu atât este mai reuşit. Copiii cei mai mici sunt întotdeauna mai tenace. Mi-e destul de ciudă pentru că am atâţia în urma mea. Bubber — pare pisălog şi-i plac lucrurile drăguţe, dar de fapt are o mare putere de voinţă. Dacă toate astea sunt adevărate, Ralph va fi cu siguranţă un băiat puternic când va fi destul de mare ca să umble singur. Cu toate că are numai şaptesprezece luni, pot citi deja pe faţa lui ceva dârz şi viguros.
Ralph întoarse capul deoarece îşi dădu seama că se vorbeşte despre el. Spareribs se aşează jos pe pământ, îi smulse lui Ralph căciulită de pe cap şi i-o flutură pe sub nas ca să-l tachineze.
— Bravo! zise Mick. Ştii tu ce-o să păţeşti dacă o să-nceapă să plângă. Mai bine fii atent.
Totul "^n jur era liniştit. Soarele trecuse dincolo de acoperişurile caselor, iar spre apus cerul era purpuriu şi roz. Din strada următoare se auzea zgomotul copiilor care patinau. Bubber stătea rezemat de un copac şi părea să viseze la ceva. Din casă venea miros de mâncare şi curând va fi timpul să meargă la cină.
— Ia te uită, strigă Bubber deodată. Vine iară Baby. Zău că-i drăguţă în costumul roz.
Baby mergea încet spre ei. Căpătase o cutie-surpriză cu floricele şi căuta în cutie să găsească surpriza. Umbla în acelaşi fel afectat, gingaş. îţi puteai da seama că era conştientă că toţi se uitau la ea.
— Te rog, Baby... spuse Bubber când trecu prin dreptul lor. Lasă-mă şi pe mine să-ţi văd portofelul roz şi să pun mâna pe costumul tău roz.
Baby începu să fredoneze un cântec şi nu ascultă. Trecu pe lângă ei fără să-l lase pe Bubber să se joace cu ea. îşi înclină doar capul şi-i zâmbi puţin.

Bubber încă mai avea puşca aceea mare pe umăr. Strigă tare un *pau* şi se făcu că trage. Apoi îi spuse din nou lui Baby — cu voce blândă, suavă, ca şi cum ar fi chemat o pisicuţă:
— Te rog, Baby... Vino aici, Baby...
Băiatul a fost prea rapid pentru ca Mick să-l oprească. Apucase doar să-i vadă degetul pe trăgaci în clipa în care se auzi detunătura îngrozitoare a armei. Baby se prăbuşi pe trotuar. Mick rămase ţintuită pe trepte şi nu putu să se mişte, nici să ţipe. Spareribs îşi ridicase braţul sus deasupra capului. Bubber era singurul care nu-şi dădu seama de nimic. — Scoală-te, Baby, strigă el. Nu sunt supărat pe tine. S-a petrecut într-o secundă. Toţi trei au ajuns lângă Baby în acelaşi timp. Fetiţa zăcea prăbuşită pe trotuarul murdar. Fusta i se ridicase deasupra capului, dezvelindu-i chiloţii roz şi picioarele albe. Palmele îi erau deschise — într-una era surpriza din cutia de bomboane şi în cealaltă portofelul. Funda din păr şi vâi--ful buclelor ei blonde erau pline de sânge. Era împuşcată în cap şi faţa îi era întoarsă la pământ.
S-au petrecut atât de multe într-o secundă. Bubber ţipă, aruncă puşca şi o luă la fugă. Mick se ridică, îşi acoperi faţa cu mâinile şi ţipă de asemenea. Apoi apăru o mulţime de lume. Tatăl ei ajunse primul acolo. O duse pe Baby în casă.
— E moartă, spuse Spareribs. E împuşcată prin ochi. Tam văzut faţa.
Mick păşea în sus şi în jos pe trotuar, şi limba i se lipi în gură când încercă să întrebe dacă Baby a murit. Doamna Wilson veni alergând din salonul de cosmetică unde lucra. Intră în casă şi ieşi din nou afară. Păşea în sus şi în jos pe stradă, plângând, trăgându-şi şi punându-şi la loc pe deget un inel. Apoi sosi ambulanţa şi doctorul intră Ia Baby. Mick îl urmă. Baby zăcea pe pat în camera din faţă. în casă era tăcere ca într-o biserică. Baby arăta ca o păpuşă micuţă şi drăguţă întinsă în pat.
Dacă n-ar fi fost sângele, n-ai fi zis că-i rănită. Doctorul se aplecă şi se uită la capul ei. După ce isprăvi, o scoaseră pe Baby

afară pe o targa. Doamna Wilson şi tatăl ei se urcară în ambulanţă cu ea.
Casa continua să fie tăcută. Toată lumea uitase de Bubber. El nu era pe nicăieri. Trecu o oră. Mama ei, şi Hazel, şi Etta, şi toţi locatarii aşteptau în camera din faţă. Domnul Singer stătea în uşă. După un lung răstimp, tatăl ei se întoarse acasă. Spuse că Baby nu va muri, dar că avea fractură de craniu. întrebă unde e Bubber. Nimeni nu ştia unde e. Afară era întuneric. II strigară pe Bubber în curtea din spate şi în stradă. Ii trimi-seră pe Spareribs şi pe ceilalţi băieţi pe afară să-l caute. Se părea că Bubber dispăruse din cartier. Harry se duse până la una din casele unde credeau c-ar putea fi.
Tatăl ei se plimba de colo-colo pe veranda din faţă.
— N-am biciuit niciodată până acum pe nici unul din copiii mei, spunea el întruna. N-am crezut niciodată în bătaie. Dar în mod sigur o să-i ard una copilului ăsta îndată ce pun mâna pe el.
Mick şedea pe balustradă şi privea atent strada cufundată în
întuneric.;','
--- Eu pot s-o scot la capăt cu Bubber foarte bine. De îndată
ce se întoarce mă ocup eu de el.
-- Du-te afară şi caută-l. Tu ştii unde să-l găseşti mai bine ca
oricare altul.
In clipa în care tatăl ei rosti acestea, ştiu brusc unde se afla Bubber. In curtea din spate era un stejar uriaş şi astă-vară construiseră împreună o colibă sus în el. Cocoţaseră în stejar o cutie mare, şi lui Bubber îi plăcea să şadă singur acolo în co libă. Mick îi lăsă pe cei din familie şi pe chiriaşi pe veranda din faţă şi se strecură în spate, pe alee, în întunericul din curte. Stătu un minut lângă trunchiul copacului.
— Bubber... şopti ea. Sunt eu, Mick.
El nu răspunse, dar ea ştia că e acolo. S-ar fi zis că-l putea simţi. Se agăţă de creanga cea mai de jos şi se caţără încetişor. Era de-a dreptul furioasă pe copilul ăsta şi o să trebuiască să-i dea o lecţie. Când ajunse lângă colibă îi vorbi din nou—dar tot nu primi nici un răspuns. Se strecură în cutia cea mare şi pipăi în

jurul marginilor. în cele din urmă îl atinse. Era ghemuit într-un colţ şi picioarele îi tremurau. îşi ţinuse răsuflarea, şi când ea îi atinse, se porniră în acelaşi timp şi suspinele, şi respiraţia.
— N-am — n-am vrut ca Baby să cadă. Dar era aşa de mititică şi drăgălaşă — că mi-a venit aşa, să mă fac că trag în ea.
Mick se aşează şi ea în colibă.
— Baby a murit, zise. Au trimis o mulţime de lume să te caute. Bubber încetă să mai plângă. Era foarte tăcut.
— Ştii ce face tata în casă? I se părea că-I poate auzi pe Bubber ascultând.
— îl ştii pe Warden Lawes — l-ai auzit la radio. Şi ştii ce e Sing Sing. Ei bine, tata îi scrie o scrisoare lui Warden Lawes să fie puţin mai blând cu tine când au să te prindă şi-au să te trimită la Sing Sing.
în întuneric cuvintele sunau atât de îngrozitor, încât pe ea o trecu un fior. îl putea simţi pe Bubber tremurând.
I— Au acolo scaune electrice micuţe — exact pe mărimea ta. Când au să dea drumul la curent, o să te frigi ca o bucată de slănină prăjită. După care te duci în iad. Bubber se ghemuise într-un colţ şi nu scotea nici un sunet. pa se târî spre marginea cutiei ca să se dea jos.
— E mai bine să stai aici, căci au adus poliţişti care păzesc curtea. Probabil peste câteva zile o să-ţi pot aduce ceva de mâncare.
Mick se rezemă de trunchiul stejarului. Asta o să-l înveţe minte pe Bubber. Ea îl stăpânise întotdeauna şi ştia mai multe despre copilul ăsta decât oricare altul. Odată, cam acum un an sau doi, vroia mereu să se oprească în spatele tufişurilor ca să facă pipi şi să se joace puţin cu el însuşi. Descoperise treaba asta destul de repede. îi dădu câte o palmă zdravănă ori de câte ori se întâmpla şi în trei zile îl lecui. După aceea nu mai făcea nici măcar pipi normal ca şi ceilalţi copii — îşi ţinea mâinile la spate. Dintotdeauna a trebuit să-l dădăcească pe Bubber şi întotdeauna l-a putut stăpâni. După puţin timp se va întoarce sus în

iliiP

copac şi-l va aduce în casă. După care niciodată în viaţa lui nu va mai dori să pună mâna pe o armă.
în casă plutea încă acea atmosferă încremenită. Locatarii şedeau cu toţii pe veranda din faţă fără să vorbească sau să se legene în balansoare. Tatăl şi mama ei erau în camera din faţă. Tatăl bea bere dintr-o sticlă şi se plimba încolo şi-ncoace pe duşumea. Baby se va face bine, fără îndoială, aşa încât îngrijorarea lor nu era legată de ea. Şi nimeni nu părea să se neliniştească pentru Bubber.
— Bubber ăsta! rosti Etta.
— Mi-e ruşine să mai ies din casă după toate astea, zise Hazel.
Etta şi Hazel se duseră în odaia din mijloc şi închiseră uşa. Bill era în camera lui din dos. Ea nu dorea să vorbească cu nici unul. Rămase în holul din faţă şi se gândi în linişte la tot ce se întâmplase.
Paşii tatălui ei se opriră.
—'^ făcut-o intenţionat, zise el. Nu e adevărat că băiatul s-a jucat cu arma şi că s-a descărcat întâmplător. Toţi cei care au văzut au spus că a ochit intenţionat.
— Mă-ntreb când o s-auzim ce-are de spus doamna Wilson, zise mama ei.
— O s-auzim cu vârf şi-ndesat!
— Cred că da.
Acum, că soarele apusese, seara era din nou rece, ca de noiembrie. Toată lumea părăsi terasa din faţă şi se aşeză în salon — dar nimeni nu aprinse focul. Puloverul lui Mick atârna în cuier, aşa ca ea îl îmbrăcă şi rămase în picioare, cu umerii încovoiaţi, ca să se încălzească. Se gândi la Bubber cum şedea afară în întuneric, în coliba rece, din copac. El crezuse cu adevărat fiecare cuvânt pe care i-l spusese. Dar merita de bună seamă să se sperie puţin. Era cât p-aci s-o omoare pe Baby.
-- Mick, nu-ţi trece prin cap unde-ar putea fi Bubber? întrebă tatăl ei.
--Cred că e undeva prin vecini. ,
Tatăl se plimba încolo şi-ncoace cu sticla de bere goală în mână. Păşea absorbit şi faţa îi era plină de sudoare.
— Bietului copil îi e teamă să vină acasă. Dacă l-am putea găsi, m-aş simţi mai uşurat. Nu l-am atins niciodată pe Bubber. N-ar trebui să-i fie teamă de mine.
Va aştepta să treacă o oră şi jumătate. Până atunci lui îi va părea foarte rău pentru ceea ce-a făcut. întotdeauna a putut să-l stăpânească pe Bubber şi să-l facă să asculte.
După un timp în casă se stârni o mare agitaţie. Tatăl ei telefona din nou la spital să întrebe cum se simte Baby, şi la câteva minute doamna Wilson telefona înapoi. Spuse că dorea să stea de vorbă cu ei şi că va veni acolo.
Tatăl continuă să se plimbe orbeşte încolo şi-ncoace în camera din faţă. Bău alte trei sticle de bere.
— După felul în care s-a-ntâmplat totul, îmi poate lua la proces şi pantalonii de pe mine. Tot ce-o să poată obţine va fi casa, dacă va fi scoasă de sub ipotecă. Dar după tot ce s-a-ntâmplat, noi n-o să ne mai redresăm niciodată.
Pe Mick o fulgeră deodată un gând. Poate că Bubber va fi într-adevăr judecat la tribunal şi trimis la închisoarea copiilor. Poate că doamna Wilson îl va trimite la şcoala de corecţie. Poate că într-adevăr lui Bubber îi vor face ceva îngrozitor. Simţi nevoia să se ducă afară la coliba din copac chiar în clipa aceea, să stea cu el şi să-i spună să nu-i fie teamă. Bubber a fost întotdeauna atât de slăbuţ şi de mititel, şi de deştept. Ea cu mâna ei va ucide pe oricare ar încerca să-l trimită pe copilul acesta departe de familie. Simţi nevoia să-l sărute şi să-l muşte fiind-că-l iubea atât de mult.
Dar nu vroia săi scape nimic. Doamna Wilson va fi aici în câteva minute şi ea trebuia să ştie cum decurg lucrurile. După care va fugi afară să-i zică lui Bubber că toate lucrurile pe care i le spusese fuseseră minciuni. Iar el va fi învăţat lecţia pe care trebuia s-o înveţe.
Un taxi se opri lângă trotuar. Toată lumea aştepta pe veranda din faţă, foarte tăcută şi speriată. Doamna Wilson coborî din

taxi împreună cu domnul Brannon. Ea îl putu auzi pe tatăl ei scrâşnind din dinţi foarte nervos, în timp ce aceştia urcau scările. Intrară în camera din faţă şi ea veni în urma lor, apoi se opri în picioare, în uşă. Etta, şi Hazel, şi Bill, şi locatarii rămaseră afară.
— Am venit să vorbesc cu dumneavoastră despre toate astea — spuse doamna Wilson.
Totul în camera din faţă era ponosit, murdar, şi ea îşi dădu seama că domnul Brannon observă. Păpuşa spartă, de celuloid, şi mărgelele, şi vechiturile cu care se juca Ralph erau împrăştiate pe podea. Masa de lucru a tatălui ei era stropită cu bere, iar pernele de pe patul în care dormeau tăticul şi mama erau de-a dreptul cenuşii.
Doamna Wilson nu contenea să-şi scoată şi să-şi pună la loc verigheta de pe deget.
Domnul Brannon se aşeză alături de ea foarte calm. Şedea cu picioarele încrucişate. Fălcile îi erau negre-albăstrui şi arăta ca un gangster din filme. Avusese întotdeauna faţă *'ŞB* ea un anume resentiment. îi vorbea întotdeauna cu vocea aceea răguşită, deosebită de felul în care vorbea cu altă lume. Să fi fost oare fiindcă ştia că odată ea şi Bubber au şterpelit un pachet de gumă de mestecat de pe tejghea? II detesta.
~ Lucrurile stau aşa, zise doamna Wilson. Băiatul dumneavoastră a împuşcat-o în cap pe Baby a mea dinadins.
Mick păşi până în mijlocul odăii.
— Nu, nu e aşa, rosti ea. Am fost chiar acolo. Bubber ochise cu puşca şi spre *mine,* şi spre Ralph, şi spre tot ce era în joc. S-a întâmplat doar ca atunci când a ochit spre Baby degetul să-i alunece. Am fost chiar acolo.
Domnul Brannon îşi frecă nasul şi se uită la ea mâhnit. Fără îndoială, îl ura.
— Ştiu ce simţiţi — aşa că vreau să trecem la subiect chiar acum.
Mama lui Mick zdrăngăna o legătură de chei, iar tatăl ei stătea nemişcat, cu mâinile lui mari atârnându-i deasupra genunchilor.
(
— Bubber nu s-a gândit la asta dinainte, continuă Mick. El doar...
Doamna Wilson îşi smulgea şi-şi punea la Ioc inelul pe deget.
— Aşteptaţi o clipă. Ştiu care e treaba. Pot să vă dau în judecată şi să vă iau ca daune fiecare cent pe care-l aveţi.
Chipul tatălui ei nu avea nici o expresie.
— Să vă spun un lucru, zise el. Noi n-avem mult ce să ne luaţi. Tot ce avem este...
— Ascultă-mă puţin, spuse doamna Wilson. N-am venit aici cu nici un avocat ca să vă dau în judecată. Bartholomew — domnul Brannon —şi cu mine am vorbit despre astea înainte de a veni şi am căzut de acord asupra punctelor principale. In primul rând vreau să fac un lucru echitabil, onest — şi în al doilea rând, nu vreau ca numele lui Baby să fie amestecat, la vârsta asta, într-un proces banal.
Nu se auzi nici un sunet şi toată lumea din încăpere şedea nemişcată pe scaune. Doar domnul Brannon îi adresă lui Mick o jumătate de zâmbet, dar ea îi aruncă înapoi, din coada ochiului, o căutătură chiorâşă.
Doamna Wilson era foarte nervoasă şi când îşi aprinse o ţigară mâna îi tremură.
— Eu nu vreau să vă dau în judecată, sau altceva de felul ăsta. Tot ce vreau e să fiţi şi voi corecţi. Nu vă cer să plătiţi pentru toată suferinţa şi planşetele prin care a trecut Baby până când i-au dat ceva de dormit. Nu există plată care să compenseze asta. Şi nu vă cer să plătiţi pentru paguba pe care lucrul ăsta îl va aduce carierei sale şi planurilor pe care le făcusem amândouă. O să trebuiască să poarte un bandaj timp de mai multe luni. Nu va mai dansa la serată — poate că-i va rămâne pe cap chiar o mică pată de chelie.
Dna Wilson şi tatăl ei se uitară unul la altul ca şi când ar fi fost hipnotizaţi. Apoi doamna Wilson întinse mâna după portvi-zitul ei şi scoase o foaie de hârtie.
— Ce trebuie să plătiţi este exact preţul efectiv a ceea ce ne va costa pe noi în bani. Este rezerva în care stă Baby la spital

nariT * jw i «h' vm».f •■ f■■n'P'Vif^"Vn)>

şi o soră particulară până când poate veni acasă. Este sala de operaţie şi onorariul doctorului — şi în mod deosebit vreau ca doctorul să fie plătit imediat. De asemenea, i-au ras lui Baby tot părul şi trebuie să-mi plătiţi permanentul pe care i l-am făcut la Atlanta — aşa încât, când o să-i crească părul la loc, să-i pot face altul. Apoi mai e preţul costumului ei şi alte mici cheltuieli suplimentare ca acestea. O să scriu fiecare lucru pe o listă de îndată ce-o să ştiu totul. O să încerc să fiu atât de echitabilă şi de onestă pe cât pot, şi-o să trebuiască să plătiţi totalul când o să vă
aduc lista.
Mama ei îşi netezi rochia pe genunchi şi răsuflă o dată
repede, scurt.
— Mie mi se pare că salonul copiilor ar fi mult mai bun decât
o rezervă. Când Mick a avut pneumonie...
— Am spus o rezervă.
Domnul Brannon îşi întinse mâinUe albe, butucănoase, şi le ţinu în echilibru ca şi cum ar fi fost puse pe talgerele unui cântar.
~ Poate peste o zi sau două Baby se va putea muta într-o cameră dublă cu vreun alt copil.
Doamna. Wilson răspunse neînduplecată:
~ Aţi auzit ce-am spus. De vreme ce băiatul dumneavoastră a împuşcat-o pe Baby a mea, fără îndoială că ea va trebui să aibă toate avantajele până când se face bine.
— Sunteţi în dreptul dumneavoastră, răspunse tatăl ei. Dumnezeu ştie că acum nu avem nimic — dar sper să pot încropi ceva. îmi dau seama că nu încercaţi să trageţi foloase de pe urma noastră şi apreciez lucrul ăsta. O să facem ce putem.
Mick ar fi vrut să stea şi să audă tot ce se vorbea, dar mintea îi era la Bubber. Când se gândea la el cum stă în întuneric şi Frig în cuibul rece, gândindu-se la Sing Sing, se nelinişti. Ieşi din cameră, străbătu holul şi se duse la uşa din spate. Bătea vântul şi în curte era foarte întuneric, cu excepţia pătratului galben pe care-l făcea lumina de la bucătărie. Când se uită înapoi o văzu pe Porţia stând la masă, încremenită, cu mâinile ei lungi, subţiri, acoperindu-i faţa. Curtea era pustie, iar vântul făcea

umbre iuţi, spăimoase şi un fel de şuier de jelanie în colţurile mai întunecoase. Se opri sub stejar. Dar chiar în clipa în care porni să se întindă spre prima cracă o străbătu un presentiment teribil. îşi dădu deodată seama că Bubber plecase. îl strigă, dar el nu răspunse. Se caţără repede şi pe tăcute ca o pisică.
— Răspunde! Bubber! Fără să pipăie prin cutie ştiu că el nu mai e acolo. Ca să fie
sigură, se târî în colibă şi bâjbâi în toate colţurile. Copilul dispăruse. Se dăduse jos, probabil, în clipa în care ea îl părăsise. Era sigur acum că fugise, şi cu un copil isteţ ca Bubber era greu de spus unde-l vor putea prinde. Se strecură jos din copac şi alergă pe terasa din faţă. Doamna Wilson tocmai pleca şi ieşiseră cu toţii pe treptele din faţă s-o conducă.
— Tată! strigă ea. Trebuie să facem ceva în legătură cu Bubber. A fugit. Sunt sigură c-a plecat din cartierul nostru. Trebuie să ieşim cu toţi şi să-l căutăm.
t Nimeni nu ştia unde să meargă şi cum să înceapă. Tatăl ei orni de-a lungul străzii uitându-se prin toate aleile. Domnul îrannon telefona după un taxi pentru

doamna Wilson, apoi âmase să ajute la căutat. Domnul Singer şedea pe balustradă i era singura persoană care îşi păstrase calmul. Toţi aşteptau ca Mick să propună locurile cele mai nimerite în care să-l caute pe Bubber. Dar oraşul era atât de mare şi copilaşul atât de deştept, încât nu-şi putea da seama ce era de făcut.
Poate că se dusese acasă la Porţia în Sugar Hill. Se duse înapoi în bucătărie unde Porţia şedea la masă cu obrazul îngropat în mâini.
— Mi-a venit deodată ideea că s-a dus acasă la tine. Ajută-ne să-l căutăm.
— Cum se face că io nu m-am gândit la asta! Pariez pe cinci cenţi că micuţu' meu Bubber, atât de speriat, a stat pitit în casa mea tot timpu' ăsta.
Domnul Brannon împrumutase un automobil. El cu domnul Singer şi cu tatăl lui Mick se urcară în maşină împreună cu ea

l

şi cu Porţia. Nimeni nu ştia ce simţea Bubber în afară de ea. Nimeni nu ştia că de fapt el fugise ca şi cum ar fi evadat pentru a-şi salva viaţa.
Casa Porţiei era cufundată în întuneric, în afară de lumina pestriţă a lunii care cădea pe podea. De îndată ce-au păşit înăuntru îşi putură da seama că în cele două încăperi nu era nimeni. Porţia aprinse lumina din faţă. Camerele aveau miros de negru, pereţii erau acoperiţi cu ilustraţii tăiate din reviste, pretutindeni milieuri din dantelă şi, pe pat, perne cu feţe din dantelă. Bubber nu era acolo.
— A fost aici! exclamă deodată Porţia. Sunt sigură că cineva
a fost aici.
Domnul Singer găsi pe masa din bucătărie creionul şi o bucată de hârtie. O citi repede, apoi se uitară toţi la ea. Scrisul era rotund şi neregulat, şi copilul, fiind atât de deştept, nu greşise decât un singur cuvânt. Nota spunea:
, *Dragă Porţia,*
v' *Am plecat în Florida. Spune la toţi.*
Al tău sincer, ' *Bubber Kelly*
Rămaseră cu toţii surprinşi, derutaţi. Tăticul ei privea afară pe uşă şi, neliniştit, îşi râcâia nasul cu degetul mare. Erau gata să se înghesuie toţi în maşină ca s-o pornească în direcţia şoselei ce ducea spre sud.
— Aşteptaţi o clipă, spuse Mick. Chiar dacă Bubber e de şapte ani, are destulă minte să nu ne spună unde se duce, dacă vrea să fugă. Treaba asta cu Florida e doar un truc.
— Un truc? întrebă tatăl ei.
— Da. Sunt doar două locuri despre care Bubber ştie foarte multe. Unul este Florida, şi celălalt Atlanta. Eu şi cu Bubber, şi cu Ralph am fost de multe ori pe şoseaua spre Atlanta. Ştie cum s-o pornească într-acolo şi către asta se îndreaptă acum. Tot timpul vorbeşte despre ce-o să facă el când o să aibă ocazia să meargă la Atlanta.

F

Ieşiră din nou afară Ia automobil. Tocmai vroia să se suie pe bancheta din spate, când Porţia o apucă de cot.
— Ştii ce-a făcut Bubber? şopti ea cu voce joasă. Să nu spui la nimeni, da' Bubber mi-a luat cerceii de aur din sertaru' de la toaletă. N-aş fi crezut niciodat' ca Bubber al meu să-mi facă mie una ca asta.
Domnul Brannon porni maşina. Mergeau încet, uitându-se după Bubber în sus şi în jos, pe străzile care duceau către şoseaua spre Atlanta.
Era adevărat că Bubber dăduse la iveală o înclinaţie spre necinste şi încăpăţânare. Astăzi se purta cu totul diferit de cum se purtase înainte. Până acum fusese întotdeauna un copilaş liniştit, care nu făcuse niciodată ceva cu adevărat rău. Când jignea sentimentele cuiva, asta îl făcea întotdeauna să se simtă ruşinat şi neliniştit. Atunci cum de-a fost în stare să facă toate lucrurile pe care le făcuse azi?
Au mers foarte încet până la şoseaua spre Atlanta. Trecură de ultimul rând de case şi ajunseră la câmpurile întunecoase şi la păduri. Pe tot parcursul se opriseră să întrebe dacă cineva îl văzuse pe Bubber.
— A trecut cumva pe drumul ăsta un băieţel desculţ în pantaloni de catifea reiată?
Dar chiar şi după ce străbătură şaisprezece kilometri nimeni nu-l văzuse sau nu-l observase. Prin geamurile deschise vântul intra rece şi puternic, şi era târziu în noapte. Merseră încă puţin mai departe, apoi se întoarseră înspre oraş. Tăticul ei şi domnul Brannon vroiau să caute pe la toţi copiii din clasa a doua, dar ea îi convinse să se întoarcă şi să meargă înapoi pe şoseaua spre Atlanta. în tot timpul acesta îşi amintea cuvintele pe care i le spusese lui Bubber. Despre faptul că Baby murise, despre Sing Sing şi Warden Lawes. Despre scăunelele electrice exact pe măsura lui şi despre iad. Acolo, în întuneric, cuvintele sunaseră îngrozitor.

Mergeau foarte încet şi trecuseră de oraş aproape de un kilometru, când deodată îl văzură pe Bubber. In lumina maşinii se
174
175

profila în faţa lor foarte clar. Era nostim. Mergea înainte pe marginea şoselei, cu degetul mare ridicat, încercând să oprească o maşină. Avea înfipt la curea cuţitul de bucătărie al Porţiei, şi pe şoseaua largă, cuprinsă de întuneric, arăta atât de mic, încât părea să aibă cinci ani în loc de şapte.
Opriră automobilul şi el dădu fuga să se urce. Nu putea vedea cine era înăuntru şi privea saşiu, aşa cum făcea întotdeauna când ţintea la jocul cu bile. Tatăl ei îl apucă de guler. El izbi cu pumnii şi cu picioarele. Apoi luă cuţitul în mână. Tatăl i-l smulse tocmai la timp. Se luptă ca un tigruleţ prins în capcană, dar în cele din urmă îl urcară în maşină. Tot drumul până acasă tatăl lor îl ţinu în poală, dar Bubber şedea ţeapăn, fără să se rezeme de nimic.
Au trebuit să-l târască în casă şi toţi vecinii şi locatarii au ieşit afară să vadă tărăboiul. L-au dus în camera din faţă şi când s-a văzut înăuntru s-a tras cu spatele într-un colţ, ţinându-şi pumnii foarte strânşi şi, cu ochii chiorâşi, se uita de la unul la altul ca şi cum ar fi fost gata să se lupte cu toată lumea.
Nu scosese nici o vorbă de când intraseră în casă, până în momentul când începu să ţipe:
— Mick a făcut-o! Nu eu am făcut-o, Mick a făcut-o!
Nu mai auziseră niciodată asemenea zbierete ca acelea pe care le scotea Bubber. Venele de pe gât îi deveniră proeminente şi pumnii îi erau tari ca nişte pietre mici.
— Nu mă puteţi prinde! Nimeni nu mă poate prinde! continua
el să zbiere.
Mick îl scutură de umăr. îi zise că lucrurile pe care i le spusese fuseseră poveşti. într-un târziu începu să priceapă ce-i tot spunea ea, dar nu se potolea. Se părea că nimic nu putea opri
ţipetele acelea.
~ Vă urăsc pe toţi! Vă urăsc pe toţi!
Stăteau cu toţii acolo în picioare. Domnul Brannon îşi freca nasul şi privea în jos, ia duşumea. în cele din urmă ieşi afară fără zgomot. Domnul Singer era singarul care părea să ştie ce însemnau toate acestea. Poate din cauză că nu auzea gălăgia aceea îngrozitor re. Chipul lui păstra acelaşi calm şi ori de câte ori Bubber se uita la el, părea că asta îl linişteşte. Domnul Singer se deosebea de oricare al om, şi într-un moment ca acesta era mai bine dacă ceilalţi l-ar fi lăsat pe el să se ocupe de copil. Avea mai multă intuiţie şi ştia lucruri pe care oamenii obişnuiţi nu le puteau şti. Se uita doar la Bubber şi după un timp copilul se linişti într-atât, încât tăticul lor putu să-l ducă la culcare.
în pat se întinse cu faţa în jos şi plânse. Plângea cu hohote lungi, puternice, care-l făceau să se cutremure tot. Plânse timp de o oră şi nimeni în cele trei camere nu putu să doarmă. Bill se mută pe canapeaua din salon şi Mick se urcă în pat împreună cu Bubber. Nu o lăsă să-l atingă sau să se apropie de el. Apoi, după o altă oră de plâns şi sughiţuri, adormi.
Ea rămase trează multă vreme. în întuneric îl cuprinse cu braţele şi-l ţinu foarte strâns. îl mângâie şi-l sărută de sus până jos. Era atât de moale şi de micuţ, şi avea mirosul acela sărat de băieţel. Dragostea care o năpădi era atât de puternică, încât simţi nevoia să-l strângă lângă ea până când braţele îi obosiră. în minte i se întreţesea gândul la Bubber şi la muzică. I se părea că niciodată nu va fi în stare să facă ceva destul de bun pentru el. Niciodată nu-l va mai plesni şi nici nu-l va mai tachina. Dormi toată noaptea cu braţele înfăşurate pe după gâtul lui. Apoi, dimineaţa, când se trezi, el plecase.
Dar după noaptea aceea nu avu prea multe prilejuri să-l mai tachineze — nici ea, nici altcineva. După ce-a împuşcat-o pe Baby, copilul n-a mai fost niciodată acelaşi Bubber dinainte. Tăcea întruna şi nu se mai juca cu nimeni. Cea mai mare parte a timpului şedea singur în curtea din spate sau în magazia de cărbuni. Crăciunul se apropia din ce în ce mai mult. Ea îşi dorea cu adevărat un pian, dar fireşte că nu spunea nimic despre asta. Spunea tuturor că-şi doreşte un ceas cu Mickey Mouse. Când îl întrebară pe Bubber ce vrea de la Moş Crăciun, el răspunse că nu vrea nimic. îşi ascunse bilele şi briceagul, şi nu lăsa pe nimeni să se atingă de cărţile lui de poveşti.

După noaptea aceea nimeni nu-i mai spuse niciodată Bubber. Copiii mai mari din cartier începură să-l strige Baby Killer Kelly^. Dar el nu vorbea prea mult cu nimeni şi nimic nu părea bă-l tulbure. Familia îl chema cu numele lui adevărat — George. La început Mick nu se putea opri să-i spună în continuare Bubber şi nici nu dorea să se oprească. Dar era ciudat cum, după aproximativ o săptămână, în mod cât se poate de firesc, îi spunea şi ea George, aşa cum făceau ceilalţi. Dar el era alt copil — George — umblând de colo-colo, întotdeauna singur, cu aerul unuia mai vârstnic şi nimeni, nici chiar ea, nu ştia cu adevărat ce se petrecea în mintea lui.
în noaptea Ajunului de Crăciun ea se culcă lângă el. Bubber stătea întins în întuneric fără să vorbească.
— încetează să te porţi atât de ciudat, îi spuse ea. Hai să vorbim despre vrăjitori şi despre cum copiii din Olanda îşi pun dfară saboţii de lemn, în loc să-şi atârne ciorapii.
George nu răspunse. Adormise.
Ea se sculă la patru dimineaţa şi trezi toată familia. Tăticul lor aprinse *fqtul* în camera din faţă, apoi îl lăsă şi pe ei să intre Şl să vadă ce-au primit. George avea un costum indian şi Ralph o păpuşă de cauciuc. Restul familiei primiră doar îmbrăcăminte. Ea căută până în fundul ciorapului ceasul cu Mickey Mouse, dar nu-i găsi. Cadoul ei era o pereche de ghete maro şi o cutie de bomboane cu vişine. Deşi mai era încă întuneric, ea şi cu George ieşiră pe trotuar, sparseră alune şi mâncară toată cutia cu două rânduri de bomboane cu vişine. Şi pe când se lumina de ziuă, le era deja rău la stomac şi erau morţi de oboseală. Ea se întinse pe canapea. închise ochii şi se retrase în încăperea ei lăuntrică.
■^ Kelly, ucigaşul lui Baby (n. tr.).
La ora opt dimineaţa, în lumina palidă ce venea prin fereastră, doctorul Copeland şedea la masa lui de lucru studiind un teanc de hârtii. Alături de el arbustul, un cedru cu frunze dese, se ridica întunecat şi verde până în tavan. încă din primul an când începuse să practice medicina, dădea cu regularitate o petrecere anuală în ziua de Crăciun, şi acum totul era pregătit. Prin toată casa plutea aroma dulce de cozonac proaspăt copt şi de cafea aburindă. Porţia era cu el în birou, aşezată pe o bancă lângă perete, cu mâinile împreunate sub bărbie şi cu trupul îndoit aproape în două.
— Tată, ai stat ghemuit peste masa asta de când era ceasu' cinci. Nu era nevoie să te scoli. Ar fi trebuit să stai în pat până-ncepe tevatura.
Doctorul Copeland îşi umezi cu limba buzele lui groase. Avea atâtea pe cap, încât nu se mai putea preocupa şi de Porţia, Prezenţa ei îl deranja.
în cele din urmă se întoarse spre ea iritat. ,
— De ce stai aici atât de posomorâtă?
— îs cam îngrijorată, spuse ea. în primu' rând îs îngrijorată pentru Willie.
— William?
— Vezi 'mneata, el îmi scrie mereu în fiece sâmbătă. Scrisoarea ajungea aci lunea ori marţea. Da' săptămâna trecută n-a scris. Sigur că nu-s foarte neliniştită. Willie a fost totdeauna atât de blând din fire şi de dulce, că ştiu că o să se descurce bine. L-a mutat din închisoare Ia un grup de ocnaşi legaţi în lanţ, cu care se duce să lucreze undeva la nord de Atlanta. Acu' două săptămâni mi-a scris o scrisoare în care zice c-o să se ducă s-asculte o slujbă la biserică azi, şi mi-a cerut să-i trimit costu-mu' de haine şi cravata roşie.
— Asta e tot ce-a scris William?
— Mi-a scris că domnu' B.F. Mason e şi el tot acolo la puşcărie. Şi că l-a întâlnit pe Buster Johnston — ăsta e-un băiat

pe care-l cunoştea. Şi mi-a mai cerut să fiu drăguţă şi să-i trimit muzicuţa că nu se poate simţi fericit dacă nu are muzicuţa lui cânte. I-am trimis tot. Şi pe deasupra un joc de şah şi-un chec de albuşe. Da' trag nădejde, bun înţeles, să am veşti de la el în zilele următoare.
Ochii doctorului Copeland luceau de febră şi mâinile lui nu aveau astâmpăr.
— Fata mea, o să trebuiască să discutăm despre asta mai pe urmă. E târziu şi eu trebuie să isprăvesc ce am aici. Intoarce-te la bucătărie şi vezi ca totul să fie gata.
Porţia se ridică şi încercă să arate senină şi mulţumită.
— Ce-ai hotărât cu premiul acela de cinci dolari?
— Până acum n-am fost în stare să hotărăsc care e cea mai înţeleaptă alegere, spuse el, şovăind.
Un anumit prieten de-al lui, un farmacist negru, acorda în fiecare an un premiu de cinci dolari elevului de liceu care scria cel mai bun eseu pe un subiect dat. Farmacistul îl punea întotdeauna pe doctorul Copeland să aprecieze singur lucrările scrise şi câştigătorul era anunţat la petrecerea de Crăciun. Anul acesta subiectul era *Ambiţia mea: Cum pot îmbunătăţi eu condiţia rasei negre în societate.* Un singur eseu merita cu adevărat să fie luat în consideraţie. Totuşi lucrarea era atât de copilăroasă şi de lipsită de judecată, încât n-ar fi fost prea prudent din partea lui să-i atribuie premiul. Doctorul Copeland îşi puse ochelarii şi reciti eseul cu intensă concentrare.
Aceasta este ambiţia mea. In primul rând, doresc să urmez Colegiul Tuskegee, dar nu doresc să fiu un om ca Booker Washington sau ca doctorul Carver. Apoi, când consider că educaţia mea este completă, doresc să devin un bun avocat, ca acela care i-a apărat pe băieţii Scottsboro. Voi lua doar cazuri ale oamenilor de culoare împotriva albilor. In fiecare zi, în toate felurile şi prin toate mijloacele oamenii noştri sunt făcuţi să simtă că sunt inferiori. Asta nu e aşa. Noi suntem o rasă în ascensiune. Şi nu mai putem asuda sub asuprirea albilor multă vreme. Nu putem semăna întruna unde alţii culeg.

Doresc să fiu ca Moise care i-a scos pe copiii Israelului din ţara asupritorilor Vreau să pun la cale o organizaţie secretă a conducătorilor de culoare şi a oamenilor de ştiinţă. Toţi oamenii de culoare se vor organiza sub direcţia acestor conducători aleşi cu grijă şi se vor pregăti pentru revoltă. Alte naţiuni ale lumii pe care le interesează situaţia grea a rasei noastre şi care vor dori să vadă Statele Unite scindate vor veni în ajutorul nostru. Toţi oamenii de culoare se vor organiza şi va izbucni o revoluţie, şi când aceasta se va termina oamenii de culoare vor ocupa tot teritoriul la est de Mississippi şi la sud de Potomac. Voi întemeia o ţară puternică sub controlul Organizaţiei Conducătorilor de Culoare şi a Oamenilor de Ştiinţă. Nici unui alb nu-i va fi eliberat un paşaport — şi dacă vor intra în ţară nu vor avea nici un fel de drepturi legale.
Urăsc întreaga rasă albă şi mă voi strădui întotdeauna aşa încât rasa de culoare să izbutească să se răzbune pentru toate suferinţele lor. Asta este ambiţia mea.
Doctorul Copeland simţi cum febra îi înfierbântă venele. Ceasul de pe masa de lucru ticăia puternic şi zgomotul acesta îi măcina nervii. Cum putea să dea premiul unui băiat cu idei atât de smintite? Ce hotărâre să ia?
Celelalte eseuri erau fără nici un fel de conţinut închegat. Tinerii nu mai gândesc. Au scris numai despre ambiţiile lor şi au omis cu totul ultima parte a titlului. Un singur punct avea o oarecare însemnătate. Nouă din lotul de douăzeci şi cinci au început cu propoziţia „Nu vreau să fiu servitor". După care toţi doreau să piloteze avioane, sau să fie boxeri profesionişti, sau predicatori, sau dansatori. Singura ambiţie a unei fete era să fie bună cu săracii.
Autorul eseului care îl tulburase era Lancy Davis. îl recunoscuse înainte chiar de a întoarce ultima pagină şi de a-i vedea semnătura. Mai avusese deja nişte probleme cu Lancy. Sora lui mai mare se dusese să lucreze ca servitoare când avea unsprezece ani şi fusese violată de stăpânul ei, un alb trecut de

wKKKKM

vârsta mijlocie. Apoi, după un an sau cam aşa ceva, fusese chemat de urgenţă să-l consulte pe Lancy.
Doctorul Copeland se duse la clasorul din dormitor, în care ţinea însemnări asupra tuturor pacienţilor săi. Scoase fişa pe care scria „Dna Dan Davis şi familia" şi se uită peste însemnări până ajunse la numele lui Lancy. Data era cu patru ani în urmă. Observaţiile asupra lui erau scrise cu mai multă grijă decât pentru ceilalţi din familie şi cu cerneală: „treisprezece ani — trecut de pubertate. încercare nereuşită de autocastrare. Supra-sexuat şi hipertiroidian. A plâns violent în timpul a două consultaţii, deşi durere mică. Valabil — foarte bucuros să vorbească, deşi paranoic. Ambianţă favorabilă cu o singură excepţie. Vezi Lucy Davis — mama spălătoreasă. Inteligent şi merită să fie urmărit şi să i se dea tot ajutorul posibil. Menţinut contact. Onorariu: 1 $ (?)"
— Anul acesta e greu de luat o hotărâre, îi spuse el Porţiei. Dar cred c-o să trebuiască să-i acord premiul lui Lancy Davis.
— De te-ai hotărât, atuncea vino şi spune-mi de câteva din cadourile astea!
Cadourile care trebuiau distribuite la petrecere se aflau în bucătărie. Erau pungi de hârtie cu articole alimentare şi îmbrăcăminte, şi la toate era fixat un cartonaş roşu de Crăciun. Toţi cei interesaţi să vină erau invitaţi la petrecere, dar aceia care aveau într-adevăr intenţia să participe trebuiau să se oprească la casa doctorului şi să-şi înscrie (sau să roage vreun prieten să le înscrie) numele în caietul invitaţilor ţinut în acest scop pe masa din hol. Pungile erau îngrămădite pe duşumea. Erau cam vreo patruzeci, şi mărimea fiecăreia era în funcţie de necesităţile destinatarului. Unele cadouri constau doar în mici pacheţele cu nuci sau stafide, dar altele erau cutii aproape mai grele decât le-ar fi putut ridica un singur om. In bucătărie se aflau din abundenţă tot felul de lucruri bune.
Doctorul Copeland stătea în picioare în uşă şi nările îi fremătau cu mândrie.
— Cred că anu' ăsta ai făcut totu' foarte bine. De bună seamă că oamenii s-a purtat frumos.

— Aş! răspunse el. Asta nu e nici a suta parte din ce-ar fi fost nevoie.
— Ei haide, haide, tată! Ştiu io foarte bine că eşti tare mulţumit. Da' nu vrei s-arăţi. Trebui' să găseşti 'mneata ceva ca să cârteşti. Iaca avem aci vreo patru baniţe de mazăre, douăzeci de saci de făină, vreo şapte kile de carne, chefal, şase duzini de ouă, crupe de cereale o mulţime, borcane cu roşii şi piersici. Mere şi două duzini de portocale. Şi îmbrăcăminte. Două saltele şi patru pături. Io aş zice că asta e ceva!
— O picătură de apă în ocean. Porţia arată cu degetul spre o cutie mare din colţ.
— Chestiile astea — ce-ai de gând să faci cu ele? Cutia nu conţinea decât nişte vechituri — o păpuşă fără cap,
nişte dantelă murdară, o piele de iepure. Doctorul Copeland cercetă fiecare articol.
— Nu le arunca. O să le găsim întrebuinţare la toate. Astea-s cadouri de la musafirii noştri care n-au nimic mai bun cu ce să vie. O să le găsesc un rost ceva mai târziu.
— Atunci ce-ar fi să te uiţi la cutiile astea şi la saci ca să pot începe să le leg? N-o să fie destul loc aici în bucătărie, când se vor aduna toţi aici pentru gustări. O să pun cadourile astea afară pe scările din spate şi în curte.
Soarele răsărise. Ziua avea să fie strălucitoare şi rece. în bucătărie pluteau arome plăcute, pătrunzătoare. Pe plită stătea o oală cu cafea şi un raft al bufetului era plin cu prăjituri.
— Şi nimic din toate astea nu vine de la albi. Totu' e de la oamenii de culoare.
— Nu, rosti doctorul Copeland. Asta nu e adevărat întru totul. Domnul Singer a contribuit cu un cec de doisprezece dolari pentru a cumpăra cu ei cărbuni. L-am

invitat şi pe el să vină azi.
— Sfinte Iisuse! exclamă Porţia. Doişpe dolari!
— Am considerat că se cuvine să-l chem. El nu este ca şi ceilalţi oameni de rasă albă.
— Ai dreptate, zise Porţia. Da' io mă gândesc întruna la Willie al meu. Tare-aş fi dorit să se poată bucura şi el de petrecerea de

azi. Şi bun înţeles c-aş vrea să primesc scrisoare de la el. Mă tot apasă pe cuget. Dar iaca! Trebui' să terminăm vorbăria asta şi să ne pregătim. E aproape timpu' să-nceapă petrecerea.
Mai rămânea vreme destulă. Doctorul Copeland se spălă şi se îmbrăcă cu grijă. Un timp încercă să repete ceea ce avea să spună după ce toţi oamenii vor fi venit. Dar aşteptarea şi starea de agitaţie nu-l lăsau să se concentreze. Apoi la ora zece sosiră primii musafiri şi într-o jumătate de oră erau adunaţi cu toţii.
— Să aveţi parte de un Crăciun fericit! spuse John Roberts, poştaşul.
Se foia fericit prin mulţimea de oameni, cu un umăr mai ridicat decât celălalt, şi ştergându-şi faţa cu o batistă albă de mătase.
— La mulţi ani!
Partea din faţă a casei era înţesată de lume. Musafirii se îngrămădeau la uşă sau formau grupuri pe veranda din faţă şi în curte. Nu era nici un fel de înghionteală sau nepoliteţe, zarva era cuviincioasă. Prietenii se strigau unii pe alţii, iar străinii erau prezentaţî:,,şi li se strângea mâna. Copiii şi tinerii strânşi laolaltă se retrăgeau spre bucătărie.
— Un cadou de Crăciun!
Doctorul Copeland stătea în picioare în mijlocul camerei din faţă, lângă arbust. Era buimac. Strângea mâini şi răspundea la saluturi deconcertat. Cadouri personale, unele legate minuţios cu funde şi altele înfăşurate în ziar, îi erau îndesate în mâini. Nu mai putea găsi nici un loc unde să le pună. Aerul deveni dens, vocile răsunau mai tare. Chipuri se învârteau în jurul lui, încât nu mai putea recunoaşte nici unul. Treptat îi reveni stăpânirea de sine. Găsi un loc să pună deoparte cadourile ce le ţinea în braţe. Ameţeala se atenua, odaia se limpezi. îşi aşează ochelarii şi începu să privească de jur împrejur.
— La mulţi ani! La mulţi ani!
Era Marshall Nicolls, farmacistul, îmbrăcat în frac şi discutând cu ginerele său, care lucra pe un camion de gunoi. Venise şi predicatorul de la biserica Sfintei înălţări. Şi doi diaconi de la alte biserici. Highboy, purtând un costum cadrilat, se

iilpPf
mişca de colo-colo prin mulţime, comunicativ. Vlăjgani spilcuiţi făceau plecăciuni în faţa tinerelor femei îmbrăcate în rochii lungi de culori strălucitoare. Erau mame cu copii şi bătrâni sfătoşi care scuipau în batiste bătătoare la ochi. în încăpere era cald şi gălăgie. Domnul Singer stătea în picioare în cadrul uşii. Mulţi din cei prezenţi se holbau la el. Doctorul Copeland nu-şi putea aminti dacă îi urase bun venit sau nu. Mutul stătea singur. Faţa lui semăna oarecum cu portretul lui Spinoza. O faţă de evreu. Era o plăcere s-o priveşti.
Uşile şi ferestrele erau deschise. în odaie era curent, aşa încât focul ardea trosnind. Zgomotele se potoliră. Toate scaunele erau ocupate, iar tinerii şedeau în rânduri jos pe podea. Holul, veranda, chiar şi curtea erau înţesate de oaspeţi tăcuţi. Sosise timpul ca el să vorbească - şi ce anume avea să spună? Panica îi strângea gâtlejul. întreaga încăpere aştepta. La un semn al lui John Roberts toate zgomotele încetară.
- Poporul meu, începu doctorul Copeland stingherit. Urmă o pauză. Apoi deodată îşi regăsi cuvintele.
— Acesta este al nouăsprezecelea an în care ne-am adunat împreună în această cameră ca să sărbătorim ziua de Crăciun. Erau timpuri întunecate atunci când oamenii noştri au auzit prima oară despre naşterea lui lisus Hristos. în oraşul acesta oamenii noştri erau vânduţi ca sclavi în piaţa tribunalului. De atunci am ascultat şi am spus povestea vieţii lui de mai multe ori decât ne putem aduce aminte. Aşa că astăzi povestea noastră va fi una diferită.
Acum o sută douăzeci de ani s-a născut un alt om în ţara cunoscută sub numele de Germania — o ţară depărtată, dincolo de Oceanul Atlantic. Acest om a înţeles aşa cum a înţeles şi lisus. Dar gândurile lui nu erau preocupate de cer sau de viitorul celor ce mor. Ţelul lui se îndrepta către cei ce trăiesc, către marile mase de fiinţe omeneşti care

muncesc şi suferă, şi muncesc până mor. Către acei care spală rufe sau lucrează ca bucătari, care culeg bumbacul sau lucrează la căzile fierbinţi cu

vopsele din fabrici. Ţelul lui era îndreptat către noi, şi numele acestui om e Karl Marx. Karl Marx a fost un om înţelept. A studiat şi a muncit, şi a înţeles lumea din jurul lui. El a spus că lumea e împărţită în două clase, săracii şi bogaţii. Pentru fiecare om bogat există o mie de oameni săraci şi care lucrează pentru acest om bogat, ca el să devină şi mai bogat, Karl Marx nu a împărţit lumea în negri sau albi, sau chinezi — el socotea că a fi unul din milioanele de oameni săraci sau unul din puţinii bogaţi este mai important pentru om decât culoarea pielii lui. Scopul vieţii lui Karl Marx era ca toate fiinţele omeneşti să devină egale şi ca imensa bogăţie a lumii să fie împărţită astfel încât să nu mai existe săraci sau bogaţi, ci fiecare om să-şi aibă partea lui. Acesta este unul din preceptele pe care ni le-a lăsat Karl Marx: „De la fiecare după posibilităţile lui, fiecăruia după nevoile lui." O palmă galbenă, zbârcită, se ridică timid din fundul holului.
— Unde-i Marx ăsta în Biblie?
Doctorul Copeland explică. Rosti cele două nume literă cu literă şi menţiona perioada în care a trăit.
— Mai sunt şi alte întrebări? Aş dori ca fiecare din voi să se simtă liber să înceapă o discuţie sau să participe la ea.
— Presupun că domnul Marx era un om al bisericii creştine? întrebă predicatorul.
— El credea în sfinţenia spiritului omenesc.
— Era alb?
— Da. Dar el nu se socotea un om alb. Spunea „consider că nimic nu e străin de mine din tot ce e omenesc". Se socotea pe sine un frate al tuturor oamenilor.
Doctorul Copeland făcu o pauză mai lungă. Chipurile din jurul lui erau în aşteptare.
— Care este valoarea fiecărui obiect ce vă aparţine, a oricărei mărfi pe care o cumpăraţi într-o prăvălie? Valoarea depinde de un singur lucru — şi acesta este munca de care e nevoie pentru a-l face sau pentru a cultiva acest articol. De ce o casă de cărămidă costă mai mult decât o varză? Deoarece la construirea
unei case de cărămidă intră munca mai multor oameni. Sunt oamenii care fac cărămizile şi mortarul, şi oamenii care taie copacii pentru a face scândurile folosite la duşumea. Sunt oamenii care au făcut posibilă construirea casei de cărămidă. Sunt oamenii care au cărat materialele la locul unde casa urmează să fie construită. Sunt oamenii care au făcut roabele şi camioanele care au cărat materialele până la locul acela. Apoi, în cele din urmă, sunt muncitorii care au construit casa. O casă de cărămidă conţine munca multor, multor oameni -- în timp ce oricare din noi poate să crească o varză în curtea lui din spate. O casă de cărămidă costă mai mult decât o varză pentru că necesită multă muncă pentru a o face. Aşa încât când un om cumpără această casă de cărămidă el plăteşte munca. Dar cine ia banii, profitul? Nu oamenii care au depus munca, ci patronii care îi au în stăpânire. Şi dacă cercetaţi lucrul acesta mai departe, veţi descoperi că aceşti patroni au şi ei patroni deasupra lor, şi că acei patroni au la rândul lor, şi mai sus, alţi patroni — aşa încât oamenii care stăpânesc cu adevărat toată această muncă, care fac aşa încât orice articol să valoreze bani, sunt foarte puţini. Până aici vă este clar?
— înţelegem!
Dar oare chiar au înţeles? Incepix totul din nou şi le repovesti cele ce le spusese. De data aceasta au pus întrebări.
— Dar lutul pentru cărămizile astea nu costă bani? Şi n-ai nevoie de bani să iei în arendă pământ şi să cultivi pe el recolte?
— Asta este o problemă importantă, răspunse doctorul Copeland. Pământul, lutul, cheresteaua — aceste lucruri se numesc resurse naturale. Omul nu face el aceste resurse naturale — omul doar le perfecţionează, le foloseşte doar pentru lucru. Prin urmare, doar o singură persoană sau un grup de persoane să posede ei aceste lucruri? Cum poate un om să posede pământ şi spaţiu, şi lumina soarelui, şi ploaia pentru recolte? Cum poate un om să spună „acesta este al meu" despre toate lucrurile acestea şi să refuze a-i lăsa pe ceilalţi să fie părtaşi la ele? De aceea Marx spune că aceste resurse naturale trebuie să

aparţină tuturor, nu împărţite în părţi mici, ci folosite de toţi oamenii, în funcţie de capacitatea fiecăruia. Lucrurile sunt în felul acesta. Să zicem că moare un om şi îşi lasă catârul celor patru fii ai lui. Fiii nu vor dori să taie catârul în patru pentru ca fiecare să-şi ia partea lui. Măgarul va fi al tuturor şi-l vor pune la muncă împreună. în felul acesta, spune Marx, să fie stăpânite resursele naturale — nu de către un singur grup de oameni bogaţi, ci de toţi oamenii muncii din lume în totalitate. Noi, cei din camera aceasta, nu avem proprietăţi particulare. Poate unul sau doi dintre noi să posedăm casa în care locuim, sau să avem un dolar sau doi puşi deoparte — dar noi nu posedăm nimic, decât ceea ce contribuie direct la a ne menţine în viaţă. Tot ceea ce ne aparţine sunt trupurile noastre. Iar noi ne vindem trupurile în fiecare zi pe care o trăim. Le vindem în fiecare dimineaţă când ne ducem la slujbele noastre şi trudim ziua întreagă. Suntem siliţi să vindem la orice preţ, în orice clipă, pentru orice scop. Suntem siliţi să ne vindem trupurile pentru a putea să mâncăm si să trăim. Iar preţul care ni se dă pentru asta abia dacă e suficient ca să avem putere să trudim mai departe pentru beneficiul altora. Astăzi nu mai suntem urcaţi pe platforme şi vânduţi în piaţa tribunalului. Dar suntem siliţi să ne vindem vigoarea noastră, timpul nostru, sufletele noastre aproape în fiecare ceas pe care îl trăim. Am fost eliberaţi dintr-un anumit fel de sclavie doar pentru a fi azvârliţi într-altul. Este aceasta libertate? Suntem noi totuşi oameni liberi?

O voce groasă strigă din curtea din faţă:

— Asta e adevărul adevărat! v

— Aşa e lucrurile!

— Dar noi nu suntem singuri în această sclavie. Mai sunt milioane în întreaga lume, de toate culorile şi rasele, şi credinţele. Asta trebuie să ţinem minte. Mulţi din oamenii noştri îi urăsc pe săracii rasei albe, şi ei ne urăsc pe noi. Oameni din oraşul acesta care trăiesc pe malul râului şi lucrează în fabrici. Oameni care sunt aproape tot atât de nevoiaşi ca şi noi. Ura asta este o mare nenorocire şi niciodată nu va putea duce la nimic bun.

Trebuie să ţinem minte cuvintele lui Karl Marx şi să privim adevărul după cum ne învaţă el. Nedreptatea sărăciei trebuie să ne unească laolaltă, nu să ne separe.. Trebuie să ţinem minte că noi toţi facem ca lucrurile de pe acest pământ să aibă valoare din cauza muncii noastre. Aceste adevăruri esenţiale învăţate de la Karl Marx trebuie să le păstrăm pentru totdeauna în inimile noastre şi să nu le uităm.

Dar, popor al meu! Noi, cei din încăperea asta — noi, negrii — avem o altă menire care e numai şi numai a noastră. Purtăm în noi un ţel neabătut, real, şi dacă nu ne vom îndeplini ţelul acesta vom fi pierduţi pentru totdeauna. Haideţi să vedem, deci, care este natura acestei meniri speciale.

Doctorul Copeland îşi desfăcu gulerul cămăşii, căci avea senzaţia că se înăbuşă. Iubirea dureroasă pe care o simţea în el era mai mult decât putea suporta. Se uită jur-împrejur la oaspeţii tăcuţi. Aşteptau. Grupurile de oameni din curte şi de pe verandă stăteau încremenite în aceeaşi tăcere plină de atenţie ca şi cei din încăpere. Un bătrân surd se aplecă înainte ducându-şi mâna la ureche. O femeie potoli un bebeluş neastâmpărat, dându-i o suzetă. Domnul Singer stătea atent în cadrul uşii. Majoritatea tinerilor şedeau jos pe duşumea. Printre ei se afla şi Lancy Davis. Buzele băiatului erau palide şi nervoase. îşi încleştase foarte strâns genunchii cu braţele şi faţa lui copilăroasă era posacă. Toţi ochii din încăpere

priveau cu atenţie şi în ei se citea foamea de adevăr.
— Astăzi o să atribuim premiul de cinci dolari elevului de liceu care a scris cel mai bun eseu pe subiectul *Ambiţia mea: Cum pot îmbunătăţi eu condiţia rasei negre în societate.* Anul acesta premiul îi este acordat lui Lancy Davis.
Doctorul Copeland scoase un plic din buzunar.
— Nu mai e nevoie să vă spun că valoarea acestui premiu nu constă în întregime în suma de bani care îl reprezintă — ci în adevărul sacru şi în credinţa care îl întovărăşesc.
Lancy se ridică cu stângăcie în picioare. Buzele lui bosumflate îi tremurau. Făcu o plecăciune şi luă premiul.

— Doriţi să citesc eseul pe care l-am scris?
— Nu, răspunse doctorul Copeland. Dar doresc să vii şi să stai de vorbă cu mine săptămâna asta într-una din zile.
— Da, domnule. In odaie se aşternu din nou liniştea.
— „Nu vreau să fiu servitor!" Asta e dorinţa pe care am citit-o mereu şi mereu în eseurile de faţă. Servitor? Doar unul la o mie din ai noştri are îngăduinţa de a fi servitor. Noi nu muncim! Noi nu slujim!
Râsetele din încăpere sunau neliniştite.
— Ascultaţi! Unul la cinci din ai noştri trudeşte să construiască drumuri sau să îngrijească de salubritatea oraşului, sau lucrează la un joagăr, sau la o fermă. Altul din cei cinci este incapabU de a obţine o muncă, indiferent care. Dar oare ceilalţi trei din această cifră de cinci — marea mulţime din ai noştri? Mulţi din noi gătesc pentru acei care nu sunt în stare să-şi prepare mâncarea pe care apoi o mănâncă ei înşişi. Mulţi lucrează o viaţă întreagă îngrijind grădini de flori pentru ca un om sau doi să se bucure de ele. Mulţi din noi lustruiesc parchetele cernite ale caselor elegante. Sau conducem automobile pentru oamenii bogaţi care sunt prea leneşi să conducă singuri. Ne petrecem viaţa făcând mii de servicii care nu sunt nimănui de vreun folos real. Noi trudim şi toată truda noastră se iroseşte în zadar. înseamnă asta a fi slugă? Nu, asta înseamnă a fi sclav.
Noi muncim, dar munca noastră este irosită. Nouă nu ne este îngăduit să slujim. Voi, elevii care sunteţi aici în dimineaţa asta, reprezentaţi puţinii norocoşi ai rasei noastre. Celor mai mulţi din oamenii noştri li se interzice cu desăvârşire să meargă la şcoală. Pentru unul singur din voi există zeci de tineri care abia dacă ştiu să-şi scrie numele. Nouă ni se refuză demnitatea studiului şi a ştiinţei de carte.
„De la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după nevoile lui." Noi toţi cei de aici ştim ce înseamnă a suferi pentru nevoi reale. Asta este o mare nedreptate. Dar există o nedreptate şi mai amară chiar decât asta — să ţi se interzică dreptul de a munci potrivit cu posibilităţile tale. Să trudeşti o viaţă întreagă fără de

folos. Sa ţi se interzică şansa de a sluji. Ar fi infinit mai profitabil pentru punga noastră să dăm ceea ce e de dat decât să fim jefuiţi de bogăţiile minţilor noastre şi ale sufletelor noastre. Unii din voi, tineri care vă aflaţi aici în dimineaţa asta, s-ar putea să simţiţi dorinţa de a deveni profesori sau surori medicale, sau conducători ai rasei voastre. Dar celor mai mulţi li se va interzice s-o facă. O să trebuiască să vă vindeţi pe voi înşivă pentru un scop nefolositor ca să vă puteţi menţine în viaţă. Veţi fi împinşi cu putere înapoi şi respinşi. Tânărul chimist culege bumbac. Tânărul scriitor este în imposibilitatea de a învăţa să citească. Profesorul este ţinut într-o inutilă sclavie la scândura de călcat. Noi nu avem reprezentanţi în guvern. Noi nu avem vot. în toată ţara aceasta mare noi suntem cei mai asupriţi dintre toţi oamenii. Noi nu ne putem ridica vocea. Limbile noastre ne putrezesc în gură deoarece nu le putem folosi. Inimile noastre devin secătuite şi-şi pierd forţa necesară ţelului nostru.
Popor al rasei negre! Purtăm în noi toate bogăţiile minţii şi sufletului omenesc. Oferim cele mai preţioase din toate darurile. Şi ofrandele noastre sunt tratate cu batjocură şi dispreţ. Darurile noastre sunt călcate în picioare, în noroi şi făcute inutile. Suntem puşi la cazne mai fără de folos decât munca vitelor. Negri! Trebuie să ne ridicăm şi să fim iarăşi noi înşine! Trebuie să fim liberi!
în încăpere se porni un murmur. Istoria plutea în aer. Doctorul Copeland se

sufocă şi-şi încleşta pumnii. Simţea ca şi cum s-ar fi înălţat până la statura unui uriaş. Iubirea care îl copleşea făcea din pieptul lui un dinam, şi ar fi dorit să strige aşa încât vocea să-i poată fi auzită prin tot oraşul. Ar fi dorit să se lase în genunchi pe podea şi să strige cu voce de uriaş. încăperea era plină de gemete şi vaiete.
— Salvează-ne!
— Dumnezeule puternic! Scoate-ne din această sălbăticie a morţii!
' ,
— Aleluia! Salvează-ne, Dumnezeule!

'n!pM!lwpf'!wrap™

ib

Făcu sforţări să-şi recapete controlul. Făcu sforţări şi în cele din urmă îşi regăsi stăpânirea de sine. îşi înfrânse impulsul de a răcni şi-şi căută vocea lui puternică, cea adevărată.
— Atenţiune! strigă el. Noi ne vom salva. Dar nu prin rugăciuni şi jelanie. Nu prin indolenţă sau băutură. Nu prin plăcerile trupului sau prin ignoranţă. Nu prin supunere şi umilinţă. Ci prin mândrie. Prin demnitate. Devenind dârji şi puternici. Trebuie să ne făurim forţe pentru ţelul nostru măreţ, adevărat.
Se opri pe neaşteptate, ţinându-se foarte drept.
— în fiecare an la vremea aceasta noi ilustrăm primul din preceptele lui Karl Marx. Fiecare din voi a adus în avans la această întrunire un cadou. Mulţi dintre voi au renunţat la confortul lor pentru a putea uşura nevoile altora. Fiecare din voi a dat câte ceva după mijloacele lui, fără să se gândească la valoarea cadoului pe care-l va primi în schimb. Pentru noi este firesc să împărţim unii cu alţii. De multă vreme noi am înţeles că este o fericire mai mare să dai decât să primeşti. în inimile noastre noi am simţit dintotdeauna cuvintele lui Karl Marx: De la fiecare după posibilităţile lui, fiecăruia după nevoile lui.
Doctorul Copeland tăcu un lung moment, ca şi cum şi-ar fi isprăvit cuvintele. Apoi vorbi din nou:
— Ţelul nostru este să păşim cu tărie şi demnitate, străbătând zilele umilinţei noastre. Mândria noastră trebuie să fie puternică, deoarece noi cunoaştem valoarea minţii şi sufletului omenesc. Trebuie să ne învăţăm copiii. Noi trebuie să ne sacrificăm, astfel încât ei să-şi poată câştiga demnitatea studiului şi a ştiinţei de carte. Căci va sosi timpul. Va sosi timpul când tezaurul ce sălăşluieşte în noi nu va mai fi tratat cu batjocură şi dis-preţ. Va sosi timpul când ni se va îngădui să servim. Când vom trudi, şi truda noastră nu va fi irosită. Şi ţelul nostru este să aşteptăm timpul acesta cu tărie şi credinţă.
Isprăvise. Se bătea din palme, se tropăia din picioare pe duşumea sau afară pe pământul întărit de frigul iernii. Din bucătărie venea plutind aroma de cafea fierbinte şi tare. John Roberts îşi luă sarcina de a împărţi cadourile, strigând numele

scrise pe cartonaşe. Porţia turna cu polonicul cafea din oala de pe sobă, în timp ce Marshall NicoUs oferea felii de cozonac. Doctorul Copeland se învârtea printre musafiri, mereu înconjurat de o mică mulţime.
Cineva îl pisălogea trăgându-l de cot:
— El e ăla după care i-ai dat numele lui Buddy al dumitale? Răspunse că da. Lancy Davis îl urma punându-i întrebări; îi
răspundea la toate cu da. Bucuria îl făcea să se simtă ca un om beat. Să-i înveţe şi să-i povăţuiască, şi să le explice oamenilor lui
I— şi să-i facă să înţeleagă. Era lucrul cel mai minunat din toate. Să spui adevărul şi să ţi se dea ascultare.
— Desigur că ne-am simţit foarte bine la petrecerea asta. Stătea în picioare în vestibul spunând la revedere. Strângea
mâini una după alta. Se rezema cu toată greutatea de perete şi numai ochii i se mişcau, căci era obosit.
— Mă bucur foarte mult.
Domnul Singer plecă ultimul. Era cu adevărat un om bun. Era un alb inteligent şi cu o reală cunoaştere a lucrurilor. Nu avea în el nimic din acea insolenţă josnică. După ce plecaseră toţi, el a rămas cel din urmă. Zăbovea şi părea să aştepte un ultim cuvânt. Doctorul Copeland îşi ţinea mâna la gât deoarece avea o durere în laringe.
— Propovăduitori, rosti el răguşit. Asta este nevoia noastră cea mare. Conducători. Cineva care să ne unească şi să ne călăuzească.
După festivitate încăperile păreau devastate, pustii. în casă era frig. în bucătărie. Porţia spăla ceştile. Zăpada argintie de pe pomul de Crăciun fusese călcată în picioare pe duşumea şi două din globuri erau sparte.
Era obosit, dar bucuria şi febra nu-l lăsau să se odihnească. Se aşternu pe treabă pentru a face ordine în casă, începând cu dormitorul. Deasupra pe clasor stătea uitată o fişă — însemnările asupra lui Lancy Davis. Cuvintele pe care urma să i le spună începeau să i

se contureze limpede în minte şi nu-şi găsea

astâmpăr deoarece nu i le putea spune acum. Faţa posacă a băiatului era inimoasă şi el nu şi-o putea scoate din gând. Deschise sertarul de deasupra al clasorului ca să pună fişa la loc. A. B. C. — răsfoia literele cu nervozitate. Apoi ochii îi căzură pe propriul lui nume: Copeland, Benedict Mady. In dosar erau mai multe radiografii de plămâni şi un scurt istoric al cazului. Ridică una din radiografii la lumină. în partea de sus a plămânului stâng era un punct luminos ca o stea calcificată. Şi ceva mai jos o pată mare, ceţoasă, care se repeta în plămânul drept în partea de sus. Doctorul Copeland puse repede radiografiile la loc în dosar. Ţinea încă în mână doar scurtele însemnări pe care le scrisese el însuşi. Cuvintele se lăbărţau mari şi mâzgălite, aşa încât cu greu le putu citi. „1920 — calcif. a glandelor limf. — foarte pronunţată îngroşare a hilurilor. Leziuni oprite — reluat activitatea. 1937 — leziune redeschisă — arată radiografiile —" Nu putu citi însemnările. La început nu putu desluşi cuvintele şi apoi când reuşi să le citească clar, ele nu păreau să .aibă nici un sens. în sfârşit erau trei cuvinte: „Pronostic: nu ştiu." îl năpădi din nou vechea, violenta deznădejde. Se aplecă şi deschise, smucindu-l, sertarul de jos al clasorului. Un teanc de scrisori în neorânduială. Note de la Asociaţia pentru Propăşirea Oamenilor de Culoare. O scrisoare îngălbenită de la Daisy. Un bilet de la HamUton, prin care-i cerea un dolar şi jumătate. Ce anume căuta? Mâinile lui scotoceau prin sertar şi-apoi, într-un târziu, se ridică anevoios.
Timp irosit. Trecuse o oră.
Porţia curăţa cartofi la masa din bucătărie. Stătea cocârjată şi faţa îi era îndurerată.
— îndreaptă-ţi umerii, rosti el mânios. Şi isprăveşte cu poso-moreala asta. Boceşti şi te vaieţi atâta, de nu mă mai pot uita la tine.
— Mă gândeam doar la Willie, răspunse ea. Sigur că scrisoarea a-ntârziat numa' trei zile. Da' n-ar fi trebuit să-mi facă asemenea griji. El nu-i un băiat ca alţii. Şi am aşa, o presimţire ciudată.

— Ai răbdare, fetiţo.
— Cred că n-am încotro.
— Am de făcut câteva vizite, dar o să mă întorc repede.
— E-n regulă.
— Totul va fi bine, zise el.
I se risipise aproape toată bucuria în lumina strălucitoare şi rece a soarelui de amiază. Bolile pacienţilor lui i se învârteau prin minte. Un abces de rinichi. Meningită spinală. Boala lui Pott. Ridică manivela maşinii de pe bancheta din spate. De obicei chema de pe stradă vreun trecător negru, ca să învârtă manivela în locul lui. Oamenii lui erau întotdeauna bucuroşi să-l ajute sau să-i facă un serviciu. Dar astăzi fixă manivela şi o învârti cu putere singur. îşi şterse sudoarea de pe faţă cu mâneca de la palton şi se grăbi să se urce la volan şi s-o pornească la drum.
Cât de mult din ceea ce spusese astăzi a fost înţeles? Cât de mult va avea oare vreo însemnătate? îşi aminti cuvintele pe care le folosise, şi ele păreau să se şteargă şi să-şi piardă forţa. Cuvintele rămase nerostite îl apăsau mai greu pe inimă. Se rostogoleau în sus spre buze, apoi se destrămau. Chipurile oamenilor lui chinuiţi i se învârteau prin faţa ochilor ca o masă sinuoasă. Şi în timp ce îşi mâna încet automobilul de-a lungul străzii, iubirea mânioasă, neobosită, îi strângea inima.
Oraşul nu mai cunoscuse o iarnă atât de rece ca aceasta de ani de zile. Gerul glazura ochiurile de geam şi albea acoperişurile caselor. După-amiezile reci emanau o lumină tulbure do culoarea lămpii, iar umbrele erau de un siniliu palid. Băltoacele de pe străzi erau acoperite cu o crustă subţire de gheaţă şi a doua zi după Crăciun oamenii spuneau că doar la zece kilometri mai spre nord ninsese uşor.

Cu Singer se petrecu o schimbare. Adesea se ducea să facă aceleaşi lungi plimbări care îi ocupaseră timpul şi în primele luni după plecarea lui Antonapoulos. Plimbările acestea se întindeau pe kilometri întregi în toate direcţiile, acoperind toată suprafaţa oraşului în întregime. Rătăcea prin cartierele înghesuite de-a lungul râului, ce păreau mai mizere decât înainte, de când fabricile lâncezeau din cauza iernii. în ochii multora se citea o singurătate sumbră. Acum, că oamenii erau siliţi la inactivitate, puteai simţi în ei un anume neastâmpăr. Noi crezuri răbufneau cu înflăcărare. Un bărbat tânăr care lucrase la căzile de coloranţi într-o fabrică pretinse pe neaşteptate că o mare putere divină a pătruns în el. Spunea că datoria lui era să enunţe o nouă serie de porunci de la Dumnezeu. Tânărul instalase un tabernacul şi sute de oameni veneau în fiecare seară să se tăvălească pe pământ şi să se zgâlţâie unul pe altul, deoarece aveau convingerea că se aflau în prezenţa a ceva mai mult decât omenesc. S-a petrecut de asemenea şi o crimă. O femeie care nu câştiga nici atât cât să poată mânca şi-a închipuit că şeful de echipă a înşelat-o la calculul orelor muncite şi l-a înjunghiat în gât. O familie de negri s-a mutat în ultima casă de pe una din cele mai nenorocite străzi, şi asta a produs atâta indignare, încât s-a dat foc casei, iar negrul a fost bătut de vecini. Dar astea nu erau decât incidente. în realitate nu se schimbase nimic. Greva despre care se tot vorbea n-a avut loc niciodată, deoarece oamenii nu au reuşit să se adune laolaltă. Totul era la fel ca înainte. Sunny Dixie Show era deschis chiar şi în cele mai friguroase seri. Oamenii visau şi se băteau, şi dormeau la fel de mult ca întotdeauna. Şi, din obişnuinţă, îşi puneau degrabă stavilă gândurilor astfel încât să nu se abată prin întunericul de dincolo de ziua de mâine.

Singer se plimba prin îndepărtatele periferii rău mirositoare ale oraşului, unde negrii se îmbulzeau laolaltă. Găsea aici mai multă veselie şi vioiciune. Adesea prin alei plutea mirosul plăcut, pătrunzător, de gin. Lumina focului învăluitoare, adormitoare, colora ferestrele. în biserici se ţineau întruniri aproape în

fiecare seară. Case micuţe, confortabile, implantate în parcele de iarbă maronie — căci Singer se plimba, de asemenea, şi prin aceste părţi ale oraşului. Aici copiii erau mai viguroşi şi mai prietenoşi cu străinii. Hoinărea prin cartierele bogaţilor. Casele erau foarte mari şi vechi, cu coloane albe şi garduri sofisticate, din fier forjat. Trecea pe lângă case mari de cărămidă, unde, pe drumul de acces spre ele, claxonau automobile şi unde panaşuri de fum se încolăceau cu prisosinţă deasupra coşurilor. Apoi mai departe, afară, tocmai în marginea drumurilor care duceau din oraş spre magazinele universale, unde veneau fermierii în nopţile de sâmbătă şi se aşezau în jurul vreunei sobe. Adesea se învârtea în jurul celor patru mari blocuri ale centrului comercial luminate atât de puternic, după care intra prin aleile întunecoase, pustii, din spatele lor. Nu exista parte a oraşului pe care Singer să nu o cunoască. Privea pătratele galbene reflectate de lumina celor o mie de ferestre. Nopţile de iarnă erau minunate. Cerul era de un azuriu glacial şi stelele foarte strălucitoare.

Se întâmpla adesea ca în timpul acestor plimbări să fie oprit şi să i se vorbească. începură să-l cunoască tot felul de oameni. Dacă persoana care-i vorbea era un străin, Singer îi arăta cartea de vizită astfel încât tăcerea să-i fie înţeleasă. Ajunse să fie cunoscut prin tot oraşul. Umbla cu umerii foarte drepţi şi întotdeauna îşi ţinea mâinile adânc vârâte în buzunare. Ochii lui cenuşii păreau să cuprindă totul împrejur, iar pe chip avea neîntrerupt expresia de calm întâlnită cel mai adesea la aceia care sunt sau foarte înţelepţi sau foarte trişti. Era întotdeauna bucuros să se oprească cu oricine îi dorea compania. Căci la urma urmelor el doar se plimba, nemergând niciunde.

Din momentul acela începură să circule tot felul de zvonuri referitoare la mut. în anii dinainte, când era cu Antonapoulos, iamândoi se duceau şi se întorceau de la lucru, dar în afară de iaceasta stăteau întotdeauna împreună singuri în camerele lor. 'J^imeni nu se sinchisea de ei — şi dacă se întâmpla să fie observaţi, grecul cel uriaş era acela care atrăgea atenţia. Acel Singer iin anii trecuţi fusese uitat.

Dar acum zvonurile despre mut erau multe şi variate. Evreii spuneau că e evreu. Negustorii de pe strada principală pretindeau că primise o mare moştenire şi că era un om foarte bogat. Intr-una din uniunile textile în care oamenii erau trataţi cu brutalitate se şoptea că mutul era unul din conducătorii Congresului Organizaţiilor Industriale. Un turc singuratic, care vagabondase prin oraş cu ani în urmă şi care trăgea mâţa de coadă cu familia lui în spatele unei mici prăvălii în care vindea pânzeturi, susţinea pătimaş în faţa nevestei sale că mutul era turc. Spunea că atunci când îi vorbeşte pe limba lui mutul înţelege. Şi, afirmând asta, vocea i se umplea de căldură şi uita să-şi mai certe copiii şi deborda de planuri şi de energie. Un bătrân de la ţară spunea că mutul venise de undeva aproape de locurile de unde se trăgea el şi că tatăl mutului avea cea mai frumoasă plantaţie de tutun din tot ţinutul. Se spuneau despre el toate aceste lucruri.
Antonapoulos! Singer purta în el necontenit amintirea prietenului său. N0'aptea, când îşi închidea ochii, chipul grecului îi apărea acolo în întuneric — rotund şi unsuros, cu zâmbetul acela cuminte şi blând. în visele lui erau întotdeauna împreună.
Trecuse de-acum mai mult de un an de când prietenul său plecase. Iar anul acesta nu i se păruse nici scurt, nici lung. Părea mai degrabă desprins din cursul obişnuit al timpului — ca atunci când cineva e beat sau pe jumătate adormit. îndărătul fiecărei ore, prietenul lui era întotdeauna prezent. Şi această viaţă clădită doar pe amintirea lui Antonapoulos lua contur şi se desfăşura potrivit cu evenimentele petrecute atunci. în primele luni, cel mai mult se gândise la acele teribile săptămâni înainte ca Antonapoulos să fi fost luat — la nenorocirile care au decurs din boala lui, la mandatele de arestare, şi la chinurile de a încerca să tempereze ciudăţeniile prietenului său. Se gândea la vremea aceea din trecut când el şi Antonapoulos fuseseră nefericiţi. Mai ales o amintire, foarte îndepărtată, îi revenea mereu şi mereu în memorie.
Ei nu aveau prieteni. Se întâlneau uneori cu alţi muţi — doar cu trei din ei avuseseră relaţii mai apropiate în timpul celor zece ani. Numai că de fiecare dată se întâmpla câte ceva. Unul se mutase în alt stat la o săptămână după ce-l cunoscuseră. Altul era însurat şi avea şase copii şi nu vorbea cu mâinile. Dar ceea ce îşi amintea Singer mai des, după ce prietenul său plecase, era relaţia lor cu cel de-al treilea din aceste cunoştinţe.
Mutul se numea Cari. Era un tânăr gălbejit, care lucra în-tr-una din fabrici. Avea ochii de un galben-pai, iar dinţii îi erau atât de fragili şi transparenţi, încât păreau şi ei galbeni. în salopeta albastră care atârna pe trupul lui mic şi descărnat, era ca o păpuşă din cârpe galbene şi albastre.
L-au invitat la cină şi au aranjat să se întâlnească cu el înainte, la prăvălia unde lucra Antonapoulos. Când el şi cu Singer au ajuns acolo grecul mai era încă ocupat. Termina tocmai o serie de bomboane fondante de caramel în bucătăria din spatele prăvăliei. Compoziţia era întinsă, aurie şi lucioasă, pe lunga masă de marmură. în aer plutea mirosul cald, pătrunzător, de zaharicale. Antonapoulos părea încântat să-şi treacă cuţitul prin pasta fierbinte de zahăr şi s-o taie în pătrăţele sub privirea atentă a lui Cari. Din vârful cuţitului său uns cu grăsime oferi noului lor prieten un colţ de bomboană, apoi îi prezentă scamatoria pe care o executa întotdeauna când dorea să placă cuiva. Arătă cu degetul spre un recipient de pe sobă, în care fierbea siropul, îşi făcu vânt cu evantaiul pe faţă şi-şi dădu ochii peste cap ca să arate cât era de fierbinte. Apoi îşi umezi mâna într-un vas cu apă rece şi o scufundă în siropul clocotit, după care repede şi-o puse iar înapoi în apă. Ochii i se bulbucară şi-şi scotea limba ca şi cum ar fi avut dureri cumplite. Se strângea de mână şi sărea într-un picior de se zgâlţâia clădirea. Apoi brusc zâmbi, îşi întinse mâna să arate că a fost o glumă şi-l bătu pe Cari pe umăr.
Era o seară mohorâtă de iarnă şi răsuflarea lor făcea aburi în aerul rece, pe când mergeau ţinându-se de braţ de-a lungul străzii. Singer era în mijloc şi de două ori îi lăsă să aştepte pe trotuar în timp ce el intră în magazine să facă cumpărături. Cari şi

Antonapoulos cărau pungile cu mâncare, iar Singer îi ţinea strâns de braţ zâmbind tot drumul spre casă. Camerele lor erau plăcute şi el se mişca fericit de colo-colo, făcând conversaţie cu Cari. După ce-au luat masa, amândoi au stat de vorbă, în vreme ce Antonapoulos privea cu un zâmbet blajin. Din când în când imensul grec se ducea cu mişcări greoaie până la dulapul din perete şi turna gin în pahare. Cari şedea lângă fereastră şi bea doar atunci când Antonapoulos îi împingea paharul sub nas, sorbind cu seriozitate înghiţituri mici. Singer nu-şi putea aminti ca prietenul lui să mai fi fost vreodată atât de cordial cu un străin, şi anticipa cu plăcere vremea când Cari va veni să-i viziteze adesea.
Trecuse de miezul nopţii când se întâmplă lucrul care a dus de râpă întrunirea aceea atât de veselă. Antonapoulos se întoarse de la una din plimbările la dulapul din perete cu o căutătură încruntată. Se aşează pe patul lui şi începu în repetate rânduri să privească insistent la noul lor prieten cu o expresie jignitoare şi cu mare dezgust. Singer încercă să poarte o conversaţie aprin-S3. CH. S&. mascheze acest comportament, dar grecul continua cu perseverenţă. Cari se ghemui în scaun, frecându-şi genunchii osoşi, fascinat şi stânjenit în acelaşi timp de grimasele gigantului grec. Se împurpurase la faţă şi înghiţea speriat. Singer nu mai putu trece cu vederea situaţia, aşa că în cele din urmă îl întrebă pe Antonapoulos dacă îl durea burta sau dacă îi era cumva râu şi dorea să meargă la culcare. Antonapoulos clătină din cap. Arătă cu degetul spre Cari şi începu să facă toate gesturile obscene pe care le cunoştea. Repulsia de pe chipul său era ceva teribil de privit. Cari se făcu mic de teamă. într-un târziu, matahala de grec scrâşni din dinţi şi se ridică din scaun. Cari îşi apucă în grabă şapca şi ieşi din cameră. Singer îl urmă jos pe scări. Nu ştia cum să explice acestui străin purtarea prietenului său. Cari se opri adus de spate în cadrul uşii, jos sub scări, vlăguit, cu şapca lui cu cozoroc trasă pe faţă. In cele din urmă îşi strânseră mâna şi Cari plecă.
Antonapoulos îi aduse la cunoştinţă că atunci când ei nu erau atenţi musafirul lor se dusese la dulapul din perete şi

băuse tot ginul. Nimic nu-l putu convinge pe Antonapoulos că el însuşi terminase sticla. Grecul şedea în vârful patului şi obrazul lui rotund era posomorât şi plin de reproşuri. Lacrimi mari i se prelingeau în jos, spre răscroiala de la gât a flanelei de corp, şi nu era chip să-l poată linişti. într-un târziu adormi, dar Singer rămase treaz în întuneric multă vreme. Niciodată nu l-au mai văzut din nou pe Cari.
Apoi, peste câţiva ani, a urmat întâmplarea aceea când Antonapoulos a luat banii de chirie dintr-o vază de pe cămin şi ia cheltuit pe toţi la jocurile mecanice. Apoi după-amiaza aceea de vară când Antonapoulos a coborât în stradă gol puşcă să cumpere ziarul. Suferea atât de mult de arşiţa verii. Cumpăraseră în rate un frigider electric, şi Antonapoulos sugea fără întrerupere cuburi de gheaţă şi uneori le lăsa chiar să se topească în pat alături de ei în timp ce dormea. Sau altădată când Antonapoulos s-a îmbătat şi i-a aruncat în faţă un castron cu macaroane.
Acele amintiri urâte se întreţeseau cu gândurile lui din timpul primelor luni ca nişte fire nepotrivite într-un covor. Apoi ele s-au şters. Toate momentele în care fuseseră nefericiţi erau uitate. Căci, pe măsură ce anul trecea, gândul la prietenul său se infiltra, răsucindu-se tot mai adânc, în făptura lui, încât întreaga-i existenţă se oprise agăţată de acel Antonapoulos pe care numai el singur îl putea cunoaşte.
Acesta era prietenul căruia îi spunea tot ce sălăşluia în inima lui. Acesta era Antonapoulos despre care nimeni nu ştia cât e de înţelept în afară de el. Şi cu cât anul înainta, în mintea lui amintirea prietenului său lua o şi mai mare amploare şi din întunericul nopţii chipul lui îl privea într-un fel atât de grav şi subtil. Amintirile despre prietenul său se transformară în cugetul lui în aşa fel, încât nu mai ţinea minte nimic din ce fusese rău sau nesăbuit — ci numai ceea ce era bun şi înţelept.
II revedea pe Antonapoulos şezând dinaintea lui într-un fotoliu mare. Şedea senin şi neclintit. Faţa lui rotundă era impenetrabilă. Buzele îi erau zâmbitoare, cuminţi. Ochii plini de

|H| |||MppPHP
llPfifP"'
rlllf'

ilifi
înţelegere. Urmărea cu atenţie gesturile prin care i se vorbea. Şi cu înţelepciunea lui înţelegea totul.
Acesta era Antonapoulos pe care îl purta în gând necontenit. Acesta era prietenul căruia simţea nevoia să-i povestească lucrurile care i se întâmplaseră în ultima vreme. Căci ceva se întâmplase în anul acesta. Fusese părăsit într-un tărâm străin. Singur, îşi deschisese ochii şi de jur împrejurul lui descoperise atât de multe lucruri pe care nu le putea pricepe. Era consternat.
Urmărea cu atenţie cuvintele care se formau pe buzele lor. Noi, negrii, vrem o şansă pentru a putea fi liberi în sfârşit. Iar libertatea nu înseamnă decât a avea dreptul să ne dăm şi noi contribuţia. Dorim să slujim şi să fim părtaşi, să trudim şi în schimbul muncii noastre să consumăm ceea ce ne revine de drept. Dar dumneata eşti singurul alb pe care l-am întâlnit vreodată şi care să înţeleagă această îngrozitoare mizerie a poporului meu.
■;>'
înţelegeţi, domnule Singer? Port în mine muzica aceasta tot timpul. Trebuie să ajung o muziciană adevărată. Poate că acum nu ştiu nimic, dar voi şti când voi avea douăzeci de ani. înţelegeţi, domnule Singer? Şi apoi am de gând să călătoresc într-o ţară străină unde există zăpadă.
Hai să terminăm sticla. Vreau una mică. Căci reflectăm la libertate. Cuvântul ăsta se mişcă în creierul meu ca un vierme. Da? Nu? Cât de mult? Cât de puţin? Cuvântul este un semnal de alarmă pentru piraterie şi hoţie, şi înşelătorie. O să devenim liberi şi cel mai deştept va fi atunci capabil să-i înrobească pe ceilalţi. Dar! Dar cuvântul mai are şi un alt sens. Din toate cuvintele, acesta este cel mai periculos. Noi cei care ştim trebuie să fim prevăzători. Cuvântul ne face să ne simţim bine — în fapt, cuvântul este un mare ideal. Dar cu acest ideal ţes păianjenii cea mai urâtă pânză a lor în care ne înfăşoară.
Ultimul se freca mereu pe nas. Nu venea prea des şi nu vorbea prea mult. Punea doar întrebări.
Cei patru obişnuiau să vină în camera lui de mai bine de şapte luni. Nu veneau niciodată împreună — întotdeauna singuri. Şi invariabil îi întâmpina la nşă cu un zâmbet cordial.
Dorul de Antonapoulos era în sufletul lui mereu acelaşi -- exact aşa cum fusese în prima lună după ce prietenul plecase — şi se simţea mai bine în prezenţa oricărei persoane decât să fie singur atât de multă vreme. Era ca atunci când, cu mulţi ani în urmă, îşi luase angajamentul faţă de Antonapoulos (şi îi scrisese chiar pe o hârtie pe care o ţintuise de perete deasupra patului său) — un angajament că va renunţa la ţigări, la bere şi la carne timp de o lună. Primele zile fuseseră îngrozitoare. Nu se putea odihni şi nu putea sta liniştit. Ii făcea atât de multe vizite lui Antonapoulos la prăvălia de fructe, încât Charles Parker a fost grosolan cu el. Când termina de gravat tot ce era în sarcina lui, îşi pierdea vremea în partea din faţă a magazinului cu ceasornicarul sau cu vânzătoarea, sau se ducea la vreun chioşc de răcoritoare să bea o Coca-Cola. în zilele acelea era mai bine să se afle în preajma oricărui străin decât să stea singur şi să se gândească la ţigări, şi bere, şi la carnea pe care o vroia.
La început nu-i înţelesese pe cei patru. Vorbeau şi iar vorbeau — şi pe măsură ce le mergea gura, vorbeau mai mult şi tot mai mult. Se obişnuise în asemenea măsură cu buzele lor, încât înţelegea fiecare cuvânt pe care îl rosteau. Apoi, după un timp, ştia ce urma să spună fiecare înainte chiar de a începe, deoarece semnificaţia spuselor lor era mereu aceeaşi.
Pentru el, mâinile îi erau o sursă de suferinţă. Nu-şi găseau astâmpăr. în somn îi tresăreau spasmodic, şi uneori când se trezea vedea că desena cu ele în faţa ochilor cuvintele din vis. Nu-i plăcea să se uite la mâinile lui sau să se gândească la ele. Erau subţiri, bronzate şi foarte puternice. în anii dinainte şi le îngrijise întotdeauna cu mare atenţie. Iarna obişnuia să şi le ungă pentru a nu le lăsa să i se crape, îşi îndepărta pieliţele şi-şi pilea unghiile după forma pe care o avea vârful degetelor. îi plăcuse să-şi spele şi să-şi îngrijească mâinile. Dar acum le freca

doar zdravăn cu o perie de două ori pe zi şi le îndesa la loc în buzunare.
Când se plimba în cameră în sus şi în jos pe duşumea, î.'ji trosnea încheieturile degetelor şi se trăgea de ele până când il dureau. Sau se izbea în palma uneia din mâini cu pumnul celei lalte. Uneori, când era singur şi cu gândul la prietenul său, înec pea să modeleze cuvintele înainte de a-şi da seama ce face. Apoi când îşi dădea seama, era ca un om surprins că vorbeşte singur. Se simţea de parcă săvârşise ceva urât din punct de vedere moral. Ruşinea şi mâhnirea se amestecau în sufletul lui şi cu pumnii strânşi îşi ducea mâinile la spate. Dar nu-i dădeau pace să se odihnească.
Singer se opri în stradă înaintea casei în care locuiseră el şi cu Antonapoulos. După-amiaza târzie era fumurie şi mohorâtă. Spre apus se vedeau dâre roz şi de un galben rece. O vrabie zbârlită de frigul iernii îşi profila zborul în zigzag pe cerul plumburiu şt. într-un târziu coborî la lumină pe acoperişul ţuguiat al unei case. Strada era pustie. Ochii lui stăteţiu aţintiţi pe o fereastră în partea dreaptă a etajului doi. Aceasta era camera lor din faţă, iar în spate se afla bucătăria mare, unde Antonapoulos gătise toate mesele lor. Prin fereastra luminată vedea o femeie care se mişca încolo şi încoace prin încăpere. Era voinică şi se contura vag pe fondul de lumină. Purta un şorţ. Un bărbat şedea cu ziarul de seară în mână. Un copil cu o felie de pâine în mână veni lângă fereastră şi-şi apăsă nasul de geam. Singer revăzu în minte camera exact aşa cum o părăsise — cu patul cel mare pentru Antonapoulos şi pătuţul de fier pentru el, canapeaua mare cu tapiseria prea îndesată şi scaunul pliant. Zaharniţa spartă folosită în loe de scrumieră, pata umedă de pe tavan unde acoperişul era spart, cutia de rufe murdare din colţ. în după-amiezile târzii, ca aceasta de acum, în bucătărie nu era nici un fel de lumină în afară de aceea reflectată de arzătoarele cu ulei de la soba cea mare. Antonapotdos întorcea întotdeauna fitilele astfel încât doar o

flăcăruie auriu-albastră putea fi zărită în interiorul fiecărui iirzător. încăperea era caldă şi plină de aromele minunate ale cinei. Antonapoulos gusta mâncărurile cu lingura lui de lemn şi beau amândoi pahare cu vin roşu. Pe carpeta de linoleum din Faţa sobei flăcările din arzătoare aruncau reflexe luminoase — cinci văpăi micuţe, aurii. Pe măsură ce amurgul lăptos devenea mai întunecat, aceste mici văpăi deveneau mai intense, aşa încât atunci când, în sfârşit, se lăsa noaptea, ele luminau cu o puritate însufleţită. La vremea asta cina era întotdeauna gata şi ei aprindeau lumina şi-şi trăgeau scaunele lângă masă.
Singer îşi coborî privirea spre uşa din faţă, cufundată în întuneric. Se gândi cum ieşeau amândoi împreună dimineaţa, iar seara se întorceau acasă. Mai exista încă spărtura din trotuar unde Antonapoulos se împiedicase odată şi se rănise la cot. Exista şi cutia de scrisori în care le sosea în fiecare lună nota de plată de la electricitate. Putea chiar să simtă în degete atingerea caldă a braţului prietenului său.
Pe stradă era de-acum întuneric. Se uită încă o dată sus la fereastră şi văzu femeia străină şi bărbatul, şi copilul laolaltă în. grup. Golul din el cuprinse întreaga făptură. Totul se spulberase. Antonapoulos era departe; nu era aici să-şi amintească. Gândurile prietenului său erau undeva în altă parte. Singer închise ochii şi încercă să se gândească la ospiciul şi la camera în care Antonapoulos se afla în noaptea asta. îşi amintea pătuţurile albe, înguste, şi bătrânii care se jucau de-a leapşa într-un colţ. îşi ţinu ochii strâns închişi, dar camera aceea nu-i apărea mai limpede în minte. Golul din el era foarte profund. După un timp, mai aruncă o ultimă privire în sus spre fereastră, apoi porni de-a lungul trotuarului întunecat pe care umblaseră împreună de atâtea ori.
Era sâmbătă seara. Strada principală era înţesată de lume. Negri tremurând în salopete căscau gura la vitrinele unui magazin universal ieftin. P'amilii stăteau la rând la casa de bilete a cinematografului, iar băieţi tineri şi fete se uitau la afişele expuse afară. Circulaţia era atât de intensă, încât a trebuit să aştepte' multă vreme înainte de a putea să traverseze strada.

!!!l l'
Trecu pe lângă prăvălia de fructe. Erau frumoase fructele^ din vitrine — banane, portocale, avocado şi chiar câţiva ananaşi. Dar Charles Parker era înăuntru şi servea un client. Detesta chipul lui Charles Parker. De mai multe ori, când Charles Parker era plecat, intra în prăvălie zăbovind acolo un lung răstimp. Intra chiar şi în bucătăria din spate unde Antonapoulos făcea bomboanele. Dar nu intra niciodată în prăvălie când Charles Parker era înăuntru. Amândoi au avut grijă să se evite unul pe altul din acea zi când Antonapoulos a plecat cu autobuzul. Când se întâlneau pe stradă întorceau întotdeauna capul fără să se salute. Odată, când dorise să-i trimită prietenului său un borcan cu mierea lui favorită, o comandase de la Charles Parker prin poştă, aşa încât să nu fie obligat să dea ochii cu el.
Singer stătea în picioare în faţa vitrinei şi urmărea cum vărul prietenului său servea un grup de clienţi. Sâmbăta seara afacerile mergeau întotdeauna bine. Uneori, Antonapoulos trebuia să lucreze târziu, până pe la zece. Automatul de făcut floricele se afla lângă uşă. Un băiat de prăvălie puse în el o măsură de bsabe de porumb şi floricelele începură să se învârtească înăuntru ca nişte uriaşi fulgi de zăpadă. Aromele care ieşeau din prăvălie erau calde şi familiare. Cojile de arahide împrăştiate pe duşumea erau strivite sub tălpi.
Singer trecu mai departe pe stradă. Trebuia să se strecoare cu grijă prin mulţime ca să nu fie îmbrâncit. Din cauza sărbătorilor, pe străzi erau înşirate becuri electrice roşii şi verzi. Oamenii stăteau în grupuri şi râdeau petrecându-şi braţele unvil în jurul altuia. Tinerii tătici îşi cocoţau sus pe umeri copilaşii înfiguraţi care plângeau. O fată din Armata Salvării purtând boneta cu roşu şi albastru suna un clopoţel la un colţ, şi când se uită la Singer, el se simţi obligat să arunce o monedă în cana de lângă ea. Mişunau cerşetori, atât negri, cât şi albi, întinzând şepci sau mâini scorţoase. Reclamele cu neon aruncau lumini portocalii pe feţele mulţimii.
Ajunse la colţul unde odată, într-o după-amiază de august, el şi cu Antonapoulos văzuseră un câine turbat. Apoi trecu pe

lângă atelierul foto de deasupra magazinului Armata şi Marina, unde Antonapoulos îşi făcea o fotografie în fiecare zi de leafă. Purta acum în buzunar multe din fotografiile acestea. O coti către apus, înspre râu. Odată s-au dus la un picnic, au trecut podul şi au mâncat pe un câmp, de cealaltă parte.
Singer se plimbă pe strada principală aproape o oră. Din toată mulţimea aceea, doar el părea să fie singur. într-un târziu îşi scoase ceasul şi o porni spre casă. Poate că vreunul din prieteni va veni în seara asta în cameră la el. Nădăjduia.
îi trimise lui Antonapoulos prin poştă o cutie mare cu ' cadouri pentru Crăciun. De asemenea le oferi cadouri fiecăruia din cei patru, precum şi doamnei Kelly. Pentru toţi împreună cumpărase un radio şi îl pusese pe masă lângă fereastră. Doctorul Copeland nu băgă de seamă radioul. Biff Brannon îl observă imediat şi ridică din sprâncene. Jake Blount îl ţinea deschis tot timpul cât stătea acolo, pe acelaşi post, şi când vorbea părea că zbiară ca să acopere muzica, căci venele de pe frunte i se umflau proeminente. Când văzu radioul, Mick Kelly nu înţelese nimic. Se roşi foarte tare la faţă şi-l întrebă din nou şi din nou dacă era într-adevăr al lui şi dacă îi îngăduia să asculte. învârti o rotiţă câteva minute până când găsi un post pe placul ei. Şedea în scaun aplecată înainte, cu mâinile pe genunchi, cu gura deschisă şi pulsul bătându-i foarte accelerat în tâmplă. Părea să asculte cu toată făptura ei la ceea ce se auzea. Şezu acolo toată după-amiaza şi, la un moment dat, când se uită la el zâmbindu-i, ochii îi erau umezi şi şi-i şterse cu pumnii, îl întrebă dacă putea uneori să intre şi să asculte când era la lucru, şi el dădu afirmativ din cap. Aşa

încât în următoarele zile, ori de câte ori deschidea uşa, o găsea lângă radio, îşi trecea mâna prin părul ei scurt, ciufulit, iar pe chip avea o expresie pe care el nu i-o văzuse niciodată înainte.
într-o seară, curând după Crăciun, s-a nimerit ca toţi patru să-l viziteze în acelaşi timp. Asta nu se mai întâmplase niciodată până atunci. Singer se mişca de colo-colo prin cameră cu

zâmbete, trataţii şi cele mai politicoase gesturi cu putinţă pentru a-i face pe musafiri sâ se simtă bine. Totuşi ceva nu era în regulă.
Doctorul Copeland nu se aşează jos. Stătea în picioare la uşă, cu pălăria în mână şi doar se înclină cu răceală spre ceilalţi. Toţi se uitau la el ca şi cum s-ar fi întrebat de ce se afla acolo. Jake Blount deschise sticlele de bere pe care le adusese şi spuma îl împroşcă pe pieptul cămăşii. Mick Kelly asculta muzică la radio. Biff Brannon şedea pe pat cu genunchii încrucişaţi, examinând grupul din faţa lui, apoi ochii îi rămaseră întredeschişi şi ficşi.
Singer era nedumerit. Fiecare avea atât de multe de spus întotdeauna. Totuşi, acum că se aflau împreună, toţi erau tăcuţi. După ce-au intrat, el se aşteptase la o izbucnire de vreun fel oarecare. în mod vag, se aşteptase ca lucrul acesta să fie sfârşitul a ceva anume. Dar în încăpere plutea doar o senzaţie de încordare. Mâinile lui se agitau nervos, ca şi cum ar fi adunat lucruri nevăzute din aer şi le-ar fi legat la un loc.
Jake Blount stătea în picioare alături de doctorul Copeland.
— Te cunosc dtipă chip. Neam ciocnit odată unul cu altul — afară pe scară.
Doctorul Copeland'îşi mişcă limba cu o precizie de parcă şi-ar fi decupat cuvintele cu o foarfecă.
— Nu mi-am dat seama că ne cunoaştem, spuse el.
Apoi trupul lui ţeapăn păru să se micşoreze. Se tot dădea cu câte un pas înapoi, până când ajunse dincolo de pragul uşii.
Biff Brannon îşi fuma calm ţigara. Fumul plutea în straturi străvezii, albastre, prin încăpere. Se întoarse spre Mick şi, când o privi, un val de roşeaţă îi năvăli în obraz. închise ochii pe jumătate şi în clipa următoare faţa i se goli din nou de sânge
— Şi cum îţi mai merg treburile acum?
— Care treburi? întrebă Mick suspicioasă.
-- Treburile obişnuite, răspunse el. Şcoala — şi aşa mai departe.
— Foarte bine, cred, spuse ea. Fiecare din ei se uită la Singer, ca şi cum ar fi aşteptat ceva.
Iar el era deconcertat. îi servea cu răcoritoare şi zâmbea.
Jake îşi şterse buzele cu palma. Abandonă încercarea de a face conversaţie cu doctorul Copeland şi se aşează pe pat alături de Biff.
-Ştii cine-i ăla care scria avertismentele alea blestemate cu cretă roşie pe gardurile şi pereţii din jurul fabricii?
- Nu, răspunse Biff. Ce avertismente blestemate?
-Cele mai multe sunt din Vechiul Testament. M-am tot întrebat multă vreme.
Fiecare îşi adresa cuvintele mutului. Gândurile lor păreau a converge spre el aşa cum spiţele duc spre butucul central al roţii.
-Frigul a fost cu totul neobişnuit, spuse Biff în cele din urmă. Zilele trecute m-am uitat prin nişte anale vechi şi-am găsit că în anul 1919 termometrul a coborât la minus cinci grade. Iar azi-dimineaţă n-au fost decât minus două grade, or ăsta e cel mai mare frig de la marele ger din anul acela.
-Azi-dimineaţă atârnau ţurţuri în acoperişul magaziei de cărbuni, spuse Mick.
- Săptămâna trecută n-am încasat destui bani ca să putem fi plătiţi, zise Jake.
Mai discutară puţin despre vreme. Fiecare părea să aştepte ca şi ceilalţi să plece. Apoi, ca la un impuls, se ridicară să plece toţi deodată. Doctorul Copeland plecă primul şi ceilalţi îl urmară imediat. După ce-au plecat, Singer rămase singur în cameră şi, cum nu înţelegea situaţia, dorea s-o uite. Luă hotărârea de a-i scrie lui Antonapoulos în noaptea aceea.
Faptul că Antonapoulos nu ştia să citească nu-l împiedică pe Singer să-i scrie. Ştiuse întotdeauna că prietenul lui era incapabil de a înţelege sensul cuvintelor aşternute pe hârtie, dar pe măsură ce treceau lunile, începu să-şi imagineze că poate el se înşelase, că poate Antonapoulos ţinuse în secret faţă de toată lumea ştiinţa lui în ale literelor. De asemenea, s-ar fi putut ca la azil să existe vreun surdomut care să ştie să-i citească scrisorile, apoi să i le expHce prietenului său. Căută nenumărate justificări scrisorilor sale, căci întotdeauna simţea o mare nevoie

r.
IBFi'RfWPII' ¡iIIM

Ii

!i|i

de a-i scrie prietenului când era nedumerit sau trist. Odatii scrise, totuşi, aceste scrisori nu erau niciodată expediate. Tăia comicsurile din ziarele de dimineaţă şi de seară, şi i le trimitea prietenului său în fiecare duminică. Şi în fiecare lună îi trimitea bani prin mandat poştal. Dar lungile scrisori pe care i le scria lui Antonapoulos se înmulţeau în buzunarele sale până când se hotăra să le distrugă.

După ce-au plecat cei patru, Singer îşi puse paltonul lui căl^ duros de culoare gri şi pălăria de fetru gri, şi ieşi din cameră, îşi scria întotdeauna scrisorile la magazin. De altfel, promisese să livreze până în dimineaţa următoare o anumită lucrare şi dorea s-o isprăvească acum, astfel încât să nu se pună problema unei amânări. Aerul nopţii era îngheţat şi tăios. Luna plină se ridica înconjurată de un cerc de lumină aurie. Vârfurile acoperişurilor se conturau negre pe cerul înstelat. în timp ce mergea, se gândea la diferitele feluri de a începe scrisoarea, dar ajunsese la magazin şi încă nu îi era clară în minte prima propoziţie. Deschise cu cheile lui magazinul cufundat în întuneric şi aprinse luminile din faţă.

Locul lui de lucru era la capătul magazinului. O draperie de pânză îl izola de rest, aşa încât părea a fi o micuţă cameră personală, în afara mesei de lucru şi a scaunului mai era în colţ un seif masiv, apoi o chiuvetă cu o oglindă verzuie şi rafturi pline cu cutii şi ceasuri stricate. Singer ridică tăblia mesei şi scoase din cutia ei de pâslă farfuria de argint pe care promisese s-o termine. Deşi în magazin era frig, îşi scoase haina şi-şi suflecă manşetele cămăşii cu dungi albastre, aşa încât să nu-l incomodeze.

Lucră la monograma din mijlocul farfuriei o vreme îndelungată, îşi conducea pe argint instrumentul de gravat cu lovituri delicate, precise. în timp ce lucra, privirea din ochii lui avea o aviditate stranie, iscoditoare. Se gândea la scrisoarea către prietenul său, Antonapoulos. Trecuse de miezul nopţii când isprăvi lucrul. Când puse farfuria la o parte, fruntea i se broboni de emoţie. îşi curăţă masa şi începu să scrie. îi plăcea să modeleze

cuvintele cu un stilou pe hârtie şi desena literele cu tot atâta grijă ca şi cum hârtia ar fi fost o farfurie de argint.

Singurul meu prieten,

Am văzut în revista noastră că Societatea se întruneşte anul acesta la un congres în Macon. Vor avea câţiva oratori şi un banchet cu patru feluri de mâncare. Mi-l imaginez. îţi aminteşti că am plănuit mereu să participăm la unul din congrese, dar n-am făcut-o niciodată. Aş fi dorit s-o fi făcut acum. Aş fi dorit să mergem la acesta şi mi-am închipuit cum ar fi fost. Dar, bineînţeles, n-aş putea merge niciodată fără tine. Vor veni participanţi din mai multe state, toţi plini de idei şi de iluzii însufleţite pentru viitor De asemenea, va avea loc o slujbă specială la una din biserici şi un concurs premiat cu o medalie de aur Scriu că îmi imaginez toate acestea. Dar în egală măsură este adevărat şi nu e. Mâinile mele au stat nemişcate un timp atât de îndelungat, încât e greu să-mi amintesc cum este. Şi când îmi im-aginez congresul, mă gândesc la toţi participanţii care sunt ca tine, prietenul meu.

Zilele trecute am stat îndelung în faţa căminului nostru. Alţi oameni locuiesc acum în el. îţi aminteşti de stejarul cel mare din faţă? I-au tăiat crengile dinspre spate, pentru a nu stânjeni firele de telefon, şi copacul a murit. Ramurile au putrezit şi în trunchi este o scorbură adâncă. De asemenea, pisica de aici, de la prăvălie (cea pe care o mângăiai şi o giugiuleai), a mâncat ceva otrăvitor şi a murit. A fost foarte trist.

Singer îşi ţinu nehotărât stiloul deasupra hârtiei. Un lung răstimp şezu drept şi încordat, fără să continue scrisoarea. Apoi se ridică şi-şi aprinse o ţigară. în cameră era frig şi aerul avea un miros acru, stătut — mirosuri amestecate de petrol lampant, de soluţie pentru lustruit argintul şi tutun. îşi puse paltonul şi fularul, şi începu din nou să scrie cu o încetineală plină de hotărâre.

II

i,;v:i

Iţi aminteşti de cei patru oameni despre care ţi-am povestii când am fost acolo. Ţi-am desenat portretele lor, negrul, fetiţa, cel cu mustaţă, şi proprietarul restaurantului New York Cafe. Ar mai fi nişte lucruri pe care mi-ar plăcea să ţi le povestesc despre ei. dar nu sunt sigur cum aş putea să le exprim în cuvinte.
Toţi sunt oameni foarte preocupaţi. De fapt, sunt atât de prc ocupaţi, încât îţi va fi greu să ţi-i poţi închipui. Prin asta nu înţc leg că lucrează la slujbele lor toată ziua şi toată noaptea, ci ca în mintea lor au neîntrerupt atâtea preocupări, încât nu-şi găsesc liniştea. Vin sus în camera mea şi îmi vorbesc până când eu mi mai pricep cum poate un om să-şi deschidă şi să-şi închidă gura atât de mult fără să ostenească. (Cu toate acestea, proprietarul de la New York Cafe e oarecum deosebit — el nu este chiar ca ceilalţi. Are o barbă foarte neagră, încât trebuie să se bărbierească de două ori pe zi, şi are unul din aparatele acelea de bărbierii electrice. El observă cu atenţie. Toţi ceilalţi urăsc câte ceva. Şi toţi OM ceva ce iubesc mai mult decât mâncatul sau dormitul, sau vinul, sau tovărăşia prietenească. Din cauza asta sunt întotdeauna atât de preocupaţi)
Cel cu mustaţă cred că e ţicnit. Uneori îşi rosteşte cuvintele foarte clar, ca profesorul meu de demult de la şcoală. Alteori vorbeşte o asemenea limbă, încât nu-l pot urmări. Uneori este îmbrăcat într-un costum obişnuit, iar data următoare vine negru d.e murdărie şi mirosind îngrozitor în salopeta pe care o poartă la lucru. Ameninţă cu pumnul şi spune vorbe urâte de beţiv, pe care nu vreau să ţi le reproduc. Crede că el şi cu mine deţinem împreună un secret, dar eu nu ştiu care e acela. Şi lasă-mă să-ţi scriu despre ceva greu de crezut. Poate să bea un litru şi jumătate de whisky şi să continue să vorbească şi să se ţină pe picioare fără a simţi nevoia să se culce. N-o să crezi treaba asta, dar e adevărat.
Am închiriat cam,era în care stau la mama fetiţei cu 16 dolari pe lună. Fetiţa obişnuia să se îmbrace în pantaloni scurţi ca un băiat, dar acum poartă o fustă albastră şi o bluză. Nu este încă o domnişoară. îmi face plăcere să vină să, mă viziteze. Acum vine
212

lot timpul de când am cumpărat pentru toţi laolaltă un radio. îi l place muzica. Aş vrea să ştiu şi eu ce aude ea. Ştie că sunt surd, Idar crede că ştiu multe despre muzică. Negrul este bolnav de tuberculoză, dar nu există nici un spital bun la care să se ducă deoarece e negru. E doctor şi lucrează mai m.ult decât oricare din cei pe care i-arn văzut vreodată. Nu vorbeşte defel ca un negru. Pe ceilalţi negri îi înţeleg greu, deoarece limbile lor nu se mişcă îndeajuns pentru a articula cuvintele. Uneori negrul ăsta mă înspăimântă. Ochii lui sunt clocotitori, strălucitori. M-a invitat la o petrecere şi m-am dus. Are multe cărţi. însă nu are nici una poliţistă. Nu bea, nu mănâncă deloc carne şi nu se duce la cinema.
Pfui, Libertate şi piraţi. Pfui, Capital şi democraţi, spune omul acela urât cu mustaţă. Apoi se contrazice şi spune. Libertatea este cel mai mare dintre idealuri. Trebuie să am şansa să scriu muzica asta pe care o port în mine şi să devin o muziciană. Trebuie să am o şansă, spune fetiţa. Nu ne este îngăduit să slujim, spune doctorul negru. Aceasta este dumnezeiasca nevoie a poporului meu. Aha, spune proprietarul de la New York Cafe. El este un gânditor.
în felul acesta vorbesc toţi când, vin în camera mea. Cuvintele astea pe care le poartă în inimă nu le dau linişte, aşa că, întotdeauna sunt foarte agitaţi. Ai putea crede că atunci când se află împreună sunt ca şi cei din Societate, care se vor întâlni la congresul din Macon săptămâna asta. Dar nu este aşa. Astăzi au venit în camera, mea toţi în acelaşi timp. S-au purtat ca şi cum ar fi fost din oraşe diferite. Au fost chiar grosolani, şi tu ştii că eu întotdeauna am spus că a fi grosolan şi a nu ţine seamă de sentimentele altora este un lucru urât. Deci cam aşa a fost. Eu nu înţeleg, aşa că îţi scriu ţie deoarece cred că tu vei înţelege. Am o stare de spirit ciudată. Dar am scris îndeajuns despre această chestiune şi ştiu că, te-ai săturat de toate astea. Eu de asemenea. .Au trecut cinci luni şi douăzeci şi una de zile. în tot timpul acesta, eu am fost singur fără. tine. Unicul lucru pe care mi-l pot imagina este momentul când voi fi din nou cu tine. Dacă nu voi putea veni curând, nu ştiu ce se va întâmpla.
213

Singer îşi puse capul pe masă şi se odihni. Mirosul şi senza ţia, când atinse cu obrazul lemnul lustruit, îi reamintiră de zilele; când era la şcoală. îşi închise ochii şi simţi că i se face greaţă, în mintea lui nu era decât chipul lui Antonapoulos, şi dorul de prietenul său era atât de ascuţit, încât îi tăia răsuflarea. Dupii un timp se îndreptă şi întinse mâna după stilou.

Cadoul pe care l-am comandat pentru tine nu a sosit la timp pentru a ţi-l trimite de Crăciun. îl aştept pe curând. Cred că o să-ţi placă şi că te va amuza. Mă gândesc mereu la noi doi şi îmi amintesc totul. Mi-e dor de mâncarea pe care o făceai tu. La New York Cafe este cu mult mai rea decât cea gătită de tine. Nu demult am găsit în supă o muscă fiartă. Era amestecată printre legume şi tăiţei ca un răvaş. Dar asta nu-i nimic. îmi lipseşti atât de mult, şi această singurătate nu o pot suporta. O să vin din nou curând. Vacanţa mea nu e programată decât peste şase luni, dar cred că pot aranja să o iau mai devreme. Cred că o să trebuiască. Nu vreau să fiu singur şi fără tine care înţelegi.

'' *Veşnic al tău,*

John Singer

Era două dimineaţa când ajunse din nou acasă. Casa cea mare, ticsită de oameni, era în beznă, dar el îşi pipăi drumul cu atenţie şi urcă cele trei etaje fără să se poticnească. îşi scoase din buzunare cărţile de vizită pe care le purta cu el, ceasul şi stiloul. Apoi îşi împături cu grijă hainele pe spătarul scaunului. Pijamaua lui de flanelă gri era călduroasă şi moale. Adormi aproape în aceeaşi clipă în care îşi trase păturile până la bărbie.

Din întunecimea somnului se închegă un vis. Nişte felinare galbene, nedesluşite, luminau o scară întunecoasă, cu trepte de piatră. Antonapoulos stătea în genunchi în vârful acestei scări. Era gol şi bâjbâia după ceva pe care îl ţinea deasupra capului şi se uita fix la acel ceva ca şi cum s-ar fi rugat. El însuşi îngenunchease mai jos, la jumătatea scării. Era şi el gol, îi era frig şi nu-şi putea lua ochii de la Antonapoulos şi de la lucrul pe

pp'

care-l ţinea deasupra lui. îi simţea în spatele lui, jos pe pământ, pe omul cu mustaţă, şi pe fată, şi pe negru, şi pe ultimul dintre oi. Stăteau goi, în genunchi, şi el le simţea ochii aţintiţi asupra lui. Şi în spatele acestora era o mulţime nenumărată de oameni îngenuncheaţi în întuneric. Mâinile lui erau mori de vânt uriaşe şi el privea fascinat la lucrul necunoscut pe care îl ţinea Antonapoulos. Felinarele galbene se legănau încolo şi încoace în întuneric, dar orice altceva în jur era nemişcat. Apoi se iscă dintr-odată o agitaţie. Printr-o ridicare de teren scara se prăbuşi şi el se rostogoli în jos. Se trezi tresărind. Lumina dimineţii înăl-bea fereastra. Se simţi înspăimântat.

Trecuse atât de multă vreme, încât i s-ar fi putut întâmpla ceva prietenului său. Cum Antonapoulos nu-i scria, el n-avea cum să ştie nimic. Poate că prietenul său căzuse şi se rănise. Simţea o atât de imperioasă nevoie să fie din nou alături de el, încât va aranja lucrul ăsta cu orice preţ — şi imediat.

în dimineaţa aceea găsi în căsuţa lui de la oficiul poştal anunţul că îi sosise un colet. Era cadoul pe care îl comandase pentru Crăciun şi nu-l primise la timp. Era ceva foarte frumos, îl cumpărase cu plata în rate, urmând să fie achitat pe o durata de doi ani. Cadoul era un aparat de proiecţie pentru uz particular şi şase filme cu Mickey Mouse şi Popeye, care îi plăceau lui Antonapoulos.

Singer a ajuns ultimul la magazin în dimineaţa aceea. îi înmâna bijutierului pentru care lucra o cerere scrisă, solicitând un concediu pentru vineri şi sâmbătă. Şi cu toate că urmau să aibă iar patru nunţi în săptămâna aceea, bijutierul dădu din cap că se putea duce.

Nu spuse nimănui mai înainte despre această călătorie, dar când plecă prinse în ţinte de uşă o notă în care spunea că va lipsi câteva zile din motive de afaceri. Călători noaptea şi ajunse la destinaţie exact când se iveau zorii roşiatici de iarnă.

După-amiază, cu puţin timp înainte de ora de vizită, se duse la ospiciu. Avea braţele încărcate cu aparatul de proiecţie şi

ipf
coşul cu fructe pe care-l ducea prietenului său. Se duse de-a dreptul la salonul unde îl vizitase pe Antonapoulos înainte.
Coridorul, uşa, rândurile de paturi erau exact aşa cum şi le amintea. Se opri în prag şi-şi căută cu înfrigurare prietenul. Dar văzu imediat că, deşi toate scaunele erau ocupate, Antonapoulos nu era acolo.
Singer puse jos pachetele şi scrise pe marginea uneia din cărţile lui de vizită: „Unde este Spiros Antonapoulos?" Intră în salon o soră şi el îi întinse cartea de vizită. Ea nu înţelese. Clătină din cap şi ridică din umeri. El ieşi în coridor şi întinse cartea de vizită tuturor celor pe care-i întâlnea. Nu ştia nimeni. îl cuprinse o asemenea panică, încât începu să facă gesturi cu mâinile. într-un târziu întâlni un intern în halat alb. îl apucă de cot şi-i dădu cartea de vizită. Internul o citi cu atenţie, apoi îl conduse prin mai multe săli. Ajunseră într-o cămăruţă unde o femeie tânără şedea la o masă plină cu hârtii. Citi cartonaşul, apoi se uită prjn nişte dosare dintr-un sertar.
Lacrimi de Nervozitate şi teamă apărură în ochii lui Singer. Tânăra femeie începu să scrie meticulos pe o bucată de hârtie, iar el nu se putu împiedica să nu se aplece asupra ei pentru a vedea imediat ce anume scria despre prietenul său.
Domnul Antonapoulos a fost transferat la infirmerie. Este bolnav de nefrită. O să chem pe cineva să vă conducă.
Trecând prin coridoare se opri să-şi ia pachetele pe care le lăsase la uşa salonului. Coşul cu fructe fusese furat, dar celelalte cutii erau intacte. îl urmă pe intern afară din clădire, apoi de-a curmezişul unei pajişti cu iarbă, până la infirmerie.
Antonapoulos! Când ajunseră la salonul indicat, îl văzu de la prima privire. Patul lui se afla în mijlocul încăperii, iar el şedea rezemat în perne. Purta un halat stacojiu, o pijama verde de mătase şi un inel cu turcoază. Avea pielea de un galben-palid, iar ochii îi erau foarte visători şi negri. La tâmple părul negru îi era presărat cu argintiu. Tricota. Degetele lui groase se

f

mişcau foarte încet cu andrelele lungi de fildeş. Nu-şi văzu prietenul la început. Apoi, când Singer se opri în picioare în faţa lui, îi zâmbi senin, fără nici o surpriză, şi-i întinse mâna inelată. Un sentiment de sfială şi reticenţă, aşa cum nu mai simţise niciodată înainte, îl copleşi pe Singer. Se aşeză lângă pat şi-şi încrucişa mâinile pe marginea cuverturii. Nu-şi lua ochii de la chipul prietenului său şi se făcu alb ca varul.
Splendoarea veş-
Imintelor lui îl înmărmuri. El însuşi îi trimisese fiecare articol de îmbrăcăminte cu diverse ocazii, dar nu-şi imaginase cum vor arăta combinate toate la un loc.
Antonapoulos era încă şi mai enorm decât şi-l reamintea el. Faldurile mari şi fleşcăite ale abdomenului se profilau sub pijamaua de mătase. Capul îi apărea imens pe perna albă. Seninătatea placidă a chipului său era atât de profundă, încât cu greu părea să-şi dea seama că Singer era cu el.
Singer îşi ridică cu timiditate mâinile şi începu să vorbească. Degetele lui viguroase, îndemânatice, desenau semnele cu o precizie afectuoasă. Vorbi despre cât era de frig şi despre lungile luni în care a fost singur. Pomeni vechile lor amintiri, pisicuţa care murise, prăvălia, casa unde au locuit. La fiecare întrerupere Antonapoulos dădea din cap condescendent. îi vorbi despre cei patru oameni şi despre prelungitele lor vizite în camera lui. Ochii prietenului său erau umezi şi negri, şi în ei îşi văzu, ininusculă, propria figură dreptunghiulară pe care o văzuse de o mie de ori. Sângele îi urcă fierbinte înapoi în obraji, iar mâinile i se mişcau mai iute. Vorbi pe îndelete despre negru şi despre cel căruia îi tresărea convulsiv mustaţa, şi despre fată. Semnele mâinilor sale desenau mai repede şi tot mai repede. Antonapoulos aproba cu gravitate, dând lent din cap. Singer se aplecă tot mai aproape, cu nesaţ, şi inspira prelung, adânc, iar în ochi îi licăreau lacrimi. Apoi, pe neaşteptate, Antonapoulos făcu încetişor cu degetul lui durduliu un cerc în aer. Degetul lui se rotea înspre Singer şi în cele din urmă îi trase prietenului său un ghiont în stomac. Zâmbetul uriaşului grec deveni din ce în ce mai larg, şi-şi scoase

Iţlllişpif"

limba rozalie, cărnoasă. Singer râdea şi mâinile lui desenau cuvintele cu o iuţeală năvalnică. Umerii i se zgâlţâiau de râs şi-şi răsturnase capul pe spate. Dar de ce râdea nu avea habar. Anto-napoulos îşi învârtea ochii. Singer continua să râdă dezlănţuit până când i se opri răsuflarea şi degetele începură să-i tremure. Se apucă de braţul prietenului său şi încercă să se liniştească. Hohotele lui erau acum încete şi dureroase ca nişte sughiţuri.
Antonapoulos fu primul care-şi recapătă stăpânirea de sine. Picioruşele lui grase dădură la o parte cuvertura la capătul patului. Zâmbetul i se şterse şi izbea insolent cu picioarele în pătură. Singer se repezi să pună lucrurile în ordine, dar Antonapoulos se încruntă şi-şi ridică regeşte degetul către o soră care trecea prin salon. După ce aceasta aranja patul pe gustul lui, imensul grec îşi clătină capul cu atâta superioritate, încât gestul păru mai curând unul de binecuvântare decât un simplu mulţumesc. Apoi din nou se întoarse cu gravitate spre prietenul său.
Cum Singer vorbea întruna, nu-şi dădu seama că timpul trecuse. Abia cân^' o soră îi aduse lui Antonapoulos pe o tavă masa de seară înţelese că era târziu. In salon fură aprinse luminile, iar afară la ferestre era aproape întuneric. Toţi pacienţii aveau dinaintea lor tăvile cu cina. îşi puseseră deoparte lucrul (unii din ei împleteau coşuri, alţii lucrau ceva în piele sau tricotau) şi mâncau cu indiferenţă. în comparaţie cu Antonapoulos, toţi păreau foarte bolnavi şi palizi. Cei mai mulţi aveau nevoie să se tundă şi purtau cămăşi de noapte cenuşii, sărăcăcioase, despicate la spate. Se uitau la cei doi muţi cu uimire.
Antonapoulos ridică şervetul de pe tava lui şi examina mâncarea cu atenţie. Era peşte cu nişte legume. Luă peştele şi-l ţinu în palmă la lumină pentru o cercetare mai minuţioasă. Apoi mancă cu poftă. în timpul mesei începu să arate spre diverşi indivizi din încăpere. Arătă spre un bărbat din colţ şi făcu o grimasă de dezgust. Omul îi rânji mârâind. Arătă apoi spre un tânăr căruia îi zâmbi, îi dădu din cap şi-i făcu semn cu mâna lui durdulie. Singer era prea fericit pentru a se simţi jenat. Ridică

pachetele de jos şi le puse pe pat pentru a distrage atenţia prietenului său. Antonapoulos desfăcu ambalajele, dar maşinăria nu-l interesă câtuşi de puţin. Se întoarse înapoi spre cina lui, Singer îi întinse surorii o notiţă în care îi explica despre aparatul de proiecţie. Ea chemă un intern, apoi împreună aduseră un doctor. în timp ce toţi trei se sfătuiau, îl priveau pe Singer curioşi. Vestea se răspândi printre pacienţi şi ei se rezemară în coate emoţionaţi. Singur Antonapoulos nu părea a fi tulburat.
Singer făcuse înainte exerciţii cu aparatul. Aranja ecranul astfel încât să poată fi văzut de toţi pacienţii. Apoi instala proiec-l torul şi filmul. Sora scoase afară tăvile pentru cină şi în salon I fură stinse luminile. Pe ecran apăru o comedie cu Mickey Mouse. I Singer îl urmărea pe prietenul său. La început fu uimit. Se Iridică pentru a vedea mai bine şi s-ar fi dat jos din pat dacă nu ■l-ar fi oprit sora. Apoi urmări filmul cu un zâmbet radios. Singer mi văzu pe ceilalţi pacienţi strigându-se unul pe altul şi râzând. Din pol veniră surori şi infirmiere, şi tot salonul se umplu de freamăt. ' După ce se termină Mickey Mouse, Singer puse un film cu Popeye. Când se isprăvi şi acest film, îşi dădu seama că spectacolul durase destul de mult, dat fiind că era prima oară. Aprinse luminile şi în salon se restabili din nou liniştea. în timp ce inter-ntil punea maşinăria sub patul prietenului său, el îl văzu pe Antonapoulos cum aruncă priviri ascunse prin tot salonul pentru a se asigura că fiecare de acolo înţelegea că aparatul e al lui.
Singer începu să vorbească din nou cu mâinile. Ştia că în curând va fi poftit să plece, dar gândurile pe care le acumulase în minte erau prea importante pentru

a fi rostite într-un timp atât de scurt. Vorbea cu o grabă frenetică. în salon era un bătrân paralitic căruia îi tremura capul şi care se smulgea fără vlagă de sprâncene. îl invidia pe bătrân pentru că trăia alături de Antonapoulos zi de zi. Singer ar fi schimbat bucuros locul cu el. Prietenul său se scotoci după ceva în sân. Era cruciuliţa lui de alamă pe care o purtase întotdeauna. Şiretul murdar fusese înlocuit cu o fundă roşie. Singer îşi aminti de vis şi i-l povesti, de asemenea. Din cauza grabei, semnele îi deveneau uneori

neclare şi atunci trebuia să-şi scuture mâinile şi să înceapă totul de la capăt. Antonapoulos îl urmărea cu ochii lui negri, somnolenţi. Aşa cum şedea nemişcat în veşmintele lui somptuoase, istrălucitoare, părea un rege înţelept din vreo legendă. Internul de serviciu pe salon îi îngăduia lui Singer să mai stea o oră peste programul de vizită. Apoi, în cele din urmă, îşi întinse încheietura mâinii lui subţiri, acoperite cu păr, şi-i arătă t;easul. Pacienţii erau pregătiţi pentru culcare. Mâna lui Singer tremura. îl apucă pe prietenul său de braţ şi-l privi ţintă în ochi aşa cum făcea în fiecare dimineaţă, când se despărţeau pentru a merge la lucru. într-un târziu, Singer se retrase cu spatele afară din încăpere. La uşă mâinile lui făcură un semn deznădăjduit de rămas-bun, apoi îşi încleşta pumnii.

în nopţile de ianuarie luminate de lună, Singer continuă să se plimbe pe străzile oraşului de fiecare dată când nu era ocupat. Zvonurile care circulau pe seama lui deveniră şi mai neobrăzate. O negresă bătrână povesti la sute de oameni că el ştia în ce fel se întfirc stafiile celor morţi. Un muncitor oarecare pretindea că lucrase cu mutul la o altă fabrică undeva în alt stat — şi poveştile pe care le spunea erau fără asemănare. Bogaţii credeau că e bogat, iar săracii îl socoteau un om sărac la fel ca *oi.* Şi cum nu exista un mijloc de a dezminţi aceste zvonuri, ele căpătau o extraordinară amploare şi un iz de autenticitate. Fiecare îl descria pe mut aşa cum ar fi dorit el să fie.

De ce?

întrebarea curgea necontenit prin făptura lui Biff, neauzită, la fel ca sângele din venele lui. Se gândea la oameni şi la obiecte, şi ia idei, şi întrebarea era acolo în el. La miezul nopţii, sau în întunericul dimineţii, sau la amiază. Hitler şi zvonurile

de război. Preţul fileului de porc şi impozitul pe bere. Mai ales, medita asupra enigmei mutului. De ce, de pildă, a plecat cu trenul şi, când era întrebat unde fusese, se prefăcea că nu pricepe întrebarea? Şi de ce toţi persistau în a crede că mutul era exact aşa cum doreau ei să fie — când mai mult decât probabil totul era o foarte stranie eroare? Singer şedea la masa din mijloc de trei ori pe zi. Mânca tot ce i se punea dinainte — în afară de varză şi stridii. în tumultul fremătător de voci, el sin-

Igur era tăcut. Cel mai mult îi plăcea fasolea verde, moale, din care îşi stivuia mormane în dinţii furculiţei. Apoi îşi înmuia în sosul ei plăcinţelele.

Biff se gândea, de asemenea, la moarte. într-una din zile surveni un incident curios. Scotocind în dulăpiorul din baie des-icoperi o sticlă de Agua Florida pe care o scăpase din vedere bând îi dusese lui Lucile cosmeticele rămase de la Alice. Ţinu Icontemplativ în mână sticla cu parfum. Trecuseră patru luni de |a moartea ei — şi fiecare lună părea la fel de lungă şi plină de tihnă ca un an. Rareori se gândea la ea.

Biff deschise dopul de la sticlă. Rămase în picioare în faţa oglinzii, fără cămaşă, şi-şi dădu cu puţin parfum pe la subsuo-rile lui negre, acoperite cu păr. Mirosul de parfum îl făcu să încremenească. Schimbă cu sine însuşi în oglindă o privire încărcată de un secret fatal şi rămase pe loc, nemişcat. Era uluit de amintirile pe care i le readusese parfumul, nu din cauza clarităţii lor, ci pentru că însumau în ele lungul şir de ani cărora acum li se pusese capăt. Biff se frecă pe nas şi se privi dintr-o parte. Moartea pusese hotar. Simţea pulsând în el fiecare minut pe care îl trăise cu ea. Iar acum viaţa lor împreună îi apărea întreagă, neatinsă, aşa cum numai trecutul poate fi întreg, neatins.

BifT se întoarse brusc.

Dormitorul era complet refăcut. Acum era numai al lui. înainte fusese murdar, înzorzonat, neîngrijit. întruna vedeai ciorapi şi chiloţi roz de nailon, rupţi, ce atârnau pe o sfoară de-a curmezişul odăii, la uscat. Patul de fier fusese ruginit, cu vopseaua jupuită şi ticsit cu perne soioase de dantelă. Un

şoricar scheletic urca de jos, îşi arcuia spinarea şi se freca melancolic de găleata cu resturi.
Le schimbase pe toate astea. înlocuise patul de fier cu un studio. Pe podea era un covor gros, roşu, şi cumpărase o frumoasă ţesătură albastră chinezească pentru a o atârna pe acea parte a peretelui care era mai crăpată. Destupase căminul şi îl umpluse cu butuci de pin. Pe placa căminului se afla o fotografie micuţă a lui Baby şi portretul colorat al unui băieţel purtând un costum de catifea şi ţinând în mâini o minge. în colţ era o cutie de sticlă în care îşi ţinea curiozităţile pe care le colecţionase — diverse specii de fluturi, un vârf de săgeată, care era o piesă rară, o piatră curioasă care avea forma unui profil omenesc. Pe studio erau împrăştiate perne de mătase albastră, şi împrumutase de la Lucile maşina de cusut ca să-şi facă pentru ferestre draperii de un roşu intens. îi plăcea camera. Era în acelaşi timp somptuoasă şi liniştitoare. Pe masă se afla o mică pagodă japoneză cu ţurţuri de cristal, care, atunci când era curent, scoteau nişte sunete muzicale subţiri şi stranii.
Nimic nu rfe'amintea de ea în camera aceasta. Dar adesea deschidea sticla de Agua Florida şi îşi atingea cu dopul lobii urechilor şi încheieturile mâinilor. Mirosul se contopea cu îndelungile lui meditări. în sufletul lui începu să ia amploare sentimentul trecutului. Amintirile se adunau laolaltă într-o ordine aproape arhitecturală. Descoperi într-o cutie, în care îşi ţinea suvenirele, nişte fotografii vechi, făcute înaintea căsătoriei lor. Alice şezând într-un câmp cu margarete. Alice împreună cu el într-o canoe pe râu. Printre aceste suvenire era şi un ac mare din os, pentru păr, care aparţinuse mamei lui. Când era mic copil, îi plăcea s-o privească cum se piaptănă şi-şi înnoadă părul ei lung şi negru. Crezuse că de aceea acele de păr erau curbe, aşa cum erau de fapt, ca să copieze silueta unei femei, şi se juca uneori cu ele ca şi cum ar fi fost păpuşi. La vremea aceea avea o cutie pentru trabucuri plină cu cârpe. îi plăcea să mângâie bucăţile colorate de pânză frumoasă şi era în stare să şadă cu cârpele lui ore întregi sub masa din bucătărie. Dar când împlini şase ani

pnaicâ-sa îi luă cârpele. Era o femeie înaltă, puternică, cu un |simţ al datoriei ca un bărbat. Pe el îl iubise cel mai mult. Chiar şi acum o mai visa uneori. Şi purta necontenit pe deget I verigheta ei tocită de aur.
Odată cu Agua Florida găsi în dulăpior o sticlă cu loţiune de [lămâie. Alice o folosea mereu pentru a-şi clăti părul. într-o zi o I încercă asupra lui însuşi. Lămâia îi făcu părul negru, presărat ici-colo cu alb, să pară mai pufos şi mai des. îi plăcu. Aruncă uleiul pe care-l folosise împotriva cheUei şi se clăti cu prepara-jtul de lămâie în mod regulat. Anumite capricii pe care le ridi-jculizase la AHce deveniră acum şi ale lui. De ce?
In fiecare dimineaţă, Louis, băiatul de culoare de jos, din res-Itaurant, îi aducea o ceaşcă de cafea ca s-o bea în pat. Stătea ade-jsea sprijinit pe perne câte o oră înainte de a se scula şi a se jîmbrăca. Fuma un trabuc şi urmărea desenele pe care le făcea Ilumina soarelui pe perete. Cufundat adânc în meditare, îşi trecea degetul arătător printre degetele lungi, noduroase, de la picioare. îşi aducea aminte.
Apoi de la amiază şi până la cinci dimineaţa lucra jos. Şi toată ziua de duminică. Afacerile mergeau în pierdere. Erau multe ceasuri de acalmie. Totuşi la orele de masă restaurantul era de obicei phn, şi el vedea în fiecare zi sute de feţe cunoscute pe când stătea de veghe îndărătul casei de marcat.
- La ce anume stai şi te gândeşti tot timpul? îl întrebă Jake Blount. Arăţi ca un evreu în Germania.
-A opta parte sunt evreu, răspunse Biff. Bunicul mamei mele era un evreu din Amsterdam. Dar tot restul familiei mele despre care ştiu era de origine scoţiano-irlandeză.
Era duminică dimineaţa. Câţiva clienţi leneveau pe la mese şi aerul era plin de miros de tutun şi foşnet de ziare. într-un separeu din colţ nişte bărbaţi jucau zaruri, dar liniştit.
- Unde e Singer? întrebă Biff. Nu te duci la el în dimineaţa asta?
Chipul lui Blount deveni întunecat şi posomorât. îşi smuci capul înainte. S-or fi certat - dar cum se putea certa un mut?

Nu, căci aşa ceva s-a mai întâmplat şi înainte. Blount se învârtea pe acolo un timp şi se purta ca şi cum nu era în apele lui. Dar nu peste multă vreme pleca — aşa făcea întotdeauna —, apoi veneau amândoi împreună, Blount sporovăind.
— Trăieşti o viaţă frumoasă. Stai doar aşa, îndărătul casei de bani. Stai doar aşa, cu mâna deschisă.
Biff nu se simţi jignit. îşi lăsă toată greutatea pe coate şi-şi îngustă ochii.
— Hai să discutăm serios, tu şi cu mine. De fapt, ce doreşti? Blount îşi trânti mâinile jos pe tejghea. Erau calde, cărnoase
şi aspre.
— Bere. Şi un pachet de biscuiţi cu brânză şi unt de alune.
— Nu asta vroiam să spun, zise Biff. Dar o să ajungem şi la asta mai târziu.
Omul era o enigmă. Se schimba necontenit. Continua să bea ca un nebun, dar băutura nu-l trântea jos la pământ cum se întâmpla cu alţi bărbaţi. Marginile pleoapelor îi erau adesea roşii şi avea un tic nervos de a se uita speriat înapoi peste umăr. Capul greu şi imens se ridica pe un gât subţire. Era genul de individ de care copiii râdeau şi pe care câinii vroiau să-l muşte. Totuşi, când se râdea de el, asta îl atingea la coarda sensibilă ~ devenea grosolan şi gălăgios ca un fel de clovn. Şi mereu îşi închipuia că râde cineva.
Biff clătină din cap gânditor.
~ Ei haide, ce te face să rămâi la bâlciul acela? Poţi găsi ceva mai bun decât asta. Aş putea chiar eu să-ţi dau aici o jumătate de normă.
— Hristoase Atotputernic! Nu m-aş instala îndărătul acestei case de bani chiar dacă mi-ai da întreg restaurantul tău nenorocit şi tot ce e înăuntru.
Deci asta era. Era agasant. Nu-şi putea face niciodată prieteni sau măcar să se înţeleagă bine cu oamenii.
— Nu vorbi prostii, zise Biff. Fii serios.
Veni un client cu un cec şi el îi dădu restul, înăuntru mai era încă linişte. Blount nu avea astâmpăr. Biff îl simţi că e gata să

plece. Vroia să-l reţină. Se întinse după două trabucuri de pe raftul din spatele tejghelei şi-i oferi unul lui Blount. îndepărtă cu precauţie din minte întrebările una după alta, apoi în cele din urmă îi vorbi:
— Dacă ai fi putut să-ţi alegi perioada din istorie în care să fi trăit, ce eră ai fi ales?
Blount îşi linse mustaţa cu limba lui lată şi umedă.
— Dacă ar trebui să alegi între a fi tâmpit şi a nu pune niciodată altă întrebare, ce-ai alege?
— Haide, insistă Biff. Gândeşte-te.
îşi înclină capul într-o parte şi privi în jos iscoditor, pe lângă nasul său lung. Acesta era un subiect despre care-i plăcea să-i audă pe alţii vorbind. Perioada lui era Grecia antică. Să umble în sandale pe malul albastrei Mări Egee. Veşmintele largi, încinse la brâu cu o cingătoare. Copii. Băile de marmură şi contemplările în temple.
— Poate cu incaşii. în Peru.
Ochii lui Biff îl cercetară cu amănunţime, dezbrăcându-l la piele. îl văzu pe Blount ars de soare, de un maroniu-roşcat strălucitor, cu obrazul neted şi bărbierit, cu o brăţară de aur bătută în pietre preţioase pe antebraţ. Când închise ochii, omul era un incaş adevărat. Dar când se uită din nou la el, imaginea se prăbuşi. Mustaţa zvâcnitoare nu avea nici o legătură cu obrazul acela, nici felul în care îşi sălta umărul, nici mărul lui Adam din gâtul lui subţire, sau felul în care îi atârnau pantalonii. Era chiar mai mult decât atât.
— Sau poate în jurul anului 1775.
— Asta ar fi fost un timp potrivit în care să fi trăit, fu de acord Biff.
Blount îşi târşâi picioarele stânjenit. Chipul îi era aspru şi nefericit. Era gata de plecare. Biff dorea cu orice chip să-l reţină.
— Spune-mi — de ce-ai venit în oraşul ăsta, la urma urmei?
îşi dădu imediat seama că fusese o întrebare imprudentă şi
era dezamăgit de sine însuşi. Totuşi era ciudat că omul a putut ateriza într-un loc ca acesta.

— Dumnezeu mi-e martor că nu ştiu.
Rămaseră o clipă tăcuţi, amândoi rezemându-se de tejghea. Jocul de zaruri din colţ se sfârşise. Prima comandă pentru masa de prânz, o raţă specială de Long Island, fusese servită individului care era director la magazinul A şi P. Radioul era deschis între două posturi, o predică la biserică şi o orchestră de swing.
Blount se aplecă dintr-odată şi-i mirosi faţa lui Biff.
— Parfum?
— Loţiune pentru bărbierit, răspunse Biff calm.
Nu-l putea reţine pe Blount mai mult. Tipul era pe punctul de a pleca. Se va întoarce mai târziu cu Singer. întotdeauna se întâmpla la fel. Vroia să-l facă pe Blount să iasă cu totul din rezerva lui, aşa încât să poată înţelege mai multe lucruri în legătură cu el. Dar Blount nu va vorbi, de fapt niciodată — decât mutului. Era un lucru extrem de curios.
— Mulţumesc pentru trabuc, spuse Blount. Te văd mai târziu.
— La revedere.
Biff îL'urmări pe Blount îndreptându-se spre uşă cu mersul lui legănat, de marinar. Apoi se ocupă de îndatoririle de moment. Se uită la ce era expus în vitrină. Meniul zilei fusese lipit pe fereastră şi o mâncare specială cu toate garniturile fusese aranjată afară pentru a atrage clienţii. Arăta prost. De-a dreptul respingător. Zeama de la friptura de raţă se scursese în sosul de afine şi o muscă stătea lipită de desert.
~ Hei, Louis! strigă el. Scoate chestia asta din vitrină. Adu-mi platoul acela de ceramică roşie şi nişte fructe.
Aranja fructele cu toată atenţia la culori şi la proporţii. în cele din urmă decorul îl satisfăcu. Examina bucătăria şi stătu de vorbă cu bucătarul. Ridică capacele de pe oale şi mirosi mâncarea din ele, dar fără vreun interes. Asta fusese întotdeauna treaba lui Alice. Lui îi displăcea. Strâmbă din nas când văzu chiuveta înfundată cu spumă de supă şi cu resturi de mâncare. Scrise foile cu meniul şi comenzile pentru ziua următoare. Fu bucuros când ieşi din bucătărie şi-şi reluă locul lângă casă.
Lucile şi Baby sosiră pentru masa de duminică. Fetiţa nu arăta acum chiar atât de grozav. Mai avea încă bandajul pe cap şi doctorul spunea că nu i-l poate scoate până luna viitoare. Pansamentul de tifon în locul buclelor blonde dădea capului ei o înfăţişare golaşă.
— Spune bună ziua unchiului Biff, scumpo, o îndemnă Lucile. Baby se maimuţări iritată.
— Bună ziua Iu' uncu' Biff, scumpo, spuse ea obraznic.
Se împotrivi când Lucile încercă să-i scoată paltonaşul de duminică.
— Poartă-te frumos, continuă Lucile. Trebuie să-l scoţi, altfel faci pneumonie când ieşi din nou afară. Poartă-te frumos.
Biff luă lucrurile în sarcina lui. O potoli pe Baby cu un pachet de bomboane de gumă şi-i scoase uşurel paltonul de pe umeri. Rochia i se deranjase când se zbătuse în mâinile lui Lucile. I-o aranja astfel încât fenta să-i stea în linie dreaptă pe piept. îi legă din nou eşarfa şi-i netezi frumos funda cu degetele. Apoi o bătu cu palma pe funduleţul ei micuţ.
— Astăzi avem îngheţată de căpşuni, zise el.
— Bartholomew, tu ai fi o mamă grozav de bună.
— Mulţumesc, spuse Biff. E un compliment.
— Am fost la şcoala de duminică şi la biserică. Baby, spune versetul din Biblie pe care l-ai învăţat pentru unchiul Biff.
Fetiţa ezită şi-şi ţuguie buzele.
— lisus a plâns, spuse ea în cele din urmă.
Dispreţul pe care-l puse în cele trei cuvinte le făcu să sune ca un lucru îngrozitor.
— Vrei să-l vezi pe Louis? întrebă Biff. E în spate, în bucătărie.
— Vreau să-l văd pe Willie. Vreau să-l aud pe Willie cum cântă la muzicuţă.
— Baby, te amăgeşti singură, spuse Lucile pe un ton nerăbdător. Ştii foarte bine că Willie nu e aici. Willie a fost trimis la închisoare.
— Dar Louis, spuse Biff. Şi el ştie să cânte la muzicuţă. Du-te şi spune-i să pregătească îngheţata şi să-ţi cânte o melodie.

Baby se duse spre bucătărie, târându-şi un călcâi pe duşumea. Lucile îşi puse pălăria pe tejghea. Ochii i se umplură de lacrimi.
— Ştii că întotdeauna am spus asta: Dacă pe un copil îl creşti curat şi bine îngrijit, şi îl răsfeţi, atunci copilul acela va fi de obicei dulce şi deştept. Dar dacă un copil este murdar şi urât, nu poţi aştepta prea multe de la el. Ceea ce vreau eu să-ţi spun e că lui Baby îi e atât de ruşine că nu mai are păr şi în schimb are bandajul ăla pe cap, încât cred că asta o face ca tot timpul să fie contra la orice. Nu mai vrea să facă exerciţii de elocuţi-une — nu mai face nici un lucru. E atât de schimbată, încât pur şi simplu nu pot s-o mai stăpânesc.
— Dacă o să-ncetezi cu cicăleala, o să fie foarte cuminte.
în cele din urmă le instala într-un separeu lângă fereastră. Lucile comandă meniul special, iar pentru Baby luă piept de pui tăiat foarte subţire cu piure de crupe de grâu şi morcovi. Fetiţa se juca cu mâncarea şi-şi stropi rochia cu lapte. Rămase cu ele până când începu agitaţia. Apoi trebui să stea în picioare pentru a supraveghea ca lucrurile să decurgă în ordine.
Oameni mâncând. Guri larg deschise în care se îndesa mâncare. Ce însemna asta? Rândul pe care îl citise nu de multă vreme. Viaţa e doar o chestiune de consum, de alimentaţie şi reproducere. Localul era aglomerat. La radio cânta o orchestră de swing. Apoi apărură cei doi pe care îi aştepta. Singer intră primul pe uşă, foarte drept şi elegant în costumul de duminică. Blount îl urma lipit de umărul lui. In felul lor de a merge era ceva care îl izbi. Se aşezară la masa lor şi Blount vorbea şi mânca entuziast, în timp ce Singer îl urmărea cu politeţe. După ce terminară masa, se opriră câteva minute lângă casă. Apoi, în timp ce ieşeau, observă din nou că în mersul lor împreună era ceva care îl făcti să se oprească din treabă şi să se întrebe. Ce putea fi? Felul neaşteptat în care îi apăru o amintire ce zăcuse adânc în mintea lui fu pentru el un şoc. Imensul surdomut cretin cu care Singer obişnuia să meargă împreună în drum spre lucru. Grecul

I murdar, care făcea dulciuri pentru Charles Parker. Grecul mer-*pgea* întotdeauna înainte şi Singer îl urma. Nu le dăduse prea toultă atenţie, pentru că nu veneau niciodată la restaurantul lui. '■Oar de ce până acum nu-şi amintise de asta? în tot timpul în bare îşi pusese întrebări despre mut, să neglijeze tocmai o astfel de latură? Să vezi totul în peisaj în afară de cei trei elefanţi yalsând? Dar, la urma urmei, avea oare vreo importanţă?
Biff îşi îngustă pleoapele. Nu i se părea im.portant cum fusese Singer înainte. Lucrul important era felul în care Blount şi cu Mick au făcut din el un fel de zeitate. Pentru că era mut, au putut să-i atribuie toate calităţile pe care amândoi doreau ca el să le aibă. Da. Totuşi cum s-a putut întâmpla un lucru atât de ciudat? Şi de ce?
Intră un om cu un braţ amputat şi Biff îl tratâ cu whisky din partea casei. Dar nu se simţea în stare să stea de vorbă cu nimeni. Prânzul de duminică era o masă familială. Bărbaţii care beau bere în serile din timpul săptămânii, duminica îşi aduceau nevestele şi copiii. Scaunul înalt pe care îl ţineau în partea din spate a restaurantului era foarte des solicitat. Era ora două şi jumătate şi, deşi multe mese mai erau încă ocupate, prânzul era aproape terminat. In ultimele patru ore Biff stătuse numai în picioare şi era obosit. Obişnuise să stea câte paisprezece sau şaisprezece ore fără să observe nici un inconvenient. Dar acum îmbătrânise. Mult. Nu exista nici un fel de îndoială. Ori poate „maturizat" era cuvântul potrivit. Nu îmbătrânit — desigur nu — nu încă. Valurile de zgomote din încăpere ba se intensificau, ba scădeau, izbindu-i urechile. Maturizat. îl usturau ochii şi parcă un anumit fel de febră din fiinţa lui făcea ca totul să pară prea viu şi acut.
O strigă pe una din chelneriţe:
— Poţi să stai în locul meu, te rog? Eu ies puţin.
Fiind duminică, strada era pustie. Soarele strălucea puternic şi limpede, dar fără căldură. Biff îşi ţinu strâns gulerul paltonului în jurul gâtului. Singur în stradă, se simţi scos de pe făgaş. Dinspre râu bătea un vânt rece. Ar fi trebuit să se întoarcă şi să stea în restaurant, acolo unde îi era locul. Nu avea nici un

sens să se ducă într-acolo unde o pornise acum. Făcuse treaba asta în fiecare din ultimele patru duminici. Se plimbase prin locurile unde putea s-o vadă pe Mick. Şi ceva în legătură cu lucrul acesta nu era... tocmai în regulă. Da, era ceva rău. Mergea încet, pe trotuarul de cealaltă parte a casei unde locuia ea. Duminica trecută o găsise citind nişte comicsuri pe treptele din faţă. Dar de data aceasta, aruncându-şi o privire rapidă spre casă, văzu că nu era acolo. Biff îşi trase borul pălăriei lui de fetru mult peste ochi. Probabil va veni la restaurant mai târziu. Venea adesea duminica, după cină, să bea o ceaşcă de cacao fierbinte, apoi se oprea un timp la masa unde şedea Singer. Duminica era îmbrăcată altfel decât în fusta albastră şi puloverul pe care le purta în celelalte zile. Rochia ei de duminică era din mătase de culoarea vinului, cu un guler din dantelă spălăcit. Odată purtase ciorapi — cu fire fugite. Biff simţea mereu nevoia să-i ofere ceva, să-i dea ceva. Şi nu doar o îngheţată sau vreun dulce ca să mănânce — ceva mai important. Asta era tot ce-şi dorea pentru el însuşi — să-i dăruiască ei ceva. Expresia buzelor lui Biff se înăspri. Nu făcuse nimic rău, dar în străfundul făpturii lui avea un straniu sentiment de vinovăţie. De ce? Acea vinovăţie obscură ce sălăşluieşte în toţi bărbaţii, imprevizibilă şi fără nume.

în drum spre casă Biff găsi pe jos un cent pe jumătate ascuns în gunoiul din rigolă. îl ridică grijuliu de jos, curăţă moneda cu batista şi-i dădu drumul în portmoneul negru pe care-l purta la el. Era ora patru când ajunse înapoi la restaurant. Totul părea adormit. în local nu era nici măcar un singur client.

Pe la ora cinci afacerile începură să se învioreze. Băiatul pe care-l angajase de curând cu o jumătate de normă îşi făcu apariţia devreme. Se numea Harry Minowitz. Locuia în acelaşi cartier cu Mick şi Baby. La anunţul din ziar au răspuns vreo unsprezece solicitanţi, dar Harry părea a fi cea mai bună achiziţie. Pentru vârsta lui era bine dezvoltat şi era îngrijit. Observase dinţii băiatului în timpul întrevederii. Dinţii erau întotdeauna un indiciu bun. Ai băiatului erau mari, foarte curaţi

şi albi. Harry purta ochelari, dar asta nu împiedica asupra muncii. Maică-sa câştiga zece dolari pe săptămână cosând pentru un croitor de pe aceeaşi stradă, iar Harry era singurul copil.

— Ei bine, spuse Biff. Lucrezi la mine de-o săptămână, Harry. Crezi c-o să-ţi placă?

— Desigur, domnule. Desigur că-mi place. Biff îşi răsuci inelul de pe deget.

— Ia să vedem. La ce oră ieşi de la şcoală?

— La ora trei, domnule.

— Ei bine, ai două ore pentru învăţat şi odihnă. Apoi de la şase la zece eşti aici. îţi rămâne destul timp ca să dormi suficient?

— Suficient. Nu am nevoie de mai mult.

— La vârsta ta ai nevoie de nouă ore şi jumătate, fiule. De somn bun, zdravăn.

Se simţi dintr-odată stânjenit. Poate Harry se gândea că asta nu-i treaba lui. Ceea ce nici nu era, de fapt. Dădu să se întoarcă, dar apoi îl trecu un gând.

— Urmezi şcoala profesională?

Harry dădu din cap afirmativ, şi-şi şterse ochelarii pe mâneca de la cămaşă.

— Ia stai. Cunosc o mulţime de fete şi băieţi de acolo. Alva Richards — îl cunosc pe tatăl lui. Şi pe Maggie Henry. Şi o fetiţă pe care o cheamă Mick Kelly — se simţea de parcă urechile i-ar fi luat foc. Ştia că se poartă prosteşte. Ar fi vrut să se întoarcă şi să plece, şi totuşi stătea acolo, în picioare, zâmbind şi frecân-du-şi nasul cu degetul mare.

— O cunoşti? întrebă el cu sfială.

— Desigur, locuiesc în casa de alături de ea. Dar la şcoală eu sunt în cursul superior, iar ea e în clasa întâi.

Biff îşi depozită cu grijă în minte această neînsemnată informaţie pentru a se

gândi la ea mai târziu, când va fi singur.
— Treaba va merge aici în linişte un timp, spuse el pripit. O las în seama ta. Ştii deja cum să mânuieşti lucrurile. Să urmăreşti doar fiecare client care bea bere şi să ţii minte câte a băut, astfel încât să nu trebuiască să-i întrebi pe ei şi să te

încrezi în ce spun. Nu te grăbi când dai restul şi urmăreşte tot ce se petrece.
Biff se închise în camera lui de jos. Era încăperea în care îşi ţinea dosarele. Avea o singură ferestruică ce dădea spre aleea laterală şi înăuntru aerul era mucegăit şi rece. Uriaşe mormane de ziare se ridicau până sus în tavan. Un rastel improvizat pentru dosare acoperea unul din pereţi. Lângă uşă era un balansoar de modă veche şi o măsuţă pe care se afla un foarfece mare, un dicţionar şi o mandolină. Din cauza grămezilor de ziare era imposibil să faci mai mult de doi paşi, indiferent în ce direcţie. Biff se legănă în balansoar şi ciupi încetişor corzile mandolinei, închise ochii şi începu să cânte cu tristeţe:
La târgul de animale-am plecat Erau acolo păsări, lighioane. Bătrâna maimuţă-şi pieptăna în lumina lunii părul roşcat.
Termină cu un acord din toate strunele şi ultimul sunet se stinse, înfiorat, *%.* aerul rece. Să adopte doi copii micuţi. Un băiat şi o fetiţă. Cam de trei sau patru ani, aşa încât ei să simtă pentru totdeauna că el este tatăl lor adevărat. Tăticul lor. Tatăl nostru. Fetiţa ca Mick (sau Baby?) la vârsta aceea. Obrăjori rotunzi şi ochi cenuşii, şi părul bălai. Şi îmbrăcămintea pe care i-ar face-o pentru ea — rochiţa din *crepe de Chine* roz, cu volănaş fin la fentă şi la mâneci. Ciorapi de mătase şi pantofi albi din piele de căprioară. Iar pentru iarnă un paltonaş din catifea roşie şi bonetă, şi manşon. Băiatul ar fi brunet, cu părul negru. Băieţelul s-ar ţine pe urmele lui şi-ar copia toate gesturile pe care le face el. Vara, toţi trei s-ar duce la o căsuţă în Florida şi el i-ar îmbrăca pe copii în costumase de plajă şi i-ar însoţi cu grijă în valurile verzulii, puţin adânci, de la mal. Şi ei ar creşte înfloritori, în timp ce el va îmbătrâni. Tatăl nostru. Ar veni amândoi la el să-i pună întrebări şi el le-ar răspunde.
De ce nu?

»HliifT1l'-!
Biff luă din nou mandolina. *Tum-ti-tim-ti-tii, ti-tii, nunta păpuşii pictate.* Mandolina imita refrenul. Cântă toate versurile şi bătu ritmul din picior. Apoi cântă *K-K-K-Katie,* şi *Dulcele cântec vechi al dragostei.* Aceste bucăţi erau ca şi Agua Florida în felul în care îl făceau să-şi aducă aminte. Totul. în timpul primului an când el era fericit şi când chiar şi ea părea fericită. Şi când se prăbuşise patul cu el de două ori în trei luni. Şi el habar nu avea că în tot timpul acesta mintea ei era preocupată de cum ar putea să economisească cinci cenţi sau să stoarcă zece cenţi în plus. Şi apoi el cu Rio şi cu fetele de la localul ei. Gyp şi Madeline, şi Lou. Şi apoi mai târziu când, dintr-odată, pierduse tot. Când nu se mai putuse culca cu o femeie. Doamne! Aşa încât, la început părea că totul era sfârşit. Lucile a ştiut întotdeauna cum stăteau lucrurile. Ea ştia ce fel de femeie era Alice. Poate ştia şi despre el, de asemenea. Lucile îi îndemna să divorţeze. Şi a făcut tot ce stătea cuiva în putinţă pentru a le aplana certurile.
Biff tresări deodată. îşi smuci mâinile de pe mandolină, aşa încât melodia fu retezată. Rămase încordat în scaun. Apoi începu dintr-odată să râdă în sinea lui. Ce-l făcuse să-i treacă prin minte toate astea? Ah, Dumnezeule! Era ziua în care cJ împlinise douăzeci şi nouă de ani şi Lucile îl rugase să treacă pe la ea pe acasă când termina treaba la dentist. Se aştepta la o mică atenţie — un platou cu tarte cu cireşe sau o cămaşă frumoasă, îl întâmpină la uşă şi-l legă la ochi înainte de a intra. După care spuse că se va întoarce într-o secundă. în încăperija tăcută îi ascultă paşii şi, când ea ajunse la bucătărie, el scăpă un vânt. Stătea în picioare în cameră cu ochii legaţi, bosumflat. Apoi deodată îşi dădu seama cu oroare că nu era singur. Se auzi o chicoteală, apoi imediat îl asurziră hohote bubuitoare de râs. în aceeaşi clipă Lucile se întoarse şi-i dezlegă ochii. Ţinea în mână un platou cu un tort caramel. Odaia era plină de lume. Leroy şi gaşca lui, şi Alice, bineînţeles. Lui îi venea să intre in pământ. Stătea acolo cu faţa dezvelită, expusă vederii, roşie ca focul. îl luau în zeflemea, şi ora care a urmat a fost aproape tot

atât de îngrozitoare ca moartea mamei sale — felul în care a trebuit să suporte situaţia. Mai târziu în acea noapte a băut doi litri de whisky. Şi alte câteva săptămâni după aceea — Doamne!
Biff ricana cu indiferenţă. Ciupi câteva corzi la mandolina lui şi începu un cântec zburdalnic de cowboy. Avea o voce plăcută de tenor şi în timp ce cânta îşi închise ochii. în încăpere era aproape întuneric. Frigul umed îl pătrunse până la 03.SGj RŞ9. încât începură să-l doară picioarele din cauza reumatismului.
într-un târziu, puse deoparte mandolina şi se legănă încetişor în întuneric. Moartea. Uneori aproape că o putea simţi cu el în încăpere. Se legănă mai departe în balansoar. Ce înţelegea el din toate astea? Nimic. încotro se îndrepta? Niciunde. Ce anume dorea? Să afle. Ce anume? Un sens. De ce? Enigmă.
în capul lui se amestecau imagini frânte ca un joc de cuburi. Alice săpunindu-se în cadă. Mutra lui Mussolini. Mick plimbând bebeluşul în cărucior. Un curcan fript în vitrină. Gura lui Blount. Chipul lui Singer. Se simţea pe sine însuşi aşteptând. în încăpere era întuneric absolut. Din bucătărie se auzea Louis cântând.
Biff se ridică în picioare şi prinse braţul balansoarului pentru a-l opri din legănat. Când deschise uşa, în holul de afară era lumină şi foarte cald. îşi aduse aminte că probabil va veni Mick. îşi îndreptă hainele şi-şi netezi părul spre spate. îşi regăsi entuziasmul şi vioiciunea. Restaurantul era cuprins de zarvă, începuseră să curgă halbele de bere şi cina de duminică. îi zâmbi jovial tânărului Harry şi se instala îndărătul casei. Cuprinse încăperea cu o privire ca şi cum ar fi aruncat un lasou. Localul era aglomerat şi vuia de zgomote. Aranjamentul platoului cu fructe din vitrină era artistic, de bun-gust. Urmărea uşa şi continua să cerceteze cu un ochi exersat. Era cu ochii în patru şi aştepta cu o atenţie concentrată. Veni şi Singer în cele din urmă, şi cu creionul său de argint scrise că dorea doar supă şi whisky, dat fiind că era răcit. Dar Mick nu veni.'

9

Acum nu mai avea nici măcar un bănuţ al ei, atât erau de săraci. Banii erau principalul. Nu auzea tot timpul decât bani, bani, bani. Plăteau de se uscau pentru rezerva şi pentru infirmiera lui Baby Wilson. Dar chiar şi aşa, asta era doar una din notele de plată. Abia apucau să plătească un lucru, că se şi iveau altele în loc. Aveau în jur de două sute de dolari datorii, care trebuiau plătite imediat. Au pierdut casa. Din toată afacerea tăticul lor s-a ales cu o sută de dolari şi a lăsat banca să preia ipoteca. Apoi a mai împrumutat cincizeci de dolari, şi domnul Singer a fost trecut şi el pe chitanţă. După aceea, în fiecare lună, în loc să-şi facă griji din cauza taxelor, îşi făceau griji din cauza chiriei. Erau aproape la fel de săraci ca oamenii care lucrau la fabrică. Numai că nimeni nu putea să se uite la ei de sus.
Bill era angajat la o secţie de îmbuteliere şi câştiga zece dolari pe săptămână. Hazel lucra ca femeie de serviciu la un salon de coafură şi lua opt dolari. Etta vindea bilete la un cinema pentru cinci dolari. Fiecare din ei dădea în casă jumătate din salariu. Pe urmă, erau în casă şase persoane în pensiune, cu cinci dolari de căciulă. Şi mai era şi domnul Singer, care îşi plătea chiria cu mare promptitudine. Cu ce mai scotea şi tăticul, se făceau cam două sute de dolari pe lună — şi din asta trebuiau să-i hrănească bine pe cei şase chiriaşi, să hrănească şi familia, să dea chiria pentru toată casa şi să plătească şi ratele la mobilă.
Nici George, nici ea nu mai primea acum bani pentru gustarea de la prânz. A trebuit să întrerupă lecţiile de muzică. Porţia punea deoparte ce rămânea de la masa de seară ca să-i dea şi ei, şi lui George să mănânce după şcoală. Ei doi mâncau numai în bucătărie. Bill, Hazel şi Etta luau masa fie cu chiriaşii, fie în bucătărie, în funcţie de câtă mâncare era. La bucătărie mâncau crupe cu untură sau costiţă, şi beau cafea la masa de dimineaţă. Seara mâncau acelaşi lucru, plus ce nu se consuma în sufragerie. Cei trei copii mari se miorlăiau de câte ori

trebuiau să mănânce la bucătărie. Şi câteodată ea şi George umblau pur şi simplu flămânzi câte două-trei zile.
Dar asta se petrecea în încăperea exterioară. Nu avea nimic de-a face cu muzica, cu ţările străine şi planurile pe care şi le făcea. Iarna era rece. Pe geamuri se făceau flori de gheaţă. Seara, în salon trosnea focul şi era foarte cald. Toţi membrii familiei stăteau la foc împreună cu chiriaşii, astfel că întreg dormitorul din mijloc era al ei. îşi punea două pulovere şi o pereche de pantaloni de catifea reiată care îi rămăseseră mici lui Bill. Bucuria din ea îi ţinea de cald. îşi scotea de sub pat cutia ei secretă şi se aşeza pe jos să lucreze.
în cutia cea mare erau picturile pe care le făcuse la orele de artă gratuite. Le luase din camera lui Bill. Tot în cutie ţinea şi cele trei cărţi de aventuri pe care i le dăduse tăticul, o pudrieră, o cutiuţă cu piese de ceas, un colier de strasuri, un ciocan şi nişte carnete. Unul din carnete avea scris pe el sus, cu creionul roşu-STRICT PERSONAL. NU UMBLAŢI. STRICT PERSONAL — şi era legat cu o sforicică.
în acest carneţel lucrase la muzică toată iarna. Renunţase să-şi mai facă lecţiile pentru şcoală seara, ca să aibă mai mult timp pentru muzical Scrisese nişte simple cântecele — melodii fără nici un fel de cuvinte şi chiar fără nici un acompaniament. Erau foarte scurte. Dar, chiar dacă melodiile aveau doar jumătate de pagină, le dădea titluri şi îşi semna iniţialele dedesubt. Nimic din acest caiet nu era o bucată adevărată sau o compoziţie. Erau doar cântece din mintea ei, pe care vroia să şi le amintească. Le punea titluri în funcţie de ce-i sugerau — *Africa* sau *O mare bătălie,* sau *Vijelia.*
Nu putea să transcrie muzica aşa cum îi suna în minte. Trebuia s-o subţieze până când rămâneau doar câteva note, altfel se încurca şi nu putea merge mai departe. Erau atâtea lucruri în legătură cu transcrierea pe care nu le cunoştea. Dar poate că, după ce avea să înveţe să scrie suficient de repede aceste melodii simple, va putea să noteze în întregime muzica pe care o avea în minte.

în ianuarie începu o bucată anume, foarte frumoasă, intitulată *Doresc ceva, dar nu ştiu ce.* Era un cântec minunat — foarte lent şi foarte dulce. La început se apucase să scrie şi o poezie odată cu cântecul, dar nu-i veneau idei care să se potrivească cu muzica. Pe urmă era greu de găsit un cuvânt în versul trei care să rimeze cu *ce.* Acest cântec nou o făcea să se simtă în acelaşi timp şi tristă, şi neliniştită, şi fericită. Era greu să lucrezi la ceva atât de frumos. De fapt, orice cântec era greu de scris. Ceva ce se fredona în două minute îi lua o săptămână de muncă până să fie scris în carnet — asta după ce găsea tonalitatea, măsura şi fiecare notă.
Trebuia să se concentreze la maximum şi să cânte melodia de multe ori. Vocea îi era întotdeauna răguşită. Tăticul spunea că din cauză că plânsese atâta ca o disperată când era mică. Pe vremea când era de vârsta lui Ralph, tăticul trebuia să se scoale noaptea şi s-o ia în braţe. Nu se potolea, povestea el, decât când el, tăticul, începea să bată cu vătraiul în găleata de cărbuni şi să cânte *Dixie.*
Stătea întinsă pe burtă pe podeaua rece şi se gândea. Mai târziu — la douăzeci de ani • — avea să fie compozitoare, vestită în lumea întreagă. Va avea o orchestră simfonică, toată a ei, iar propria ei muzică o va dirija numai ea. Va sta la pupitru în faţa unei mulţimi imense. Pentru a dirija orchestra, va purta fie un smoching bărbătesc, fie o rochie roşie împodobită cu strasuri. Cortina de pe scenă va fi de catifea roşie, cu iniţialele M.K. imprimate cu aur. Va fi acolo şi domnul Singer, şi după concert vor merge în oraş să mănânce pui fript. El o va admira şi o va considera cea mai bună prietenă a lui. George va aduce pe scenă mari coşuri cu flori. Asta se va petrece la New York sau poate într-o ţară străină. Oameni celebri şi-o vor arăta unul altuia — Carole Lombard, Arturo Toscanini, Amiralul Byrd.
Acum putea să cânte simfonia lui Beethoven oricând vroia. Era ceva ciudat cu această muzică pe care o auzise toamna trecută. Simfonia a rămas în ea pentru totdeauna, crescând puţin câte puţin. Şi iată de ce: avea în minte întreaga simfonie. N~avea

PP'"¡

cum să n-o aibă. Auzise fiecare notă, şi undeva în străfundul minţii întreaga muzică rămăsese exact aşa cum fusese cântată. Dar nu putea face nimic s-o aducă dintr-odată la suprafaţă. Nu putea decât să aştepte şi să fie pregătită atunci când deodată ieşea la iveală o nouă parte. Să aştepte să crească încet, aşa cum cresc frunzele pe ramurile stejarului primăvara.
în încăperea lăuntrică, pe lângă muzică, era şi domnul Singer. In fiecare după-amiază, imediat ce termina de cântat la pian în sala de gimnastică, o lua pe strada principală, pe lângă prăvălia unde lucra el. Nu-l vedea prin vitrină. El lucra în spate, după o perdea. Dar se uita la prăvălia unde stătea el în fiecare zi şi vedea oamenii pe care-i cunoştea el. Pe urmă, în fiecare seară îl aştepta pe veranda din faţă să vină acasă. Câteodată mergea după el până sus. Acolo se aşeza pe pat şi se uita la el cum îşi pune pălăria la locul ei, cum îşi desface gulerul şi cum se piaptănă, într-un fel, era de parcă ar fi avut un secret împreună. Sau de parcă ar fi aşteptat să-şi spună lucruri care nu s-au mai spus.
El era singura persoană din încăperea lăuntrică. Cu mult timp în urmă mai fuseseră şi alţii. Se întorcea înapoi cu gândul şi-şi amintea cum era înainte de a veni el. îşi amintea o fată, demult, în clasa a şasea, pe care o chema Celeste. Fata asta avea părul lung şi blond, nasul cârn şi faţa pistruiată. Purta un pulover roşu de lână şi o bluză albă. Umbla cu vârfurile picioarelor întoarse înăuntru. în fiecare zi îşi aducea o portocală pentru recreaţia mică şi o cutie de tablă cu mâncare pentru recreaţia mare. Alţi copii îşi mâncau toată mâncarea în recreaţia mică şi mai târziu le era foame, dar Celeste n-ar fi făcut niciodată aşa ceva. Ea scotea coaja de la sandvişuri şi mânca numai miezul moale. întotdeauna avea un ou răscopt, şi îl ţinea în mână, strivind gălbenuşul cu degetul mare, în aşa fel încât îi rămânea amprenta pe el.
Celeste n-a vorbit niciodată cu ea, şi nici ea n-a vorbit cu Celeste, deşi ar fi vrut s-o facă mai mult decât orice pe lume. Noaptea stătea trează şi se gândea la Celeste. Făcea planuri cum să fie ele cele mai bune prietene şi visa cum o să vină Celeste
la ea acasă să stea la masă şi să doarmă noaptea la ea. Dar asta nu s-a întâmplat niciodată. Sentimentele ce le avea pentru Celeste n-ar fi îndemnat-o niciodată să meargă să se-mpriete-nească cu ea aşa cum ar fi făcut cu oricine altcineva. După un an Celeste s-a mutat în alt cartier şi la altă şcoală.
Pe urmă mai era un băiat pe care-l chema Buck. Era mare şi avea coşuri pe faţă. Când stătea lângă el, dimineaţa la opt şi jumătate, când se forma rândul la intrare în şcoală, mirosea urât — aşa, ca şi cum ar fi trebuit să-şi aerisească pantalonii. Odată, Buck a intrat cu capul în director şi a fost eliminat. Când râdea, îşi ridica buza de sus şi se scutura tot. Se gândea la el aşa cum se gândise şi la Celeste. Pe urmă mai era şi doamna care vindea bilete la tombolă. Şi domnişoara Anglin, care preda la clasa a şaptea. Şi Carole Lombard din filme. Toţi ăştia.
Dar cu domnul Singer era altfel. Ceea ce simţea pentru el a cuprins-o încet, şi încercând să-şi aducă aminte, nu-şi dădea seama cum s-a întâmplat de fapt. CeUalţi fuseseră oameni obişnuiţi, dar domnul Singer nu era aşa. în prima zi când a sunat la uşă să întrebe de cameră, s-a uitat mult la chipul lui. I-a deschis uşa şi a citit biletul pe care i l-a dat. Apoi a strigat-o pe mama şi s-a întors în bucătărie să le spună despre el Porţiei şi lui Bubber. A urcat pe scări după el şi după mama, şi s-a uitat cum încearcă cu pumnul salteaua de pe pat şi cum ridică jaluzelele să vadă dacă funcţionează. în ziua în care s-a mutat, a stat aşezată pe balustrada verandei din faţă şi s-a uitat cum coboară din taxi cu geamantanul şi cu tabla de şah. Iar mai târziu a ascultat cum bocăne prin cameră, închipuindu-şi ce face. Restul a venit treptat. Iar acum exista între ei acest sentiment secret. Vorbea cu el mai mult decât vorbise vreodată cu cineva. Iar el, dacă ar fi putut vorbi, i-ar fi spus o mulţime de lucruri. Era aşa, parcă ar fi fost un mare profesor, dar nu făcea lecţii pentru că era mut. Noaptea, în pat, făcea tot felul de planuri, cum ea era orfană şi locuia cu domnul Singer — numai ei doi într-o casă undeva departe, unde iarna ningea. Poate într-un orăşel din Elveţia, cu gheţari şi cu munţi de jur împrejur, unde se vedeau stânci deasupra caselor, şi acoperişurile

erau foarte înclinate şi cu creste ascuţite. Sau în Franţa, unde oamenii duceau acasă pâinea de la prăvălie neîmpachetată în hârtie. Sau în îndepărtata Norvegie, pe ţărmul oceanului cenuşiu, sub cerul de iarnă.
Dimineaţa, el era primul ei gând. Odată cu muzica. în timp ce-şi punea rochiţa, se întreba dacă o să-l vadă în ziua aceea. îşi dădea cu parfumul Ettei sau cu puţină esenţă de vanilie, ca să miroasă frumos dacă se întâlneşte cu el în hol. Pleca târziu la şcoală ca să-l vadă când coboară scările în drum spre lucru. Iar după-amiaza şi seara nu pleca niciodată dacă el era acasă.
Fiecare lucru nou pe care-l afla despre el era important. îşi ţinea periuţa şi pasta de dinţi într-un pahar pe masă, aşa că şi ea, în loc să-şi lase periuţa pe raftul din baie, o ţinea acum într-un pahar. Nu-i plăcea varza. Asta i-a spus-o Harry, care lucra la domnul Brannon. Deci nu mai putea să mănânce nici ea varză. Când afla fapte noi despre el, sau când îi spunea ceva şi el îi scria câteva cuvinte cu creionul de argint, simţea nevoia să stea singură multă vreme ca să le rumege în minte. Când era cu el, gândul principal era să păstreze totul în memorie pentru ca mai târziu să retrăiască şi să-şi amintească lucrurile astea.
Dar încăperea lăuntrică, cu muzica, şi domnul Singer, nu era totul. Se petreceau multe şi în încăperea exterioară. A căzut pe scări şi şi-a rupt un dinte din faţă. Domnişoara Minner i-a dat două note proaste la engleză. A pierdut o monedă de douăzeci şi cinci de cenţi pe un maidan şi n-a mai găsit-o, deşi au căutat-o şi ea, şi George trei zile la rând. S-a mai întâmplat ceva:
într-o după-amiază stătea pe scările din spate şi învăţa pentru un test la engleză. Harry începuse să taie lemne de cealaltă parte a gardului şi ea l-a strigat. El a venit şi i-a făcut schema la câteva propoziţii. Avea ochii foarte vioi în dosul ochelarilor cu ramă de baga. După ce i-a explicat la engleză, s-a ridicat în. picioare şi a început ba să-şi bage, ba să-şi scoată mâinile din buzunarele canadienei. Harry era întotdeauna nervos şi plin de energie, şi trebuia tot timpul să vorbească sau să facă ceva.

— înţelegi tu, la ora actuală sunt numai două posibilităţi, spuse el.
îi plăcea să spună lucruri neaşteptate, iar ea câteodată nu ştia ce să-i răspundă.
— Aşa e cum spun eu, avem în faţă numai două posibilităţi la ora actuală.
-Ce?
— Democraţie militantă sau fascism.
— Nu-ţi plac republicanii?
— Rahat, spuse Harry. Nu la asta mă refer.
îi explicase totul în legătură cu fasciştii într-o după-amiază. îi spusese cum naziştii îi pun pe copiii de evrei să stea în patru labe şi să mănânce iarbă de pe jos. I-a spus cum plănuise el să-l asasineze pe Hitler. Totul era pus la punct până la cele mai mici amănunte. I-a spus cum în fascism nu există nici dreptate, nici libertate. Zicea că ziarele scriu dinadins minciuni, iar oamenii nu ştiu ce se întâmplă în lume. Naziştii erau groaznici — asta ştia toată lumea. Intră şi ea în complot să-l omoare pe Hitler. Era mai bine ca din conspiraţie să facă parte patru sau cinci oameni, pentru că dacă unul dădea greş, ceilalţi să reuşească totuşi să-l cureţe. Iar dacă mureau, ajungeau cu toţii eroi. Să fii erou era aproape ca şi cum ai fi fost un mare muzician.
— Sau una, sau cealaltă. Şi deşi nu cred în război, sunt gata să mă lupt pentru ceva ce ştiu că e drept.
— Şi eu, spuse ea. Aş vrea să mă lupt cu fasciştii. Aş putea să mă-mbrac în băiat şi nimeni nu şi-ar da seama. Mi-aş tăia şi părul.
Era o după-amiază luminoasă de iarnă. Cerul era albăs-trui-verzui şi ramurile stejarilor din curtea din spate se desenau negre şi golaşe pe fondul de culoare. Soarele era cald. Ziua aceea o făcea să se simtă plină de energie. Muzica îi umplea sufletul. Doar aşa, ca să facă ceva, luă un cui mare şi îl bătu în treapta din lemn din câteva lovituri zdravene. Tăticul auzi zgomotul ciocanului şi ieşi în halat de baie să se învârtească şi el pe-acolo. Sub pom erau două capre de tâmplărie, iar micul Ralph se îndeletnicea cu pusul unui pietroi pe una din ele şi apoi cu

il'l'li
Hi *mmp*
[iiiiwiifiifi'wnf^^

căratul acestuia pe cealaltă. încoace şi încolo. Mergea cu mânuţele întinse ca să nu cadă. Avea picioruşe strâmbe şi scutecele îi atârnau până la genunchi. George se juca cu bile. Din cauză că era netuns, părea slăbuţ la faţă. îi căzuseră câţiva dinţi de lapte, iar cei ieşiţi în loc erau mici şi albăstrii, de parcă ar fi mâncat afine. Trase pe jos o linie şi se întinse pe burtă ca să ţintească în prima gaură. Când tăticul se întoarse să lucreze la ceasurile lui, îl luă de o aripă şi pe micul Ralph. După un timp George ieşi şi el pe alee, singur. De când o împuşcase pe Baby, nu mai vroia să aibă absolut nici un prieten.
— Trebuie să plec, spuse Harry. La şase trebuie să fiu la lucru.
— îţi place la restaurant? Mănânci lucruri bune pe gratis?
— Sigur că da. Şi vin tot felul de oameni. îmi place mai mult decât orice altă slujbă pe care-am avut-o până acum. Câştig mai mult.
— Eu nu pot să-l sufăr pe domnul Brannon, spuse Mick.
E drept că, deşi nu i-a spus niciodată nimic urât, întotdeauna vorbea ciudat, răguşit. Probabil că a ştiut de la bun început de pachetul *ăe* gumă pe care l-au şterpelit atunci ea şi cu George. Şi atunci de ce o mai întreba cum îi merge — ca în ziua aceea, în cameră la domnul Singer? Poate-şi închipuia că ei fură tot timpul. Şi asta nu era adevărat. Categoric nu era adevărat. Doar o dată o cutiuţă de acuarele de la prăvălioară. Şi o ascuţitoare de cinci cenţi.
— Să nu-l văd pe domnul Brannon.
— E cumsecade, spuse Harry. Câteodată pare de-a dreptul ciudat, dar nu e urâcios. Când ajungi să-l cunoşti.
— M-am gândit la o treabă, spuse Mick. Un băiat are mai multe avantaje decât o fată. Vreau să zic un băiat poate să-şi ia o slujbă, dar nu cu normă întreagă, care să nu-l scoată de la şcoală şi să-i mai lase timp şi pentru alte lucruri. Da' pentru fete nu sunt slujbe de-astea. O fată, dacă vrea să-şi ia slujbă, trebuie să se lase de şcoală şi să lucreze cu normă întreagă. Mi-ar plăcea şi mie să câştig ceva dolari pe săptămână ca tine, dar nu se poate în nici un fel.
Harry se aşează pe trepte şi-şi desfăcu şireturile. Trase de ele până când unul se rupse.
-- Vine la restaurant un om pe care-l cheamă domnul Blount. Domnul Jake Blount. îmi place să-l ascult. învăţ foarte mult din ce spune el când bea bere. Mi-a dat nişte idei.
— îl ştiu foarte bine. Vine aici în fiecare duminică.
Harry îşi desfăcu şiretul de la gheată şi trase capătul rupt ca să fie egal cu celălalt şi să poată face din nou fundă.
-Ascultă, spuse el, ştergându-şi nervos ochelarii de canadiană. Să nu-i spui ce ţi-am spus. Adică nu cred că mă ţine minte. Nu vorbeşte cu mine. Vorbeşte cu domnul Singer. S-ar putea să i se pară ciudat dacă tu... înţelegi ce vreau să zic.
— Bine.
Citea printre cuvinte că are o slăbiciune pentru domnul Blount, aşa că înţelegea ce-i în sufletul lui.
— N-o să-i spun nimic.
Se făcuse întuneric. Luna, albă ca laptele, se vedea pe cerul albastru, iar aerul era rece. îi auzea la bucătărie pe Ralph, pe George şi pe Porţia. Fereastra bucătăriei era de un portocaliu aprins din pricina focului din sobă. Venea miros de fum şi de mâncare caldă.
— Să-ţi spun ceva ce n-am mai spus la nimeni, zise el. Nu-mi convine nici mie să recunosc treaba asta.
— Ce treabă?
— Tu ţii minte când ai început să citeşti ziarele şi să te gândeşti la lucrurile pe care le citeai?
— Sigur că ţin minte.
— Eu înainte am fost fascist. Adică mă gândeam să fiu. Uite cum a fost. Ştii toate pozele alea cu băieţi de vârsta noastră acolo în Europa, cum mergeau în marş şi cântau cântece, toţi în cadenţă. Mi se părea ceva nemaipomenit. Cum jurau toţi să fie împreună şi cu un singur conducător. Toţi cu aceleaşi idealuri şi mărşăluind în cadenţă. Nu prea îmi păsa ce se întâmplă cu minorităţile evreieşti, pentru că nici nu vroiam să mă gândesc la asta. Şi pentru că pe atunci nu vroiam să mă consider

ipi III HiiHFijW f rrpppifiijşi III

evreu. Vezi tu, nu ştiam. Mă uitam în poze, citeam ce scria dedesubt şi nu înţelegeam. Nici nu-mi trecea prin cap ce treabă îngrozitoare se petrecea acolo. Credeam că sunt fascist. Bineînţeles, mai târziu am descoperit că nu sunt.
Glasul îi era plin de înverşunare împotriva lui însuşi, schim-bându-se mereu — ba ca al unui om mare, ba ca al unui băieţel.
— Păi atunci nu ţi-ai dat seama, spuse ea.
— A fost o greşeală îngrozitoare. O crimă morală.
Aşa era el. Totul era sau foarte corect, sau foarte greşit, nu exista cale de mijloc. Era inadmisibil să bei bere sau vin, sau să fumezi până la douăzeci de ani. Era un păcat îngrozitor să copiezi la un test, dar nu era un păcat să-ţi copiezi tema pentru acasă. Era o criraă morală ca fetele să-şi dea cu ruj sau să poarte rochii cu spatele gol. Era un păcat îngrozitor să cumperi ceva cu etichetă germană sau japoneză, chiar dacă ar fi costat numai cinci cenţi.
Şi-l amintea pe Harry de pe vremea când erau mici. Odată a început să se uite cruciş şi a rămas aşa un an întreg. Stătea aşezat pe scările din faţă, cu mâinile între genunchi, şi se uita la tot ce era în jur. Cuminte şi saşiu. A sărit două clase la şcoala primară şi la unsprezece ani era pregătit pentru şcoala profesională. Numai că la profesională, când au citit despre evreul din *Ivanhoe,* ceilalţi copii au început să se întoarcă să se uite la Harry şi el a venit acasă plângând. Aşa că mama lui l-a scos de la şcoală. A stat acasă tot anul. S-a înălţat şi s-a îngrăşat mult. De câte ori se urca pe gard, îl vedea făcându-şi ceva de mâncare în bucătărie. Se jucau amândoi pe stradă şi câteodată se luau la trântă. Ii plăcea să se bată cu băieţii când era mică — nu de-ade-văratelea, ci numai în joacă. Folosea o combinaţie de jiu-jitsu cu box. Câteodată o trântea el, altădată îl trântea ea pe el. Harry nu era niciodată brutal cu nimeni. Când copiii mai mici îşi stricau vreo jucărie veneau la el şi întotdeauna îşi găsea timp să le-o repare. Ştia să repare orice. Doamnele de pe stradă îl chemau să le repare lumina sau maşinUe de cusut, dacă se strica ceva. Pe urmă, când a împlinit treisprezece ani, a intrat iar la profesională

"
şi a început să înveţe serios. Făcea tot felul de lucrări, muncea şi sâmbăta şi citea. Multă vreme nici nu l-a prea văzut —până după petrecerea pe care a dat-o. Era foarte schimbat.
— Păi cam aşa, spuse Harry. înainte aveam mereu tot felul de ambiţii mari. Să fiu mare inginer sau mare doctor, sau mare avocat. Dar acum nu mai sunt aşa. Acum nu pot să mă gândesc decât la ce se întâmplă în lume. La fascism şi la lucrurile îngrozitoare care se întâmplă în Europa — şi pe de altă parte, la democraţie. Adică nu mai pot să lucrez şi să mă gândesc ce vreau să fiu, pentru că mă gândesc prea mult la treaba astalaltă. In fiecare noapte visez că-l omor pe Hitler. Şi mă trezesc noaptea pe întuneric — mi-e foarte sete şi mi-e frică de ceva --dar nu ştiu de ce.
Se uită la chipul lui Harry şi un sentiment profund şi grav o umplu de tristeţe. Părul îi atârna peste frunte. Buza de sus era subţire şi întinsă, iar cea de jos era groasă şi tremura. Harry părea mai mic de cincisprezece ani. Odată cu întunericul începu să sufle un vânt rece. Vântul şuiera în stejarii de pe stradă şi izbea obloanele de zidul casei. Undeva, în josul străzii, doamna Wells îl chema acasă pe Sucker. După-amiaza târzie şi întunericul făceau să apese greu tristeţea din ea. Vreau un pian... vreau să iau lecţii de muzică, îşi spuse în gând. Se uită la Harry şi văzu cum îşi frământă degetele subţiri, înlănţuindu-le în diverse chipuri. Mirosea plăcut, a băiat.
Oare ce a împins-o să facă ceea ce a făcut deodată? Poate faptul că-şi amintise de când erau mai mici. Poate tristeţea care-o făcea să se simtă ciudat. Oricum, dintr-odată îi dădu lui Harry un brânci că aproape îl dădu jos de pe trepte. — Bunica ta e o vacă, zbieră cât putu de tare. Apoi o luă la fugă. Asta spuneau copiii din cartier când vroiau să se bată cu cineva. Harry se ridica în picioare părând surprins, îşi potrivi ochelarii pe nas şi se uită după ea o clipă. Apoi se repezi pe alee.
Aerul rece o făcea să se simtă ca Samson de puternică. Râse şi imediat auzi un ecou scurt. îl lovi pe Harry cu umărul, iar el

: H^H^BHWnP^'
jiiiiIPS[[IiiINIII[MjjiM],tjj,Ti(pHfi!rii(,,i.,|

reuşi s-o apuce. Se luptau şi râdeau. Ea era mai înaltă, dar mâinile lui erau mai puternice. însă nu ştia să se lupte destul de bine, aşa că îl trânti jos. Apoi deodată el rămase nemişcat şi se opri şi ea. îi simţea răsuflarea caldă pe gât, cum se oprise aşa liniştit. îi simţea coastele sub genunchi şi răsuflarea grea cum stătea călare pe el. Se ridicară de jos amândoi. Nu mai râdeau, pe alee era foarte linişte. în timp ce traversau curtea din spate prin întuneric, nu se ştie din ce motiv, o cuprinse un sentiment ciudat. Nu era nimic care s-o facă să se simtă straniu, dar dintr-odată o cuprinse sentimentul acela. îl înghionti uşor şi el o înghionti la rândul lui. Apoi râse din nou, mulţumită.
— La revedere, spuse Harry. Era prea mare acum să sară gardul, aşa că o luă pe alee spre uşa din faţă.
— Doamne, cald mai e! spuse ea. Simt că mă sufoc aici. Porţia îi încălzea mâncarea în sobă. Ralph bătea cu lingura
în tava de pe scăunelul lui cu măsuţă. Mânuţa murdară a lui George împingea crupele cu o bucată de pâine, iar ochii mijiţi priveau undeva departe. îşi puse în farfurie carne albă cu sos, crupe şi câteva stafide, şi le amestecă bine. Mancă trei porţii. Termină toate crupele din cratiţă, dar tot nu era sătulă.
Se gândise toată ziua la domnul Singer şi imediat după masă urcă la etaj. Dar când ajunse la etajul trei văzu că uşa era deschisă şi în cameră era întuneric. Asta îi dădu o senzaţie de gol.
După ce coborî, n-avu răbdarea să stea să înveţe pentru testul la engleză. Adică se simţea atât de puternică, încât nu putea să stea pe un scaun, într-o cameră, la fel ca şi ceilalţi oameni. Simţea că ar putea să dărâme toţi pereţii casei şi pe urmă să iasă în stradă cu paşi ca de uriaş.
în cele din urmă îşi scoase cutia secretă de sub pat. Se aşeză pe burtă şi deschise carnetul. Erau acum în el aproape douăzeci de cântece, dar nu era mulţumită de ele. De-ar fi putut scrie o simfonie! Pentru o orchestră întreagă... Oare cum se scria aşa ceva? Câteodată cântau aceeaşi notă mai multe instrumente, deci portativul trebuia să fie foarte mare. Desenă cinci linii pe

o foaie mare de hârtie de test, cu liniile la aproape trei centimetri una de alta. Când o notă era pentru vioară sau pentru violoncel, sau pentru flaut, scria numele instrumentului ca să se vadă. Şi când cântau toate împreună aceeaşi notă, făcea un cerc în jurul lor. în partea de sus a paginii scrise SIMFONIE, cu litere mari. Şi dedesubt MICK KELLY. După care nu putu merge mai departe.
De-ar fi putut să ia lecţii de muzică!
De-ar fi putut să aibă un pian adevărat!
Trecu multă vreme până să înceapă din nou. Avea în minte melodiile, dar nu ştia cum să le scrie. Se părea că joaca asta era cea mai grea din lume. Dar continuă să se gândească cum să scrie până când intrară în cameră Etta şi Hazel şi-i spuseseră să stingă lumina că era unsprezece noaptea.
10
Şase săptămâni aşteptase Porţia veşti de la William. în fiecare seară venea la doctorul Copeland şi-i punea aceeaşi întrebare:
— N-ai văzut pe nimeni care să fi primit scrisoare de la Willie?
Şi în fiecare seară el era silit să-i spună că nu ştie nimic.
în cele din urmă ea încetă să-l mai întrebe. Intra în hol şi se uita la el fără să scoată un cuvânt. începuse să bea. De multe ori umbla cu bluza pe jumătate descheiată şi cu şireturile desfăcute.
Veni şi luna februarie. Vremea se mai îmblânzi, apoi se încălzi. Soarele ardea cu o strălucire dură. în pomii golaşi cântau păsările şi copiii se jucau pe afară desculţi şi goi până la brâu. Nopţile erau toride ca în miezul verii. Apoi, după câteva zile, iarna coborî din nou asupra oraşului. Cerul blând se întunecă. începu să cadă o ploaie îngheţată şi aerul deveni umed

şi foarte rece. în oraş, cel mai rău sufereau negrii. Rezervele de combustibil se epuizaseră şi peste tot oamenii se luptau pentru puţină căldură. Pe străzile ude şi înguste bântuia o epidemie de l)neumonie şi timp de o săptămână doctorul Copeland nu a putut să doarmă decât pe apucate, îmbrăcat. Nici acum nu primiseră nici un rând de la WUliam. Porţia scrisese de patru ori, iar doctorul Copeland de două ori.
Nici ziua, nici noaptea n-avea timp să se gândească la nimic. Dar din când în când reuşea să se odihnească acasă câteva minute. Stătea lângă soba din bucătărie bând cafea şi îl cuprindea o mare nelinişte. Ii muriseră cinci pacienţi. Unul din aceştia era Augustus Benedict Mady Lewis, micul surdomut. Fusese rugat să vorbească la ceremonia funebră, dar cum nu mergea la înmormântări din principiu, nu a putut accepta nici această invitaţie. Cei cinci pacienţi nu pieriseră din cauza vreunei neglijenţe din partea lui. De vină erau lungii ani de lipsuri de până atunci — regimul alimentar constând din pâine, grăsime şi melasă, faptul că într-o singură cameră stăteau îngrămădite câte patru-ciiici persoane. Moartea săracilor. Cu astfel de gânduri îşi bea cafeaua ca să se ţină treaz. Adesea trebuia să-şi sprijine bărbia cu mâna, pentru că în ultimul timp o uşoară slăbire a nervilor cefei făcea să-i tremure capul când era obosit.
Apoi într-a patra săptămână a lui februarie veni la el Porţia. Era devreme, şase dimineaţa, iar el stătea în bucătărie lângă foc, încălzindu-şi nişte lapte. Porţia era beată. Simţi mirosul dulceag şi pătrunzător de gin şi nările i se dilatară de silă. Evită s-o privească, făcându-şi de lucru cu pregătirea micului dejun. Fărâmiţă nişte pâine într-un castron şi turnă deasupra laptele fierbinte. Făcu şi cafea şi o puse pe masă.
Apoi, după ce se aşeză la masă, îi aruncă Porţiei o privire severă.
— Ai mâncat azi-dimineaţă?
— Nu vreau să mănânc nimic, spuse ea.
— Trebuie să mănânci dacă ai de gând să mergi azi la lucru.
— Nu mă duc la lucru.

W

V Pri
îl cuprinse un fel de spaimă. Nu vroia s-o mai întrebe nimic. Privea ţintă la castronul cu lapte şi începu să mănânce cu lingura, care-i tremura în mână. După ce termină de mâncat, îşi ridică privirea spre zidul de deasupra capului ei.
— Eşti mută?
— Vreau să-ţi spun ceva. Vreau s-auzi tot. Imediat cum o să pot, vreau să-ţi spun ceva.
Porţia rămase nemişcată pe scaun, doar ochii i se mişcau de la un colţ la altul al camerei. Braţele îi atârnau moi şi-şi ţinea picioarele încrucişate neglijent. Când îşi întoarse privirea de la ea, pentru o clipă avu o senzaţie primejdioasă de uşurare şi eliberare, cu atât mai intensă, cu cât ştia că în curând avea să se năruiască. Aţâţă focul şi îşi încălzi mâinile. Apoi îşi răsuci o ţigară. în bucătărie era ordine şi o curăţenie impecabilă. Tigăile atârnate pe perete luceau în lumina care venea de la sobă şi în spatele fiecăreia din ele se contura o umbră rotundă şi neagră.
— Am aflat despre Willie.
— Mi-am dat seama.
începu să frece uşor ţigara între palme. Privirea îi cutreiera necontrolată în jur, dornică să înregistreze ultimele imagini plăcute.
— Odată ţi-am spus de-un băiat, Buster Johnson, care-a fost la închisoare cu Willie. îl ştiam dinainte. A venit acasă ieri.
-Şi?
— Buster e-acum infirm pe viaţă.
Capul începu să-i tremure tare. îşi apăsă bărbia în mână ca să-l ţină nemişcat, dar tremurul nu se lăsa potolit.
— Aseară a venit nişte prieteni la mine de mi-a zis că Buster a ajuns acasă şi vrea să-mi spuie ceva despre Willie. Am alergat tot drumu' şi uite ce mi-a zis el.

— Da.
— Ei a fost trei. Willie, şi Buster, şi încă un băiat. Era toţi prieteni. Şi pe-urmă s-a întâmplat necazu'.
Porţia se opri. îşi înmuie degetul pe limbă şi îşi umezi buzele uscate.

ll','
"'r
'1
— Asta s-a 'ntâmplat pen' că paznicul alb tot timpu' a avui ceva cu el. Ei a mers să lucreze la drum într-o zi şi Buster a răspuns obraznic şi pe-urmâ celălalt băiat a-ncercat să fugă n pădure. Toţi trei a fost prinşi. A fost duşi toţi trei 'napoi în lagă i şi puşi într-o cameră rece ca gheaţa.
Spuse din nou da. Capul îi tremura însă foarte tare şi cuvân tul se auzi ca un horcăit din gât.
— Asta s-a 'ntâmplat acu' şase săptămâni, spuse Porţia. Ţii minte când a venit frigul ăl mare atunci. L-a pus pe Willie cu băieţii într-o cameră rece ca gheaţa.
Porţia vorbea încet, fără să facă pauze între cuvinte şi fără să i se domolească durerea de pe chip. Era ca un cântec în sur dină. Ea vorbea, iar el nu putea să înţeleagă. Sunetele îi ajungeau clar la ureche, dar nu aveau nici formă, nici înţeles. Capul îi era ca prora unei bărci care despică sunetele ca pe o apă ce curgea apoi pe lângă ea. Simţea că trebuie să privească înapoi ca să găsească cuvintele spuse deja.
—... şi li s-a- umflat picioarele şi-a stat ei acolo culcaţi pe jos şi s-a zbătut şi a strigat. Nimeni n-a venit. Au strigat acolo trei zile şi trei nopţi şi nimeni n-a venit.
— Nu aud, spuse doctorul Copeland. Nu înţeleg nimic.
— I-a pus pe Willie cu băieţii într-o cameră rece ca gheaţa. Acolo au atârnat o frânghie din tavan. Le-a scos ghetele şi le-a legat picioarele goale cu frânghia. Willie şi băieţii a stat acolo cu spatele pe jos şi picioarele în sus. Şi li s-a umflat picioarele şi ei s-a zbătut pe jos şi-a strigat. In cameră a fost rece ca gheaţa şi le-a îngheţat picioarele. Li s-a umflat picioarele şi ei a tot strigat trei nopţi şi trei zUe. Şi nimeni n-a venit.
Doctorul Copeland îşi apăsă amândouă mâinile pe creştet, dar tremuratul continuu tot nu se opri.
— Nu aud ce spui.
— Pe-urmă a venit să-i ia. I-a dus repede pe Willie şi pe băieţi la infirmerie, da' picioarele le era umflate şi-ngheţate. Gangrena. Lu' Willie i-a tăiat amândouă picioarele. Lu' Buster Johnson i-a tăiat un picior şi celălalt băiat cică s-a făcut bine.

f

Dar Willie al nostru — el a rămas acum infirm pe viaţă. I-a tăiat amândouă picioarele.
Cuvintele se isprăviseră, iar Porţia se aplecă în faţă şi se dădu cu capul de masă. Nu începu să plângă sau să geamă. îşi lovea doar capul, iar şi iar, de tăblia mesei, strălucind de curăţenie. Castronul şi lingura zdrăngăneau la fiecare lovitură, şi el le luă şi le puse în chiuvetă. Cuvintele îi stăteau împrăştiate în minte, dar nu încercă să le adune. Spălă castronul şi lingura cu apă fierbinte şi clăti cârpa de spălat vase. Adună ceva de pe jos şi-I puse în altă parte.
— Infirm? întrebă el. William?
Porţia continua să se dea cu capul de masă şi loviturile aveau ritmul lent al unor bătăi de tobă, iar inima lui începu să bată şi ea în acest ritm. Cuvintele se treziră încet la viaţă, se alăturară unui sens şi, în sfârşit, înţelese.
— Când îl trimit acasă?
Porţia îşi sprijini capul moale pe mână.
— Buster nu ştie. Imediat după asta i-a despărţit pe ei trei şi i-a dus pe fiecare în alt loc. Pe Buster l-a trimis în alt lagăr. Willie mai are doar câteva luni, aşa că Buster zice că el crede că Willie vine repede acasă.
Băură cafea şi statură aşa mult timp, uitându-se unul în ochii celuilalt. Lui îi clănţăneau dinţii pe ceaşcă când o ducea la gură. Ea îşi turnă cafeaua într-o farfurioară şi vărsă o parte în poală.
— William... spuse doctorul Copeland.
în timp ce-i pronunţa numele, îşi muşcă tare limba cu dinţii, încât falca i se crispa de durere. Statură multă vreme aşa. Porţia îl ţinea de mână. Lumina tulbure a dimineţii

făcea ferestrele cenuşii. Afară continua să plouă.
— Dacă-i să mă duc la lucru, mai bine plec acum, spuse Porţia.
O urmă în hol şi se opri la cuier să-şi pună pardesiul şi fularul. Prin uşa deschisă pătrunse un suflu rece şi umed. Highboy şedea pe bordură ţinându-şi pe cap un ziar ud ca să-l ferească de ploaie. De-a lungul trotuarului era un gard. Porţia

■lî.
.1
Dl (ıı
¡'ll
:'i:
!.i
se sprijini de el ca să nu cadă. Doctorul Copeland venea la câţiva paşi în urma ei, atingând şi el cu mâinile scândurile gardului ca să se ţină drept. Higliboy păşea încet în spatele lor.
Aştepta să-l cuprindă furia aceea violentă, nestăpânită, aşa cum aştepţi o fiară să apară din întuneric. Dar nu se ivi. îşi simţea măruntaiele ca de plumb şi mergea încet, zăbovind pe lângă garduri şi pe lângă zidurile ude ale clădirilor. Cobora tot mai adânc şi mai adânc, până când şi ultimul abis pieri de sub el. Mai jos nu putea să cadă, atinsese nadirul disperării şi, în sfârşit, găsi alinare.
Asta îi dădea un fel de bucurie sacră, de o mare intensitate. Cei prigoniţi râd, iar sclavul negru îşi cântă sufletul sfâşiat sub bici. Şi în el creştea acum un cântec — nu era o melodie, ci mai degrabă ideea de cântec. Iar greutatea tot mai mare a liniştii care-l cuprinsese îi coborî în picioare, astfel că nu se mai mişca decât datorită marelui ţel, drept şi pur. De ce mergea înainte? De ce nu se oprea aici, în acest străfund de supremă umilinţă, ca să stea liniştit măcar un timp? , ,,
Totuşi mergba înainte.
— Unchiule, spuse Mick, crezi că ţi-ar face bine o cafea caldă?
Doctorul Copeland se uită drept la ea, dar nu dădu nici un semn că ar fi auzit-o.
Traversaseră oraşul şi ajunseseră în sfârşit pe aleea din spatele casei familiei Kelly. Porţia intrase prima şi apoi intrase şi el. Highboy rămăsese afară pe trepte. Mick şi cei doi frăţiori ai ei erau deja în bucătărie. Porţia începu să le spună despre William.
Doctorul Copeland nu asculta ce spune, dar îi auzea ritmul vocii — începutul, mijlocul, sfârşitul. Apoi, după ce termină, o luă de la început. Mai veniseră şi alţii să audă ce s-a întâmplat.
Doctorul Copeland stătea pe un taburet într-un colţ. Din pardesiu şi din fular, puse pe un spătar de scaun lângă sobă, ieşeau aburi. îşi ţinea pălăria pe genunchi şi degetele lui negre şi lungi se mişcau nervoase în jurul borului tocit. Palmele galbene erau atât de umede, încât trebuia să şi le şteargă din când

în când cu o batistă. Capul îi tremura şi-i înţepeniseră toţi muşchii din pricina efortului de a-l ţine nemişcat.
în încăpere intră domnul Singer. Doctorul Copeland ridică ochii spre el.
— Ai auzit? întrebă el.
Domnul Singer dădu din cap că da. în ochi nu i se vedea nici spaimă, nici milă sau ură. Dintre toţi cei care ştiau, doar ochii lui nu exprimau aceste reacţii. Căci el era singurul care înţelegea.
Mick o întrebă în şoaptă pe Porţia:
— Cum îl cheamă pe tatăl tău?
— îl cheamă Benedict Mady Copeland. Mick se aplecă spre doctorul Copeland şi îi strigă în ureche
Ide parcă ar fi fost surd:
— Benedict, nu crezi că ţi-ar face bine o cafea caldă?
— Termină cu urlatu', spuse Porţia. Aude la fel de bine ca şi ! tine.
— Aha, spuse Mick şi aruncă zaţul din ibric, punând cafeaua î să fiarbă din nou pe sobă.
Mutul era tot în uşă. Doctorul Copeland continua să se uite la el.
— Ai auzit?
— Ce-o să le facă la paznicii ăia? întrebă Mick.
— Puiule, io nu ştiu, spuse Porţia. Eu nu ştiu.
— Eu le-aş face ceva. Precis le-aş face ceva.
— Ce-am face noi acum tot nu schimbă nimic. Cel mai bine-i I să tăcem din gură.
— Ar trebui să fie trataţi aşa cum s-au purtat şi ei cu Willie işi băieţii. Ba chiar mai rău. Ce mi-ar mai plăcea să adun vreo I câţiva oameni şi să-i omor pe paznicii ăia cu mâna mea.

-Asta nu-i vorbă creştinească, spuse Porţia. Tot ce putem face e să stăm liniştiţi pentru că ştim că Satana o să-i taie bucăţele şi-o să-i ia în furci şi-o să frigă la ei în focu' veşnic.
— Oricum Willie poate încă să cânte la muzicuţă.
— Cu amândouă picioarele tăiate, asta-i cam tot ce poate face.

fHlil

în casă era mare gălăgie şi agitaţie. Deasupra bucătăriei cineva muta mobilă. Sufrageria era plină de chiriaşi care luau micul dejun. Doamna Kelly alerga încoace şi încolo între ei şi bucătărie. Domnul Kelly se învârtea îmbrăcat într-un halat de baie şi nişte pantaloni care atârnau pe el. Copiii cei mici înfulecau de zor în bucătărie. Se trânteau uşi şi se auzeau voci prin toată casa.
Mick îi întinse doctorului Copeland o ceaşcă cu cafea diluată cu un lapte apos. Laptele îi dădea o nuanţă gri-albăstruie. Cafeaua cursese pe dinafară în farfurioară, aşa că el şterse mai întâi farfurioara şi buza ceştii cu batista. De fapt nici nu voise cafea.
— îmi vine să-i strâng de gât, spuse Mick.
Casa se mai linişti. Cei din sufragerie plecară la lucru. Mick şi George o porniră şi ei spre şcoală. Iar copilul cel mic fu închis într-una din camerele din faţă. Doamna Kelly îşi înfăşură un ştergar în jurul capului şi urcă sus cu o mătură.
Mutul stătea tot în uşă. Doctorul Copeland se uita la el cu o privire abserjjtă.
— Ştii ce *'â'-a* întâmplat? întrebă el din nou.
Cuvintele nu se prefăcură în sunete — i se poticniră în gât —, dar întrebarea fu rostită din ochi. Apoi mutul plecă. Doctorul Copeland şi Porţia rămaseră singuri. El mai stătu un timp pe taburetul din colţ. în cele din urmă se ridică să plece şi el.
— Tu să stai acolo jos, tată. O să stăm împreună dimineaţa asta. Acum am să prăjesc nişte peşte şi-o să fac şi omletă cu cartofi pentru masă. Rămâi aci, că mai 'ncolo vreau să-ţi dau o mâncare bună şi caldă.
— Ştii doar că am de făcut vizite la bolnavi.
— Hai să şedem 'mpreună măcar azi. Te rog, tată. Io simt de parcă îmi pierd firea. Ş-apoi nu vreau să te ştiu că umbli aşa, de unu' singur pe străzi.
El ezită şi-şi pipăi gulerul pardesiului. Era încă ud.
— îmi pare rău, fata mea. Ştii că am consultaţii.
Porţia îi ţinu fularul deasupra sobei până când lâna se încălzi bine. îi încheie pardesiul şi-i ridică gulerul la spate. El îşi drese
glasul şi scuipă într-unui din pătrăţelele de hârtie pe care le avea în buzunar. Apoi arse hârtia în sobă. La ieşire, se opri să vorbească cu Highboy, care stătea pe trepte. îi sugeră lui Highboy să stea cu Porţia dacă-şi poate aranja să nu meargă la lucru.
Aerul era pătrunzător şi rece. Din cerul închis şi întunecat cădea neîntrerupt o ploaie măruntă. Ploaia se scursese în lăzile de gunoi şi pe alee venea un miros greu, de murdărie udă. în timp ce mergea se sprijinea de garduri ca să se echilibreze, ţinându-şi ochii negri în pământ.
Făcu toate vizitele strict necesare. Apoi îi consultă pe pacienţii de la cabinet, de la amiază până la ora două. După aceea se aşeză la birou cu pumnii încleştaţi. Dar era inutil să încerce să cugete la cele întâmplate.
Ar fi vrut să nu mai vadă în viaţa lui o faţă de om. Şi, totuşi, în acelaşi timp nu putea să stea singur în camera goală. îşi puse pardesiul şi ieşi din nou pe strada rece şi udă. Avea în buzunar nişte reţete care trebuiau lăsate la farmacie. Dar nu vroia să vorbească cu Marshall Nicolls. Intră în farmacie şi puse reţetele pe tejghea. Farmacistul se întoarse de la prafurile pe care le măsura şi-i întinse amândouă mâinile. Buzele groase i se mişcară câteva clipe fără să scoată nici un sunet până când reuşi să se controleze.
— Doctore, spuse el pe un ton oficial. Cunoşti fără îndoială faptul că atât eu, cât şi ceilalţi colegi, vecinii şi enoriaşii bisericii — cu toţii suntem alături de dumneata în această mare nenorocire şi dorim să ne exprimăm cea mai profundă compasiune.
Doctorul Copeland se întoarse brusc şi plecă fără un cuvânt. Era prea puţin. Trebuia altceva — marele ţel, voinţa de a face dreptate. Decis şi ţeapăn, cu braţele strânse pe lângă corp, se îndreptă spre strada principală. Nimic din ce gândea nu ducea la vreun rezultat. Nu-i venea în minte nici un alb cu funcţie importantă în oraş, care să fie şi curajos, şi drept. Se gândi la fiecare avocat, judecător, funcţionar public al cărui nume îl cunoştea — dar nu era unul care să nu-i stârnească un gust amar. în sfârşit se opri asupra judecătorului de la Curtea Superioară. Când

25E
■wwB^^Bpm^^

ajunse la tribunal, nu ezită nici o clipă, intră imediat, hotărât să-l vadă pe judecător chiar în acea după-amiază.
Marele hol de la intrare era pustiu, cu excepţia câtorva obişnuiţi ai locului care n-aveau ce face şi sprijineau uşile birourilor de pe ambele părţi. Nu ştia unde e biroul judecătorului şi începu să umble nehotărât prin clădire, citind plăcuţele de pe uşi. In sfârşit ajunse într-un coridor îngust. La mijlocul acestui coridor stăteau trei albi care discutau între ei, blocând trecerea. Se trase mult la perete ca să treacă, dar unul din ei se întoarse să-l oprească.
— Tu ce vrei aici?
— Aţi putea să-mi spuneţi unde se află biroul judecătorului? Albul făcu semn cu degetul mare peste umăr spre capătul
coridorului. Doctorul Copeland îl recunoscu — era ajutor de şerif. Se văzuseră de zeci de ori, dar poliţistul nu-l recunoscu. Toţi albii li se păreau la fel negrilor, dar negrii se străduiau să-i diferenţieze. Pe de altă parte, toţi negrii li se păreau la fel albilor, dar albiî nu se prea osteneau să-şi fixeze în memorie figura unui negrii. în concluzie albul spuse:
— Ce vrei, părintele?
Titlul dat în batjocură — nu pentru prima oară — îl enervă.
— Nu sunt preot, spuse el. Sunt doctor, cadru medical. Mă numesc Benedict Mady Copeland şi doresc să-l văd pe judecător neîntârziat, într-o problemă urgentă.
Ajutorul de şerif nu se deosebea de ceilalţi albi — o alocuţiune atât de clar articulată îl supără la culme.
— Ce vorbeşti? continuă el să facă haz. Le făcu cu ochiul prietenilor săi.
— Păi atunci eu sunt ajutor de şerif, mă numesc domnul... Wilson şi îţi comunic că judecătorul are treabă. Vino altă dată.
— Este imperios necesar să vorbesc cu judecătorul acum, spuse doctorul Copeland. Voi aştepta.
La intrarea în coridor era o bancă, şi se aşează pe ea. Cei trei albi continuară să vorbească, dar ştia că şeriful îl pândeşte. Era hotăi'ât să nu plece. Se scurse mai mult de o jumătate de oră.

Câţiva albi trecură liniştiţi spre capătul coridorului şi înapoi. Ştia câ poliţistul îl pândeşte şi rămase aşezat, drept, cu mâinile între genunchi. Un sentiment de precauţie îl îndemna să plece şi să se întoarcă mai târziu, când ajutorul de şerif n-ar mai fi I fost acolo. Toată viaţa fusese circumspect în relaţiile cu astfel de ' oameni. Acum însă era ceva în el care nu-i îngăduia să dea jînapoi.
— Ia vino-ncoace, tu! spuse ajutorul de şerif în cele din urmă. îi tremura capul, şi când se ridică se ţinea cu greu pe
Ipicioare. -Da?
— De ce spuneai că vrei să-l vezi pe judecător?
— Nu spuneam, răspunse doctorul Copeland. Am spus doar că arn cu dânsul o problemă urgentă.
— Nici nu poţi să te ţii pe picioare. Eşti băut, să nu-mi spui că nu. Miroşi a băutură.
— Asta e o minciună, spuse rar doctorul Copeland. Nu am...
Şeriful îl lovi peste obraz. Căzu izbindu-se de perete. Doi albi
îl apucară de mâini şi îl traseră pe scări până în holul principal. Nu încercă să se opună.
— Asta-i nenorocirea cu ţara asta, spuse şeriful, cioroii ăştia fanatici cu nasul pe sus.
Nu spuse nici un cuvânt şi-i lăsă să facă ce vor cu el. Aştepta să-l cuprindă mânia cea mare, şi o simţi cum răsare şi creşte în el. Furia îl goli de putere şi se împiedică de câteva ori. îl puseră în dubă, cu doi oameni care să-l păzească. îl duseră la poliţie şi apoi la închisoare. Abia când intrară pe poarta închisorii răbufni în el toată puterea acelei mânii. Deodată se smuci din mâinile lor. Fu înconjurat într-un colţ. începură să-l lovească cu bastoanele peste cap şi umeri. Simţea în el o forţă uriaşă şi auzi propriu-i râs răsunând tare în timp ce se lupta cu ei. Hohotea de plâns şi de râs în acelaşi timp. Lovea cât putea cu picioarele. Dădea cu pumnii şi la un moment dat începu să dea şi cu capul. Pe urmă îl înşfăcară atât de strâns, că nu mai putu face nici o mişcare. II târâră metru cu metru prin holul închisorii.

Deschiseră uşa unei celule. Cineva îi trase un picior în burtă şi se pomeni în genunchi pe podea.
în celula strâmtă mai erau cinci deţinuţi — trei negri şi doi albi. Unul din albi era foarte bătrân şi beat turtă. Stătea pe jos şi se scărpina. Celălalt alb era un băiat care n-avea mai mult de cincisprezece ani. Cei trei negri erau tineri. în timp ce se întindea pe pat, doctorul Copeland îl recunoscu pe unul din ei.
— Cum se face de-aţi ajuns dumneavoastră aici? întrebă tânărul. Nu sunteţi doctorul Copeland?
Spuse că da.
— Io îs Dary White. Dumneavoastră i-aţi scos amigdalele Iu' sora mea anu' trecut.
în celula îngheţată plutea un miros fetid. într-un colţ era o găleată plină ochi cu urină. Pe pereţi umblau gândaci. închise ochii şi probabil că adormi imediat, pentru că atunci când îi deschise din nou ferestruica cu zăbrele era neagră şi pe hol ardea un bec piiţernic. Pe jos erau patru farfurii de tablă goale. Mâncarea lui — varză cu o bucată de pâine ■- era pusă lângă el.
Se aşeză pe pat şi strănută puternic de câteva ori. Când respira, îi hârâia flegma în piept. După un timp începu să strănute şi băiatul alb. Doctorul Copeland îşi termină pătrăţelele de hârtie şi fu nevoit să folosească foile dintr-un carnet pe care-l avea în buzunar. Băiatul alb se apleca peste găleata din colţ sau pur şi simplu lăsa să-i curgă nasul pe cămaşă. Avea ochii dilataţi şi obrajii îmbujoraţi. Se ghemui pe un colţ de pat şi începu să geamă.
Curând fură duşi la spălător şi la întoarcere se pregătiră de culcare. Erau şase oameni în patru paturi. Bătrânul sforăia întins pe podea. Dary şi cu alt băiat se înghesuiră amândoi într-un pat.
Orele treceau greu. Lumina de pe hol îl ardea în ochi şi mirosul din celulă făcea din fiecare respiraţie o adevărată pedeapsă. Nu reuşea să se încălzească. îi clănţăneau dinţii şi tremura tot de frig. Se ridică în capul oaselor înfăşurat în pătura murdară

şi începu să se legene dintr-o parte în alta. De două ori se întinse să-l învelească pe băiatul alb, care bolborosea ceva şi-şi agita mâinile în somn. Se legăna cu capul în mâini şi din gât îi ieşea un geamăt cântat. Nu putea să se gândească la William. Nu putea nici măcar să cugete la marele ţel drept şi pur, ca să-şi tragă din el puterea. Nu simţea decât nenorocirea care îl copleşea.
Apoi îi reveni febra. Simţi cum îl cuprinde un val de căldură. Se lăsă pe spate şi i se păru că se scufundă în ceva cald, roşu şi foarte plăcut.
A doua zi de dimineaţă ieşi soarele. Ciudata iarnă a Sudului se terminase în sfârşit. Doctorul Copeland fu eliberat. în faţa închisorii îl aştepta un mic grup de oameni. Domnul Singer era de faţă. Porţia, Highboy şi Marshall Nicolls erau şi ei prezenţi. Aveau feţele tulburi şi nu-i vedea prea clar. Soarele strălucea foarte tare.
— Tată, tu n-ai ştiut că nu aşa-l ajutăm pe Willie al nostru? Să te afli-n treabă la tribunalu' albilor? Noi cel mai bine-i să stăm cu gura-nchisă şi s-aşteptăm.
Vocea ei îi răsună în urechi ca un ecou îndepărtat. Se urcară într-un taxi şi apoi se trezi acasă cu faţa îngropată în perna albă şi curată.
11
Mick nu putu să doarmă toată noaptea. Etta era bolnavă, aşa că trebuia să doarmă în salon. Canapeaua era prea îngustă şi prea scurtă. Avea coşmaruri — îl visa pe Willie. Trecuse aproape o lună de când îi povestise Porţia ce i-au făcut şi tot nu putea să uite. In noaptea asta visase urât de două ori şi căzuse din pat. Avea un cucui în frunte. Apoi la şase dimineaţa îl auzi pe Bill mergând în bucătărie să-şi pregătească micul dejun. Afară era lumină, dar jaluzelele erau trase, aşa că în cameră era

apropape întuneric. I se părea straniu să se trezească în salon. Nu-i plăcea. Cearşaful era răsucit în jurul ei, jumătate pe canapea, jumătate pe podea. Perna era în mijlocul camerei. Se sculă şi deschise uşa de la hol. Nu era nimeni pe scări. Aşa, în cămaşă de noapte, alergă în camera din spate.
— Du-te mai încolo, George.
Băieţelul dormea în mijlocul patului. Noaptea fusese cald şi era gol puşcă. Avea pumnişorii strânşi şi chiar în somn era încruntat de parcă se gândea la ceva foarte greu de înţeles. Avea gura deschisă şi pe pernă se vedea o mică pată de salivă. Mick îl împinse.
— Stai puţin... spuse el în somn.
— Mută-te în partea ta.
-- Stai puţin... stai să termin visul ăsta care... ăsta care...
îl trase mai încolo şi se culcă lângă el. Când deschise din nou ochii era târziu, pentru că soarele intra prin fereastra din spate. George nUi.mai era în pat. Auzea din curte voci de copii şi apa curgând. Eita şi Hazel vorbeau în camera din mijloc. în timp ce se îmbrăca, îi veni deodată o idee. Ascultă la uşă, dar era greu să audă ce spuneau. Deschise uşa brusc ca să le prindă asupra faptului.
Se uitau la o revistă de cinema. Etta era încă în pat. Acoperea cu mâna jumătate din poza unui actor.
— De aici în sus nu ţi se pare că seamănă cu băiatul acela care umbla cu...
— Cum te mai simţi în dimineaţa asta, Etta? întrebă Mick. Se uită sub pat şi constată că cutia ei secretă era exact în
locul în care o lăsase.
— Ce mult îţi pasă, spuse Etta.
— De ce vrei să ne certăm?
Eltta se ascuţise la faţă. O durea burta îngrozitor şi avea o infecţie la un ovar. O durea mai ales când era indispusă. Doctorul spunea că ovarul trebuie scos imediat. Dar tăticul spunea că trebuie să m,ai aştepte. N-aveau nici un ban.
— Adică tu cum ai vrea să mă port? spuse Mick. Eu întreb ceva politicos şi tu sari cu gura pe mine. Ştiu că ar trebui să-mi pară rău pentru tine că eşti bolnavă, dar tu nu mă laşi să mă port ca lumea. Atunci normal că mă înfurii.
îşi dădu la o parte bretonul uitându-se în oglindă de aproape.
— Aoleu! Ia uitaţi-vă ce cucui am! Cred că mi s-a spart şi osul. De două ori am căzut din pat azi-noapte şi mi s-a părut că m-am lovit de măsuţa aia de lângă canapea. Nu pot să dorm în salon. Canapeaua e aşa de îngustă, că nici nu încap pe ea.
— Nu mai vorbi aşa tare, spuse Hazel.
Mick se aşează în genunchi pe podea şi trase afară cutia cea mare. Se uită cu atenţie la sfoara cu care era legată.
— Ia spuneţi, a umblat vreuna din voi la asta?
-Aiurea! spuse Etta. Ce nevoie avem noi să umblăm cu prostiile tale?
— Păi să nici nu vă prind că umblaţi. Sunt în stare să-l omor pe acela care încearcă să umble la lucrurile mele personale.
— Ia auziţi la ea, spuse Hazel. Mick Kelly, eşti omul cel m.ai egoist pe care l-am cunoscut vreodată. Nu-ţi pasă absolut de nimeni, în schimb...
— Of, tacă-ţi fleanca!
Ieşi trântind uşa. Nu putea să le sufere pe nici una din ele. Era un lucru foarte urât, dar aşa era.
Tăticul stătea în bucătărie cu Porţia. Era în halatul de baie şi bea cafea. Avea ochii roşii şi farfurioara cu ceaşca de cafea îi tremura în mână. Se plimba în jurul mesei din bucătărie, înconjurând-o iar şi iar.
— Cât e ceasul? Domrml Singer a plecat?
— A plecat el de mult, puiule. Ceasu-i acum aproape zece. -- Zece! Vai de mine! Niciodată n-am dormit aşa târziu!
— Ce ţii tu acolo în cutia aia mare de pălării pe care-o cari mereu cu tine?
Mick băgă mâna în cuptor şi scoase cinci-şase chifle.
— Nu mă-ntreba şi n-o să te mint. Cine ştie prea multe îmbătrâneşte repede.

— Dacă mai rămâne puţin lapte, aş mânca şi eu cu niştci pâine, spuse tăticul. Supă de spital. Poate mi se mai aranjează stomacul.
Mick tăie chiflele în două şi băgă la mijloc felii de carne prăjită. Se aşeză pe scările din spate ca să mănânce. Dimineaţa era caldă şi senină. Spareribs şi Sucker se jucau cu George în curtea din spate. Sucker era în chiloţi de baie şi ceilalţi doi copii îşi scoseseră tot de pe ei, în afară de pantalonaşi. Se stropeau unul pe altul cu furtunul. Şuvoiul de apă scânteia în soare. Vântul fura din el picături de apă ca un abur şi în aburul acela se vedeau culorile curcubeului. Nişte rufe întinse pe frânghie fluturau în vânt — cearşafuri albe, costumaşul albastru al lui Ralph, o bluză şi nişte cămăşi de noapte roşii — toate ude şi curate, şi luând tot felul de forme. Era o zi aproape ca de vară. Un roi de viespi mici, galbene, bâzâiau în jurul caprifoiului de pe gardul din alee.
— Uitaţi-vă cum îl ţin deasupra capului! urla George. Uitaţi-vă cum curge apa în jos!
Era preaplină de energie ca să stea liniştită. George umpluse un sac cu pământ şi-l atârnase de craca unui copac, în chip de sac de box. începu să dea cu pumnii în el. Poc! Poc! Lovea în ritmul cântecului cu care se sculase în minte. George băgase şi o piatră ascuţită odată cu pământul şi se lovi la degete.
— Auuuu! Mi-ai dat cu apă drept în ureche. Mi-ai spart timpanul. Nici nu mai aud.
— Dă-mi-l şi mie! Dă-mi să stropesc şi eu.
Jeturi de apă îi stropeau obrazul, şi la un moment dat copiii îi puseră furtunul pe picioare. îi era frică să nu i se ude cutia, aşa că porni cu ea în braţe pe alee, s-o pună pe terasa din faţă. Harry stătea pe trepte citind ziarul. Deschise cutia şi scoase carnetul. Dar îi era greu să se concentreze asupra cântecului pe care vroia să-l scrie. Harry se uita spre ea şi din cauza asta nu putea să-şi adune gândurile.
Ea şi Harry vorbiseră despre multe lucruri în ultima vreme. Aproape în fiecare zi veneau de la şcoală împreună. Vorbiseră

despre Dumnezeu. Câteodată se trezea noaptea şi se cutremura gândindu-se la ce au spus. Harry era panteist. Era şi asta o religie, aşa cum era să fii baptist sau catolic, sau evreu. Harry credea că după ce mureai şi erai îngropat te transformai în plante, foc, pământ, noroi şi apă. Trebuiau să treacă mii de ani, după care, în sfârşit, deveneai o părticică din lumea întreagă. Zicea că lui i se pare asta mai bine decât să fii un simplu înger. Oricum era mai bine decât nimic.
Harry aruncă ziarul în casă şi veni la ea.
— Parcă-i vară, spuse el. Şi e doar luna martie.
— Mda. Mi-ar plăcea să mergem să înotăm undeva.
— Am merge, dacă am avea unde.
— Nu e nicăieri de mers. Decât la bazinul de la baza sportivă.
— Grozav mi-ar plăcea să fac ceva — să ies, să merg undeva.
— Şi mie, spuse ea. Stai puţin! Ştiu eu un loc. E la vreo cincisprezece mile afară din oraş. E un pârâu larg şi adânc, în pădure. Cercetaşele fac tabără acolo vara. Ne-a luat odată doamna Wells, pe mine, pe George, pe Pete şi pe Sucker, să înotăm acolo anul trecut.
— Dacă vrei, eu pot să fac rost de biciclete şi mergem mâine. O dată pe lună am duminica liberă.
— Atunci mergem cu bicicleta şi facem un picnic, spuse Mick.
— Foarte bine. Eu împrumut bicicletele.
Veni timpul ca el să plece la lucru. Se uită după el cum se îndepărtează pe stradă. îşi legăna braţele când mergea. în josul străzii era un laur cu crengi joase. Harry îşi luă avânt, sări, prinzându-se de o creangă, şi făcu câteva tracţiuni. O cuprinse într-un fel bucuria la gândul că erau într-adevăr prieteni buni. Şi era şi frumuşel. Mâine va împrumuta colierul albastru de la Hazel şi-şi va pune rochia de mătase. Iar de mâncare o să ia sandvişuri cu jeleu şi cacao. Harry o să aducă poate ceva neobişnuit, pentru că ei mâncau cuşer, cum mănâncă evreii. Se uită după el până când dădu colţul. într-adevăr, se făcuse un tip bine.
Harry în excursie era altul decât Harry de pe scările din spatele casei, citind ziarul şi gândindu-se la Hitler. Au plecat

dis-de-dimineaţă. Bicicletele pe care le împrumutase el erau băr băteşti — cu cadru. Legară de portbagaj pachetele cu mâncare şi costumele de baie, şi o porniră la drum înainte de nouă. Dimineaţa era caldă şi însorită. După o oră ajunseseră departe, în afara oraşului, pe un drum de pământ roşu. Câmpurile erau de un verde strălucitor şi în aer se simţea mirosul pătrunzător de pin. Harry vorbea plin de însufleţire. în faţă le sufla un vân-ticel cald. Mick îşi simţea gura uscată şi-i era foame.
— Vezi casa aia de pe deal? Hai să ne oprim să luăm nişte apă.
— Nu, nu, mai bine mai aşteptăm. Apa de puţ dă tifoidă.
— Eu am avut tifoidă. Am avut şi pneumonie, şi un picior rupt, şi o infecţie în talpă.
— Ţin minte când.
— M^da, zise Mick. Eu şi Bill, când am avut tifoidă, stăteam în camera din faţă şi Pete Wells, când trecea prin faţa ferestrei, începea să alerge şi se ţinea de nas. Lui Bill îi era ruşine. Mie mi-a căzut tot părul şi am rămas cheală.
— Cred că am'făcut cel puţin zece mUe până aici. Mergem de o oră şi jumătate — şi am mers repede.
— Ştiu că mi-e şi sete... spuse Mick. Şi foame. Ce-ai adus de mâncare în punga aia?
— Pate de ficat, sandvişuri cu pui şi plăcintă.
— O să mâncăm bine.
îi era cam ruşine cu ce adusese ea.
— Eu am două ouă fierte — cu pacheţele de sare şi piper pentru fiecare. Şi sandvişuri cu unt şi cu jeleu de afine. Totul învelit în pergament. Şi şerveţele.
— Tu nu trebuia să aduci nimic, spuse Harry. Mama a pregătit mâncare pentru amândoi. Doar eu te-am. invitat. Imediat ajungem la o prăvălie unde putem să bem ceva rece.
Mai merseră jumătate de oră şi, în sfârşit, ajunseră la prăvălie, lângă o benzinărie. Harry aşează bicicletele, iar ea intră înăuntru. După lumina de afară în prăvălie părea întuneric. Pe rafturi erau aşezate halci de afumătură, cutii de ulei şi saci cu

făină. Pe tejghea era un borcan cu bomboane lipicioase deasupra căruia bâzâiau muştele.
- Ce aveţi de băut? întrebă Harry.
Vânzătorul începu să le înşire. Mick deschise răcitorul şi se !! uită înăuntru. Era o senzaţie plăcută să-şi bage mâinile în apă rece.
- Eu vreau cacao rece. Aveţi?
- Şi eu tot aşa. Daţi-ne două.
- Nu, stai puţin. Uite aci nişte bere rece. Vreau o sticlă de bere dacă eşti în stare să faci asemenea trataţie.
Harry comandă o sticlă şi pentru el. Considera un mare păcat să bei bere înainte de a împlini douăzeci de ani, dar poate că s-a gândit să nu-i strice cheful. După prima înghiţitură făcu o mutră acră. Se aşezară pe scări în faţa prăvăliei. Mick avea picioarele atât de obosite, încât îi tresăreau muşchii. Şterse gura sticlei cu mâna şi bău cu sete din berea rece. Peste drum era un câmp mare, numai cu iarbă, şi dincolo de el marginea pădurii de pini. Pomii aveau toate nuanţele de verde - de la gal-ben-verzui intens până la verde-închis, aproape negru. Cerul era albastru încins.
- îmi place berea, spuse ea. Când eram mică înmuiam pâine în ce lăsa tăticul în pahar. îmi place să ling sare din palmă când beau. Asta e a doua sticlă pe care o beau de la început până la sfârşit.
- Prima înghiţitură e amară. Dar pe urmă e bună. Vânzătorul le spuse că erau la douăsprezece mile de oraş.
Mai aveau de mers patru mile. Harry plăti şi ieşiră din nou în soarele fierbinte. Harry vorbea tare şi râdea mereu fără motiv.
- Aoleu, berea asta şi cu soarele m-au ameţit de tot. Dar mă simt grozav de bine, spuse el.
- De-abia aştept să înot.
Pe drum era nisip şi trebuiră să se lase cu toată greutatea pe pedale ca să nu se împotmolească. Lui Harry i se lipise cămaşa de spinare din cauza transpiraţiei. Continua să vorbească lot timpul. Acum drumul era din nou de pământ roşu, nisipul

rămăsese în urmă. Lui Mick îi răsuna în minte un cântec lent al negrilor — îl cânta fratele Porţiei la muzicuţă. începu să pedaleze în ritmul cântecului.
Pe urmă ajunseră, în sfârşit, la locul pe care îl căutau.
— Aici e! Vezi semnul acela unde spune PROPRIETATE PARTICULARA? Trebuie să sărim gardul de sârmă şi pe urmă s-o luăm pe cărarea aia — uite acolo!
In pădure era o linişte deplină. Pământul era acoperit cu ace lucioase de pin. în câteva minute ajunseră la pârâu. Apa era maronie şi curgea repede. Părea rece. Nu se auzeau alte sunete decât apa şi o adiere care murmura undeva sus, în vârfurile pinilor. Pădurea liniştită şi adâncă îi intimidase parcă şi mergeau fără zgomot de-a lungul malului pe lângă pârâu.
— Ce frumos e! Harry râse.
— De ce vorbeşti în şoaptă? Ascultă!
îşi astupă gura cu palma şi scoase un chiuit lung, ca indienii, stârnind ecouri. /\,
— Haide. Hai să sărim în apă şi să ne răcorim.
— Ţie nu ţi-e foame?
— Bine. Atunci mâncăm întâi. Mâncăm jumătate acum şi jumătate mai târziu, când ieşim din apă.
Mick desfăcu sandvişurile cu jeleu. După ce le terminară, Harry strânse hârtiile cocoloş şi le vârî într-o scorbură. Apoi îşi luă slipul şi o apucă în jos pe cărare. Mick îşi scoase hainele după un tufiş şi îmbrăcă cu oarecare trudă costumul de baie al lui Hazel. Costumul era prea mic şi o tăia între picioare.
— Gata? strigă Harry.
Auzi un plescăit şi, când ajunse pe mal, Harry era deja în apă înotând.
— Nu sări până nu văd dacă nu-s cioturi sau locuri cu apă mică, spuse el.
Aşteptă uitându-se la capul lui, cum sălta în apă. Oricum, nici prin gând nu-i trecuse să sară. Nu ştia nici să înoate. Nu încercase decât de vreo câteva ori, şi atunci întotdeauna cu colac

sau în apă nu prea adâncă. Dar dacâ-i spunea lui Harry, ar fi părut că e fricoasă. Nu ştia ce să facă. Şi atunci inventă o poveste.
— Nu mai fac sărituri de multă vreme. înainte săream de la trambulina mare tot timpul. Dar odată mi-am spart capul, aşa că nu mai pot să sar.
Se gândi o clipă.
— A fost un dublu echer, săritura aia. Şi, când am ieşit la suprafaţă, apa era numai sânge. Dar eu n-am dat atenţie şi-am început să înot cu fiţe. Erau unii care strigau la mine. Şi atunci m-am lămurit de unde venea tot sângele acela din apă. De atunci n-am mai fost în stare să înot.
Harry se caţără pe mal.
— Ce spui! N-am auzit nimic de treaba asta.
Vroia să mai adauge ceva la poveste, s-o facă mai verosimilă, dar în loc să continue rămase cu ochii la Harry. Avea pielea arămie şi lucioasă din cauza apei. Avea păr pe piept şi pe picioare. Cu slipul strâns pe el părea foarte dezbrăcat. Fără ochelari, faţa lui părea mare şi mai frumoasă. Ochii îi erau umezi şi albaştri. Se uita la ea şi dintr-odată se simţiră amândoi încurcaţi parcă.
— Apa are cam trei metri adâncime, numai lângă malul celălalt e mai mică.
~ Hai să-i dăm drumul. Sunt sigură că e bine în apa asta rece.
Nu-i era teamă. Se simţea ca şi cum s-ar fi pomenit în vârful unui pom foarte înalt şi n-avea altceva de făcut decât să se dea jos cum putea mai bine — o senzaţie de calm lucid. îşi dădu drumul la mal şi gata, era în apa rece ca gheaţa. Se mai ţinu de o rădăcină până când i se rupse în mână şi atunci începu să înoate. O singură dată înghiţi apă şi se duse la fund, dar nu se lăsă şi nu se făcu de râs. înotă mai departe şi ajunse la celălalt mal, unde dădu de fund. După aceea se simţi foarte bine, începu să plesnească apa cu mâinile şi să strige cuvinte fără sens ca să audă ecoul.
— Ia uită-te la mine!

Harry se urca într-un pomişor înalt şi subţire, scuturându-l tot. Trunchiul era elastic, şi când ajunse în vârf se aplecă cu el până jos. Harry îşi dădu drumul în apă.
— Şi eu! Uită-te şi tu la mine!
— Ăla e prea mic.
Nu erau mulţi pe stradă care s-o întreacă la căţărat. Imită întocmai mişcările lui şi ateriza în apă cu zgomot. Şi ştia şi să înoate. Acum ştia să înoate foarte bine.
Se jucară de-a „mergi pe unde merg şi eu", alergând în susul şi-îi josul malului şi sărind în apa maronie şi rece. Strigau, săreau şi se căţărau. S-au jucat aşa poate două ceasuri. Şi pe urmă, stând aşa pe mal, s-au uitat unul la altul şi se părea că nu mai au ce să inventeze. Deodată ea spuse:
— Ai înotat vreodată gol?
în pădure era linişte şi mult timp el nu răspunse nimic. Ii era frig. Sfârcurile i se întăriseră şi se învineţiseră. Avea şi buzele vinete şi-i clănţăneau dinţii.
— Cred... cre^' că nu.
O apucă un fel de nebunie şi spuse ceva ce nu vroia să spună. -Eu vreau, dacă vrei şi tu. Dacă ai curajul. Harry îşi trecu degetele prin şuviţele de păr ud.
— Bine.
îşi scoaseră amândoi costumele de baie. Harry era cu spatele. Se împiedică şi i se înroşiră urechile. Apoi se întoarseră unul spre celălalt. Au stat aşa poate o jumătate de oră, poate nu mai mult de un minut.
Harry smulse o frunză dintr-un pom şi o rupse în bucăţele.
— Hai să ne-mbrăcăm.
Tot timpul cât au mâncat, n-a vorbit nici unul din ei. Au întins pe jos ce aduseseră. Harry a împărţit totul pe jumătate. In jur plutea atmosfera de căldură şi de somn a unei du-pâ-amiezi de vară. în pădurea cea mare nu se auzeau decât curgerea lină a apei şi cântecul păsărilor. Harry luă în mână oul fiert şi-i strivi gălbenuşul cu degetul mare. Oare de ce-i amintea asta? îşi auzea respiraţia.

Apoi el îşi ridică privirea peste umărul ei.
— Uite ce vreau să-ţi spun. Mi se pare că eşti atât de frumoasă, Mick. Până acum nu mi se părea. Nu vreau să zic că te consideram urâtă... vreau numai să spun că...
Mick aruncă un con de pin în apă.
— Ar fi bine s-o pornim înapoi, dacă vrem s-ajungem acasă pe lumină.
— Nu, spuse el. Hai să ne-ntindem puţin. Doar un minut. Aduse în pumni ace de pin, frunze şi muşchi. Ea stătea şi se
uită la el, sugându-şi genunchiul. Ţinea pumnii strânşi şi era, nu ştiu cum, încordată toată.
— Acum putem dormi fim odihniţi pentru întoarcere. Se culcară pe patul moale, cu ochii în sus la pământufurile
verzi ale pinilor profilate pe cer. O pasăre cânta un cântec limpede şi trist, pe care nu-l mai auzise. O notă înaltă, ca un oboi — apoi cobora cinci tonuri mai jos şi începea din nou. Cântecul era trist ca o întrebare fără cuvinte.
— Ce-mi place pasărea aia, spuse Harry. Cred că-i un florinte.
— Aş vrea să fim acum la ocean. Pe plajă, să ne uităm la vapoare departe în larg. Tu ai fost odată la plajă într-o vară — cum e acolo de fapt?
El răspunse cu voce joasă şi răguşită:
— Păi... mai întâi sunt valurile. Câteodată albastre, câteodată verzi, şi când străluceşte soarele parcă sunt de sticlă. Şi pe nisip poţi să culegi nişte scoici mici — ca alea pe care le-am adus în cutia de trabucuri. Şi deasupra apei sunt pescăruşi albi. Am fost la Golful Mexic — acolo suflă tot timpul o briză plăcută dinspre apă şi nu e niciodată căldură de cuptor ca aici. întotdeauna...
— Zăpadă, spuse Mick. Asta vreau eu să văd. Nămeţi albi şi reci de zăpadă ca-n poze. Viscol. Zăpadă rece şi albă, şi moale, care cade mereu de sus tot timpul, toată iarna. Zăpadă ca-n Alaska.
S-au răsucit amândoi în acelaşi timp. S-au pomenit strânşi unul într-altul. îl simţea cum tremură, iar pumnii ei erau strânşi să se rupă.
— O, Doamne! spunea el mereu.

Ei i se părea că are capul despărţit de trup şi aruncat undeva într-o parte. Iar cu ochii privea drept în soarele orbitor, în timp ce socotea ceva în minte. Şi pe urmă aşa s-a întâmplat.
Aşa a fost.
împingeau încet la pedale pe drum. Harry ţinea capul în jos şi umerii aduşi în faţă. Umbrele lor se întindeau lungi şi negre: pe drumul prăfos, căci se făcuse târziu după-amiază. , —Ascultă, spuse el.
-Mda.
— Trebuie să-nţelegem ce s-a-ntâmplat. Neapărat. Tu înţelegi... înţelegi ceva?
, —Nu ştiu. Nu prea cred.
— Ascultă ce-ţi spun. Trebuie să facem ceva. Hai să stăm jos. Lăsară bicicletele şi se aşezară în şanţul de lângă drum.
Stăteau la mare distanţă unul de altul. Soarele târziu îi bătea în cap şi de jur împrejur erau muşuroaie de furnici, galbene şi sfărâmicioase.
— Trebuie să'nţelegem ce s-a-ntâmplat, spuse Harry.
începu să plângă. Stătea nemişcat şi lacrimile i se rostogoleau pe faţa albă. Ea nu putea să se gândească la lucrul care îl făcea să plângă. O furnică o pişcă de gleznă şi o prinse între degete, uitându-se la ea de aproape.
— Uite cum e, spuse el. Eu nici măcar n-am sărutat o fată până acum.
— Nici eu. N-am sărutat nici un băiat. Adică să nu fie din familie.
— Tot timpul mă gândeam la un lucru — s-o sărut pe fata aia pe care-o cunoşteam. îmi făceam tot feluri de planuri la şcoală, visam şi noaptea. Şi pe urmă mi-a dat o dată întâlnire. Mi-am dat seama că voia s-o sărut. Şi eu stăteam şi mă uitam la ea pe întuneric şi nu puteam. Nu mă gândisem, decât la asta — s-o sărut — şi când a venit momentul n-am putut.
Ea făcu o gaură cu degetul în pământ şi îngropa furnica moartă.

— A fost numai vina mea. Adulterul e un păcat îngrozitor, oricum ai privi lucrurile. Şi eşti şi cu doi ani mai mică decât mine — ce mai, un copil.
— Nu, nu-i adevărat. Nu sunt deloc copil. Dar era mai bine dacă eram.
— Ascultă ce-ţi spun. Dacă crezi că ar trebui să ne căsătorim — în secret sau cumva altfel.
Mick scutură din cap.
— Nu mi-a plăcut! N-o să mă mărit niciodată cu nici un băiat.
— Nici eu n-o să mă însor. Ştiu sigur. Şi nu spun asta doar aşa... e chiar adevărat.
O speria faţa lui. îi tremura nasul, iar buza de jos i se înroşise şi sângera acolo unde şi-o muşcase. Avea ochii încruntaţi, uzi şi strălucitori. Faţa-i era mai albă decât orice faţă pe care-o văzuse vreodată. întoarse capul să nu-l mai vadă. Toate ar fi fost bune dacă ar fi tăcut măcar din gură. Ochii ei priviră încet în jur — la lutul din şanţ, cu dungi albe şi roşii, la o sticlă de whisky spartă, la un pin de pe partea cealaltă a drumului cu un afiş pentru un om care trebuia să fie ales şerif. Vroia să stea liniştită o vreme, să nu se gândească şi să nu spună nimic.
— Plec din oraş. Sunt mecanic bun, pot să-mi găsesc de lucru în altă parte. Dacă aş rămâne acasă, mama mi-ar citi totul în ochi.
— Ia spune. Dacă te uiţi la mine se vede vreo diferenţă? Harry se uită mult timp la ea şi dădu din cap că da, se vede.
Apoi spuse:
— Mai e un lucru. într-o lună-două o să-ţi trimit adresa mea ca să-mi scrii şi să-mi spui sigur dacă n-ai probleme.
— Cum adică? , îi explică.
— Nu trebuie să scrii decât atât: „Sunt bine", şi eu o să ştiu.
Acum mergeau din nou spre casă, ducând bicicletele de ghidon. Umbrele lor se

întindeau pe drum, uriaşe. Harry era cocoşat ca un cerşetor bătrân şi-şi ştergea mereu nasul cu mâneca. Timp de o clipă se lăsă peste tot o lumină intensă, aurie, apoi soarele coborî în spatele pomilor şi umbrele dispărură de pe

drumul din faţa lor. Se simţea foarte bătrână şi parcă avea înăuntru ceva greu. Acum era om mare, chit că vroia sau nu.
Parcurseseră pe jos cele şaisprezece mile şi ajunseseră acasă, pe aleea întunecoasă. Vedea lumina galbenă din bucătăria ei. In casă la Harry era întuneric — mama lui nu venise încă. Lucra la o croitorie pe o străduţă lăturalnică, câteodată şi duminicile. Dacă te uitai prin vitrină, o vedeai aplecată la maşina de cusut din fundul prăvăliei, sau împungând cu un ac lung prin bucăţile groase de stofă. Nu ridica niciodată privirea când te uitai la ea. Iar seara gătea pentru ea şi pentru Harry feluri de mâncare cuşer.
— Ascultă aici... spuse el.
Ea aşteptă în întuneric, dar el nu termină. Dădură mâna unul cu altul şi Harry o luă pe aleea întunecoasă printre case. Când ajunse pe trotuar, se întoarse şi se uită înapoi. De undeva îi cădea o lumină pe faţă şi faţa-i era albă şi împietrită. Apoi dispăru.
— Ascultă ghicitoarea asta, spuse George.
— Ascult.
— Doi indieni âhergeau pe o cărare. Cel din faţă era fiul celui din spate, dar cel din spate nu era tatăl lui. Ce fel de rude erau?
— Ia să vedem. Tată vitreg.
George rânji la Porţia cu dinţişorii lui albăstrii.
— Atunci unchi.
— N-ai cum să ghiceşti. Era mama lui. Şmecheria e că nu te gândeşti ca un indian să fie femeie.
Stătea afară şi se uita la el. Uşa încadra bucătăria ca o ramă de tablou. înăuntru era plăcut şi curat. Era aprinsă numai lumina de la chiuvetă şi se vedeau tot felul de umbre. Bill şi Hazel stăteau la masă şi jucau septic pe chibrituri. Hazel îşi pipăi codiţele cu degetele ei grăsuţe şi rozalii, în timp ce îşi sugea obrajii şi dădea cărţile cu o mutră foarte serioasă. La chiuvetă Porţia ştergea vasele cu o cârpă curată, în carouri. Slăbise şi avea pielea aurie, părul negru, dat cu unsoare era lins frumos. Ralph stătea cuminte pe jos, iar George îi punea un ham făcut din beteala de la pomul de Crăciun, găsită cine ştie unde.

— Ascultă altă ghicitoare. Porţia, Dacă limba ceasului arătă două şi jumătate...
Intră înăuntru. Se aştepta parcă să se dea toţi înapoi când o 1'! văd sau s-o înconjoare şi să se uite la ea. De-abia dacă îi arun-*y* cară o privire. Se aşează la masă şi începu să aştepte. '' — Bine c-ai venit şi tu acum, după ce toată lumea a terminat ' masa. Mie parcă mi-e dat să nu termin niciodată cu treaba.
Nimeni n-o băga în seamă. Mancă o farfurie mare de somon leu varză şi încheie cu iaurt. Se gândea la mama ei. Se deschise iuşa şi intră mama, îi spuse Porţiei că domnişoara Brown a găsit io ploşniţă la ea în cameră. Să aducă gazul.
— Nu te mai încrunta aşa, Mick. Eşti la vârsta când ar tre-3ui să te aranjezi şi tu puţin, să arăţi cât mai bine. Şi ia stai — cum te repezi aşa să pleci când vorbesc cu tine — te rog să-l speli ijine pe Ralph cu buretele înainte de culcare. Vezi să nu-i rămână murdăria în nas şi în urechi.
Perişorul moale al lui Ralph era plin de gris cu lapte. II şterse mai întâi cu cârpa de spălat vase şi pe urmă îi clăti faţa şi mânuţele la chiuvetă. Bill şi Hazel terminară partida. Unghiile lungi ale lui Bill zgâriară masa atunci când luă chibriturile. George îl duse pe Ralph la culcare. Ea şi Porţia erau singure în bucătărie.
— Ascultă! Ia uită-te la mine. Observi ceva deosebit?
— Sigur că da, puiu'.
Porţia îşi puse pălăria roşie şi-şi schimbă pantofii. -Păi...
— Ia puţină grăsime şi dă-te pe faţă. Ţi s-a cojit rău nasu'. Toată lumea zice că grăsimea-i cea mai bună la arsuri.
Stătea singură în întuneric, în curtea din spate, şi rupea cu unghiile bucăţele din coaja stejarilor. Aproape că era mai rău aşa. Poate că s-ar fi simţit mai bine dacă se uitau la ea şi-şi dădeau seama. Dacă ştiau.
Tata o strigă de pe scara din spate.
-Mick! Hei, Mick.
— Da, tată.
— La telefon.

M

JHi
George se băgă în ea încercând să audă şi el, dar ea îl împinse cât colo. Doamna Minowitz vorbea tare, era foarte alarmată.
— Harry al meu trebuia să fie la ora asta. Ştii cumva unde e?
— Nu, doamnă.
— Zicea că mergeţi undeva cu bicicletele. Unde poate să fie? Nu ştii unde e?
— Nu, doamnă, mai spuse o dată Mick.
12
Acum, că se făcuse din nou cald, bâlciul Sunny Dixie era mereu plin de lume. Vântul de martie se potolise. Frunzişul verde-gălbui rotunjise pomii. Cerul era albastru, fără nici un nor, iar razele soarelui erau din ce în ce mai fierbinţi. Aerul era înăbuşitor. Jakfâ Blount nu putea suferi vremea asta. II apuca ameţeala când se gândea la lunile lungi de arşiţă care urmau de acum înainte. Nu se simţea prea bine. In ultimul timp îl chinuia mereu o durere de cap. Se îngrăşase şi făcuse burtică. Trebuia să lase nasturele de sus de la pantaloni descheiat. Ştia că grăsimea i se trăgea de la băutură, dar continua să bea. Alcoolul îi mai potolea durerea de cap. Un singur păhărel şi se simţea mai bine. Ajunsese să nu mai conteze dacă era un pahar sau o sticlă întreagă. Nu efectul de moment al alcoolului îi stimula simţurile, ci reacţia primei înghiţituri în contact cu tot alcoolul care-i saturase sângele în ultimele luni. O singură lingură de bere liniştea durerea care-i pulsa în cap, dar o sticlă întreagă de whisky nu reuşea să-l îmbete.
Se lăsă complet de băutură. Câteva zile nu bău decât apă şi suc de portocale. Durerea era ca un vierme care i se ţâra în cap. Lucra în scârbă, după-amiezile şi serile nu se mai sfârşeau. Nu putea să doarmă, iar să încerce să citească era un chin. Mirosul
274
acru de igrasie din cameră îl scotea din fire. Se zvârcolea în pat şi când, în sfârşit, adormea, afară era ziuă.
II urmărea un vis urât. Prima oară îl visase acum patru luni. Se trezea de spaimă — dar lucrul ciudat era că niciodată nu-şi putea aminti conţinutul acestui vis. Rămânea doar senzaţia de gi'oază atunci când deschidea ochii. De fiecare dată când se trezea, aceste senzaţii erau atât de asemănătoare, încât nu se îndoia că de fapt era vorba de unul şi acelaşi vis. Era obişnuit să aibă vise — coşmarurile groteşti ale beţiei, care-l scufundau într-o zonă de tulburare vecină cu nebunia, dar întotdeauna lumina dimineţii risipea efectele acestor vise fără noimă şi le uita imediat.
Dar visul acesta perfid, lipsit de conţinut, era cu totul altfel. Se trezea şi nu-şi amintea nimic, dar simţea ceva ca o ameninţare plutind în jurul lui mult timp după aceea. Apoi, într-o dimineaţă, se trezi cu vechea teamă, dar şi cu o vagă amintire a întunericului pe care-l lăsase în urmă. Umbla prin mulţime şi ducea ceva în braţe. Asta era tot ce-şi amintea. Furase ceva? încerca să salveze un obiect? Oamenii aceia din jurul lui îl urmăreau? Parcă nu. Cu cât încerca să pătrundă mai mult acest vis simplu, cu atât îl înţelegea mai puţin. Apoi un timp visul nu mai reveni.
II cunoscu pe autorul mesajului scris cu cretă, pe care-l văzuse în noiembrie anul trecut. încă din prima zi, de cum făcuseră cunoştinţă, bătrânul se agăţă de el ca un geniu rău. îl chema Simms şi predica pe unde nimerea. Frigul iernii îl ţinuse în casă, dar acum, primăvara, umbla toată ziua pe străzi. Părul alb şi moale îi atârna nepieptănat pe ceafă şi căra tot timpul cu el un portofel de cucoană, mare, cu feţe de mătase, plin cu cretă şi cu bileţele care îndemnau lumea să creadă în lisus. Avea o lucire de nebunie în ochii strălucitori. Simms încercă să-l convertească.
— Copil al suferinţei, ghicesc în răsuflarea ta duhoarea de iad a berii. Fumezi şi ţigări. Dacă Domnul ne-ar fi alcătuit pentrxi fumat ţigări, ar fi spus-o în Cartea Sa, Pe fruntea ta stă semnul
275

lui Satana. îl văd prea bine. Căieşte-te. Dă-mi voie să-ţi arăt lumina.
Jake dădu ochii peste cap şi, foarte solemn, făcu un semn pios în aer. Apoi îşi arătă palma pătată de ulei.
— Iţi fac această destăinuire numai ţie, spuse el cu voce groasă, ca pe scenă.
Simms se uită la cicatricea din palmă. Jake se aplecă spre el şi-i şopti:
— Şi mai am un semn. Ştii tu care. Le am din naştere. Simms se dădu înapoi până se lovi de gard. Cu un gest tipic
feminin îşi ridică o şuviţă de păr argintiu de pe frunte şi o dădu pe spate, netezind-o cu mâna. îşi lingea nervos colţurile gurii cu limba. Jake începu să râdă.
— Blasfemie! ţipă Simms. O să te ajungă mânia lui Dumnezeu. Pe tine şi pe cei asemenea ţie. Dumnezeu îi ţine minte pe cei care-L batjocoresc. El mă păzeşte pe mine. Dumnezeu păzeşte pe toată lumea, dar cel mai mult mă păzeşte pe mine. Cum l-a păzit pe .Moise. Dumnezeu vorbeşte cu mine noaptea. O să te ajungă mâfiia Lui.
îl duse pe Simms la o prăvălie pe colţ, unde băură Coca-Cola şi mâncară saleuri cu'unt de arahide. Simms începu din nou să-l prelucreze. Când plecă la bâlci, Simms se ţinu după el.
— Vino aici la colţul ăsta diseară la şapte. lisus are un mesaj pentru tine.
Primele zile din aprilie aduseră vânt şi căldură. Pe cerul albastru treceau nori alburii. Vântul aducea miros de râu, dar şi un alt miros, mai proaspăt, de pe câmpurile din afara oraşului. La bâlci era mare înghesuială în fiecare zi de la patru după-amiază şi până la miezul nopţii. Veneau acolo oameni care nu ştiau multe. Odată cu primăvara, Jake mirosea sămânţă de scandal.
într-o seară lucra ceva la mecanismul de la lanţuri, când deodată îi atraseră atenţia nişte glasuri furioase. îşi făcu repede loc prin mulţime până când văzu o fată albă, care se bătea cu o negresă lângă casa de bilete de la căluşei. Le despărţi, dar ele

tot mai încercau să se repeadă una la alta. Mulţimea se împărţise în două tabere şi era un balamuc de nedescris. Fata albă era cocoşată. Ţinea ceva strâns în mână.
— Te-am mai văzut io, urla negresa. Te bat de-ţi rup cocoaşa din spinare.
— Taci din gură, cioroaico!
— Târâtură din fabrică. Io am plătit bani şi-o să mă dau în căluşei. Tu, om alb, spune-i să-mi deie biletu-napoi.
— Cioroaică împuţită!
Jake se uita când la una, când la cealaltă. Mulţimea se strângea în jurul lor. Ambele tabere murmurau, dându-şi cu părerea.
— Io am văzut cum Lurie a scăpat biletu' şi pe urmă cum doamna albă l-a ridicat. Io spun adevăru',
negru.
— Negrii ăştia pune labele pe-o fată albă şi noi...
— Tu să nu mă mai împingi aşa. Ia vezi că dau şi eu, ce dacă-i albă pielea pe tine?
Jake se înfipse unde era gloata mai mare.
— Gata! strigă el. Căraţi-vă, s-a terminat circul. Să nu mai prind pe nimeni aici.
Probabil că dimensiunea pumnilor lui îi făcu pe oameni să se risipească mormăind. Jake se întoarse la cele două fete.
— Ascultă la mine, spuse negresa. Io is una din ăia puţini de-şi păstrează cin'zeci de cenţi până vineri seara. Am muncit la călcat dublu săptămâna asta. Am plătit bani buni, cinci cenţi, pentru biletu' care îl ţine ea acum-n mână, şi io vreau să mă dau în căluşei.
Jake puse repede capăt zâzaniei. îi lăsă cocoşatei biletul controversat şi îi dădu altul negresei. în restul serii n-au mai fost certuri. Dar Jake umbla mereu încoace şi încolo prin mulţime, atent la orice mişcare. Era tulburat şi îngrijorat.
în afară de el, mai lucrau cinci persoane la bâlci — doi oameni care puneau în mişcare lanţurile şi rupeau biletele, şi trei fete care vindeau bilete. Patterson nu intra la socoteală. Proprietarul îşi petrecea mai tot timpul jucând cărţi de unul

singur la el în rulotă. Avea ochii tulburi, cu pupilele micşorate, iar pielea îi atârna la ceafă în falduri moi, gălbejite. In ultimele luni salariul lui Jake se mărise de două ori la rând. Era sarcina lui ca la douăsprezece noaptea să-i dea raportul lui Patterson şi să-i predea încasările din ziua respectivă. Câteodată acesta nici nu observa că e în rulotă; treceau aşa câteva minute, timp în care Patterson, într-o stare de letargie, privea pierdut la cărţile de joc. în rulotă era un aer greu, mirosea a mâncare şi a mari juana. Patterson îşi ţinea mâna pe stomac, de parcă ar fi vrut să şi-l ferească de ceva. întotdeauna verifica cu mare grijă socotelile. Jake se certă rău cu cei doi muncitori. Amândoi lucraseră la una din fabrici, la cărat deşeuri. La început încercă să vorbească cu ei, să-i ajute să înţeleagă adevărul. într-un rând i-a invitat şi la cârciumă, la un pahar. Dar erau atât de proşti, că n-avea ce să le facă. Nu mult după asta auzi din întâmplare o conversaţie între cei doi, care declanşa conflictul. Era sâmbătă noaptea, se făcuse aproape două, şi tocmai terminase de verificat socotelile cu Patterson. C'ând ieşi din rulotă, i se păru că nu mai e nimeni pe acolo. Era o'lună frumoasă pe cer, se gândea la Singer şi la ziua liberă pe care o avea în faţă. Apoi, când trecu pe lângă lanţuri, îşi auzi numele rostit de cineva. Cei doi muncitori îşi terminaseră treaba şi fumau o ţigară. Jake se opri şi ascultă.
— Dacă e ceva care mă enervează mai rău decât negrii sunt ăştia roşii.
— Pe mine mă face să râd. Nici nu mă uit la el. Şi cum umblă, ca un cocoş. N-am văzut în viaţa mea aşa o stârpitură. Ce înălţime o fi având?
— N-are nici un metru cincizeci. Dar în capul lui crede că trebuie să spună la toţi ce să facă. Ar trebui băgat la închisoare. Asta merită.
— Pe mine mă distrează. Când mă uit la el, îmi vine să râd.
— Cu mine să nu facă pe nebunu'.
Jake se uită după ei cum mergeau spre Weavers Lane. Primul gând fu să se repeadă şi să le zică vreo două, dar ceva îl reţinu. Câteva zile nu făcu nimic, fierbând în tăcere. Apoi,

într-o noapte după lucru îi urmări şi, după ce parcurseră câteva străzi, cum dădeau un colţ, le ieşi în faţă.
— V-am auzit, spuse el gâfâind. Din întâmplare am auzit fiecare cuvânt pe care l-aţi spus sâmbăta trecută. Da, sunt roşu. Cel puţin aşa mă consider. Dar voi ce sunteţi?
Se aflau sub un felinar. Cei doi se dădură înapoi. Nu era nimeni prin împrejurimi.
— Şobolani prăpădiţi, fără şira spinării, cu mvitre de cocă! Aş putea să vă iau de gât ca pe nişte cârpe, câte unul în fiecare mână. Stârpitură — ne-stârpitură, aş putea să vă las aici grămadă, să vă adune cu lopata.
Cei doi se uitară unul la altul, se făcură mici şi încercară să meargă mai departe. Dar Jake nu-i lăsă să scape. Se ţinea în pas cu ei, mergând cu spatele şi rânjind furios.
— Asta-i tot ce am de spus: pe viitor vă poftesc să veniţi la mine atunci când simţiţi nevoia să faceţi comentarii în legătură cu persoana mea, privitor la înălţime, greutate, accent, conduită sau ideologie. Şi să nu credeţi că-mi pasă mai puţin de aceasta din urmă — în caz că nu ştiţi. Mai discutăm noi.
După asta Jake îi tratâ pe cei doi cu un dispreţ în care se ghicea şi furie. Ei îşi băteau joc de el pe la spate. într-o după-amiază descoperi că motorul de la lanţuri fusese stricat în mod intenţionat şi trebui să muncească trei ore peste program ca să-l repare. Mereu i se părea că râde cineva de el. De fiecare dată când le auzea pe fete vorbind una cu alta îşi îndrepta spatele şi râdea zgomotos ca din întâmplare, tare, ca şi când şi-ar fi adus aminte de ceva vesel ce ştia numai el.
Vântul cald venind din sud-vest, dinspre Golful Mexic, era încărcat de miresmele primăverii. Zilele se făcură mai lungi. Iar soarele ardea tot mai puternic. Căldura moleşitoare îl deprima. începu din nou să bea. Cum termina lucrul, se ducea acasă şi se întindea pe pat. Câteodată stătea aşa, cu toate hainele pe el şi fără să se mişte, câte douăsprezece-treisprezece ore. Nelinistea, care doar cu câteva luni înainte îl făcea să hohotească de plâns şi să-şi roadă unghiile, părea să-i fi trecut. Şi totuşi, în

spatele acestei inerţii, Jake simţea vechea încordare. Din toate locurile pe unde fusese, în oraşul ăsta se simţea cel mai singur. Sau s-ar fi simţit singur dacă n-ar fi fost Singer. Numai el şi Singer înţelegeau adevărul. El era dintre cei care ştiau, dar nu-i putea face să înţeleagă pe neştiutori. Era ca şi cum ar fi încercat să se lupte cu întunericul, cu căldura sau cu un miros urât. Se uita morocănos pe fereastra camerei. Un pomişor pipernicit şi înnegrit de fum de la colţul străzii scosese nişte frunzuliţe de un verde agresiv. Cerul era mereu de un albastru intens, nemilos. Prin cameră bâzâiau ţânţarii stârniţi dintr-un pârâiaş murdar care curgea prin zona asta.
Se molipsi de râie. Făcu un amestec de sulf şi untură de porc, cu care se ungea pe corp în fiecare dimineaţă. Se scărpina până la sânge, dar mâncărimea parcă n-avea de gând să se potolească niciodată. Intr-o noapte nu mai putu să rabde. Stătea singur de câteva ceasuri. Amestecase gin cu whisky şi era foarte beat. Era aproape dimineaţă. Se aplecă pe fereastră şi se uită la strada întunecată şi tăcută. Se gândi la toţi oamenii din jurul lui. Dormeau. Neştiutorii. Dintr-odată se apucă să urle cât îl ţinea gura:
— Ăsta-i adevărul? Nu ştiţi nimic, dobitocilor! Nu ştiţi! Nu ştiţi!
Strada se trezi furioasă. Se aprinseră lumini şi i se adresară înjurături somnoroase. Cei care locuiau în casă începură să-i /gâlţâie uşa cu furie. Nişte fete de la un bordel de peste drum .scoaseră capul pe fereastră.
—■ Proşti, proşti, proşti, proşti şi dobitoci. Proşti, proşti, proşti, proşti...
— Taci din gură! Taci din gură!
Cei din hol izbeau în uşă s-o spargă.
— Beţivanule! O să vezi tu cine-i prost când punem mâna pe tine.
— Câţi sunteţi acolo? răcni Jake, şi începu să bată în pervazul ferestrei cu o sticlă goală. Haideţi, cu toţii! Sau toţi, sau nici unul! Vă aranjez eu câte trei deodată.
— Aşa, iubitule, strigă una din târfe.
Uşa cedă. Jake sări pe fereastră şi o luă la fugă pe o alee din spate.
— I-ha! I-ha! chiui el, ca la beţie. Era desculţ şi fără cămaşă. Un ceas mai târziu intra
împleticindu-se în camera lui Singer. Se întinse pe jos cât era de
lung şi râse până adormi.
într-o dimineaţă de aprilie găsi cadavrul unui om care fusese
omorât. Era un tânăr negru. Jake îl găsi într-un şanţ la vreo
treizeci de metri de terenul unde era bâlciul. Negrul avea gâtul j,tăiat şi capul i se rostogolise pe spate într-un unghi absurd.
Soarele bătea fierbinte în ochii lui deschişi, sticloşi, şi deasupra I sângelui uscat care-i acoperea pieptul se învârteau muştele. JMortul avea în mână un baston cu dungi roşii şi galbene, şi cu Iciucure, din acelea care se vindeau la o tarabă în bâlci. Jake fstătu un timp uitându-se posomorât Ia cadavru. Apoi chemă
poliţia. Nu se găsiră nici un fel de indicii. Două zile mai târziu
familia reclamă trupul mortului de la morgă.
La Sunny Dixie erau mereu bătăi şi certuri. Câteodată îi vedeai pe doi venind braţ la braţ, buni prieteni, beau şi râdeau — iar la plecare se băteau ca chiorii. Jake era tot timpul atent. In dosul veseliei stridente, a luminilor strălucitoare, a râsului indolent, simţea ceva apăsător şi ameninţător.
în toate aceste săptămâni de zăpăceală, de incoerenţă, Simms se ţinu pe urmele lui, cicălindu-l fără întrerupere. Bătrânului îi plăcea să-şi aducă cu el o Iadă şi o Biblie, să se urce pe ladă în mijlocul mulţimii şi să predice. Vorbea despre a doua venire a lui Hristos. Spunea că Judecata de Apoi va avea loc pe 2 octombrie 1951. Punea ochiul pe câţiva beţivi şi zbiera la ei cu vocea lui subţire şi obosită. De atâta înflăcărare i se umplea gura de salivă şi vorbele ieşeau apoase şi bolborosite. După ce se fofila şi reuşea să-şi instaleze tribuna, nu putea fi clintit cu nici un argument. Ii făcu cadou lui Jake Biblia lui Gideon şi îi spuse să se roage în genunchi câte o oră în fiecare seară, şi să azvârle cât colo fiecare pahar de bere şi fiecare ţigară care i se oferă.

Se certau scriind pe ziduri şi pe garduri. Jake începuse să ţină şi el cretă prin buzunare. Scria propoziţii scurte şi concise, încerca să le formuleze în aşa fel, încât trecătorul să se oprească şi să se întrebe ce înseamnă. Să fie surprins. Să gândească. Mai scria şi pamflete de câteva rânduri şi le împărţea pe stradă.
Dacă n-ar fi fost Singer, Jake ştia că ar fi plecat din oraş. Numai duminica devenea mai paşnic, atunci când era cu prietenul său. Câteodată mergeau împreună la plimbare sau jucau şah — dar cel mai adesea petreceau ziua liniştiţi în camera lui Singer. Dacă avea chef să vorbească, Singer era întotdeauna atent. Dacă stătea toată ziua morocănos, mutul înţelegea ce era în sufletul lui şi nu se mira. I se părea că acum numai Singer putea să-l ajute.
Apoi într-o dimineaţă urcă scările şi văzu că uşa lui Singer e deschisă. Camera era goală. Stătu singur mai bine de două ore. într-un târziu auzi paşii lui Singer pe scări.
— Mă întrebam ce-i cu tine. Unde-ai fost?
Singer î^sâmbi. îşi şterse pălăria cu batista şi o puse la loc. Apoi scoase tacticos din buzunar creionul de argint şi se aplecă pe poliţa de deasupra căminului să scrie o notă.
— Ce-i asta? întrebă Jake după ce citi ce scrisese mutul. Cui i-au tăiat picioarele?
Singer luă înapoi nota şi mai scrise câteva propoziţii.
— Ha! spuse Jake. Asta nu mă surprinde.
Chibzui încruntat la bucata de hârtie, apoi o mototoli în mână. Nepăsarea care-l cuprinsese în ultima lună dispăruse, era din nou încordat şi agitat.
— Ha! spuse el din nou.
Singer puse un ibric de cafea pe foc şi scoase şahul. Jake rupse hârtia în bucăţele şi începu să le frece între palmele transpirate.
— Dar se poate face ceva, spuse el după un timp. Ştii asta? Singer dădu din cap fără prea multă convingere.
— Vreau să-l văd pe băiat şi să aud toată povestea. Când poţi să mă duci acolo?

Singer chibzui. Apoi scrise pe o bucată de hârtie: *Diseară.* Jake, cu mâna la gură, începu să se plimbe nervos prin cameră. — Putem face ceva.
13
Jake şi Singer aşteptau în faţa uşii. Când apăsară pe sonerie nu se auzi nici un târâit în casa cufundată în întuneric. Jake ciocăni nerăbdător, turtindu-şi nasul de plasa pentru ţânţari. Lângă el, Singer stătea ţeapăn şi zâmbitor, cu două pete de culoare în obraji, pentru că băuseră împreună o sticlă de gin. Era linişte şi întuneric. Jake văzu o rază de lumină galbenă străbătând vag holul. Şi Porţia le deschise uşa.
— Sper că n-oţi fi aşteptat prea mult. Atâta lume-a venit p-aci, c-am zis mai bine să scoatem soneria. Daţi-mi pălăriile, dom'lor — Tata-i tare rău.
Jake îl urmă pe Singer cu paşi greoi — deşi încerca să meargă în vârful picioarelor — pe holul îngust, fără nici o mobilă. în pragul bucătăriei se opri brusc. în încăpere era cald şi plin de oameni. Intr-o sobiţă ardea focul şi toate ferestrele erau închise. Prin mirosul de fum răzbătea un vag miros de negri. Singura lumină era vâlvătaia din sobă. Vocile care se auzeau neclar din hol acum tăcuseră.
— Domnii ăştia albi d'acilea a venit să-ntrebe de taica, spuse Porţia. Io aş crede că poa' să vă vază, da' mai bine i-o iau io înainte şi să-i zic.
Jake se ciupi cu degetele de buza de jos. Pe vârful nasului avea imprimată urma cu pătrăţele a plasei de ţânţari.
— Nu asta-i problema, spuse el. Am venit să vorbesc cu fratele tău.
Negrii din încăpere se ridicaseră în picioare. Singer le făcu semn să ia loc. Doi bătrâni cu părul cărunt se aşezară pe o

'li
bancă de lângă sobă. Un mulatru cu picioare lungi se rezemă de pervazul ferestrei. Pe un pat de campanie dintr-un colţ era un băiat fără picioare, cu pantalonii îndoiţi şi prinşi cu ace sub cioturile coapselor.
— Bună seara, spuse Jake încurcat. Te cheamă Copeland? Băiatul îşi puse mâinile pe cioturile picioarelor şi se trase la
perete.
— Pe mine mă cheamă Willie.
--- Puiule, nu te speria, spuse Porţia. Asta-i domnu' Singer de care ţi-a vorbit taica. Iar cestălalt domn alb îi domnu' Blount şi el îi foarte bun prieten cu domnu' Singer. A venit şi ei aci, drăguţii de ei, să ne-ntrebe de necaz.
Se întoarse spre Jake şi îi arătă pe rând pe cei trei din încăpere.
— Băiatu' ăsta răzimat de fereastră îi cel'lalt frate-al meu. Ii zice Buddy. Iar ăştia d-aci de lângă sobă îs doi prieteni dragi d~ai Iu' taica. Le zice domnu' Marshall Nicolls şi domnu' John Roberts. Cred că^'i bine să ştii cine-i oamenii care e cu tine-n cameră.
— Mulţumesc, spu^e Jake şi se-ntoarse din nou spre Willie. Tot ce vreau este să-mi spui şi mie ca să-mi fie clar despre ce e vorba.
-- Uite-aşa, spuse Willie. Simt de parcă picioar'le mă mai doare încă. Am acilea la deşte mare durere. Da' acu' mă doare jos unde trebuia să-mi fie picioar'le, de mai aveam p-p-picioare. Nu unde mi-e picioar'le acu'. I-un lucru tare greu de-nţeles. Picioar'le mă doare tot timpu' aşa tare şi io nici habar nu am un.de-i ele acum. Nu mi le-a dat 'napoi. Picioar'le mele îi acu' la o sută de m-mile d-aci.
— Adică să-mi spui cum s-a-ntâmplat, spuse Jake. Willie ridică ochii la sora sa, neliniştit.
■.....Nu-mi mai aduc aminte... prea bine.
-~ Ba-ţi aduci aminte, puiule. Că nouă ne-ai zis de mai multe ori. --Păi... -,
, , , ,
284
Băiatul vorbea supărat şi cu teamă.
— Eram cu toţii afar' la drum şi Buster ăsta i-a zis ceva la paznic. 0-omu' alb i-a dat cu bastonu'. Atunci ăstălalt băiat a-ncercat să fugă şi io m-am luat după el. S-a-ntâmplat aşa repede că io nici nu ştiu prea bine cum a fost. Pe-urmă ne~a dus 'napoi în lagăr şi...
-- Ştiu restul, spuse Jake. Dar vreau numele şi adresa celorlalţi doi băieţi. Şi să-mi spui şi numele paznicilor.
— Ascultă, albule. Mie-mi pare că tu ai de gând să mă bagi pe mine-n bucluc.
— In bucluc! spuse Jake cu duritate. Dar acum în ce Dumnezeu îţi închipui că eşti?
— Hai să şedem liniştiţi, spuse Porţia îngrijorată. Uite cum îi treaba, domnu' Blount. Ei i-a dat drumu' la Willie din lagăr 'nainte să termine pedeapsa. Dar ei i-a spus foarte clar să nu... cred că-nţelegeţi dumneavoastră ce zic io. Sigur că Willie-i speriat. Sigur că vrem şi noi s-avem grijă... pentru că ăsta-i cel mai bun lucru de făcut. Avem destulă supărare şi-aşa.
— Ce s-a-ntâmplat cu paznicii?
— Oamenii albi a fost d-daţi afară. Aşa mi-a zis ei mie. :
— Şi prietenii tăi unde sunt acum?
— Care prieteni?
— Păi ceilalţi doi băieţi.
— Ei n-nu e prietenii mei, spuse Willie. Noi am avut scandal mare.
— Cum adică?
Porţia se trăgea de cercei şi loburile urechilor i se întindeau ca nişte bucăţi din cauciuc.
— Uite ce vrea să zică Willie, Ştiţi 'mneavoastră, atunci în alea trei zile când i-a durut aşa tare, ei a-nceput să se certe. Willie nu vrea să-i mai vază în ochi niciodată. D-asta s-a şi certat taica şi cu Willie. Băiatu' ăsta Buster...
— Buster are-un picior de lemn, spuse băiatul de lângă fereastră. L-am. văzut azi pe stradă.
285

— Buster ăsta n-are rude şi Iu' taica i-a venit în gând să-l chemăm să se mute la noi. Taica vrea s-adune toţi băieţii-mpre-unã. Cum crede el că le dăm de mâncare la toţi io nu ştiu.
— Asta nu-i o idee bună. Şi pe-urmă noi niciodată n-am fost prieteni prea buni.
Willie îşi pipăi cioturile picioarelor cu mâinile sale negre şi puternice.
— Tot ce vreau îi să ştiu unde mi-e p-picioar'le. Asta nu-mi dă mie pace. Doctoru' nu mi-a dat 'napoi picioar'le. Io vreau să ştiu unde mi-e.
Jake se uita în jurul lui cu ochi tulburi, înceţoşaţi de gin. Totul părea ciudat şi neclar. Căldura din bucătărie îl ameţea şi vocile căpătau ecouri stranii în urechi. Fumul îl îneca. Lampa care atârna din tavan era aprinsă, dar, cum becul era învelit într-un ziar ca să nu bată prea tare, venea mai multă lumină prin crăpăturile sobei. Pe toate feţele negre din jurul său lucea o lumină roşie. Se simţea stingherit şi singur. Singer ieşise din odaie ca a'â-l viziteze pe tatăl Porţiei. Jake îl aştepta cu nerăbdare să se întoarcă poată pleca. Trecu stingherit în partea cealaltă a încăperii şi se aşează pe bancă între Marshall NicoUs şi John Roberts.
— Unde este tatăl Porţiei?
— Doctorul Copeland este în camera din faţă, domnule, spuse Roberts.
— E doctor?
— Da, domnule. E cadru medical.
Pe treptele de afară se auziră paşi şi se deschise uşa din spate. Un curent cald şi proaspăt învioră aerul greu. Intră întâi un băiat înalt, în costum de olandă şi cu ghete aurii, cu un suc în braţe. In urma lui venea un băiat de vreo şaptesprezece ani.
— Ei, Highboy. Şi tu, Lancy, spuse Willie. Ce mi-aţi adus? Highboy se înclină plin de consideraţie spre Jake şi puse pe
masă două sticle cu vin; Lancy puse lângă ele o farfurie acoperită cu un şervet alb.
— Vinu' ăsta e-un dar de la Societate, spuse Highboy. Iar mama Iu' Lancy a trimis nişte prăjituri cu piersici.
— Ce face doctorul, domnişoară Porţia? întrebă Lancy.
— Puiule, a fost tare bolnav zilele astea. Nu-s împăcată că are-n el atâta forţă. Nu-i de bine când cineva aşa bolnav ca el capătă deodată atâta forţă.
Porţia se întoarse spre Jake:
— Dumneavoastră nu credeţi că ăsta-i semn rău, doinnu' Blount?
Jake se uită la ea năuc.
— Nu ştiu.
Lancy îi aruncă lui Jake o privire posomorâtă şi îşi trase în jos manşetele de la cămaşa rămasă prea mică.
— Transmiteţi doctorului complimente de la familia mea.
— Mulţumim tare mult. Taica vorbea de voi mai zilele trecute. Avea o carte pentru tine. Aşteaptă un minut s-aduc cartea şi să clătesc farfuria asta s-o dai 'napoi Iu' mama. Asta a fost tare drăguţ din partea ei.
Marshall Nicolls se aplecă spre Jake, părând că vrea să-i vorbească. Bătrânul purta o pereche de pantaloni cu dungulişe albe şi un sacou cu floare la butonieră. îşi drese glasul şi spuse:
— Scuzaţi-mă, domnule, dar mi-a fost imposibil să nu aud o parte din conversaţia dumneavoastră cu William, privitor la situaţia nefericită în care se află. *Inevitabil* noi ne-am gândit care este cea mai bună cale de urmat.
— Eşti rudă cu el sau preotul de la biserică?
— Nu, sunt farmacist. Iar John Roberts, cel din stânga dumneavoastră, este salariat la ministerul poştelor.
— Poştaş, repetă John Roberts.
— Cu permisiunea dumneavoastră, Marshall Nicolls scoase din buzunar o batistă galbenă de mătase şi-şi suflă delicat nasul. Desigur noi am. discutat această problemă în mod *exhaustiv,* şi fără îndoială, ca membri ai rasei de culoare din această ţară liberă a Americii, suntem dornici să ne aducem contribuţia la crearea unor relaţii *amiabile.*

— Dorim ca întotdeauna să facem ce trebuie, spuse John Roberts.
— Şi e de datoria noastră să procedăm cu grijă pentru a nu pune în pericol aceste relaţii amiabile care au fost deja stabilite. Apoi treptat vor apărea condiţiuni mai bune.
Jake se întorcea de la unul la celălalt.
— Nu prea pot să vă urmăresc.
Căldura îl sufoca. Vroia să iasă afară. Parcă i se aşezase o peliculă peste globii ochilor şi toate feţele din jurul lui erau neclare.
în partea cealaltă a încăperii Wiliie cânta la muzicuţă: Buddy şi Highboy ascultau. Muzica era sumbră şi tristă. După ce termină cântecul, Wiliie îşi şterse instrumentul de cămaşă.
— Mi-e aşa foame şi sete că saliva din gură mi-a înmuiat tot cântecu'. Aş fi bucuros să gust puţină drăcie din aia. Dac-am ceva bun de băut, ăsta-i singuru' lucru care mă f-face să-mi uit de necaz. Dac-aş şti măcar unde-mi e acum p-picioarele mele şi dac-aş bea un pahar de gin în fiecare seară, mi-ar păsa mai puţin.
— Stai cuttiinte, puiu'. îţi dau îndată, spuse Porţia. Domnu' Blount, 'mneavoastră nu doriţi o prăjitură cu piersici şi-un pahar de vin?
-- Mulţumesc, spuse Jake. N-ar fi rău.
Porţia întinse repede o faţă de masă şi puse pe ea o farfurie şi o furculiţă. Turnă un pahar mare cu vin.
— Vă rog să vă simţiţi bine. Şi dacă nu vă e cu supărare, i-aş servi şi pe ceilalţi.
Castroanele trecură din mână în mână. înainte de a-i da sticla lui Wiliie, Highboy luă rujul Porţiei şi trase o linie roşie până unde avea voie să bea. Se auzeau gâlgâituri şi râsete. Jake îşi termină prăjitura şi îşi luă paharul cu el la locul dintre cei doi bătrâni. Vinul de casă era parfumat şi tare ca un rachiu. Wiliie începu la muzicuţă o melodie lentă şi tristă. Porţia pocni din degete şi începu să se mişte în paşi de dans.
Jake se întoarse spre Marshail NicoUs.

— Zici că tatăl Porţiei e doctor?
— Da, domnule. E doctor. Un doctor foarte competent.
— Şi ce-i cu el?
Cei doi negri îşi aruncară priviri care îndemnau la prudenţă.
— A avut un accident, spuse John Roberts.
— Ce accident?
— Un accident grav. Deplorabil.
Marshail NicoUs îşi împături şi iar îşi despături batista de mătase.
— După cum remarcasem adineauri, este important să nu *periclităm* acele relaţii amiabile, ci să le promovăm în toate felurile posibile. Noi, membrii rasei de culoare, trebuie să ne străduim în toate modurile să-i ridicăm pe cetăţenii noştri. Doctorul care se află acolo înăuntru s-a străduit în toate felurile. Dar câteodată mi-a dat impresia că nu a recunoscut suficient anumite elemente ale diferenţei de rasă şi ale situaţiei.
Pierzându-şi răbdarea, Jake dădu pe gât ultimele înghiţituri de vin.
— Doamne, omule, vorbeşte clar că nu-nţeleg nimic din ce spui.
Marshail Nicolls şi John Roberts schimbară priviri ofensate. In partea cealaltă, Wiliie tot mai cânta. Buzele lui se târau peste găurile pătrate ale muzicuţei ca nişte omizi grase, zbârcite. Avea umerii laţi şi puternici. Cioturile coapselor tresăreau în ritmul muzicii. Highboy dansa, în timp ce Buddy şi Porţia băteau din palme la fiecare măsură.
Jake se ridică, şi aşa, în picioare, îşi dădu seama că era beat. Se clătină şi apoi se uită în jur gata să riposteze, dar nimeni nu părea să fi observat.
— Unde-i Singer? o întrebă el pe Porţia împleticindu-şi limba. Muzica încetă.
— Vai, domnu' Blount, io am crezut că ştiţi
dus. Cât ati stat 'mneavoastră la masă cu prăjitura, el a venit la uşă şi-a arătat ceasu' ca sa zică că-i timpu' să plece. 'Mneavoastră v-aţi uitat drept la el şi-aţi clătinat din cap. Am

crezut c-aţi ştiut.
289

— Poate mă gândeam la altceva.
Se întoarse spre Willie şi-i spuse furios:
— Nici măcar nu ţi-am spus pentru ce-am venit aici. N-am venit să-ţi cer să faci ceva. Am vrut numai... am vrut numai atâta. Tu şi cu ceilalţi băieţi să depuneţi mărturie pentru ce s-a întâmplat, iar eu să explic de ce. De ce este singurul lucru important, nu *ce.* V-aş fi dus peste tot într-un cărucior şi voi aţi fi spus povestea, şi după aceea eu aş fi explicat *de ce.* Şi poate asta ar fi însemnat ceva. Poate asta...
îşi dădea seama că râd de el. Era tulburat şi din cauza asta uitase ce vrusese să spună. încăperea era plină de feţe negre şi străine, şi aerul greu era irespirabil. Văzu o uşă şi se îndreptă spre ea împleticindu-se. Se pomeni într-o cămăruţă unde era întuneric şi mirosea a doctorie. Pe urmă mâna lui apăsă pe altă clanţă.
Era în pragul unei mici încăperi albe, unde singurele mobile erau un pat, un dulăpior şi două scaune. Pe pat era culcat acel negru înspăimântător cu care se-ntâlnise pe scări acasă la Singer. Avea fata'foarte neagră pe fondul alb al pernelor scro-bite. Ochii întunecaţi erau aprinşi de ură, dar buzele groase, albăstrii, arătau că se stăpâneşte. Avea faţa neclintită ca o mască neagră, cu excepţia nărilor care se dilatau la fiecare respiraţie.
— Ieşi afară, spuse negrul.
— Stai puţin... spuse Jake nedumerit. De ce spui asta?
— E casa mea.
' Jake nu-şi putea lua ochii de la faţa înspăimântătoare.
— Dar de ce?
— Eşti alb şi eşti străin.
Jake nu plecă. Păşi neîndemânatic, dar cu grijă, spre unul din scaunele albe şi drepte, şi se aşeză. Negrul îşi mişcă mâinile pe plapumă. Ochii negri îi luceau de febră. Jake se uita la el. Aşteptau. în cameră se simţea o încordare ca între complotişti sau ca liniştea de moarte de dinaintea unei explozii.
Era mult după miezul nopţii. Din întuneric venea aerul cald care vestea apropierea dimineţii de primăvară şi mişca
straturile albastre de fum din cameră. Pe jos erau ghemotoace de hârtie şi o sticlă de gin pe jumătate goală. Pe plapumă se vedeau urme cenuşii de scrum. Doctorul Copeland îşi apăsă capul în pernă, cu gâtul încordat. îşi scosese halatul, iar mânecile de la cămaşa de noapte din bumbac alb erau suflecate până la cot. Jake se aplecă în faţă stând pe scaun. Avea cravata desfăcută şi gulerul de la cămaşă era înmuiat de transpiraţie. Purtaseră timp de mai multe ore un dialog lung, extenuat. Acum intervenise o pauză.
— Deci a venit timpu' să... începu Jake. Dar Doctorul Copeland îl întrerupse:
— Acum poate că e necesar ca noi... murmură el răguşit. Se opriră. Se uitară fiecare în ochii celuilalt şi aşteptară.
— îmi cer scuze, spuse doctorul Copeland.
— îmi pare rău, spuse Jake. Continuă.
— Nu, continuă dumneata.
— Păi... spuse Jake. N-o să mai spun ce începusem să spun. Dar în loc de asta vreau un ultim cuvânt despre Sud. Despre Sudul strangulat. Sudul distrus. Sudul înrobit.
— Şi poporul negru.
Ca să se adune, Jake trase o duşcă zdravănă, ce-l arse pe gât, din sticla care era jos lângă el. Apoi se îndreptă hotărât spre dulăpior şi luă de acolo un mic glob pământesc, un obiect ieftin care servea drept prespapier. întoarse încet sfera în mâini.
— Tot ce pot spune este asta: Lumea e plină de josnicie şi de răutate. Ha! Trei pătrimi din globul ăsta sunt în stare de război sau de oprimare. Toţi răii şi mincinoşii sunt uniţi, iar oamenii care ştiu sunt izolaţi şi fără apărare. Dar vin şi zic! Că dacă mi-ai cere să-ţi arăt cea mai necivilizată zonă de pe faţa acestui pământ, aş pune degetul aici...
— Fii atent, spuse doctorul Copeland. Eşti undeva în ocean. Jake întoarse din nou globul şi puse degetul murdar şi bont
într-un loc ales cu grijă.
— Aici. Aceste treisprezece state. Eu ştiu ce vorbesc. Citesc cărţi şi umblu mult. Am fost în fiecare din astea treisprezece

!
state nenorocite. Am lucrat în fiecare din ele. Şi uite de ce gân dese aşa cum gândesc. Trăim în cea mai bogată ţară din lume. Avem destul şi chiar mai mult decât trebuie ca nici unui barba I,. femeie sau copil să nu-i lipsească nimic. Şi în plus ţara noastr:i a fost fondată pe ceva ce trebuia să fie un principiu măreţ şi pur — libertatea, egalitatea şi drepturile fiecărui individ. Ha! Şi ce s-a ales de începutul acela? Sunt corporaţii de miliarde di; dolari — şi sute de mii de oameni care n-au ce mânca. Iar aici, în aceste treisprezece state, exploatarea fiinţei umane a ajuns până acolo încât... încât trebuie să vezi cu ochii tăi ca să-ţi vină a crede. Am văzut în viaţa mea lucruri care-l pot face pe om să înnebunească. Cel puţin o treime din locuitorii Sudului trăiesc şi mor fără să fi realizat mai mult decât cel mai amărât ţăran din oricare din ţările fasciste europene. Salariul mediu al unui muncitor la o fermă luată cu arendă este de numai şaptezeci şi trei de dolari pe an. Şi bagă de seamă, ăsta e salariul mediu! Salariile dijmaşilor sunt de la treizeci şi cinci la nouăzeci de dolari de persoană. Şi treizeci şi cinci de dolari pe an înseamnă cam zece cenţi pî^ntru o zi întreagă de muncă. Peste tot afli numai pelagră, parazitoze, anemie. Şi inaniţie, cea mai autentică inaniţie. Dar vin şi zici...
Jake se frecă la gură cu pumnul murdar. Pe frunte îi apărură picături de sudoare.
— Dar vin şi zic! repetă el. Acestea sunt doar nenorocirile care se văd, pe care poţi pune degetul. Celelalte lucruri sunt şi mai rele. Vorbesc despre felul în care li se ascunde oamenilor adevărul. Lucrurile care li s-au spus ca să nu vadă adevărul. Minciunile otrăvite. Pentru că nu au voie să ştie.
— Iar negrii, spuse doctorul Copeland, ca să înţelegi ce se-ntâmplă cu noi trebuie să...
Jake îl întrerupse violent:
— Cine stăpâneşte Sudul? Corporaţiile din Nord posedă trei sferturi din tot Sudul. Se spune că vaca bătrână paşte peste tot, la sud, la vest, la nord şi la est. Dar e mulsă într-un singur loc. Ugerul ei atârnă deasupra unui singur loc atunci când e plin.

Paşte peste tot şi e mulsă la New York. Să luăm, de exemplu, filaturile noastre de bumbac, fabricile de zahăr, de hamuri, de saltele. Proprietar e Nordul. Şi ce se-ntâmplă? Lui Jake îi tremura mustaţa de indignare.
— Uite un exemplu. Satul Locale, unde e o fabrică organizată după marele sistem paternalist al industriei americane. Proprietarii locuiesc în altă parte. Satul constă dintr-o uriaşă fabrică de cărămizi şi din patru sute — poate cinci sute de cocioabe. Alea nu sunt case în care să locuiască nişte oameni. în primul rând, au fost construite de la bun început ca pentru săraci. Cocioabele astea au câte două ~ maximum trei — încăperi şi toaletă, şi au fost construite cu mai puţină grijă decât nişte grajduri pentru vite. Cu mai puţină atenţie pentru nevoile oamenilor decât pentru nişte cocini de porci. Pentru că, în acest sistem, porcii au valoare, dar oamenii nu. Nu poţi face friptură şi cârnaţi din nişte copii slăbănogi, crescuţi pe lângă fabrică. In ziua de azi nici jumătate din oameni nu mai sunt buni de vânzare. Pe când un porc...
— Opreşte-te! spuse doctorul Copeland. Te îndepărtezi de la subiect. Şi pe urmă nu dai nici o atenţie chestiunii separate a negrilor. Nu mai pot să strecor nici un cuvânt. Am mai discutat o dată toate astea, dar e imposibil să apreciezi întreaga situaţie fără să-i incluzi pe negri.
— Să ne întoarcem la satul acela, spuse Jake. Un tânăr muncitor începe să lucreze cu frumosul salariu de opt sau zece dolari pe săptămână, atunci când reuşeşte să găsească de lucru. Se căsătoreşte. După primul copil, femeia trebuie să lucreze şi ea în fabrică. Salariile lor luate împreună ajung, să zicem, la optsprezece dolari pe săptămână, atunci când lucrează amândoi. Ha! Plătesc un sfert din aceşti bani pentru cocioaba pe care le-o pune la dispoziţie fabrica. Cumpără mâncare şi îmbrăcăminte la magazinul proprietate a companiei sau patronat de companie. Magazinul vinde toate articolele la suprapreţ. Cu trei sau patru copii sunt legaţi mai rău decât cu lanţuri. Acesta este principiul iobăgiei. Şi totuşi aici, în America, se cheamă că suntem liberi.

ffp

Şi lucrul cel mai caraghios este că s-a imprimat această idee în capetele fermierilor şi ale muncitorilor atât de adânc, încât o cred şi ei cu convingere. Dar multe minciuni au mai trebuit ca să-i împiedice să ştie adevărul.
— Există o singură ieşire... spuse doctorul Copeland.
— Două ieşiri. Şi numai două. A fost o vreme când ţara asta era în plină expansiune. Fiecare om credea că are o şansă. Ha! Dar perioada asta a trecut — şi nu mai este întoarcere. Mai puţin de o sută de corporaţii au înghiţit totul, lăsând doar câteva resturi. Aceste întreprinderi au supt deja sângele oamenilor şi le-au înmuiat oasele. Vechile visuri de expansiune s-au dus. întregul sistem al democraţiei capitaliste este... putred şi corupt. Nu rămân în faţă decât două drumuri. Unu: fascismul. Doi: reforme revoluţionare cu caracter permanent.
— Şi negrii. Nu uita negrii. în ce mă priveşte pe mine şi pe poporul meu, Sudul este fascist acu', aşa cum a fost întotdeauna.
-Mda.
— Naziştii le fură acum evreilor existenţa juridică, economică şi culturală. Aici negrii au fost întotdeauna privaţi de toate acestea. Şi dacă aici nu au avut loc furturi spectaculoase, cu toptanul, de bani şi de bunuri ca în Germania, aceasta a fost pur şi simplu pentru că negrilor nu li s-a permis de la bun început să acumuleze bogăţie.
— Acesta-i sistemul, spuse Jake.
— Evreii şi negrii, spuse doctorul Copeland cu amărăciune. Istoria poporului meu este comensurabilă cu istoria interminabilă a evreilor — şi încă mai sângeroasă şi mai violentă. Ca o anumită specie de pescăruşi. Dacă prinzi una din păsări şi-i legi un şnur roşu de picior, restul stolului o omoară cu ciocurile.
Doctorul Copeland îşi scoase ochelarii şi prinse mai bine unul din braţe, care era rupt şi legat cu sârmă. Apoi îi şterse de cămaşa de noapte. Era atât de agitat că-i tremura mâna.
— Domnul Singer e evreu.
— Nu, aici n-ai dreptate.
— Dar sunt sigur că e. Numele, Singer. Am recunoscut rasa de prima dată când l-am văzut. Se vede în ochii lui. Şi pe urmă mi-a şi spus-o.
— Nu, nu se poate, stărui Jake. Dacă nici el nu e anglo-saxon pur, atunci nu ştiu cine mai e. Irlandez şi anglo-saxon.
— Dar...
— Sunt sigur. Absolut sigur.
— Foarte bine, spuse doctorul Copeland. N-o să ne certăm pentru asta.
Aerul de afară se răcise şi în cameră se lăsase frig. Era aproape de răsăritul zorilor. Cerul începutului de dimineaţă era de un albastru adânc şi mătăsos, iar luna din argintie se făcuse albă. Nu se clintea nimic. Singurul sunet era cântecul limpede şi singuratic al unei păsări undeva în întuneric. Deşi prin fereastră sufla un vânticel uşor, aerul din cameră era stătut şi închis. Plutea o senzaţie de enervare şi de oboseală în acelaşi timp. Doctorul Copeland se ridică de pe pernă şi se aplecă în faţă. Avea ochii injectaţi şi ţinea strâns plapuma cu mâinile. Cămaşa de noapte îi alunecase peste umărul osos. Jake stătea cu călcâiele sprijinite pe stinghia de la scaun şi cu mâinile uriaşe între genunchi, într-o poziţie de copil care aşteaptă. Avea cearcăne mari sub ochi şi părul ciufulit. Se uitară unul la altul aşteptând. Pe măsură ce se lungea tăcerea, creştea şi încordarea dintre ei.
în cele din urmă doctorul Copeland îşi drese glasul şi spuse:
— Sunt sigur că n-ai venit aici degeaba. Sunt convins că n-am stat toată noaptea să discutăm aceste probleme fără nici un folos. Am vorbit despre toate, cu excepţia celui mai vital subiect — soluţia. Ce trebuie făcut.
Continuau să se uite unul la altul şi să aştepte. Pe faţa fiecăruia din ei se citea o speranţă. Doctorul Copeland stătea foarte drept, sprijinit de perne. Jake stătea aplecat înainte, cu bărbia sprijinită în mâini. Pauza se prelungi. Apoi, ezitând, începură să vorbească amândoi în acelaşi timp.
— Scuză-mă, spuse Jake. Dă-i drumul.

— Nu, dumneata. Ai început întâi.
— Hai, spune.
— Ei, asta-i acuma! spuse doctorul Copeland. Continuă. Jake îl fixă cu ochi înceţoşaţi, cu o privire de vizionar.
— Uite cum e. Eu aşa văd lucrurile. Singura soluţie este ca oamenii să ştie. Odată ce ştiu adevărul, nu mai pot fi asupriţi. Odată ce măcar jumătate din ei ştiu, lupta e câştigată.
— Da, odată ce înţeleg mersul acestei societăţi. Dar cum propui să li se spună?
— Ascultă, spuse Jake. Gândeşte-te la nişte scrisori în lanţ. Dacă o persoană trimite o scrisoare la zece persoane şi pe urmă fiecare din cei zece trimite scrisori la încă zece... înţelegi?
începu să-şi piardă din siguranţă.
— Nu că aş scrie eu scrisori, dar ideea e aceeaşi. Eu umblu şi spun. Şi dacă într-un oraş pot arăta adevărul măcar la zece dintre neştiutori, atunci simt că s-a realizat ceva. înţelegi?
Doctorul Copeland se uită la Jake foarte surprins. Apoi pufni: ,'y
— Nu fi copil. Nu poţi doar să umbli şi să spui. Scrisori în lanţ! Asta-i bună! Ştiutori şi neştiutori!
Lui Jake începură să-i tremure buzele, şi fruntea i se încruntă de o furie survenită brusc.
— Foarte bine. Tu ce ai de oferit?
— Mai întâi trebuie să spun că şi eu aveam cam aceleaşi păreri în această problemă. Dar m-am lămurit ce greşeală este o astfel de atitudine. Timp de jumătate de secol am crezut că e mai înţelept să ai răbdare.
— Eu n-am spus să avem răbdare.
— în faţa brutalităţii m~am purtat cu prudenţă. Văzând nedreptate, am rămas calm. Am sacrificat lucrurile pe care le aveam în mână pentru binele unui viitor ipotetic. Am crezut în puterea cuvântului, nu a pumnului. Ca pavăză împotriva oprimării am propovăduit răbdarea şi încrederea în sufletul omenesc. Acum ştiu cât de mult am greşit. Am fost un trădător şi faţă de mine însumi, şi faţă de poporul meu. Toate astea sunt
prostii. Acum e timpul să acţionăm şi să acţionăm repede. Să întâmpinăm viclenia cu viclenie şi puterea cu putere.
— Dar cum? întrebă Jake. Cum?
— Cum? Ieşind din vizuină şi acţionând. Chemând mulţimile de oameni să se adune şi convingându-i să facă demonstraţii.
-- Ha! Expresia asta de la urmă te dă de gol — „să-i convingem să facă demonstraţii". Ce rost are să-i punem să demonstreze împotriva unui lucru, dacă nu *ştiu?* încerci să îngraşi porcul îndopându-l pe sub coadă.
— Mă supără astfel de expresii vulgare, spuse doctorul Copeland scorţos.
— Pentru numele lui Dumnezeu! Puţin îmi pasă dacă te supără sau nu.
Doctorul Copeland ridică mâna.
— Hai să nu ne aprindem, spuse el. Hai să încercăm să vedem lucrurile astea cu aceiaşi ochi.
— Mie îmi convine. Nu vreau să mâ războiesc cu tine. Tăcură. Doctorul Copeland îşi mişca ochii de la un colţ la
altul al tavanului. De câteva ori îşi umezi buzele ca să înceapă să vorbească, dar de fiecare dată cuvântul se forma doar pe jumătate şi rămânea nerostit. Apoi, în sfârşit, spuse:
— Sfatul meu este următorul. Nu încerca să stai izolat.
— Dar...
— *Dar* nimic, spuse doctorul Copeland didactic. Cel mai fatal lucru pe care îl poate face un om este să încerce să stea izolat.
— înţeleg încotro baţi.
Doctorul Copeland îşi trase cămaşa de noapte în sus peste umărul dezgolit, ţinând-o cu mâna în jurul gâtului.
— Crezi în lupta poporului meu pentru drepturi omeneşti? Agitaţia doctorului şi întrebarea lui pusă cu blândeţe şi cu
voce răguşită îl făcură deodată pe Jake să-i dea lacrimile. Un val neaşteptat de dragoste crescu în el şi-l împinse să apuce mâna neagră şi osoasă de pe plapumă şi s-o ţină strâns.
— Sigur că da, spuse el.

— înţelegi situaţia noastră disperată?
296
297

-Da.
— Lipsa de dreptate? Inegalitatea de neîndurat?
Doctorul Copeland tuşi şi scuipă într-unui din pătrăţelele de hârtie pe care le ţinea sub pernă.
— Am un program. E un plan concentrat, foarte simplu. Vreau să-mi îndrept toată atenţia asupra unui singur obiectiv. Anul acesta în august intenţionez să organizez un marş cu peste o mie de negri din acest district. Un marş până la Washington. Toţi împreună formând o masă compactă. Dacă te uiţi acolo, în dulăpior, ai să vezi un vraf de scrisori pe care le-am scris săptămâna asta şi pe care le voi înmâna personal.
Doctorul Copeland mângâie nervos cu mâinile laturile patului îngust.
— Ţii minte ce ţi-am spus puţin mai înainte? Cred că-ţi aminteşti că singurul meu sfat a fost acesta: Nu încerca să stai izolat.
— înţeleg, spuse Jake.
— Dar, dacă intri în treaba asta, atunci ea trebuie să fie totul pentru tine. Mai presus de orice. Sarcina ta acum şi întotdeauna. Trebuie să-ţi dăruieşti întreaga fiinţă fără precupeţire, fără speranţă de câştig personal, fără odihnă şi fără speranţă de odihnă.
— Pentru drepturile negrilor din Sud.
— Din Sud şi de-aici, din acest district. Şi trebuie să fie totul sau nimic. Da sau nu.
Doctorul Copeland se lăsă înapoi pe pernă. Numai ochii îi păreau vii. Ardeau ca nişte cărbuni înroşiţi. Din cauza febrei umerii obrajilor căpătaseră o culoare sinistră, vineţie.
Jake stătea încruntat, apăsându-şi cu pumnul gura mare, buzele moi îi tremurau. I se urcă sângele în obraji. Afară se ivise prima lumină palidă a dimineţii. Becul electric atârnat de tavan făcea un contrast urât cu lumina zorilor.
Jake se ridică de pe scaun, postându-se Ia picioarele patului. Spuse hotărât:
— Nu. Nu e asta direcţia, bună. Sunt ferm convins că nu e. în primul rând, n-aţi reuşi nici să ieşiţi din oraş. V-ăr împrăştia sub
motiv că e atentat la liniştea publică, sau cine ştie ce alt pretext. V-ar aresta şi n-ar ieşi nimic. Dar chiar dacă, prin cine ştie ce minune, aţi ajunge la Washington, tot n-ar folosi la nimic. Ce mai, e o nebunie.
Se auzi un hârâit de flegmă în gâtul doctorului Copeland. Acesta vorbi cu o voce aspră:
— Dacă ţi-e aşa uşor să-ţi baţi joc şi să condamni, ce ai de oferit în schimb?
— Nu mi-am bătut joc, spuse Jake Am făcut doar observaţia că e un plan nebunesc. Eu am venit aici astă-seară cu o idee mult mai bună. Vroiam ca băiatul tău, Willie, şi ceilalţi doi băieţi să mă lase să-i duc peste tot într-un cărucior. Ei să spună ce li s-a întâmplat şi pe urmă eu să spun de ce. Cu alte cuvinte, eu să vorbesc despre dialectica capitalismului... şi să scot în evidenţă toată minciunile. Să explic în aşa fel, încât să înţeleagă toată lumea *de ce* li s-au tăiat picioarele acestor băieţi. Şi să-i
I fac pe toţi cei care i-au văzut să *ştie.*
— Asta-i culmea! E culmea culmilor! spuse doctorul Copeland furios. Cred că eşti total lipsit de simţul realităţii. Dacă ar fi de
■ demnitatea mea să râd, la asta aş râde în hohote. Niciodată n-am
avut până acum ocazia să aud cu urechile mele asemenea prostii.
Se holbau unul la altul cum nu se poate mai mânioşi şi mai
dezamăgiţi. Afară pe stradă se auzi hurducăitul unei căruţe.
Jake înghiţi şi-şi muşcă buza.
— Ha! spuse el în cele din urmă. Tu eşti nebun, nu eu. Ai înţeles totul exact pe dos. Singurul mod de a rezolva problema negrilor în capitalism este să-i castrezi până la unul pe toţi cei cincisprezece milioane de bărbaţi negri din Statele Unite.
— Vasâzică astea sunt ideile pe care le ascunzi sub toată vorbăria sforăitoare despre dreptate.
— N-am spus că aşa trebuie făcut. Am spus doar că nu vezi pădurea din cauza copacilor.
Jake îşi formula ideile încet şi cu mare atenţie.
— Treaba trebuie începută de jos. Vechile tradiţii trebuie sfărâmate şi altele noi trebuie create în Ioc. Trebuie făurit un

nou tipar pentru întreaga lume. Ca să faci pentru prima oară din om o fiinţă socială, care să trăiască într-o societate organizată şi controlată, unde să nu fie silit să se poarte nedrept ca să supravieţuiască. O tradiţie socială în care... Doctorul Copeland aplaudă ironic.
— Foarte bine, spuse el. Dar, înainte de a face pânza, trebuie cules bumbacul. Iar tu şi teoriile tale smintite, bune de aruncat la gunoi, sunt...
— Taci! Cui îi pasă dacă tu şi cei o mie de negri ai tăi vă târâţi până la haznaua aia împuţită numită Washington? Ce schimbă asta? Ce contează câţiva oameni — câteva mii de oameni albi, negri, buni sau răi? Când întreaga noastră societate e clădită pe o temelie de minciuni sfruntate!
— Totul! gâfâi doctorul Copeland. Totul! Totul!
— Nimic!
— Sufletul celui mai umil şi mai rău dintre noi de pe tot acest pământ valorează mai mult în lumina dreptăţii decât...
— Aiurea! spuse Jake. Rahat!
— Blasfemator! urlă doctorul Copeland. Blasfemator murdar! Jake apucă barele de fier ale patului şi începu să-l zgâlţâie.
Vâna de pe frunte, i se umflase gata să-i crape şi faţa i se înnegrise de furie.
— Fanatic mărginit! , , ,,
— Diavol...
Pe doctorul Copeland îl lăsase vocea. Se muncea din răsputeri, dar nu ieşea nici un sunet. In cele din urmă reuşi să scoată o şoaptă înecată:
— ...alb.
Dimineaţa galbenă şi luminoasă intra pe fereastră. Capul doctorului Copeland căzu înapoi pe pernă. Gâtul i se răsuci de parcă ar fi fost frânt, iar pe buze îi apăru o spumă sângerie. Jake se mai uită o dată la el şi apoi, hohotind ca un apucat, se năpu;;î-i ru'ară din cameră.

14

Acum nu putea să se retragă în încăperea ei lăuntrică. Trebuia să fie tot timpul cu cineva, să facă ceva în fiecare minut. Iar dacă era singură, trebuia să numere sau să calculeze ceva. Numără toţi trandafirii de pe tapetul din salon. Calculă întreaga suprafaţă a casei în metri pătraţi. Numără toate firele de iarbă din curte şi toate frunzele dintr-un tufiş. Pentru că dacă nu avea mintea ocupată cu cifre, o apuca o spaimă teribilă. Venea acasă de la şcoală în aceste după-amiezi de mai şi pe drum, deodată, trebuia să se gândească repede la ceva. La ceva bun — foarte bun. Se gândea, de exemplu, la un fragment de muzică săltăreaţă de jazz. Sau că acasă o să găsească în frigider un castron cu peltea. Sau îşi făcea planul să fumeze o ţigară, ascunsă după magazie. Se mai gândea şi mult înainte, la vremea când va merge în Nord să vadă zăpadă, sau poate va călători într-o ţară străină. Dar aceste gânduri despre lucruri bune nu durau mult. Pelteaua se termina în cinci minute, ţigara se fuma repede. Şi după aceea ce mai rămânea? Iar numerele i se încurcau în cap. Iar până la zăpadă şi la străinătate era multă, multă vreme de aşteptat. Şi atunci ce rămânea?
Doar domnul Singer. Ar fi vrut să-l urmărească peste tot. Dimineaţa îl pândea când cobora scările din faţă ca să meargă la lucru şi apoi se ţinea după el la câteva case în spatele lui. In fiecare după-amiază, imediat ce se termina şcoala, începea să se învârtească pe la colţul străzii, unde era prăvălia la care lucra. La ora patru el ieşea să bea o Coca-Cola. îl urmărea cum traversează strada, cum intră în magazin şi pe urmă cum iese de acolo. îl urmărea când venea să se plimbe. întotdeauna se ţinea la mare distanţă în spatele lui. Iar el nu ştia.
Mergea în vizită la el în cameră. Mai întâi se spăla bine pe faţă şi pe mâini, şi îşi punea puţină esenţă de vanilie pe rochie. Acum îl vizita doar de două ori pe săptămână, pentru că nu vroia să se plictisească de ea. Mai totdeauna îl găsea stând

aplecat asupra frumosului joc de şah cu piesele lui ciudate. Deschidea uşa, şi era cu el.
— Domnule Singer, aţi stat vreodată într-un loc unde ninge toată iarna?
El se lăsă pe spate cu scaunul până atinse zidul şi dădu din cap.
— Aici sau în altă ţară — în străinătate?
El dădu din nou din cap că da şi scrise pe carneţel cu creionul de argint. Fusese cândva la Ontario, în Canada — pe malul celălalt al râului, vizavi de Detroit. Canada era atât de departe în nord, încât zăpada albă făcea nămeţi până la acoperişurile caselor. Acolo erau adevăratele *Quints^* şi râul St. Lawrence. Oamenii alergau încoace şi încolo pe străzi vorbind între ei pe franţuzeşte. Iar departe, în nord, erau păduri nesfârşite şi igluuri albe de gheaţă. Regiunea arctică şi frumoasa aurora boreală.
— Când eraţi în Canada, aţi ieşit vreodată afară să luaţi zăpadă proaspătă şi'^-o mâncaţi cu zahăr şi cu frişca? Am citit eu odată undeva că e foarte bună.
El îşi lăsă capul într-o parte pentru că nu înţelegea. Ea nu putea să repete întrebarea pentru că dintr-odată i se păru că sună caraghios. Se uita la el şi aştepta. Pe peretele din spate capul lui proiecta o umbră mare şi neagră. Ventilatorul răcorea aerul cald şi dens. Totul era liniştit. Parcă ar fi vrut să-şi spună lucruri care nu s-au mai spus. Ce avea ea de spus era groaznic şi de spaimă. Dar ce i-ar fi spus el ar fi fost atât de adevărat, încă totul ar fi fost bine până la urmă. Poate ar fi fost un lucru care nu poate fi spus în cuvinte sau scris. Poate ar fi trebuit s-o facă să înţeleagă altfel acest lucru. Asta era impresia pe care o avea când stătea cu el.
• dar nu era important.
* Este vorba despre cele cinci gemene născute de Oliva Dionne în 1934, pe timpul Marii Crize, la North Bay, Ontario. Deoarece gemenii cvintupli erau atât de rari, fetiţele au devenit imediat celebre, o serie de companii producând seturi de păpuşi numite *(Dionne) Quints* (n. red.).
— Vă întrebasem ceva despre Canada ■ domnule Singer.
Jos, în camerele unde stătea familia, erau numai necazuri. Etta era încă bolnavă, şi nu puteau să doarmă înghesuite toate trei într-un pat. Obloanele erau trase tot timpul şi camera întunecată mirosea urât a boală. Etta nu mai avea slujbă şi asta însemna opt dolari mai puţin pe săptămână, pe lângă plata doctorului. Pe urmă, într-o zi, Ralph, învârtindu-se prin bucătărie, s-a ars la soba fierbinte. îl mâncau mânuţele din cauza bandajelor şi tot timpul trebuia sâ-l păzească cineva să nu-şi spargă băşicile. Lui George îi cumpăraseră de ziua lui o bicicletă roşie cu sonerie şi cu un coş pe ghidon. Toţi puseseră bani ca să i-o poată lua. Dar când Etta şi-a pierdut slujba n-au mai putut să plătească şi, după două rate neonorate, magazinul a trimis un om să ridice bicicleta. George s-a uitat la el cum o ia de pe verandă, iar când a trecut pe lângă el a tras un picior în aripa din spate şi pe urmă s-a dus la magazie şi s-a închis acolo.
Tot timpul nu auzea decât bani, bani şi iar bani. Aveau datorii la băcănie şi datorau şi ultima rată la nişte mobilă. Iar acum că pierduseră casa, aveau de plătit şi pentru asta. Cele şase camere din casă erau tot timpul ocupate, dar nimeni nu plătea vreodată chiria la timp.
O vreme tăticul se duse zilnic să caute altă slujbă. Nu mai putea să facă tâmplărie pentru că îl apuca tremuriciul dacă se vedea la mai sus de trei metri de la pământ. A încercat în multe locuri, dar nimeni nu vroia să-l angajeze. Pe urmă, în sfârşit, i-a venit o idee. — Reclama, Mick, spuse el. Am ajuns la concluzia că numai asta lipseşte la o treabă ca asta a mea cu reparatul ceasurilor. Nu ştiu să mă vând. Trebuie să mă agit, să afle lumea că ştiu să repar ceasuri şi că le repar bine şi ieftin. Ţine minte ce-ţi spun. O să mă extind şi o să asigur un trai bun pentru familia asta a mea pentru tot restul vieţii. Doar cu reclama.
Aduse acasă vreo zece folii de tablă şi nişte vopsea roşie. Toată săptămâna următoare nu se ocupă decât de asta. I se părea că e o idee grozavă. Toată podeaua camerei din faţă era

plină de tăbliţe. Tata stătea în patru labe şi picta cu mare atenţie fiecare literă. în timp ce lucra, fluiera şi dădea din cap. De luni de zile nu fusese aşa vesel şi bucuros. Din când în când trebuia să-şi pună costumul şi să se ducă la colţ să bea un pahar de bere să se mai calmeze. Pe primele tăbliţe, la început, scrisese:
Wnbur Kelly Reparaţiuni de Ceasuri Foarte ieftin şi Expert
— Mick, le vreau aşa ca să sară în ochi. Să iasă în evidenţă oriunde le vezi.
Mick îl ajută, iar el îi dădu trei monede de cinci cenţi. La început tăbliţele erau foarte bune. Pe urmă atâta le îndreptă că până la urmă le strică. Vroia să adauge tot mai multe lucruri — la colţuri, în partea de sus, în partea de jos. Nu terminase încă şi tăbliţele erau acoperite peste tot cu „Foarte Ieftin" şi „Veniţi Imediat" sau „Daţi-mi Orice Ceas Şi îl Fac Să Meargă".
— Ai încercat jşâ scrii prea mult pe ele şi acum nu se mai pot citi, îi spuse ea.
El mai aduse nişte tablă şi lăsă execuţia în seama ei. Ea le picta simplu, cu litere mari de tipar şi cu un ceas desenat alături, în curând se adună o grămadă întreagă. Un cunoscut îi duse cu maşina afară din oraş, unde le bătu în cuie pe pomi şi pe garduri. Puse la fiecare capăt al străzii câte o tăbliţă cu o mână neagră care arăta înspre casă. Mai era o tăbliţă şi deasupra uşii de la intrare.
în prima zi după ce termină cu pusul reclamelor se aşează să aştepte în camera din faţă, îmbrăcat într-o cămaşă curată şi cu cravată la gât. Nu se întâmplă nimic. Bijutierul care-i dădea să lucreze la jumătate de preţ ceea ce nu apuca el să facă îi trimise vreo două ceasornice. Şi cu asta basta. Fu o mare lovitură pentru el. Nu se mai duse să caute slujbă, tot timpul se ocvipa cu ceva prin casă. Scoase uşile din ţâţâni şi unse toate balamalele fie că era nevoie, fie că nu. O ajuta pe Porţia la bucătărie şi freca podelele la etaj. Descoperi un sistem de scurgere a apei din răcitor
prin fereastra de la bucătărie. îi făcu lui Ralph nişte litere frumoase din lemn şi inventă un mic aparat de pus aţa în ac. Cele câteva ceasuri pe care le avea de reparat Ie lucra cu mare atenţie. Mick tot îl mai urmărea pe domnul Singer. Dar împotriva dorinţei ei. Parcă făcea ceva rău atunci când îl urmărea fără ca el să ştie. Două-trei zile chiuli de la şcoală. Mergea în spatele lui când pleca la lucru şi dădea târcoale pe la colţul prăvăliei toată ziua. Când mânca la domnul Brannon, intra şi ea în restaurant şi dădea cinci cenţi pe o pungă cu alune. Pe urmă seara îl urmărea în lungile lui plimbări pe întuneric. Mergea pe partea cealaltă a străzii şi cam la un bloc distanţă în urma lui. Când se oprea, se oprea şi ea — iar când mergea repede, alerga ca să nu rămână în urmă. Câtă vreme îl vedea şi era în preajma lui, se simţea de-a dreptul fericită. Dar din când în când o năpădea acea senzaţie ciudată şi-şi dădea seama că face ceva rău. Aşa că încerca să-şi facă de lucru acasă.
Ea şi cu tăticul semănau acum, pentru că amândoi trebuiau mereu să se ocupe de câte ceva. Se ţinea la curent cu tot ce se întâmpla în casă şi prin vecini. Sora mai mare a lui Spareribs câştigă într-o seară cincizeci de dolari la loterie. Baby Wilson îşi scosese bandajele de pe cap, dar avea părul tăiat scurt ca un băieţel. Nu putea să danseze la bal anul ăsta, şi când mama ei a dus-o ca să se uite, Baby a început să urle şi să dea din picioare în timpul unuia din dansuri. Au trebuit s-o târască afară din holul Operei. Iar pe trotuar doamna Wilson a trebuit s-o bată cu cureaua ca s-o potolească. Şi doamna Wilson a plâns şi ea. George o ura pe Baby. Se ţinea de nas şi-şi astupa urechile când fetiţa trecea pe lângă casa lor. Pete Wells a fugit de acasă şi n-a mai venit trei săptămâni. S-a întors desculţ şi grozav de flămând. Se lăuda cum a fost el tocmai până la New Orleans. Din cauza Ettei, Mick dormea tot în salon. Se chinuia atât de rău pe canapeaua scurtă, că adormea la şcoală în clasă. Din două în două nopţi schimba cu Bill şi dormea ea cu George. Pe urmă au avut norocul să se rezolve problema. S-a mutat unul din locatarii de sus. După ce a trecut o săptămână şi n-a răspuns nimeni la anunţul din ziar, mama i-a spus lui Bill că poate să se

mute în camera liberă. Bill era foarte încântat să aibă camera lui separat de cei din familie. Ea se mută cu George. George dormea ca un pisoiaş, era călduţ şi respira liniştit.
Trăi din nou experienţa nopţilor. Dar nu ca vara trecută, când umbla singură pe întuneric, asculta muzică şi făcea planuri. Acum cunoscu un alt fel de noapte. în pat rămânea trează îndelung. O cuprindea o înfricoşare ciudată. Parcă simţea cum se lasă încet tavanul şi o apasă pe faţă. Ce-ar fi dacă s-ar desface casa în bucăţi? Tăticul spusese odată că toată clădirea e condamnată. Oare vroia să spună că poate într-o noapte, când dorm cu toţii, o să se crape zidurile şi o să se dărâme casa? Să-i îngroape sub moloz şi cioburi de sticlă, şi mobilă sfărâmată? Să nu mai poată să se mişte sau să respire? Stătea trează, cu toţi muşchii încordaţi. Se auzea câte un scârţâit în noapte. Era oare cineva care umblă — mai era cineva treaz în afară de ea ~ domnul Singer?
Nu se gândea niciodată la Harry. Se hotărâse să-l uite şi chiar îl uitase. El îi scrise că şi-a găsit slujbă la un garaj în Birmingham, iar ea, îi răspunse cu o carte poştală pe care scrise „Sunt bine", aşa cilm se înţeleseseră. Ii trimitea mamei lui trei dolari în fiecare săptămână. I se părea că trecuse foarte mult timp de când fuseseră împreună în pădure. în timpul zilei era ocupată în încăperea exterioară. Dar noaptea era singură în întuneric şi nu-i era de ajuns să facă socoteli. Avea nevoie de cineva. încercă să-l ţină treaz pe George.
— E grozav să stai treaz şi să vorbeşti pe întuneric. Hai să vorbim puţin.
George răspunse ceva, somnoros.
— Ia uite la stelele alea pe fereastră. E greu să te gândeşti că fiecare steluţă din aia e o planetă la fel de mare ca Pământul.
— De unde se ştie asta?
— Păi se ştie. Au ei metode să măsoare. Asta-i ştiinţa.
— Eu nu cred nimic.
încercă să-l atragă într-o discuţie în contradictoriu ca să-l enerveze şi să stea treaz. El o lăsă să vorbească fără să pară că-i dă vreo atenţie. După un timp spuse:

— Ia uite, Mick! Vezi creanga aia? Nu seamănă cu un strămoş culcat pe burtă cu puşca în mână?
— Ba da. Exact aşa e. Şi uite acolo pe birou. Sticla aia nu seamănă cu un omuleţ caraghios cu pălărie?
— Nooo, spuse George. Mie nu-mi pare deloc aşa.
Mick luă o înghiţitură dintr-un pahar cu apă aşezat pe podea.
— Hai să jucăm un joc, tu şi eu — jocul numelor. Poţi să începi tu, dacă vrei. Eşti oricine vrei tu. Poţi să alegi.
George îşi duse pumnişorii la obraz şi începu să respire rar şi regulat pentru că adormea.
— Stai, George! spuse ea. Să vezi ce-o să ne distrăm. Uite, eu sunt cineva care începe cu M. Ghici cine sunt.
George oftă şi spuse cu voce obosită:
— Eşti Harpo Marx?
— Nu. Nu sunt cineva din filme.
— Nu ştiu.
— Numele meu începe cu M şi sunt din Italia. Ar trebui să ghiceşti.
George se întoarse pe o parte şi se strânse ghem. Nu răspunse nimic.
— Numele meu începe cu M, dar câteodată mi se spune şi într-un fel care începe cu D. în Italia, poţi să ghiceşti.
în cameră era linişte şi întuneric, iar George adormise. îl ciupi şi-l trase de ureche. El gemu, dar nu se trezi. Se ghemui şi ea strâns lângă el, lipindu-şi obrazul de umărul lui gol, călduţ. El o să doarmă aşa toată noaptea, în timp ce ea o să facă calcule cu zecimale.
Oare domnul Singer era treaz în camera lui de sus? Tavanul scârţâia oare pentru că se plimba liniştit încoace şi încolo, bând oranjadă rece şi studiind piesele de şah aşezate pe tablă? Oare el simţise vreodată o înfricoşare teribilă, aşa ca asta de acum? Nu. El nu făcuse nimic rău niciodată. Nu făcuse rău şi noaptea inima îi era liniştită. Şi totuşi, în acelaşi timp ar fi înţeles.
Dacă ar fi putut să-i spună despre asta, ar fi fost mult mai bine. Se gândea cum să înceapă să-i spună. Domnule Singer--

cunosc o fată, nu e mai mare ca mine — domnule Singer, nu ştiu dacă înţelegeţi sau nu un lucru ca ăsta — domnule Singer. Domnule Singer. îi rostea numele de nu ştiu câte ori. II iubea mai mult decât pe oricare din familie, mai mult chiar decât pe George sau pe tăticul. Dar era un alt fel de dragoste. Nu semăna cu nimic din ce simţise până atunci în viaţă.
Dimineaţa, ea şi George se îmbrăcau amândoi şi vorbeau. Câteodată vroia foarte tare să se apropie de George. Crescuse şi era palid, cu feţişoara ascuţită. Părul moale şi roşcat îi atârna în şuviţe peste vârfurile urechiuşelor. Ochii lui vii erau mereu mijiţi şi din cauza asta arăta tot timpul încordat. îi crescuseră dinţii buni, dar erau albaştri şi cu goluri între ei, aşa cum fuseseră şi cei de lapte. De multe ori stătea cu falca strâmbă, pentru că avea obiceiul să umble cu limba în locul unde îi ieşea un dinte nou.
— Ascultă, George, spuse ea. Tu mă iubeşti pe mine?
— Sigur. Cum să nu te iubesc?
Era o dimineaţă caldă şi însorită din ultima săptămână de şcoală. George era., îmbrăcat şi stătea întins pe jos făcându-şi lecţia la aritmetică; Degetele lui mici şi murdare ţineau creionul strâns şi vârful i se tot rupea mereu. Când îl văzu că a terminat, îl apucă de umeri uitându-se fix în ochii lui.
— Mult? Foarte mult?
— Dă-mi drumul. Sigur că te iubesc. Nu eşti sora mea?
— Ştiu. Dar să zicem că n-aş fi sora ta. Atunci m-ai iubi? George dădu înapoi. Nu mai avea cămăşi şi purta un pulover
murdar. încheieturile mâinilor erau subţiri, cu vene albastre. Mânecile puloverului se întinseseră şi atârnau, făcând ca mâinile să-i pară foarte mici.
— Dacă n-ai fi sora mea, poate nici nu te-aş cunoaşte. Aşa că n-aş putea să te iubesc.
— Dar dacă totuşi m-ai cunoaşte şi n-aş fi sora ta?
-- Dar de unde ştii că te-aş cunoaşte? N-ai cum să dovedeşti.
— Păi ia-o şi tu aşa. Ziceam că era aşa.
- Cred că mi-ar plăcea de tine. Dar eu tot zic că n-ai cum să dovedeşti...

— Să *dovedeşti.* Ţi-a intrat în cap cuvântul ăsta. Să *dovedeşti* şi *şmecherie.* La tine totul sau e şmecherie, sau trebuie să dovedeşti. Mă scoţi din sărite, George Kelly. Nu pot să te sufăr.
— Foarte bine. Atunci nu-mi mai placi nici tu. Se băgă sub pat să ia ceva.
— Ce cauţi acolo? Ia să-mi laşi lucrurile în pace. Să ştii că dacă te prind vreodată că umbli la cutia mea secretă, te dau cu capul de perete de ţi-l fac praf. Asta fac. îţi calc creierii în picioare.
George ieşi de sub pat cu cartea de citire. Băgă lăbuţa murdară într-o gaură din saltea unde-şi ţinea ascunse bilele. Pe copilul ăsta nu-l speriai cu nimic. Chibzui bine înainte de a alege trei bile maro ca să le ia cu el.
— Hai, dă-o dracului, Mick, îi răspunse el.
George era prea mic şi prea dur. N-avea nici un rost să-l iubească. Şi ştia chiar mai puţine decât ea.
Se terminase şcoala şi trecuse la toate materiile ~ la unele cu zece cu felicitări, la altele ca prin urechile acului. Zilele erau lungi şi calde. în sfârşit putea din nou să lucreze serios la muzică. începu să scrie bucăţi pentru vioară şi pian. Scria şi cântece. Tot timpul avea în cap numai muzică. Asculta radioul domnului Singer şi umbla prin casă gândindu-se la programele pe care le auzise.
— Ce-ai păţit, Mick? întrebă Porţia. Cine ţi-a tăiat limba? Umbli tot timpu' şi nu mai zici o vorbă. Nici nu mai eşti pofticioasă ca 'nainte. De-acum te-ai făcut domnişoară mare.
într-un fel parcă ar fi aşteptat ceva — dar ce aştepta nu ştia nici ea. Pe străzi soarele ardea alb şi incandescent. în timpul zilei sau lucra la muzică, sau îşi pierdea vremea cu copiii. Şi aştepta. Câteodată se uita repede în jur şi o apuca un fel de panică. Pe urmă, la sfârşitul lui iunie, s-a întâmplat pe neaşteptate ceva atât de important, încât a schimbat totul.
în seara aceea erau toţi pe verandă. Amurgul arunca o lumină vagă şi blândă. Masa era aproape gata şi mirosul de varză ajungea până la ei din holul deschis. Erau cu toţii, în afară de Hazel, care nu venise încă de la lucru, şi de Etta, care era

tot bolnavă în pat. Tăticul era în ciorapi şi se lăsa pe spate cu scaunul, cu picioarele sprijinite de balustradă. Bill stătea pe scară cu copiii. Mama stătea aşezată în balansoar şi-şi făcea vânt cu ziarul. Pe partea cealaltă a străzii, o fată care se mutase de curând se dădea pe trotuar cu o singură patină cu rotile. Pe stradă începea să se aprindă câte o lumină şi undeva departe un om striga pe cineva.
Apoi veni Hazel. Urcă scările ţăcănind din tocuri şi se aşeză leneşă, rezemată de balustradă. In semiîntuneric mâinile ei gră-suţe şi moi se vedeau albe, când îşi pipăia cocul la spate.
— Ce bine ar fi dacă ar putea Etta să lucreze, spuse ea. Am descoperit azi o slujbă.
— Ce fel de slujbă? întrebă tăticul. Ceva ce-aş putea să fac şi eu sau e numai pentru fete?
— E pentru o fată. O vânzătoare de la Woolworth se mărită săptămâna viitoare.
■•
— La magazinul universal... spuse Mick. -- Te interesează?
întrebarea o i'uă prin surprindere. De fapt se gândea la o pungă de bomboane cu fructe pe care o cumpărase de acolo cu o zi înainte. îi era cald şi era nervoasă. îşi dădu pe spate bretonul şi numără primele câteva stele.
Tăticul îşi aruncă ţigara jos pe trotuar.
— Nu, spuse el. Nu vrem ca Mick să aibă prea multe răspunderi la vârsta ei. Lasă să mai crească. Dar nu în înălţime.
— Sunt de acord cu tine, spuse Hazel. Cred într-adevăr că ar fi o greşeală ca Mick să meargă în fiecare zi la serviciu. Nu cred c-ar fi bine.
Bill îl dădu jos pe Ralph din braţe şi se mişcă pe scară.
— Nimeni n-ar trebui să lucreze până la şaisprezece ani. Mick ar trebui să mai stea doi ani şi să termine profesionala — dacă reuşim.
— Chiar dacă ar fi să renunţăm la locuinţa asta şi să ne mutăm lângă fabrică în barăci, eu tot o mai ţin puţin pe Mick acasă, spuse mama.
Pentru o clipă se speriase că o să încerce s-o convingă să-şi ia slujbă. Atunci ar fi spus că fuge de acasă. Era mişcată de atitudinea lor, de felul cum se purtau. Era emoţionată. Toţi vorbeau despre ea — şi vorbeau frumos. Ii fu ruşine de teama de la început. Dintr-odată simţi că-i iubeşte pe toţi şi i se puse un nod în gât.
— Cam câţi bani se câştigă?
— Zece dolari.
— Zece dolari pe săptămână?
— Sigur, spuse Hazel. Ce credeai, că e numai zece dolari pe lună?
— Nici Porţia nu câştigă atâta. ~ Ei, negrii... spuse Hazel.
Mick se frecă cu pumnul în creştet.
— Ce de bani! O grămadă de bani.
— Nu e de râs, spuse Bill. Atâta câştig şi eu.
Lui Mick i se uscase limba în gură. O mişcă puţin ca să adune salivă şi să poată vorbi.
— Cu zece dolari pe săptămână poţi să cumperi cincisprezece pui fripţi. Sau cinci perechi de pantofi sau cinci rochii. Sau să plăteşti ratele la un radio.
Se gândi şi la un pian, dar nu spuse cu voce tare.
— Ne-ar mai scoate din mizerie, spuse mama. Dar, totuşi, prefer s-o ţin pe Mick acasă un timp. Ei, când Etta...
— Stai!
Era înfierbântată şi plină de curaj.
— Vreau eu să iau slujba. Mă descurc. Ştiu că pot.
— Ia auzi la mititica asta, spuse Bill.
Tăticul începu să se scobească în dinţi cu un băţ de chibrit şi-şi dădu jos picioarele de pe balustradă.
— Uite ce e, hai să nu ne repezim. Lăsaţi-o pe Mick să se gândească bine. Ne descurcăm noi cumva şi fără să lucreze ea. Eu am de gând să extind afacerea cu ceasurile cu şaizeci la sută de îndată ce...

— Am uitat, spuse Hazel. Mi se pare că se dă şi o primă la Crăciun în fiecare an.
Mick se încruntă.
— Dar la Crăciun n-o să mai lucrez. O să fiu la şcoală. Vreau să lucrez numai în vacanţă şi pe urmă să mă întorc la şcoală.
— Sigur că da, spuse repede Hazel.
— Dar, oricum, mâine merg cu tine şi iau slujba, dacă se poate. Parcă li s-ar fi luat la toţi o mare greutate şi o grijă de pe
suflet. începură să râdă şi să vorbească pe întuneric. Tăticul îi arătă lui George o şmecherie cu un băţ de chibrit şi o batistă. Pe urmă îi dădu cincizeci de centţi ca să se ducă la prăvălia din colţ să cumpere Coca-Cola pentru după-masă. Mirosul de varză se făcuse şi mai puternic pe hol şi cotletele sfârâiau pe foc. Porţia îi chemă la masă. Chiriaşii aşteptau deja aşezaţi. Mick luă masa în sufragerie. Foile de varză din farfurie erau fleşcăite şi galbene, şi nu putea să mănânce. Când întinse mâna după pâine răsturnă o cană cu ceai pe masă.
Apoi mai târzi\i aşteptă singură pe verandă să vină acasă domnul Singer. VrSia cu disperare să-l vadă. Emoţia de acum o oră pierise şi îi era rău de la stomac. Avea să lucreze la magazinul universal şi totuşi nu vroia să lucreze acolo. I se părea că a căzut într-o capcană. Slujba no să fie numai pe timpul verii, ci pentru mult timp, tot timpul pe care îl vedea de-acum înainte. Odată ce aveau să se obişnuiască să le vină banii ăştia, va fi imposibil să se mai descurce fără ei. Aşa stăteau lucrurile. Şedea în întuneric şi se ţinea strâns de balustradă. Trecu multă vreme şi domnul Singer tot nu veni. La unsprezece ieşi pe stradă ca să meargă să-l caute. Dar deodată i se făcu frică în întuneric şi fugi înapoi acasă.
Apoi dimineaţa făcu baie şi se îmbrăcă cu grijă. Hazel şi Etta îi împrumutară cu ce să se îmbrace şi o aranjaseră ca să fie frumoasă. Purta rochia de mătase verde a lui Hazel, pălărie verde, pantofi cu tocuri şi ciorapi de mătase. O dădură pe faţă cu pudră, îi făcură buzele cu ruj şi îi pensară sprâncenele. Când terminară cu ea, părea să aibă cel puţin şaisprezece ani.

Acum era prea târziu să mai dea înapoi. Era mare şi gata să-şi câştige pâinea. Şi totuşi, dacă s-ar fi dus la tăticul şi i-ar fi spus ce-i în sufletul ei, ştia că el ar fi sfătuit-o să mai aştepte un an. Iar Hazel, Etta, Bill şi mama, chiar acum, în momentul ăsta, i-ar fi spus că nu e obligată să meargă. Dar nu putea s-o facă. Nu putea să se facă de râs. Urcă să-l vadă pe domnul Singer. Cuvintele îi năvăliră pe buze:
— Ascultaţi... cred că-mi iau o slujbă. Dumneavoastră ce credeţi? Credeţi că e o idee bună? Credeţi că e-n regulă să întrerup şcoala şi să încep să lucrez? Credeţi că e bine?
La început el nu înţelese. Stătea cu ochii lui cenuşii pe jumătate închişi şi cu mâinile vârâte adânc în buzunare. Plutea în aer vechea senzaţie că aşteptau să-şi spună lucruri care nu mai fuseseră spuse. Ce avea ea de spus acum nu era cine ştie ce. Dar ceea ce avea să-i spună el va fi bine — şi dacă el spunea că i se pare bună treaba cu slujba, atunci o să se liniştească şi ea. Repetă mai încet ce spusese înainte şi aşteptă.
— Credeţi că e bine?
Domnul Singer stătu să se gândească. Apoi dădu din cap că da.
Au angajat-o. Directorul le-a luat pe ea şi pe Hazel într-un mic birou şi a stat de vorbă cu ele. După aceea nu-şi mai amintea nici cum arăta directorul, nici ce vorbiseră. Dar a fost angajată şi, în drum spre ieşire, a cumpărat ciocolată de zece centţi şi o cutie de plastilină pentru George. Pe cinci iunie începea lucrul. A stat multă vreme în faţa vitrinei de la magazinul de bijuterii unde lucra domnul Singer. Pe urmă a început să se învârtească pe la colţul străzii.
15
Venise vremea ca Singer să meargă din nou la Antonapoulos. Călătoria era lungă, pentru că, deşi distanţa dintre ei nu era mai mare de trei sute de kilometri, trenul făcea meandre ca să

ajungă în tot felul de localităţi izolate şi avea opriri de ore întregi la anumite staţii în cursul nopţii. Singer pleca din oraş după-amiaza şi călătorea toată noaptea până în dimineaţa zilei următoare. Ca de obicei, era gata cu mult înainte. îşi făcu planul să stea de data asta o săptămână întreagă cu prietenul său. îşi dăduse hainele la curăţat şi pălăria la călcat, iar bagajele erau făcute. Cadourile pe care le ducea erau învelite în foiţă colorată — iar în plus avea un coş cu fructe foarte elegant, categoria *lux,* învelit în celofan, şi o lădiţă cu căpşuni aduse de la mare distanţă. în dimineaţa dinaintea plecării, Singer făcu curăţenie în cameră. Găsi în răcitor nişte resturi de ficat de gâscă şi le duse afară pe alee pentru pisica din vecini. Prinse în uşă cu pioneze acelaşi anunţ pe care-l mai pusese acolo şi care spunea că va lipsi câteva zile, fiind plecat cu treburi. în timp ce făcea toate aceste pregătiri, se mişca cu multă vioiciune şi avea în obraji două pete vii de culoare. Avea o figură foarte serioasă.
Apoi sosi, în sfârşit, ora plecării. Aşteptă pe peron, încărcat de geamantane şi de daruri, privind cum trage trenul în gară. îşi găsi un loc în vagoh şi puse bagajul în plasa de deasupra capului. Vagonul era aglomerat, în majoritate cu mame şi copii. Banchetele de pluş verde miroseau a nespălat. Ferestrele erau murdare şi pe jos era împrăştiat orez aruncat pesemne în cinstea unor tineri căsătoriţi care trecuseră pe acolo. Singer le zâmbi cordial tovarăşilor de călătorie şi se lăsă pe spătarul banchetei, închise ochii. Genele formau un feston întunecat deasupra obrajilor scofâlciţi. Mâna dreaptă i se mişca nervos în buzunar.
Un timp gândurile îi zăboviră asupra oraşului pe care îl lăsa în urmă. îi văzu pe Mick, pe doctorul Copeland, pe Jake Blount şi pe Biff Brannon. Feţele lor se aplecau asupra lui din întuneric şi se simţea sufocat. Se gândi la cearta dintre Blount şi negru. Pricina acestei neînţelegeri îi era complet neclară — dar fiecare din ei izbucnise de mai multe ori într-o tiradă înverşunată împotriva celuilalt, a celui absent. Fusese de acord cu fiecare din ei pe rând, deşi nu ştia ce anume vroiau ei de la el. Iar Mick — avea o figură disperată şi spunea o mulţime de
lucruri pe care nu le înţelegea deloc. Şi pe urmă Biff Brannon de la New York Cafe. Brannon, cu obrazul lui negricios, ca de fier, şi cu ochii lui atenţi la toate. Şi străinii care-l urmăreau pe străzi şi îl opreau din motive de neînţeles. Turcul de la magazinul de pânzeturi care întindea mâinile spre el şi îşi mişca limba ca să scoată cuvinte de o formă cum Singer nu-şi imaginase că poate exista. Un maistru de fabrică şi o negresă bătrână. Un om de afaceri de pe strada principală şi un puştan care făcea rost de soldaţi pentru un bordel de pe malul râului. Singer dădu din umeri stânjenit. Trenul se legănă, mergând întins şi lin. Moţăi până când capul îi căzu pe umăr şi dormi puţin.
Când deschise ochii din nou, oraşul era departe în urmă. Oraşul nu mai exista. Pe fereastra murdară se vedea un peisaj strălucitor de miez de vară. Razele puternice, piezişe, ale soarelui aruncau o lumină arămie peste câmpurile verzi de bumbac timpuriu. Erau hectare întregi de tutun, cu plante verzi şi grase ca nişte uriaşe buruieni din junglă, livezi de piersici cu fructe coapte, care trăgeau în jos crengile pomilor pitici. Erau kilometri de păşuni şi zeci de kilometri de pământuri secătuite, lăsate în voia buruienilor veşnice. Trenul despica păduri mari de pini, unde pământul era acoperit cu ace cafenii, lucioase, iar vârfurile pomilor se înălţau virgine spre cer. Şi mai departe încă, mult la sud de oraş, erau mlaştinile cu chiparoşi — cu rădăcinile noduroase ale copacilor înfigându-se încolăcite în apa sălcie, unde atârnau de pe crengi zdrenţe de muşchi cenuşiu şi unde, în colţuri întunecoase şi umede, îşi desfăceau corola flori tropicale de apă. Şi pe urmă iar în câmp deschis, sub soare şi sub cerul albastru-indigo.
Singer stătea serios şi retras, cu faţa întoarsă complet spre fereastră. Marile spaţii întinse şi coloritul violent, primar, aproape că îl orbeau. Diversitatea caleidoscopică a peisajului, abundenţa de forme şi culori păreau într-un fel legate de prietenul său. Toate gândurile lui erau acum la Antonapoulos. Bucuria revederii aproape că îl înăbuşea. Nu putea să respire pe nas, respira scurt şi repede pe gura uşor deschisă.

■;
Antonapovdos o să se bucure când o să-l vadă. O să fie încântat de fructele proaspete şi de cadouri. Acum ieşise probabil de la infirmerie şi puteau să meargă într-o excursie sau la cinema, şi pe urmă la hotelul unde mâncaseră când fusese prima oară în vizită. Singer îi scrisese multe scrisori lui Antonapoulos, dar nu le pusese la poştă. Se lăsă cu totul în voia gândurilor îndreptate spre prietenul său.
Jumătatea de an care trecuse de când fusese ultima oară la el nu i se păruse nici lungă, nici scurtă. în fiecare moment când era treaz imaginea prietenului său era alături de el. Şi această comuniune ascunsă cu Antonapoulos crescuse şi evoluase de parcă şi trupurile lor ar fi fost împreună. Uneori se gândea la Antonapoulos cu veneraţie şi umilinţă, alteori cu mândrie — întotdeauna cu dragoste neumbrită de reproşuri, eliberată de porniri sentimentale. Noaptea când visa, figura prietenului său îi apărea mereu în faţă, masivă, înţeleaptă şi bună. Iar în gândurile sale, atunci când era treaz, ei doi erau etern împreună.
Seara de vajă se lăsă încet. Soarele coborî după o dungă zimţată de porni din depărtare, iar cerul îşi pierdu culoarea. Amurgul era blând şi languros. Era lună plină. Luna era albă, iar la orizont se întindeau nori purpurii. Din când în când fluturau în aer fulgere slabe de vară. Singer se uită absorbit la toate acestea până când, în sfârşit, veni noaptea şi nu mai văzu decât propriul său chip reflectat în geamul din faţa sa.
Pe intervalul dintre bănci circulau clătinându-se copii cu pahare de hârtie din care picura apă. Un bătrân în salopetă, care stătea pe locul din faţa lui Singer, bea din când în când whisky dintr-o sticlă de Coca-Cola. Intre înghiţituri astupa cu grijă sticla cu un dop de hârtie. O fetiţă din dreapta lui se pieptăna trecându-şi prin păr o acadea roşie, lipicioasă. Se deschideau cutii cu mâncare, se aducea pe tăvi cina de la vagonul-restaurant. Singer nu mânca. Se lăsă pe spate pe locul lui înregistrând absent tot ce se petrecea în jur. In sfârşit vagonul se linişti. Copiii erau întinşi pe banchetele late de pluş şi dormeau, în timp ce bărbaţii şi femeile îşi aranjaseră câte o pernă şi aplecaţi pe ea se odihneau cum puteau.
316
Singer nu dormi. îşi lipi faţa de geam şi îşi concentra privirea ca să vadă în noapte. întunericul era greu şi catifelat. Din când în când se vedea câte un petic luminat de lună sau licărul unui felinar la fereastra vreunei case de pe drum. După lună îşi dădu seama că trenul nu mai mergea în direcţia sud, ci se îndrepta către est. Nerăbdarea pe care o simţea era atât de acută, încât nu mai respira deloc pe nas, iar obrajii i se făcuseră roşii ca para focului. Stătu aşa, cu faţa lipită de sticla rece şi murdară de funingine, cea mai mare parte a lungii călătorii prin noapte.
Trenul avu mai mult de o oră întârziere şi, atunci când ajunseră, trecuse o bună parte din dimineaţa de vară curată şi senină. Singer se duse direct la hotel, un hotel foarte bun, la care îşi rezervase loc dinainte. îşi desfăcu bagajele şi aranja pe pat cadourile pe care i le ducea lui Antonapoulos. De pe meniul pe care i-l aduse băiatul de la hotel alese un mic dejun copios — ton la grătar, friganele şi cafea neagră. După micul dejun se odihni puţin în faţa ventilatorului, îmbrăcat doar în maiou. La amiază începu să se pregătească. Făcu baie, se bărbieri şi scoase din geamantan lenjerie curată şi cel mai bun costum al său de şantung. La ora trei spitalul se deschidea pentru vizite. Era într-o joi, pe optsprezece iulie.
La ospiciu îl căută pe Antonapoulos mai întâi la infirmerie, unde fusese ţimit înainte. Dar încă de la uşă văzu imediat că prietenul lui nu e acolo. După asta, se orienta pe diverse coridoare până la biroul unde fusese dus data trecută. Avea întrebarea gata scrisă pe unul din cartonaşele pe care le ţinea la el. Persoana care îl primi nu era aceeaşi cu cea care fusese acolo înainte. Era un tânăr, un copil aproape, cu o figură necoaptă şi cu părul rar şi lins. Singer îi dădu cartonaşul şi aşteptă liniştit în picioare, cu braţele încărcate de pachete, lăsându-şi greutatea pe călcâie.
Tânărul clătină din cap, se aplecă peste birou şi scrise neglijent câteva cuvinte pe o hârtie. Singer citi ce era scris şi petele de culoare îi dispărură pe loc din obraji. Se uită multă vreme la notiţa aceea, cu ochii ca două tăieturi orizontale şi cu capul plecat. Pentru că acolo scria că Antonapoulos a murit.
31.7

întorcându-se la hotel, pe drum avu grijă să nu strivească fructele pe care le adusese cu el. Duse pachetele sus în cameră şi apoi coborî în holul hotelului. în spatele unui ghiveci cu un palmier era un automat. Băgă o monedă de cinci cenţi, dar când încercă să tragă de manetă constată că maşina era blocată. Făcu mare tapaj pe marginea incidentului. îl înghesui pe recepţioner într-un colţ şi îi făcu o demonstraţie violentă, arătând ce se întâmplase. Faţa lui avea o paloare mortală şi îşi ieşise din fire atât de rău, că i se rostogoleau lacrimile de-a lungul nasului. Dădea foarte tare din mâini, ba chiar bătu şi din picior, izbind cu piciorul lui lung şi îngust, elegant încălţat, în covorul de pluş. Nu fu mulţumit nici când i se restitui moneda, insistând să plece imediat de la hotel. îşi făcu geamantanul şi fu nevoit să depună multă energie ca să-l închidă. Asta pentru că pe lângă articolele pe care le adusese cu el, acum pleca şi cu trei prosoape, două săpunuri, un toc şi o sticluţă de cerneală, un sul do hârtie igienică şi o Biblie. Achită nota de plată şi se duse la gară să-şi lase bagajele. Trenul nu pleca până la nouă seara şi avea în faţă o după-aiiiiază întreagă în care n-avea nimic de făcut.

Oraşul era mai mic decât cel în care locuia el. Străzile comerciale se intersectau în formă de cruce. Magazinele aveau un aer sătesc; jumătate din vitrine expuneau hamuri şi saci de nutreţ. Singer se plimba pe trotuare, indiferent. îşi simţea gâtul umflat şi vroia să înghită, dar nu putea. Ca să alunge senzaţia de sufocare intră într-unui din magazine ca să bea ceva. Intră şi în frizerie fără nici o treabă şi cumpără câteva fleacuri de la magazinul universal. Nu se uita în ochii nimănui, iar capul îi atârna într-o parte ca la un animal bolnav.

După-amiaza era pe sfârşite când lui Singer i se întâmplă un lucru ciudat. Mergea încet, cu paşi inegali, pe lângă bordură. Cerul era acoperit şi aerul umed. îşi ţinea capul în jos, dar când trecu pe lângă cârciumă văzu cu coada ochiului ceva ce-i atrase atenţia. Trecu de cârciumă, dar apoi se opri în mijlocul străzii. Se întoarse înapoi fără nici un chef şi se opri în uşa deschisă a localului. înăuntru erau trei muţi care vorbeau între ei cu

mâinile. Toţi trei erau fără haină. Aveau meloane şi cravate viu colorate. Fiecare ţinea în mâna stângă un pahar de bere. într-un anume fel, semănau de parcă ar fi fost fraţi. Singer intră înăuntru. Pentru o clipă îi veni greu să-şi scoată mâna din buzunar. Apoi formă cu stângăcie un cuvânt de salut. Fu bătut pe umeri. I se comandă ceva de băut. îl înconjurară şi degetele mâinilor lor ţâşneau ca nişte pistoane punându-i întrebări. îşi spuse numele şi numele oraşului în care locuia. După asta nu-i mai veni în minte nimic altceva ce să spună despre el. îi întrebă dacă îl cunoşteau pe Spiros Antonapoulos. Nu-l cunoşteau. Singer stătea cu mâinile atârnând inerte. îşi ţinea capul tot aplecat într-o parte şi avea o privire piezişă. Era atât de indiferent şi de rece, încât cei trei muţi cu meloane începură să se uite la el intrigaţi. După un timp nu-l mai băgară în seamă. Iar când plătiră pentru bere şi se pregăteau să plece, nu-i propuseră să meargă cu ei.

Deşi umblase fără nici un scop pe străzi timp de o jumătate de zi, Singer fu cât pe-aci să piardă trenul. Nu era lămurit cum se întâmplase asta şi nici cum îşi petrecuse ceasurile de dinainte. Ajunse la gară cu două minute înainte de plecarea trenului şi abia avu timp să-şi urce bagajele şi să găsească un loc. Vagonul pe care-l alesese era aproape gol. După ce se instala, desfăcu lădiţa cu căpşuni şi le examina bucată cu bucată, cu o grijă exagerată. Erau foarte mari, cât nişte nuci cu tot cu coaja verde, şi bine coapte. Frunzele verzi de la codiţa fiecărui fruct erau ca nişte bucheţele. Singer băgă o căpşună în gură, şi deşi sucul avea o dulceaţă parfumată, cu miros de pădure, se simţea deja un uşor iz de stricat. Mancă până când nu mai simţi gustul în cerul gurii, şi apoi împacheta lădiţa la loc şi o puse în plasa de bagaje de deasupra capului. La miezul nopţii coborî transperantul la fereastră şi se culcă pe banchetă. Se făcu ghem şi îşi trase haina peste faţă şi peste cap. în această poziţie rămase, într-o stare de letargie, pe jumătate adormit, timp de dotiăsprezece ore. Controlorul trebui să-l zgâlţâie când ajunseră la destinaţie.

Singer îşi lăsă bagajele în mijlocul peronului. Apoi se duse la ol la prăvălie. II salută pe bijutierul la care lucra cu un semn indiferent făcut cu mâna. Când ieşi din nou, avea ceva greu în buzunar. Un timp hoinări pe străzi cu capul în piept. Dar strălucirea neînduplecată a soarelui şi căldura umedă îl apăsau. Se întoarse la ei în cameră cu ochii umflaţi şi o durere de cap. După ce se odihni puţin, bău un pahar de cafea rece şi fuma o ţigară. Apoi spălă paharul şi scrumiera, scoase din buzunar un pistol şi îşi trase un glonţ în piept.

PARTEA A TREIA

1 ,

21 august 1939 Dimineaţa

— Nu vreau să mă grăbească nimeni, spuse doctorul Copeland. Daţi-mi pace. Lăsaţi-mă vă rog să stau aici liniştit un moment.

— Tată, nu-ncercăm să te zorim. Dar acu-i timpu' să plecăm de-aci.

Doctorul Copeland se legănă încăpăţânat, cu şalul gri înfăşurat strâns în jurul umerilor. Deşi dimineaţa era caldă, în sobă ardea un mic foc de lemne. Bucătăria fusese golită de mobilă, cu excepţia balansoarului pe care stătea el. Şi celelalte camere erau goale. Cea mai mare parte din mobilă fusese dusă acasă la Porţia, iar restul era legat pe automobilul de afară. Totul era pregătit, în afara propriului său cuget. Dar cum putea să plece când nu era nici început, nici sfârşit, nici adevăr, nici ţel în gândurile sale? Duse mâna la cap ca să-şi potolească tremurul şi continuă să se legene încet în scaunul care scârţâia.

Le auzea vocile dincolo de uşa închisă:

— Io am făcut tot ce-am putut. S-a hotărât să stea acolo pân' ce simţeşte că-i gata de plecare.

— Buddy şi cu mine am 'fâşurat farfuriile de porţelan şi...

n

— Ar fi trebuit să ne fi dus 'nainte s-apuce să s-usuce rouă, spuse bătrânul. Aşa, poa' să ne-apuce noaptea pe drum.
Vocile se liniştiră. In holul gol răsunară paşi, pe urmă nu-i mai auzi. Pe jos, lângă el, era o ceaşcă pe o farfurioară. O umplu cu cafea din ibricul de pe sobă. Se legăna şi bea cafea, încălzin-du-şi degetele la abur. Nu putea fi acesta sfârşitul. Auzea înălţându-i-se din inimă alte voci, fără cuvinte. Vocea lui lisus şi a lui John Brown. Vocea marelui Spinoza şi a lui Karl Marx. II strigau vocile tuturor celor care luptaseră şi cărora le fusese dat să-şi îndeplinească misiunea. Vocile îndurerate ale poporului său. Şi vocile morţilor. A mutului Singer, care era un alb cinstit şi plin de înţelegere. Vocile celor slabi şi ale celor puternici. Vocea ca un tunet îndepărtat a poporului său, crescând mereu în forţă şi putere. Vocea marelui ţel, puternic şi drept. Iar cuvintele de răspuns îi tremurau pe buze — acele cuvinte care, fără îndoială, stau la rădăcina oricărei dureri omeneşti —, astfel că aproape le rosti cu voce tare;
— Azimă Sfântă! Putere supremă a universului! Am făcut lucrurile pe caretou trebuia să le fac şi am lăsat nefăcute lucrurile pe care trebuia să le fac. Deci nu poate fi acesta sfârşitul.
Intrase prima oară în casă împreună cu cea pe care o iubea. Iar Daisy era îmbrăcată în rochie de mireasă şi pe cap purta un voal alb de dantelă. Avea o piele frumoasă, ca mierea închisă la culoare, şi un râs atât de dulce. Noaptea s-a închis în camera luminată ca să studieze singur. A încercat să cugete şi să-şi impună disciplină ca să studieze. Dar cu Daisy lângă el simţea o dorinţă care nu se potolea studiind. Astfel că uneori ceda acestei porniri, apoi din nou îşi muşca buzele şi se întorcea să mediteze toată noaptea alături de cărţile lui. Apoi veniseră Hamilton, şi Karl Marx, şi William, şi Porţia. Dar toţi se pierduseră. Nu rămăsese nimeni.
Şi Madyben, şi Benny Mae. Şi Benedine Madine, şi Mady Copeland. Cei care-i purtau numele. Şi cei cărora le dăduse sfaturi. Dar din atâtea mii, unde era măcar unul căruia să-i încredinţeze misiunea şi să-şi găsească liniştea?

Toată viaţa crezuse cu tărie. Crezuse în raţiunea muncii sale şi era convins în sufletul lui pentru că în fiecare zi ştia ce-i stă în faţă. Mergea cu geanta lui de medic din casă în casă, vorbea cu ei despre toate şi le explica cu răbdare. Iar seara se simţea fericit pentru că ştia că ziua aceea l-a dus mai aproape de ţel. Şi chiar fără Daisy şi Hamilton, fără Karl Marx şi William şi Porţia putea să stea singur lângă sobă şi să se bucure de aceste gânduri. Bea o cană de ceai şi mânca o chiflă. II năpădea un sentiment de mare satisfacţie, căci avusese parte de o zi bună. A trăit mii de astfel de clipe de satisfacţie. Dar ce însemnaseră ele până la urmă? în toţi aceşti ani nu realizase nimic durabil.
După un timp se deschise uşa de la hol şi intră Porţia.
— îmi pare că n-am încotro şi trebuie să te-mbrac ca pe un prunc, spuse ea. Uite-ţi ghetele şi ciorapii. Lasă-mă să-ţi scot papucii şi să te-ncalţ. Acu' trebuie să plecăm d-aci degrab',
— De ce mi-ai făcut asta? spuse el cătrănit.
— Da' ce ţi-am mai făcut?
— Ştii prea bine că nu vreau să plec. M-ai silit să spun da într-un moment când nu eram în stare să iau vreo hotărâre. Vreau să rămân unde am fost întotdeauna, doar ştii asta.
— I-auzi la el! spuse Porţia supărată. Atât-ai bombănit, că io nici nu mai ştiu ce să mai fac. Atât-ai pufnit şi trântit, că mi-e acum ruşine de obrazu' tău.
— Prostii! Poţi să spui ce vrei. în faţa mea nu eşti decât o musculiţă care bâzâie. Ştiu ce vreau şi nimeni n-o să mă convingă prin pisălogeală să fac ce nu trebuie.
Porţia îi scoase papucii şi-i întinse o pereche de ciorapi curaţi, din bumbac negru.
— Tată, hai să nu ne luăm la harţă acu'. Am făcut ce-am socotit mai bine. Cel mai bun lucru-i să mergi cu tata-mare şi cu Hamilton şi cu Buddy. O s-aibă ei grijă de tine şi-o să te faci bine.
— Nu, n-o să mă fac bine, spuse doctorul Copeland. Dar aici m-aş fi însănătoşit. Sunt sigur.

-- Şi cin' crezi 'mneata că poa' să plătească pentru casa asta d-aci? Să-ţi dea de mâncare? Să-ţi aibă de grijă?
— M-am descurcat întotdeauna singur, şi pot încă să mă descurc.
— Tu zici doar aşa, să-mi stai 'mpotrivă.
— Prostii! Nu eşti decât o musculiţă. Nici nu te bag în seamă.
— Frumos mai îmi zici când io mă strădui să-ţi pui ciorapii şi ghetele.
— îmi pare rău. lartă-mă, fata mea.
— Păi, sigur că-ţi pare rău, spuse ea. La amândoi ne pare rău. Nu ne vine nouă bine să ne luăm la harţă. Şi pe-urmă, după ce te-aşezi la fermă, o să vezi c-o să-ţi şi placă. E-acolo a mai frumoasă grădină de zarzavat ce-am văzut-o io vreodată. îmi lasă gura apă numa' ce mă gândesc la ea. Şi pui, şi două scroafe cu purcei şi op'sprezece piersici. Tare ce-o să-ţi mai placă. Aş fi vroit şi io s-apuc să merg. '; :
— Şi eu aş vrea să vii.
— De ce ţii tu acum morţiş să te-amărăşti?
— Pentru că anj'' sentimentul că nu am reuşit, spuse el.
— Cum adică n-ai reuşit?
— Nu ştiu. Dă-mi pace, fata mea. Lasă-mă să stau aici liniştit un moment.
— Foarte bine. Da' trebui să ne pornim d-aci cât mai degrabă. O să tacă. O să stea liniştit şi o să se legene cu scaunul până
când o să-şi recapete stăpânirea de sine. îi tremura capul şi îl durea şira spinării.
— Trag şi io nădejde de-un lucru, spuse Porţia. Trag şi io nădejde, când oi muri, să mă jelească şi pe mine tot atâţia oameni cât a jelit pentru domnu' Singer. Tare mi-ar plăcea şi mie să ştiu c-o să am parte de-o înmormântare tot aşa tristă cum a avut 'mnealui şi cu tot atâta lume...
— Taci! spuse doctorul Copeland cu asprime. Vorbeşti prea mult.
Dar, într-adevăr, odată cu moartea acelui alb, în inimă îi coborâse o mare durere. Vorbise cu el aşa cum nu mai vorbise

cu nici un alt alb şi avusese încredere în el. Iar misterul sinuciderii sale îl lăsase uluit şi fără nici un sprijin. Durerea nu avea nici început, nici sfârşit. Nici logică. Gândurile i se întorceau mereu la acest alb care nu era nici arogant, nici dispreţuitor, ci drept şi corect. Şi cum se poate ca morţii să fie morţi cu adevărat, atunci când ei trăiesc încă în sufletele celor care au rămas? Dar nu trebuia să se gândească la toate acestea. Trebuia să le îndepărteze din sinea lui.
Acum avea nevoie de disciplină. In ultima lună sufletul îi fusese tulburat de izbucniri de mânie furibundă. Simţise o ură care timp de zile întregi îl purtase dincolo de hotarele morţii. După cearta cu domnul Blount, vizitatorul său de la miezul nopţii, îl cuprinsese un fel de orbire sângeroasă. Şi totuşi acum nu-şi amintea clar ce anume pricinuise disputa. Pe urmă îl năpădea un alt fel de mânie când se uita la cioturile picioarelor lui Willie. Simţea o dragoste şi o ură de neîmpăcat — dragoste pentru poporul său şi ură împotriva asupritorilor — şi aceste sentimente îl lăsau secătuit, cu spiritul bolnav.
— Fata mea, spuse el. Dă-mi ceasul şi haina. Plec.
Ca să se ridice, se împinse în braţele scaunului. Podeaua i se părea foarte departe şi, după statul îndelungat în pat, de-abia se ţinea pe picioare. O clipă avu impresia că o să cadă. Păşi ameţit prin încăperea goală şi se opri în partea cealaltă, sprijinit de tocul uşii. începu să tuşească şi scoase din buzunar unul din pătrăţelele de hârtie ca să-l ţină la gură.
— Poftim haina, spuse Porţia. Dar afară-i aşa cald, că n-ai nevoie de ea.
Mai trecu o dată — pentru ultima oară — prin casa goală. Obloanele erau închise şi în camerele întunecate mirosea a praf. Se odihni puţin, sprijinit de peretele vestibulului, apoi ieşi afară. Dimineaţa era senină şi caldă. Cu o seară înainte şi dimineaţa ' devreme veniseră mulţi prieteni să-şi ia rămas-bun — dar acum erau adunaţi în verandă numai membrii familiei. Căruţa şi automobilul erau parcate pe stradă.

— Ei, Benedict Mady, spuse bătrânul. Socot c-o să-ţi fie ceva dor de casă-n primele zile. Da' nu mult.
— Eu nu am casă. Aşa că de ce să-mi fie dor? Porţia îşi umezi buzele cu limba, îngrijorată.
— O să vie 'napoi când s-o face bine sănătos. Lu' Buddy o să-i pară bine să-l aducă cu maşina-n oraş. Lu' Buddy tare-i mai place să conducă maşina.
Automobilul era încărcat cu vârf. Pe scările laterale erau legate cutii cu cărţi. Pe bancheta din spate erau înghesuite două scaune şi fişierul. Biroul din cabinet, cu picioarele în sus, fusese legat pe capotă. Dar, deşi maşina era greu împovărată, căruţa era aproape goală. Catârul aştepta răbdător, cu hăţurile ţinute în loc de o cărămidă.
— Karl Marx, spuse doctorul Copeland. Fii atent. Mai du-te o dată în casă, uită-te peste tot şi vezi dacă n-a rămas ceva. Adu ceaşca pe care am lăsat-o pe jos şi balansoarul.
— Hai s-o pornim. Aş vrea s-ajungem acas' până-n seară, spuse Hamilton.
în sfârşit fiiră gata. Highboy învârti la manivelă. Karl Marx era la volan, iar Porţia, Highboy şi William erau înghesuiţi pe bancheta din spate.
— Tată, ce-ar fi să stai 'mneata în poală la Highboy. Cred c-aşa ţi-e mai bine decât chinuit aci între noi şi toată mobila asta.
— Nu, e prea mare înghesuială. Prefer să merg cu căruţa.
— Da' tu n-ai mai fost cu căruţa, spuse Karl Marx. Acolo te scutură tare şi drumu' poa' să-ţi ia şi toată ziulica.
— Asta nu contează. Am mai mers eu cu multe căruţe.
— Zi-i lu' Hamilton să vie cu noi. îs sigur că el mai degrab' ar merge cu automobilu'.
Tata-mare venise cu căruţa în oraş cu o zi înainte. O aduseseră plină cu produse — piersici, varză şi napi — pe care să le vândă Hamilton, şi toate, cu excepţia unui sac cu piersici, fuseseră date la piaţă.
— Ei, Benedict Mady, spuse bătrânul, văd că mergi acas' cu mine.

Doctorul Copeland se urcă la spatele căruţei. Era atât de obosit de parcă ar fi avut plumb în oase. îi tremura capul şi, simţind deodată că i se face rău, se culcă întins pe scândurile tari.
— Io îs foarte bucuros că vii, spuse tata-mare. înţelegi, io totdeauna am avut mare respect pentru oamenii-nvăţaţi. Mare respect. Io îs gata să-i iert şi să-i uit multe, dacă-i omu' învăţat. Şi-s bucuros c-am avut şi noi iarăşi în neam un om învăţat ca tine.
Roţile căruţei începură să scârţâie. Porniseră.
— Mă întorc curând, spuse doctorul Copeland. într-o lună-două mă întorc. .
— Hamilton şi el îi om învăţat. Cred că-ţi seamănă niţel. Mi-a făcut toate socotelile pe hârtie şi citeşte ziarele. Şi Whitman cred c-o să fie învăţat. Chiar de-acu' poa' să-mi citească din Biblie. Face şi socoteli. Aşa mic cum e el. întotdeauna am avut mare respect pentru oamenii învăţaţi.
Mişcarea căruţei îi zdruncina spatele. Vedea crengile care treceau deasupra capului, iar mai încolo, când ieşiră din umbră, îşi acoperi faţa cu o batistă ca să-şi ferească ochii de soare. Nu era posibil ca acesta să fie sfârşitul. întotdeauna purtase în el ţelul cel mare şi drept. Timp de patruzeci de ani această misiune fusese viaţa lui şi viaţa lui fusese această misiune. Şi totuşi rămânea de făcut totul şi nimic nu era terminat.
— Da, Benedict Mady, io-s bucuros că eşti iar cu noi. Tot m-am ţinut să te-ntreb de ceva ce simt io că nu-i prea bine la picioru' ăsta drept. Parcă-i picioru' amorţit. Am luat aspirină şi-am făcut frecţie. Poate să-mi găseşti şi mie un tratament bun.
— O să fac ce pot.
— Da, îs bucuros că eşti cu noi. Totdeauna am zis că cei de-un neam trebuie să se ţie împreună — rude de sânge şi rude prin căsătorie, toţi. Să muncim împreună şi să ne ajutăm unii pe alţii, şi într-o zi să ne primim răsplata sus în ceruri.
— Prostii! spuse doctorul Copeland, îndârjit. Eu cred în dreptate acum, pe lumea asta.
— Ce spui tu, că-n ce crezi? Vorbeşti aşa răguşit, că nici nu pot să te-aud. ,

— în dreptate pentru noi. Dreptate pentru noi, negrii.
— Aşa, aşa.
Simţea în el ca un foc şi nu putea să se liniştească. Vroia să se ridice în capul oaselor şi să vorbească tare — dar când încercă, nu găsi destulă putere ca să se scoale. Cuvintele din inima lui creşteau tot mai mari şi cereau să fie rostite. Dar bătrânul iiu-l mai asculta şi nu era nimeni care să-l audă.
— l)ii, Lee Jackson, puiule. Saltă bine picioarele şi lasă lenea la o partc!. C-avem cale lungă de mers.
; *După-amiază*
Jake alerga disperat, cu paşi greoi. Trecu prin Weavers Lane, apoi tăie printr-9 alee lăturalnică, sări un gard şi îşi continuă fuga. Simţea cum i se făcea rău de la stomac şi din gâtlej i se ridica în gură gust de vărsat. Un câine îl urmări lătrând până când trebui să se oprească prefăcându-se că dă în el cu o piatră. Avea ochii căscaţi de groază şi îşi astupa cu palma gura deschisă.
Doamne! Vasăzică aşa se termina povestea asta. încăierare. Scandal. Bătaie din care scapă cine poate. Capete însângerate şi ochi tăiaţi cu sticle sparte. Doamne! Şi peste toată gălăgia — muzica şuierătoare a căluşeilor. Vată de zahăr şi chiftele tăvălite în praf şi copii care ţipau. Şi el acolo la mijloc. Dând pumni în dreapta şi în stânga, orbit de praf şi de soare. Simţind cum îl taie la pumn dinţii în care izbise. Şi râzând. Doamne! Şi senzaţia că se descătuşează în el o sălbăticie şi o forţă de nestăvilit. Şi apoi uitându-se la faţa negrului mort şi neştiind. Neştiind măcar dacă ucisese sau nu. Dar nu. Doamne! Nimeni n-ar fi putut să-i oprească.
Jake îşi încetini paşii şi întoarse agitat capul ca să se uite înapoi. Aleea era goală. Vomită şi se şterse la gură şi pe frunte
cu mâneca de la cămaşă. După aceea se odihni un minut şi se simţi mai bine. Străbătuse opt străzi de când alerga şi, dacă o lua pe scurtături, îi mai rămânea doar vreo jumătate de milă. Ameţeala îi mai trecuse şi din toată nebunia îşi amintea acum faptele. Porni din nou, de data asta alergând mai liniştit.
Nimeni n-ar mai fi putut să-i oprească. Toată vara potolise scandalurile ca pe nişte focuri iscate pe neaşteptate, pe care le stingi călcându-le cu piciorul. Toate în afară de ăsta. Şi bătaia asta
' nimeni n-ar fi putut-o opri. Izbucnise
din senin. Lucra la motorul de Ia lanţuri şi se oprise să bea un pahar cu apă. în timp ce trecea printre tarabe, văzu doi băieţi, unul alb şi unul negru, învârtindu-se unul în jurul celuUalt. Amândoi erau beţi. Jumătate din cei de faţă erau beţi, pentru că era sâmbătă după-amiază şi fabricile lucraseră în plin tot timpul săptămânii. Căldura şi soarele erau greu de suportat şi în aer plutea un miros urât.
îi văzu pe cei doi bătăuşi cum se reped unul la altul. Dar ştia că nu acesta e începutul. De mult simţea că se apropie o încăierare serioasă. Şi ce părea mai ciudat era că-şi găsise timp să se gândească la toate astea. Stătu şi se uită vreo cinci secunde înainte de a interveni. în acel scurt răstimp se gândi la multe lucruri. Se gândi la Singer. Se gândi la după-amiezile serbede de vară şi la nopţile întunecoase, fierbinţi, la toate bătăile pe care le oprise şi la certurile pe care le potolise.
Apoi văzu sclipirea briceagului în soare. îşi făcu loc cu umerii prin îmbulzeala de oameni şi sări în spinarea negrului care avea cuţitul. Reuşi să-l doboare şi acum erau amândoi la pământ. Mirosul negrului îi intra în plămâni odată cu praful înecăcios. Cineva îl calcă pe coapse şi primi un picior în cap. Când reuşi să se ridice de jos, bătaia se întinsese peste tot. Negrii se băteau cu albii, şi albii se băteau cu negrii. Văzu clar ce se întâmplă, secundă cu secundă. Albul care pornise scandalul părea un fel de conducător. Era capul unei găşti care venea des la bâlci. Aveau în jur de şaisprezece ani şi purtau pantaloni albi de doc şi cămăşi la modă, din mătase artificială. Negrii dădeau şi ei cât puteau. Unii aveau brice.

începu să zbiere la ei: Potoliţi-vă! Ajutor! Poliţia! Dar parcă ar fi strigat la un râu scăpat dintr-un stăvUar rupt. Avea în urechi un sunet înfricoşător. înfricoşător tocmai pentru că era omenesc, şi totuşi fără cuvinte. Sunetul crescu într-un vuiet care-l asurzea. Simţi o lovitură în cap. Nu vedea ce se petrece în jurul lui. Vedea doar ochi, guri şi pumni — ochi rătăciţi şi ochi pe jumătate închişi, guri strâmbe, băloase, şi guri încleştate, pumni negri şi pumni albi. Apucă un cuţit din mâna cuiva şi prinse un pumn care se ridica să dea. Apoi fu orbit de praf şi de soare, şi singurul gând fu să iasă de acolo şi să dea telefon după ajutor.
Dar n-avea cum să scape. Şi fără să ştie când şi cum se pomeni bătându-se şi el. Dădea cu pumnii în stânga şi în dreapta, şi simţea cum zdrobeşte gurile ude. Se bătea cu ochii închişi şi cu capul în piept. Din gât îi ieşea un sunet neomenesc. Dădea cât putea de tare şi se repezea cu capul înainte ca un taur. Prin minte îi treceau cuvinte fără noimă şi râdea. Nu vedea pe cine loveşte şi nu ştia cine-l loveşte pe el. Dar ştia că încăierarea nu mai era pe tabere, că acum fiecare se bătea pentru sine.
Apoi deodată'se termină totul. Se împiedică de ceva şi căzu pe spate. îşi pierdu cunoştinţa, astfel că poate să fi trecut un minut sau poate să fi trecut mult mai mult timp până îşi deschise ochii. Câţiva beţivi se mai băteau încă, dar doi poliţişti împrăştiau mulţimea destul de repede. Văzu de ce se împiedicase. Era căzut jumătate peste, jumătate lângă trupul unui tânăr negru. Dintr-o singură privire îşi dădu seama că e mort. Avea o tăietură la gât, într-o parte, dar nu-ţi puteai da seama aşa de repede din ce cauză murise. Figura îi era cunoscută, dar nu ştia de unde. Băiatul avea gura deschisă; avea şi ochii deschişi şi miraţi. Pe jos era plin de hârtii, sticle sparte şi hamburgeri călcaţi în picioare. Unul dintre caii de la carusel rămăsese fără cap şi o tarabă era complet dărâmată. încercă să se ridice. Când văzu poliţiştii, intră în panică şi o luă la fugă. Dar acum trebuie că-i pierduseră urma.
Mai avea de traversat **patru străzi şi,** în **sfârşit, va fi** în **siguranţă.** Din cauza **fricii abia mai respira.** Strânse **pumnii** şi **puse**

capul în piept. Apoi deodată îşi încetini paşii şi se opri. Era singur pe o alee de lângă strada principală. într-o parte se ridica zidul unei clădiri şi se sprijini de el vlăguit, gâfâind, cu vena de pe frunte umflată îngrozitor. în zăpăceala lui străbătuse tot oraşul ca să ajungă la prietenul său. Iar Singer era mort. începu să plângă. Plângea în hohote, tare, din nas îi curgeau picături care-i udau mustaţa.
Un zid, nişte trepte, un drum. Soarele arzător îl apăsa ca o greutate. Porni înapoi pe drumul pe care venise. De data asta mergea încet, ştergându-şi faţa udă cu mâneca slinoasă a cămăşii. Nu era chip să-şi oprească tremuratul buzelor şi şi le muşcă atât de tare, încât simţi gust de sânge.
La colţul următor dădu peste Simms. Bătrânul nebun stătea pe o ladă cu Biblia pe genunchi. în spatele lui era un gard înalt de uluci şi pe el era scris un mesaj cu cretă mov.
A Murit ca să Vă Mântuiască
Ascultaţi povestea Iubirii şi Harului Său
în fiecare seară la orele 7.15
Strada era goală. Jake încercă să treacă pe partea cealaltă, idar Simms îl apucă de braţ.
— Veniţi, voi cei nemângâiaţi şi cu inima cernită. Lepădaţi-vă păcatele şi grijile la picioarele binecuvântate ale Celui care a murit ca să vă mânuiască. încotro, frate Blount?
— Mă duc acasă să joc hochei, spuse Jake. Trebuie neapărat să joc hochei. Mântuitorul are ceva împotrivă?
— Păcătosule! Domnul îşi va aminti rătăcirile tale. Domnul are un mesaj pentru tine chiar în astă-seară.
— Oare îşi mai aminteşte Domnul de dolarul pe care ţi l-am dat săptămâna trecută?
— lisus vrea să-ţi transmită un mesaj astă-seară la ora şapte şi cincisprezece minute. Să fii aici la timp ca să-I auzi Cuvântul.
Jake îşi linse mustaţa.
— Vine atâta lume aici în fiecare seară, că nu pot să mă apropii destul aud.

— Avem un loc special pentru zeflemitori. Şi apoi mi s-a arătat un semn că Mântuitorul vrea să-I clădesc o casă. Pe locul acela de la intersecţia dintre Eighteenth Avenue cu Sixth Street. Un lăcaş de închinăciune în care să intre cinci sute de persoane. O să vedeţi atunci, voi, zeflemitorii. Domnul mă pofteşte la masă în faţa duşmanilor mei; Domnul mă miruieşte. Paharul meu...
— îţi aduc eu lume aici diseară, spuse Jake.
— Cum?
— Dă-mi creta aia frumoasă. îţi promit că o să vină multă lume.
— Am văzut lozincile tale, spuse Simms. „Muncitori! America este Cea Mai Bogată Ţară din Lume şi Totuşi O treime din Noi Mor de Foame. Când Ne Vom Uni ca să Cerem Partea Noastră?" şi chestii din astea. Lozincile tale sunt prea radicale. Nu-ţi dau voie să-mi foloseşti creta.
— Dar n-am de gând să scriu lozinci. . Simms începu să răsfoiască Biblia aşteptând bănuitor.
— Să vezi ce de lume îţi adun. La fiecare capăt al străzii desenez pe trotuar nişte muieri frumoase goale puşcă. în culori şi cu săgeţi care să arate drumul. Drăguţe, grăsuţe, cu funduleţele...
— Neruşinatule! ţipă bătrânul. Fiu al Sodomei! Domnul îşi va aminti de asta.
Jake traversă pe partea cealaltă şi o luă spre casa unde locuia.
— La revedere, frate.
— Păcătosule, strigă bătrânul. Să fii înapoi aici la şapte şi cincisprezece fix. Să auzi mesajul lui lisus care-ţi va reda credinţa. Mântuieşte-te.
Singer murise. Şi prima oară când auzise că s-a omorât fusese nu trist, ci supărat. Se simţea ca în faţa unui zid. îşi amintea cele mai ascunse gânduri pe care i le împărtăşise lui Singer şi care acum, cu moartea lui, păreau pierdute. Şi ce-l făcuse pe Singer să vrea să-şi pună capăt vieţii? Poate că înnebunise. Dar oricum era mort, mort, mort. Nu mai puteai să-l vezi, să-l atingi, să-i vorbeşti, iar camera unde petrecuseră atâtea ceasuri fusese închiriată unei fete care lucra ca dactilografă. Nu mai puteai merge acolo. Era singur. Un zid, câteva trepte, un drum.

Jake încuie uşa camerei în urma lui. îi era foame şi nu avea nimic de mâncare. îi era sete şi în cana de pe masă nu mai erau decât câteva picături de apă călâie. Patul era nefăcut şi pe jos se adunaseră vălătuci de praf. Peste tot prin cameră erau împrăştiate hârtii, pentru că nu de mult scrisese multe bilete pe care le împărţise prin oraş. Se uită iritat la unul din ele pe care scria „Organizaţia Federală a Sindicatelor Muncitoreşti este Cel Mai Bun Prieten al Ţării". Unele dintre notiţe conţineau o singură propoziţie, altele erau mai lungi. Era şi un manifest pe o pagină întreagă intitulat „Asemănarea dintre Democraţia Noastră şi Fascism".
O lună întreagă lucrase la aceste hârtii, mâzgălind la ele în timpul orelor de muncă, bătând la maşină şi făcând copii cu indigoul la maşina de scris de la New York Cafe, împărţindu-le cu mâna lui. Muncise zi şi noapte. Dar cine le citea? Ce realizase cu asta? Un oraş ca ăsta era prea mare pentru un singur om, oricine ar fi fost el. Iar acum pleca. De data asta unde o să se oprească? îl chemau tot felul de nume de oraşe — Memphis, Wilmington, Gastonia, New Orleans. O să ajungă el undeva. Dar nu va pleca din Sud. Vechea nelinişte şi poftă de acţiune îl cuprinseră din nou. Dar de data aceasta era altfel. Nu mai tânjea după libertate, după spaţii deschise — ci dimpotrivă. îşi aminti ce-i spusese negrul, Copeland: Nu încerca să stai izolat. Erau momente când aşa era cel mai bine.
Jake trase patul de la perete. Pe podea, ascunse de pat, erau un geamantan, o grămadă de cărţi şi nişte haine murdare. înfrigurat, începu să-şi facă bagajul. Avea în faţa ochilor chipul bătrânului negru şi-i veniră în minte cuvinte pe care le spuseseră atunci. Copeland era nebun. Era un fanatic, de aceea era exasperant să încerci să discuţi cu el. Şi, totuşi, mânia îngrozitoare care îi cuprinsese în acea noapte apărea greu de înţeles mai târziu. Copeland *ştia.* Iar cei care ştiau erau ca o mână de soldaţi goi în faţa unui batalion înarmat. Şi ei ce făcuseră?

Se apucaseră să se certe între ei. Copeland n-avea dreptate ~ da — era nebun. Dar în anumite puncte ar putea să cadă de acord Ia urma urmei. Dacă n-ar vorbi prea mult. O să meargă să-l vadă. Brusc simţi nevoia să se grăbească. Poate că până la urmă ăsta era lucrul cel mai bun de făcut. Poate era un semn, mâna salvatoare pe care o aştepta de atâta timp.
Fără a mai sta să-şi spele murdăria de pe mâini şi de pe faţă, legă curelele la geamantan şi plecă din cameră. Afară aerul era înăbuşitor şi pe stradă plutea o duhoare grea. Pe cer apăruseră nori. Atmosfera era atât de liniştită, încât fumul unei fabrici din depărtare se ridica drept în sus, într-o linie neîntreruptă. în timp ce mergea, geamantanul îl lovea enervant peste genunchi, şi Jake întorcea des capul cu un gest smucit ca să se uite înapoi. Copeland locuia tocmai în partea cealaltă a oraşului, deci nu avea rost sâ se grăbească. Norii de pe cer se adunau tot mai deşi, prevestind o ploaie zdravănă înainte de căderea nopţii.
Când ajunse la casa unde stătea Copeland văzu că obloanele sunt închise. Se duşi^, în spate şi se uită prin fereastră la bucătăria părăsită. O dezamăgire cruntă, un sentiment de gol făcură aproape să i se oprească, inima în loc şi să-i transpire mâinile. Se duse la casa din stânga, dar nu era nimeni acasă. Nu avea altceva de făcut decât să meargă la familia Kelly şi s-o întrebe pe Porţia.
Nu vroia să se mai apropie de casa aceea. Nu suporta să vadă cuierul din hol şi scara lungă, pe care o urcase de atâtea ori. Parcurse din nou tot oraşul, mergând încet, şi intră prin aleea din dos. Se duse la uşa din spate. Porţia era în bucătărie cu băieţelul cel mic.
— Nu, domnu' Blount, spuse Porţia. Da' ştiu că eraţi bun prieten cu domnu' Singer şi-nţelegeţi ce gândea taica despre dânsu'. Da' noi l-am dus pe taica la ţară azi-dimineaţă şi ştiu io bine în sufletu' meu că nu trebui să vă spui unde-i el acu'. Dacă nu vă e cu supărare, io v-aş zice deschis şi fără să umblu acuma cu politeţuri.

— Nu trebuie să umbli cu nici un fel de politeţuri, spuse Jake. Dar de ce?
— După ce 'mneavoastră aţi venit la noi. Iu' taica i-a fost aşa de rău c-am crezut c-o să moară. Ne-am chinuit mult cu el pân' să se ridice-n capu' oaselor. Acum-i mai bine, şi acolo unde-i el o să se facă şi mai bine. Da' nu ştiu dac 'mneavoastră aţi priceput asta ori ba, el acu-i tare supărat pe toţi albii şi-i foarte uşor să-l amărăşti. Şi pe-urmă, dacă nu vă e cu supărare că vă zic deschis, 'mneavostră ce-aţi vrut de la taica de fapt?
— Nimic, spuse Jake. Oricum, ceva ce n-ai cum să înţelegi.
— Noi, oamenii de culoare, avem şi noi simţăminte la fel ca toată lumea. Şi vă mai zic o dată, domnu' Blount. Taica-i om de culoare, bătrân şi bolnav, şi-a avut destule necazuri pân' acu' şi nu-l îmboldeşte inima să vă vadă — asta ştiu io bine.
Din nou afară în stradă, văzu că norii deveniseră vineţi, ameninţători. Aerul nemişcat mirosea a furtună. Verdele viu al pomilor de pe trotuar părea să se fi strecurat în atmosferă şi pe stradă era o lumină ciudată, verzuie. Totul era atât de liniştit, atât de neclintit, încât Jake se opri o clipă să adulmece aerul şi să privească în jur. Apoi îşi luă geamantanul sub braţ şi începu să alerge spre strada principală ca să se adăpostească pe lângă magazine. Dar nu putu să se mişte suficient de repede. Se auzi un trosnet metalic şi odată cu tunetul aerul se răci brusc. Stropi de ploaie, mari, argintii, începură să sfârâie pe asfalt. II orbi o avalanşă de apă. Când ajunse la New York Cafe avea hainele ude leoarcă şi lipite de corp, iar pantofii îi musteau în picioare. Brannon dădu ziarvil la o parte şi se aşeză cu coatele pe tejghea.
— Ia uite, ce curios. Am avut o presimţire că o să vii încoace exact după ce începe ploaia. îmi spunea ceva că o să vii şi că o să ajungi cu câteva clipe mai târziu decât trebuie.
îşi turti nasul cu degetul mare până când îl albi.
— Ce-i ăla, un geamantan?
— Arată ca un geam.antan, atârna în mână ca un geamantan. Deci, dacă crezi în existenţa geamantanelor, socot că acesta e într-adevăr un geamantan.

— Nu mai sta aici în halul ăsta. Du-te sus şi trimite-mi hainele. O să-l pun pe Louis să le usuce cu fierul de călcat.
Jake se aşează la una din mesele din separeuri.
— Nu, mulţumesc. Vreau doar să mă odihnesc puţin şi să-mi trag sufletul.
— Dar ţi s-au învineţit buzele. Pari complet scos din circulaţie.
— N-am nimic. Vreau doar ceva de mâncare.
— Masa mai durează jumătate de oră până se face, spuse Brannon cu răbdare.
— Dă-mi ceva, nişte resturi. Pune-le acolo pe o farfurie. Nici nu trebuie să te osteneşti să le încălzeşti.
îl durea golul din el. Nu vroia să se uite nici înapoi, nici înainte. Cu două din degetele sale groase şi boante începu să facă paşi pe tăblia mesei. Trecuse mai mult de un an de când se aşezase prima oară la masa asta. Şi cu cât înaintase de atunci? Cu nici un pas. Nu se întâmplase nimic decât că îşi făcuse un prieten şi îl pierduse. îi dăduse lui Singer totul şi el se omorâse. Iar elj. Jake, rămăsese pe dinafară. Iar acum depindea doar de el să iasă din situaţia asta şi s-o ia din nou de la început. La gândul ăsta îl cuprinse panica. Era obosit. îşi sprijini capul de perete şi-şi puse picioarele pe scaunul de lângă el.
— Poftim, spuse Brannon. Asta o să-ţi facă bine.
Aşează pe masă un pahar cu ceva fierbinte şi o farfurie de plăcintă cu carne. Băutura avea un miros dulce şi pătrunzător. Jake inhala aburul şi închise ochii.
— Ce-ai pus înăuntru?
— Coajă de lămâie cu o bucată de zahăr, apă fiartă şi rom. E o băutură bună.
— Cât îţi datorez?
— Nu ştiu încă, dar o să fac socoteala până pleci.
Jake luă o înghiţitură zdravănă de grog şi o plimbă prin gură înainte de a o înghiţi.
— O s-o faci degeaba, spuse el. N-am bani să-ţi plătesc—şi probabil că nu ţi-aş plăti chiar dacă aş avea.

— Ce, te-am strâns eu cu asta? Ţi-am făcut eu vreodată socoteala să te pun să plăteşti?
— Nu, spuse Jake. Te-ai purtat ca lumea. Şi, dacă stau să mă gândesc, eşti un tip cumsecade — vreau să zic, dintr-o perspectivă personală.
Brannon se aşează şi el la masă, de parte cealaltă. Ceva nu-i dădea pace. Mişca solniţa încoace şi încolo şi îşi tot netezea părul. Mirosea a parfum şi avea o cămaşă albastră foarte curată şi scrobită. Mânecile erau suflecate şi ţinute cu elastice de modă veche. în cele din urmă îşi drese glasul ezitând şi spuse:
— Mă uitam prin ziarul de după-amiază chiar înainte de a veni tu. Se pare că a fost mare scandal azi acolo, la voi.
— Aşa e. Ce zice?
— Stai să aduc ziarul.
Brannon veni cu ziarul de pe tejghea şi se aplecă peste despărţitura separeului.
— Zice pe prima pagină că la bâlciul Sunny Dixie, pe strada cutare şi cutare, au avut loc mari tulburări. Doi negri au fost răniţi mortal cu cuţite. Alte trei persoane au fost rănite uşor şi au fost transportate la spitalul municipal. Cei doi morţi sunt Jimmy Macy şi Lancy Davis. Răniţii sunt John Hamlin, alb, din Central Mill City, Various Wilson, negru, *et caetera, et caetera.* Auzi ce zice: „S-au operat un număr de arestări. Se presupune că tulburările au fost provocate de agitatori laburişti, deoarece la faţa locului şi în împrejurimi s-au găsit manifeste de natură subversivă. Se aşteaptă în curând şi alte arestări."
Biff îşi încleşta dinţii.
— Ziarul ăsta se prosteşte pe zi ce trece. E plin de greşeli de tipar.
— Ce deştepţi sunt, râse Jake dispreţuitor. Auzi, „provocate de agitatori laburişti". Extraordinar.
Jake stătea cu mâna la gură şi se uita în farfuria goală.
— Acuma ce-ai de gând să faci?
— Plec. Mă pornesc chiar azi după-masă.

Brannon îşi lustrui unghiile de palmă.
— Sigur, nu e absolut necesar... dar s-ar putea să fie mai bine. Dar de ce aşa de repede? N-are rost să pleci la ora asta.
— Mai bine plec.
— Sunt convins că se cuvine să începi să faci altceva. Dar, în acelaşi timp, de ce nu asculţi şi de sfatul meu? Uite, eu... eu sunt conservator şi, bineînţeles, mi se pare că ai păreri radicale. Dar în acelaşi timp îmi place să mă uit la un lucru pe toată părţile. Oricum, mi-ar plăcea să te văd pe drumul cel bun. De ce nu te duci undeva unde să poţi întâlni nişte oameni aşa ca tine, cu care să te-asemeni cât de cât? Şi să te stabileşti acolo.
Jake împinse nervos farfuria din faţa lui.
— Habar n-am unde mă duc. Lasă-mă-n pace. Sunt obosit. Brannon dădu din umeri şi se întoarse la tejghea.
Era într-adevăr obosit. Romul fierbinte şi sunetul greu al ploii îi dădeau o senzaţie de somnolenţă. Se simţea bine să şadă acolo în separeu, neameninţat de nimic, după ce tocmai mâncase pe săturate. Da'ijiă vroia, putea să-şi pună capul pe masă şi să tragă un pui de somn. Deja îşi simţea capul mare şi greu, şi îi era bine cu ochii închişi. Dar n-avea voie să doarmă mult pentru că trebuia să iasă curând din oraş.
.;,,,
— Oare cât o să dureze ploaia asta? Vocea lui Brannon părea şi ea somnoroasă.
— Nu se ştie — o aversă tropicală. Poate să se însenineze dintr-odată... sau... dacă se aşază, plouă toată noaptea.
Jake îşi lăsă capul pe braţe. Zgomotul ploii era ca zgomotul legănător al mării. Auzi un ticăit de ceas şi un clinchet îndepărtat de cratiţe. încet mâinile i se relaxară. Erau întinse pe masă, deschise, cu palmele în sus.
Apoi îl simţi pe Brannon zgâlţâindu-l de umeri şi îl văzu cum se uită la el. în minte îi zăbovea un vis îngrozitor.
— Trezeşte-te, spunea Brannon. Ai visat urât. Când m-am uitat la tine, aveai gura deschisă şi gemeai şi-ţi frecai picioarele de podea. N-am mai văzut aşa ceva în viaţa mea.

Visul îl apăsa încă greu pe creier. Simţea vechea spaimă, ca întotdeauna când se trezea. II împinse pe Brannon şi se ridică.
— Nu-i nevoie să-mi spui că am visat urât. Ştiu şi eu. Şi am mai avut visul ăsta de vreo cincisprezece ori până acum.
Acum îşi amintea. In celelalte rânduri nu putuse să-şi amintească visul când se trezea. Umbla în mijlocul unei mulţimi de oameni — ca la bâlci. Dar oamenii din jur aveau şi ceva oriental. Era un soare îngrozitor şi oamenii erau pe jumătate goi. Tăceau, se mişcau încet şi aveau nişte figuri hămesite. Nu se auzea nici un sunet — doar soarele, şi mulţimea tăcută. El umbla printre ei ducând un coş mare, acoperit. Ducea coşul undeva, dar nu găsea unde să-l lase. Şi în vis simţea un fel de groază mergând aşa prin mulţime şi neştiind unde să lase povara pe care o purta de atâta vreme în braţe.
— Ce-a fost? întrebă Brannon. Te fugăreau dracii?
Jake se ridică în picioare şi se duse la oglinda din spatele tejghelei. Avea faţa asudată şi murdară, cu cearcăne mari sub ochi. îşi udă batista la robinet şi se şterse pe faţă. Apoi scoase un pieptene din buzunar şi îşi pieptănă frumos mustaţa.
— N-a fost nimic. Dacă nu eşti adormit, n-ai cum să înţelegi ce era aşa de îngrozitor.
Ceasul arăta cinci şi jumătate. Ploaia aproape că se oprise. Jake îşi luă geamantanul şi se duse la uşă.
— La revedere. Poate-ţi trimit o carte poştală.
— Stai, spuse Brannon. Nu poţi să pleci acum. Plouă încă.

— Picură puţin. Vreau să ies din oraş pe lumină.
— Stai aşa. Ai vreun ban? Ai cât să te ţină măcar o săptămână?
— N-am nevoie de bani. Nu-i prima oară când sunt lefter. Brannon avea un plic gata pregătit şi în el erau două hârtii
de douăzeci de dolari. Jake se uită la ele pe amândouă părţile şi le băgă în buzunar.
— Dumnezeu ştie de ce faci asta. N-ai să mai pui mâna pe ei. Dar îţi mulţumesc. N-am să uit.
— Noroc. Şi scrie-mi din când în când.

— *Adios.*
— La revedere.
Uşa se închise în urma lui. Când privi înapoi de la capătul străzii, Brannon, pe trotuar, se uita după el. Merse până ajunse la linia ferată. De o parte şi de alta erau case dărăpănate de câte două camere. In curţile din spate, mici şi înguste, erau latrine rău mirositoare şi sfori pe care atârnau zdrenţe la uscat. Merse aşa trei kilometri fără să vadă vreun semn de bunăstare, confort sau : curăţenie. Până şi ţărâna părea murdară şi lăsată în părăsire. Ici şi colo se vedeau încercări de a amenaja câte un strat de zarzavaturi, dar nu supravieţuiseră decât câteva verze ofilite. Şi câţiva smochini sterpi şi înnegriţi de funingine. în toată murdăria asta mişunau copii, cei mici de tot goi puşcă. Sărăcia era atât de crun- : tă la vedere, atât de fără speranţă, că Jake îşi dezveli dinţii într-un rânjet de scârbă şi-şi strânse pumnii.
Ajunse la marginea oraşului şi o luă pe şosea. Maşinile treceau pe lângă el. Avea umerii prea laţi şi braţele prea lungi. Era atât de voinic şi de urât, că nimeni nu vroia să-l ia. Dar poate o să oprească totuşi vreun camion.
Era târziu după-amiază şi ieşise iarăşi soarele. Căldura ridica aburi din asfaltul ud. Jake mergea hotărât. De îndată ce lăsă oraşul în urmă, îl cuprinse un nou val de energie. Dar ce (acea el oare, fugea sau ataca? Oricum, mergea înainte. Asta însemna s-o ia din nou de la început.
Drumul se întindea înainte spre nord şi uşor spre vest. Dar n-o să plece prea departe. N-o să părăsească Sudul. Asta îi era clar. Avea sufletul plin de speranţă şi, desigur, în curând, această călătorie a lui avea probabil să capete contur.
.340
Seara
Pentru ce? Asta ar fi vrut ea să ştie. Pentru ce naiba? Toate planurile pe care şi le făcuse, şi muzica. Când din toate se alesese doar cu capcana asta — la magazin, pe urmă acasă să se culce, şi iar înapoi la magazin. Ceasul din faţa prăvăliei unde lucrase domnul Singer arăta ora şapte. Şi abia acum pleca acasă. întotdeauna când era de stat peste program, directoi-ul îi spunea ei să stea. Pentru că putea să reziste în picioare şi să lucreze mai mult decât oricare altă fată, fără să cadă jos de oboseală.
Ploaia de vară lăsase în urmă un cer liniştit, albastru-pal. Cobora întunericul. începuseră să se aprindă luminile. Pe stradă claxonau maşini şi băieţii care vindeau ziare strigau titlurile în gura mare. Nu vroia să se ducă acasă. Dacă se ducea acum acasă s-ar fi întins în pat şi ar fi început să plângă. Atât era de obosită. Dar dacă se ducea la New York Cafe şi mânca o îngheţată, poate avea să se simtă mai bine. Putea să şi fumeze, şi să stea puţin liniştită.
în partea din faţă era plin de lume, aşa că se duse în ultimul separeu. îi oboseau mai ales mijlocul şi faţa. Mottoul lor era, chipurile, „Stai pe vârfuri şi zâmbeşte". Odată ieşită din magazin, trebuia să se încrunte mult timp şi aducă faţa la expresia ei firească. îi oboseaii până şi urechile. îşi scoase cerceii verzi care atârnau şi-o strângeau de-i amorţiseră lobii urechilor. Cerceii îi cumpărase săptămâna trecută — mai cumpărase şi o brăţară de argint. La început lucrase la Oale şi Cratiţe, dar acum o mutaseră la Bijuterii şi Podoabe.
■— Bună seara, Mick, spuse domnul Brannon, ştergând cu un şervet fundul unui pahar cu apă şi punându-l pe masă.
— Vreau o îngheţată cu frişca şi un pahar cu bere de cinci cenţi.
341

— Amândouă odată?
Puse pe masă meniul şi-i arătă ceva pe el cu degetul mic pe care purta un inel de aur de cucoană.
— Uite — avem pui fript, foarte bun, sau friptură de viţel. Nu vrei să iei masa cu mine?
— Nu, mulţumesc. Nu vreau decât îngheţata şi berea. Amândouă foarte reci.
Mick îşi trecu degetele prin părul de pe frunte. Ţinea gura deschisă, aşa încât obrajii păreau scofâlciţi. Două lucruri nu putea să le creadă pentru nimic în lume. Că domnul Singer s-a sinucis şi e mort. Şi că ea a crescut mare şi trebuie să lucreze la Woolworth. Ea îl găsise. Crezuseră că zgomotul e un pocnet de la vreo maşină şi n-au ştiut nimic până a doua zi. Intrase ca să dea drumul la radio. Sângele îi acoperise tot gâtul şi când a venit tăticul a împins-o afară din cameră. Fugise din casă. Şocul n-o lăsa să stea locului. Fugise afară în întuneric şi începuse să se lovească cu pumnii. Iar în seara următoare el era în sicriu în salon. La pompe funeitire îi dăduseră cu ruj şi cu roşu în obraji ca să pară mai natural. Dar nu părea natural. Era foarte mort. Şi, amestecat cu mirosul florilor, mai era un miros, aşa că nici n-a putut să stea în cameră. Dar în toate zilele acelea s-a dus totuşi la slujbă. A împachetat lucruri, le-a întins peste tejghea şi a băgat bani în sertar. A mers când a fost de mers şi când s-a aşezat la masă a mâncat. Numai că, la început, noaptea când se culca nu putea să doarmă. Dar acum putea să şi doarmă când era de dormit.
Mick se răsuci într-o parte pe scaun ca să poată sta picior peste picior. îi fugise un ochi de la ciorap. Observase asta în timp ce mergea la lucru şi dăduse cu scuipat. Apoi mai târziu, ochiul se dusese mai sus şi-l lipise cu o bucăţică de gumă de mestecat, dar nici asta n-a ajutat la nimic. Acum trebuie să se ducă acasă şi să cârpească. Nu ştia ce să se mai facă cu ciorapii, îi rupea imediat. Poate că era genul de fată simplă, care trebuie să poarte ciorapi de bumbac.

N-ar fi trebuit să vină aici. Tălpile pantofilor îi erau foarte tocite. Ar fi trebuit să economisească cei douăzeci de cenţi pentru nişte pingele noi. Pentru că dacă stătea mereu în pantofi cu găuri în talpă, ce avea să se-ntâmple? Avea să i se facă o băşică. Şi va trebui s-o spargă cu un ac înroşit în foc. Şi să stea acasă, să nu mai meargă la slujbă şi-o s-o dea afară. Şi atunci ce avea să se-ntâmple?
— Poftim, spuse domnul Brannon. Dar să ştii că n-am mai auzit de-o astfel de combinaţie.
Puse îngheţata şi berea pe masă. Ea se prefăcu că-şi curăţă unghiile, pentru că dacă îl băga în seamă, începea să vorbească. Nu mai avea nimic cu ea, probabil că uitase de pachetul de gumă. Acum vroia tot timpul să vorbească cu ea. Dar ea vroia să stea singură, în linişte. îngheţata era foarte bună, cu tot felul de bucăţele de ciocolată, alune şi fructe zaharisite. Iar berea era foarte plăcută. Berea avea un gust amărui, foarte bun după îngheţată, şi parcă o ameţea puţin. După muzică, cea mai bună era berea.
Dar acum nu-i mai stătea mintea la muzică. Ciudat. Era ca şi cum cineva ar fi închis încăperea lăuntrică şi nu mai putea să intre acolo. Uneori îi mai apărea câte o frântură de melodie, dar dispărea la fel de repede — nu se mai retrăgea niciodată înăuntru ca înainte, să fie numai ea cu muzica. Sau poate pentru că magazinul îi lua tot timpul şi toată energia. Woolworth nu era ca şcoala. Când venea acasă de la şcoală, se simţea bine şi era gata să înceapă să lucreze la muzică. Dar acum era întotdeauna prea obosită. Acasă doar mânca de seară şi se culca, şi pe urmă mânca de dimineaţă şi se ducea iar la magazin. Un cântec pe care-l începuse în carnetul ei acum două luni tot nu era terminat. Şi ar fi dorit să stea în încăperea lăuntrică, dar nu ştia cum. Era ca şi cum această încăpere lăuntrică era încuiată undeva departe de ea. Un lucru foarte greu de înţeles.
Mick îşi apăsă cu degetul mare dintele din faţă, cel rupt. Dar avea totuşi radioul domnului Singer. Nu fuseseră plătite toate ratele şi le luase asupra ei. îi făcea bine să aibă ceva care îi

aparţinuse lui. Şi poate că într-una din zilele astea, cândva, o să poată pune ceva deoparte pentru un pian de ocazie. Să zicem doi dolari pe săptămână. Şi n-o să lase pe nimeni să pună mâna pe pianul ei personal în afară de ea — poate doar pe George să-l înveţe câte o bucată. O să-l ţină în camera din spate şi o să cânte la el în fiecare seară. Iar duminica, toată ziua. Dar dacă într-o săptămână oarecare n-o să poată plăti rata? Atunci o să i-l ia oare aşa cum au luat bicicleta roşie? Şi dacă nu-i lăsa? Putea să ascundă pianul sub casă. Sau să se ducă la uşă. Să se bată cu ei. O să-i doboare pe amândoi cu pumnii şi-or să zacă pe jos în hol, cu vânătăi şi cu nasurile rupte.
Mick se încruntă şi-şi frecă fruntea cu pumnul. Aşa stăteau lucrurile. Parcă era tot timpul furioasă. Dar nu cum se înfurie un copil şi-apoi îi trece repede — în alt fel. Numai că nu avea pe ce să fie furioasă. Poate magazinul. Dar nu magazinul o pusese să ia slujba. Deci nu avea pe ce să fie furioasă. Se simţea parcă păcălită. Numai că n-o păcălise nimeni. Şi totuşi, asta era senzaţia pe care o avea. Era păcălită.
Dar poate cu pi'ânul o să fie adevărat şi o să iasă bine. Poate o să aibă în curând şansa asta. Altfel ce rost avuseseră naibii toate — ce simţea ea pentru muzică şi planurile pe care şi le făcuse în încăperea lăuntrică? Or trebuiau să aibă un rost, dacă exista într-adevăr vreun sens pe lume. Şi aveau, aveau, aveau, aveau. Aveau rost.
Foarte bine!
Aşa-i!
Rost.

Noaptea
Totul era liniştit. Biff se ştergea pe faţă şi pe mâini, şi o adiere uşoară făcea să clincăne ţurţurii de sticlă ai micii pagode japoneze de pe masă. Se sculase după un pui de somn şi-şi fumase trabucul. Se gândi la Blount, întrebându-se până unde ajunsese la ora asta. Pe raftul din baie era o sticlă de Agua Florida şi îşi dădu cu dopul pe la tâmple. Fluiera un cântec vechi, şi în timp ce cobora scara îngustă, melodia lăsa în urmă un ecou dogit. Louis ar fi trebuit să fie la datorie în dosul tejghelei. Dar se pare că absenta nemotivat, iar localul era gol. Uşa din faţă era deschisă, lăsând să se vadă strada pustie. Ceasul din perete arăta că mai erau şaptesprezece minute până la miezul nopţii. Radioul era deschis şi se vorbea despre criza provocată de Hitler în legătură cu Danzigul. Se duse în spate la bucătărie şi îl găsi pe Louis dormind pe un scaun. Băiatul îşi scosese pantofii şi-şi desfăcuse nasturele de sus de la pantaloni. Capul îi căzuse în piept. O pată de salivă alungită pe cămaşă arăta că dormea de multişor. Braţele îi atârnau în lături drept în jos şi era un miracol cum de nu cădea în nas. Dormea adânc şi n-avea rost să-l trezească. Se anunţa o noapte liniştită.
Biff trecu în vârful picioarelor spre un raft pe care se afhui un coş cu ramuri de merişor şi două câni mari, pline cu cârciu-mărese. Duse florile în faţă şi scoase din vitrină ultimele tăvi cu specialitatea casei, învelite în celofan. Se săturase să vadă mâncare în vitrină. Dar un vas cu flori frumoase — asta ar fi arătat bine. închise ochii ca să-şi imagineze aranjamentul. Jos ramuri de merişor împrăştiate neglijent, de un verde răcoros. Vasul roşu de ceramică cu cârciumăresele viu colorate. Şi atât. începu să aranjeze vitrina cu grijă. Printre flori era o ciudăţenie, o cârciu-mărească cu şase petale galbene şi două roşii. O examina şi o

puse deoparte ca s-o preseze. Apoi termină vitrina şi ieşi în stradă ca s-o admire. Tulpinile stângace ale florilor erau înclinate exact cât să sugereze o libertate tihnită. Lumina electrică deforma puţin cvilorile, dar când avea să răsară soarele ansamblul va apărea în lumina cea mai favorabilă. Adevărată artă.
Cerul negru, luminat de stele, părea foarte aproape de pământ, începu să se plimbe pe trotuar, oprindu-se la un moment dat ca să împingă cu piciorul o coajă de portocală în canal. La capătul străzii se vedeau două siluete braţ la braţ, nemişcate şi micşorate de distanţă. în rest nimeni. La el era singura uşă deschisă, singura lumină aprinsă.
Şi de ce? Pentru ce motiv ţinea el localul deschis toată noaptea, când toate celelalte restaurante şi cafenele din oraş erau închise? I se punea adesea această întrebare, dar nu putea formula răspunsul în cuvinte. Nu pentru bani. Uneori venea câte un grup şi comanda bere şi omlete de cinci sau zece dolari. Dar asta se întâmpla rar. Majoritatea clienţilor veneau câte unul, comandau puţin şi stăteau mult. Iar în unele nopţi, între douăsprezece şi cinci dimineaţa, se întâmpla să nu vină nimeni. Profitul era inexistent — asta era clar.
Dar ştia că niciodată nu va închide localul noaptea — cel puţin câtă vreme va rămâne în branşă. Noaptea era ceva special. Erau unii pe care altfel nu i-ar fi văzut niciodată. Câţiva veneau cu regularitate, de câteva ori pe săptămână. Alţii intraseră doar o singură dată, băuseră o Coca-Cola şi nu mai veniseră de atunci.
Biff îşi încrucişa braţele pe piept şi-şi încetini paşii. în arcul de lumină al felinarului umbra i se întindea neagră şi ascuţită. Tăcerea liniştită a nopţii îl cuprinse şi pe el. Acestea erau ceasuri făcute pentru odihnă şi meditaţie. Poate de aceea cobora din cameră şi nu dormea. Aruncă o ultimă privire pe strada pustie şi intră înăuntru.
La radio se auzea tot vocea cu criza. Ventilatoarele din tavan zumzăiau liniştitor. Din bucătărie se auzea sforăitul lui Louis. Se gândi deodată la bietul Willie şi-şi propuse să~i trimită zilele

astea o sticlă de whisky. Se apucă de cuvintele încrucişate din ziar. în centrul careului trebuia identificată poza unei femei. O recunoscu şi scrise numele la unu orizontal — *Mona Lisa.* Unu vertical era un cuvânt de şapte litere, control exclusiv. începe cu *m* şi are şapte litere. *Monopol.* Doi orizontal era un cuvânt care însemna „a protesta ", tot şapte litere. *Opunea?* Spuse cuvântul tare. Nu mergea. *Obiecta?* Poate. Dar îşi pierduse interesul. Erau destule lucruri de descurcat şi fără cele de soiul ăsta. împături ziarul şi-l puse la loc. O să se uite mai târziu.
Examina cârciumăreasa pe care vroia s-o preseze. Cum o ţinea acum în mână la lumină, floarea nu i se mai păru un exemplar deosebit. Nu merita s-o preseze. Rupse pe rând petalele colorate şi la ultima îi ieşi că îl iubeşte. Dar cine? Iar el pe cine iubea? Pe nimeni anume. Pe orice om cumsecade care venea de pe stradă să stea un ceas şi să bea ceva. Dar totul se terminase. Alice, Madeline şi Gyp. S-au dus. Şi cum l-au lăsat? Mai bun, mai rău? Depinde cum priveai lucrurile.
Şi Mick. Ea care în ultimele luni îşi făcuse loc în inima lui. Ce ciudat. Oare şi această dragoste trecuse? Da. Se terminase. Mai devreme, în cursul serii, Mick venise să mănânce o îngheţată. Crescuse mare. Felul ei de a fi, repezit şi copilăros, dispăruse aproape cu totul. în schimb apăruse ceva de domnişoară, ceva subtil, greu de numit. Cerceii, sunetul brăţărilor, felul nou în care stătea picior peste picior şi-şi trăgea fusta mai jos de genunchi. Se uita la ea şi simţea doar un soi de duioşie. Ce simţise înainte nu mai era. Timp de un an această dragoste ciudată înflorise şi crescuse în el. De o sută de ori se întrebase ce înseamnă şi nu găsise răspuns. Iar acum, ca o floare de vară care se scutură în septembrie, se terminase. Nu mai era nimeni.
Biff se lovea uşor cu degetul peste nas. Acum. se auzea la radio o voce cu accent străin. Nu-şi dădea seama dacă accentul e german, francez sau spaniol. Dar aşa cum vorbea, parcă era sfârşitul lumii. îl apuca groaza auzind-o. Când închise radioul se făcu o linişte adâncă şi neîntreruptă. Simţea noaptea de-afară. îl cuprinse singurătatea atât de aprig, încât i se acceleră

respiraţia. Era mult prea târziu ca s-o cheme la telefon pe Lucile şi să vorbească cu Baby. Şi nici nu se mai putea aştepta la ora asta să intre vreun client. Se duse la uşă şi se uită în susul şi-n josul străzii. Era pustiu şi întuneric
— Louis! strigă el. Te-ai trezit, Louis?
Nici un răspuns. îşi puse coatele pe tejghea şi-şi sprijini capul în mâini. îşi mişcă dintr-o parte într-alta falca negricioasă şi înceMncet fruntea i se încruntă tot mai mult. Ghicitoarea. întrebarea care prinsese rădăcini în mintea sa şi nu-i dădea pace. Misterul cu Singer şi cu toţi ceilalţi. Trecuse mai mult de un an de când începuse. Mai mult de un an de când Blount zăbovise în local la prima beţie mai lungă şi când îl văzuse prima oară pe mut. De când începuse Mick să se ţină după el şi la venire, şi la plecare. Iar acum Singer era mort şi îngropat de o lună. Şi misterul era tot în mintea lui şi nu-l lăsa să stea liniştit. Era ceva nefiresc în asta — ceva ca o glumă proastă. Când se gândea, simţea o nelinişte şi un fel de teamă necunoscută.
El se ocupase d^ înmormântare. îl lăsaseră pe el să se ocupe de toate. Afacerile lui Singer erau foarte încurcate. Erau de plătit rate la tot ce avea, iar beneficiarul poliţei sale de asigurare pe viaţă era decedat. De-abia ajunseseră banii ca să-l îngroape, înmormântarea a fost la amiază. Soarele revărsa asupra lor o fierbinţeală nemiloasă, iar ei stăteau în picioare în jurul mormântului deschis, reavăn. Florile se răsuceau şi se înnegreau la soare. Mick plângea atât de tare, că la un moment dat s-a înecat şi tatăl ei trebuit s-o bată pe spate. Blount se uita încruntat la mormânt cu pumnul la gură. Doctorul negru al oraşului, care era un fel de rudă cu bietul Willie, stătea mai deoparte şi gemea ca pentru el. Şi erau şi străini pe care nu-i mai văzuse şi de care nu mai auzise nimeni. Dumnezeu ştie de unde şi de ce veniseră.
Tăcerea din încăpere era adâncă, aşa cum era şi noaptea de afară. Biff stătea încremenit, pierdut în gânduri. Apoi deodată simţi în el o înviorare. Inima i se răsuci în piept şi se lăsă spre spate ca să se sprijine de tejghea. Căci într-o străfulgerare, într-o mare iluminare, văzuse o frântură din tabloul luptei şi vitejiei

omeneşti. Al curgerii nesfârşite a umanităţii prin vremea nesfârşită. Al celor care au ca semn truda şi al celor care au ca semn-un singur cuvânt - iubirea. Sufletul îi înflori. Dar numai pentru o clipă. Căci simţea în el şi un avertisment, o săgeată de spaimă. Stătea suspendat între cele două lumi. îşi dădu seama că se uită la propriul său chip oglindit în geamul tejghelei. Tâmplele îi luceau de sudoare şi avea faţa contorsionată. Un ochi era mai deschis decât celălalt. Ochiul stâng scormonea între limitele trecutului, în timp ce ochiul drept privea larg şi înfricoşat într-un viitor de întuneric, greşeală şi distrugere. Iar el era suspendat între strălucire şi întuneric. între ironie amară şi credinţă. Se întoarse brusc:
— Louis! strigă el. Louis! Louis!
Tot nici un răspuns. Dar, fir-ar să fie, era sau nu era un om raţional? Şi cum putea să se lase sugrumat de această spaimă când nici măcar nu ştia ce o provoacă? Şi ce-o să facă? O să stea aici ca o babă speriată sau o să se adune şi o să-şi vadă de treabă? Pentru că, la urma urmei, *era* sau nu era un om raţional? Biff îşi udă batista la robinet şi îşi tampona faţa trasă şi încordată. Cumva îşi aminti că nu ridicase încă oblonul. în drum spre uşă, mersul îi deveni mai sigur. Şi când, în sfârşit, intră înapoi, îşi venise în fire şi se pregătea să aştepte treaz dimineaţa şi soarele.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI.....• • • • • • • ..•■.■■■ 5
PARTEA A DOUA .....• •.....96
PARTEA A TREIA..... 321

în colecţia au mai apărut

TREI INTR-O BARCĂ de Jerome K. Jerome
DRACULA de Bram Stoker
VÂLTOAREA de Jose Eustacio Rivera
EVANGHELIA LUI IUDA de Roberto Pazzi
FASCINAŢM. PĂCATULUI de Ştefan Zeromski
PEPITA JIMENEZ de **Juan Valera**
DON SECUNDO SOMBRA de Ricardo Giiiraldes
METAMORFOZA de Franz Kafka
FOCURI VII. POVESTE SECRETĂ de Pierre Drieu la Rochelle
MEMORIILE POSTUME ALE LUI BRAS CUBAS
de Machado de Assis
MARGINEA de Andre Pieyre de Mandiargues **CHIPURI DE OAMENI** de Giovanni Papini
NEASTÂMPĂR de Raymond Radiguet
DEMONUL MESCHIN de Feodor Sologub
LIGHIOANE ŞI SUPRALIGHIOANE de **Saki**
MĂGARUL DE AUR de Apuleius
INSULA PINGUINILOR de Anatole France
N-A DANSAT DECÂT O VARĂ de Per **Olof EkstrOm**
TREI PE DOUĂ BICICLETE de Jerome K. Jerome
RITUALUL PRIMĂVERII de Alejo Carpender
HUSARUL DE PE ACOPERIŞ de Jean Giono